

gemeente Moerdijk

MEERJARENBEGROTING 2023-2026

Moerdijk zorgt, bouwt en groeit

Colofon

Ontwerp/opmaak: John Gaasbeek, johngaasbeek.nl

Fotografie: Marcel Otterspeer, gemeente Moerdijk, Adobe Stock

Uitgave: september 2022

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook en evenmin in een geautomatiseerd gegevensbestand worden opgeslagen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Gemeente Moerdijk.

Inhoud

Inleiding 4

Leeswijzer 5

Programma's
Samen aan de slag voor het klimaat in Moerdijk 7
Prettig en veilig wonen en leven in Moerdijk 18
Economie als versneller voor een vitaal Moerdijk 34
Ondersteuning voor mensen die het écht nodig hebben 50
Partnerschap in een veranderende samenleving 63

Financiële positie 2023-2026 82

Staat van baten en lasten 2023 91

Paragrafen
- Lokale heffingen 93
- Financiering 105
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing 111
- Onderhoud kapitaalgoederen 123
- Grondbeleid 130
- Bedrijfsvoering 136
- Verbonden partijen 140
- Subsidies 162

Beleidsindicatoren 164

Vaststellingsbesluit 171

Bijlagen
- Incidentele lasten en baten met toelichting 173
- Overzicht taakvelden en producten 179
- Subsidies zonder afzonderlijke subsidieregeling 186
- Overzicht reserves 189
- Geprognosticeerde balans 2023-2026 194

Inleiding

Op 16 mei 2022 is het Bestuursakkoord 2022-2026 door de gemeenteraad vastgesteld en op 7 juli 2022 de kadernota 2023-2026. Beide documenten bevatten de beleidsdoelen en uitgangspunten aan de hand waarvan de meerjarenbegroting 2023-2026 is opgesteld. Op dat moment was de begroting alleen structureel sluitend in het jaar 2026. De meicirculaire 2022 gemeentefonds was echter zodanig positief dat de nu voorliggende begroting 2023-2026 voor alle jaren structureel sluitend is.

De programma-indeling en de opzet van deze meerjarenbegroting is grotendeels ongewijzigd ten opzichte van de begroting 2022-2025. Wel zijn enkele producten verplaatst naar een ander programma, waardoor een logischere clustering ontstaat van de producten. Een voorbeeld betreft de multifunctionele accommodaties die verplaatst zijn van programma 4 naar programma 2. Met ingang van 2023 zal de taakveldindeling van de diverse kosten die met de jeugdzorg te maken hebben worden gewijzigd, met als doel een beter inzicht te krijgen in die kosten. Die aanpassing is in deze begroting nog niet meegenomen, vanwege de grote impact op de diverse overzichten en tabellen. Dit zal in het 4e kwartaal 2022 worden verwerkt, waarna een nieuwe versie van het overzicht taakvelden en producten zal worden opgesteld en toegezonden. Verder is de indeling van de beleidstoelichting in de 5 programma's iets gewijzigd en is de planning van de prestaties meer visueel gemaakt.

In de jaren 2020 en 2021 is de gemeente geconfronteerd met de (financiële) gevolgen van de coronacrisis en in 2022 met de vluchtelingencrisis. In de kostenramingen voor 2023-2026 is met dergelijke uitgaven vooralsnog geen rekening gehouden, vanuit de aanname dat eventuele kosten zullen worden vergoed door het rijk. Aan de risico's die de gemeente loopt op dit terrein is wel aandacht besteed in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Een heel andere problematiek waar de gemeente ook mee te maken heeft is de crisis op de arbeidsmarkt, die zich inmiddels vrijwel in alle beroepsgroepen manifesteert. Juist nu de gemeente grote ambities heeft o.a. op het terrein van woningbouwontwikkeling, waarvoor extra menskracht nodig is, is dit een probleem wat veel aandacht vraagt. In de paragraaf Bedrijfsvoering is meer informatie opgenomen over dit onderwerp.

Enkele nagekomen actuele ontwikkelingen die niet in de kadernota 2023 en deze begroting zijn meegenomen worden toegelicht in de nota van aanbieding bij deze begroting.

Leeswijzer

Deze meerjarenbegroting 2023-2026 is als volgt ingericht.

Opzet begroting

In de opzet van de programma's zijn de doelstellingen leidend. De programma's zijn als volgt opgebouwd:

1. Naam programma
2. Inleidende tekst programma
3. Naam thema
4. Ambitie behorend bij thema
5. Strategische doelen van het thema
6. Indicatoren
7. Nieuwe ontwikkelingen binnen het thema
8. Randvoorwaarden
9. Risico's
10. Prestaties binnen het thema
11. Lasten en baten van het programma
12. Taakvelden binnen het programma
13. Toelichting op de financiële verschillen met de begroting 2022
14. Reservemutaties binnen het programma
15. Verbonden partijen

Onderstaand wordt waar nodig een korte toelichting gegeven bij bovenstaande opbouw.

2&4. Inleidende tekst programma en ambities behorende bij thema
In de inleidende teksten van de verschillende programma's zijn de teksten 1 op 1 uit het bestuursakkoord overgenomen. De ambities behorende bij de thema's zijn voor een deel ook overgenomen uit het bestuursakkoord en waar nodig zijn verduidelijkende passages toegevoegd.

5. Strategische doelen van het thema
Hier wordt aangegeven wat wij gedurende de raadsperiode willen bereiken.

6. Indicatoren
Waar mogelijk zijn effectindicatoren opgenomen. Daarmee wordt het verband tussen de prestatie, het doel en het maatschappelijk effect inzichtelijk. In deze begroting is ten opzichte van de begroting 2022 meer aandacht besteed aan de beschrijving van de relevante effectindicatoren.

7. Nieuwe ontwikkelingen binnen het thema
Nieuwe ontwikkelingen zijn ontwikkelingen die in de lopende raadsperiode spelen binnen het thema. Ook wordt onder dit kopje aangegeven als er aanvullende of nieuwe inzet benodigd was en om die reden extra financiële middelen in de begroting zijn verwerkt.

8. Randvoorwaarden
Dit zijn de voorwaarden die van belang zijn om de ambitie te kunnen bereiken.

9. Risico's.
Hier zijn de voorziene risico's opgenomen. Zowel financieel als inhoudelijk.

10. *Prestaties binnen het thema*
    De prestaties zijn toegevoegd om de doelstellingen meer te concretiseren zodat voor de raad duidelijk wordt wat de inspanningen zijn die worden verricht om de doelstellingen te bereiken. Het zijn concrete zaken die de raad ook echt terugziet. In deze begroting zijn de prestaties meerjarig benoemd en in beeld gebracht.

11. *Lasten en baten van het programma*
    In dit onderdeel worden de totale lasten en baten per programma weergegeven. Dit is het niveau waarop de raad de budgetten autoriseert.

12. *Taakvelden binnen het programma*
    Sinds 2017 zijn taakvelden verplicht voorgeschreven. Dit om de onderlinge vergelijkbaarheid tussen gemeenten te vergroten. Per programma zijn de taakvelden weergegeven die binnen dat programma vallen. Voor de meeste taakvelden geldt dat deze tot één programma behoren. Voor enkele taakvelden geldt dat deze over meer dan één programma zijn verdeeld.

13. *Toelichting op de verschillen met de begroting 2022*
    Hier worden alleen de belangrijkste verschillen vermeld en toegelicht. Tevens zijn de verschillen in een grafiek weergegeven.

14. *Reservemutaties binnen het programma*
    Bij elk programma is een opsomming opgenomen van de toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves die het resultaat van het programma beïnvloeden. Bij elke mutatie is aangegeven of het om een incidentele of een structurele post gaat.

15. *Verbonden Partijen*
    Bij ieder programma wordt vermeld welke verbonden partijen een bijdrage leveren aan de realisatie van de doelstellingen van dat programma. Een inhoudelijke toelichting op de verbonden partijen is opgenomen in de paragraaf Verbonden partijen.

Samen aan de slag voor het klimaat in Moerdijk

Er ligt een grote opgave om tot een duurzaam Moerdijk te komen. Het tegengaan van klimaatverandering, aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering en een transitie naar een circulaire economie zijn randvoorwaarden voor het behoud van onze leefbaarheid.

Energietransitie en klimaatadaptatie hebben ook impact op hoe we onze openbare ruimte inrichten en beheren. De klimaat- en energietransitie gaan ons landschap veranderen. Het vraagt om een ontwikkelend perspectief op onze ruimtelijke ordening, waarbij we opgaven slim combineren en de kwaliteit van het landschap bewaren.

Ook in de eigen bedrijfsvoering maken we keuzes die bijdragen aan een duurzaam Moerdijk. Zo komt duurzaamheid ook als een rode draad terug in alle andere programma's in deze begroting.

THEMA ENERGIETRANSITIE

Ambitie

Energietransitie is een internationaal beleidsdoel, neergelegd in het Klimaatakkoord van Parijs. We stappen over van (eindige) fossiele brandstoffen naar volledig duurzame energiebronnen zoals zonne- en windenergie. Als lokale overheid leveren wij onze bijdrage aan het doel: een klimaatneutrale samenleving in 2050.

Om een evenredige bijdrage te leveren aan mondiale en rijksdoelstellingen zijn deze doelen voor wat betreft de energietransitie in 2021 doorvertaald in het Energieprogramma Moerdijk. Om onze doelen te bereiken moeten we nog intensiever samenwerken met onze partners. We willen ondernemers en inwoners verbinden met partners die hen bij de energietransitie kunnen ondersteunen. We werken aan de hand van het Energieprogramma de komende jaren daarom zogenaamde Moerdijkse Energiedeals uit met onze lokale gemeenschap. Hierin staat wat de gemeente, inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere overheden samen gaan doen om de CO2-uitstoot te verminderen.

Strategisch doel

- We leveren een evenredige bijdrage aan mondiale en Rijksdoelstellingen (inclusief het Klimaatakkoord), zoals minimaal 49% reductie van uitstoot van broeikasgassen in 2030 (t.o.v. 1990).

Effectindicatoren

Zoals in het Energieprogramma al geconcludeerd is, is er sprake van een zeer beperkte beschikbaarheid van data waarop de beleidsdoelen in de lokale energietransitie kunnen worden gemonitord. Openbare data om de effecten van lokaal beleid op de CO2-uitstoot goed inzichtelijk te maken op de lokale schaal zijn slechts beperkt beschikbaar. Ook zien we dat het niet of nauwelijks mogelijk is om op lokale schaal terug te kijken naar de situatie in 1990, het jaar waaraan de landelijke doelstellingen zijn gerelateerd. Bij de uitvoering van de Regionale Energiestrategie, het Energieprogramma, de Transitievisie Warmte en de acties die daaruit volgen proberen we steeds zo concreet mogelijk meetbare doelen op te stellen. De volgende effectindicatoren zullen we daarbij in ieder geval voor ogen houden:

- Hoeveelheid geïnstalleerd vermogen windenergie en grootschalig zon
- Vorming en gebruik van Energietransitiefonds(en)
- Vermeden CO2-uitstoot als gevolg van concrete uitvoeringsacties

Nieuwe ontwikkelingen

De stroomversnelling waar de energietransitie in terecht is gekomen, is nog sterker dan we tot nu toe hadden voorzien. Vorig jaar voorzagen we al een noodzaak voor extra menskracht en middelen voor de energietransitie in de gebouwde omgeving. Die lijkt onder andere door

geopolitieke ontwikkelingen nu nog harder te versnellen dan vorig jaar ingeschat.

Het bijbehorende uitvoeringsbudget vanuit het Rijk zal de komende jaren hoger oplopen dan tot nu toe voorzien. Uit de meest recente informatie van de VNG maken we op dat het Rijk de uitvoeringsmiddelen Klimaatakkoord de komende jaren fors zal verhogen. Hoe deze middelen ter beschikking gesteld zullen worden aan de gemeenten is nog onduidelijk. Te verwachten is dat een deel van deze middelen via het gemeentefonds wordt uitgekeerd, en een deel in de vorm van subsidie of specifieke uitkeringen. Na uitgaven in een begrotingsjaar brengen we het resterende saldo van bijdragen vanuit het Rijk voor de energietransitie onder in een in te stellen bestemmingsreserve Energietransitie (onderdeel raadsbesluit vaststellen begroting 2023). Hierdoor blijven de ontvangen rijksmiddelen beschikbaar om in te zetten in het kader van de energietransitie en vallen deze niet vrij in het jaarrekeningresultaat.

Randvoorwaarden

We hanteren de leidende principes uit het Energieprogramma en de Transitievisie Warmte als richtinggevend kader in de lokale energietransitie. Waar mogelijk maken we afspraken over hoe we de energietransitie als vliegwiel benutten om de leefbaarheid, lokale economie en de kwaliteit van het landschap te verbeteren. De opbrengsten van grootschalige lokale duurzame energieopwekking komen zoveel mogelijk ten goede aan de lokale energietransitie. Zo dragen ze ook bij aan de vitaliteit van onze gemeenschap.

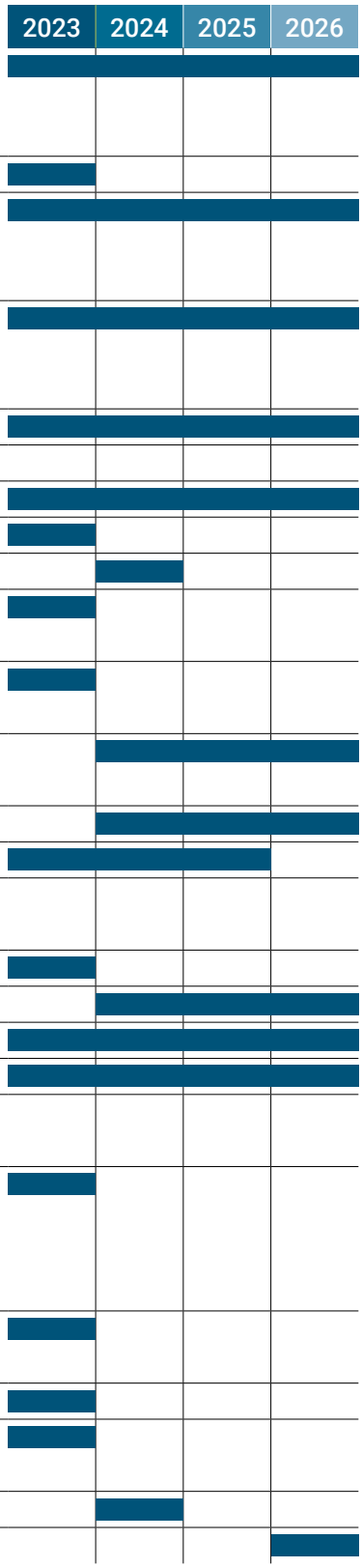
Risico's

Het is belangrijk om te beseffen dat ingrijpende systeemveranderingen, zoals de energietransitie, gepaard gaan met (een grote mate van) onzekerheid. Soms is het zelfs chaotisch. We bouwen aan een nieuw systeem, terwijl het oude systeem gelijktijdig stukje bij beetje wordt afgebroken. Daar moeten we ons bewust van zijn, ermee leren omgaan en samen standvastig en vastberaden doorzetten. Het zal niet altijd even duidelijk zijn of ons handelen het beoogde effect heeft, maar we kunnen gelukkig veel doen wat wel degelijk effect heeft. Transities gaan gepaard met vallen en opstaan, nieuwe wegen inslaan, oude paden afsluiten, soms weer omkeren en een andere weg verkennen. We doen dit alles vanuit het besef dat de systeemverandering noodzakelijk is om een duurzame samenleving te bereiken, waarin we nu en in de toekomst gezond en welvarend kunnen leven. De Moerdijkse gemeenschap is net als Nederland sterk genoeg om deze transitie voor elkaar te krijgen.

In de energietransitie zullen we steeds vaker gaan werken in vernieuwende maatschappelijke samenwerkingsverbanden tussen bewoners, gemeenschapscoöperaties, maatschappelijke organisaties, lokaal bedrijfsleven, ontwikkelaars en overheden. Deze vormen van samenwerking zullen we tijdens het proces met elkaar moeten ontdekken.

Of we onze doelen weten te behalen hangt ook af van ontwikkelingen op (bovenlokale) schaalniveaus waarop onze invloed beperkt is. Eén van die concrete risico's die zich nu al voordoet is de transportschaarste op het elektriciteitsnet, waardoor de verduurzaming van bedrijven stokt en de realisatie van grootschalige duurzame opwek van elektriciteit vertraagt. Ook de oorlog in Oekraïne vormt een risico voor de energietransitie. De afhankelijkheid van Russisch gas drijft de energieprijzen op en leidt tot onzekerheid over de energieprijzen in de komende jaren. We signaleren dat dit tevens leidt tot koerswijzigingen in Europees beleid ten aanzien van gebruik van energiebronnen. De stijgende prijzen vergroten bovendien het risico op toenemende energiearmoede.

Prestaties

- We continueren onze inzet in en aan diverse regionale en provinciale projecten en overlegtafels om de transportschaarste op het elektriciteitsnet versneld op te lossen en beheersbaar te houden.
- We dragen bij aan de totstandkoming van de RES 2.0.
- We continueren onze inzet om de lokale energietransitie te versnellen middels de werkwijze 'Moerdijkse Energiedeals', die we komende jaren verder ontwikkelen.
- Met onze samenwerkingspartners continueren we de inzet op het gebied van informeren en ontzorgen, sociale participatie en maatschappelijke betrokkenheid in de energietransitie.
- We evalueren het gebruik van Lokale Energie Agenda's per kern.
- Uitvoering Transitievisie Warmte:
  - Uitvoeren energiebesparingscampagnes.
    - Buurtaanpak energiebesparing Willemstad en Klundert
    - Buurtaanpak Helwijk
  - Onderzoek naar de kansen in verkenningsgebieden voor aansluiting op een regionaal warmtenet
  - Onderzoek naar de kansen voor kleine collectieve warmteoplossingen in verkenningsgebieden)
  - Opstellen Wijkuitvoeringsplan(nen) voor kansrijke gebieden warmtenet of kleine collectieve warmteoplossingen
  - Gemeentebreed actieplan stimuleren hybride warmtepompen
  - Ontwikkeling en uitvoering aanpak energiearmoede
- We dragen bij aan de realisatie van noodzakelijke nieuwe energie-infrastructuur
  - Bijdragen aan locatiekeuze nieuw 380/150 kV station Moerdijk
  - Bijdragen aan planologische procedure 380/150 kV station Moerdijk
  - Faciliteren realisatie en ingebruikname Delta Corridor
  - Faciliteren realisatie en ingebruikname warmteverbinding Moerdijk-Amernet
- We reduceren onze eigen CO2-uitstoot en compenseren hetgeen we niet kunnen reduceren zo veel mogelijk lokaal
  - Inzet elektrische deelauto's voor verduurzaming eigen dienstkilometers, als onderdeel van een bredere verduurzaming van de eigen zakelijke mobiliteit. Hiervoor is in de begroting een bedrag van 50.000 euro opgenomen voor 2023.
  - Opstellen Actieplan Maatschappelijk verantwoord opdrachtgeverschap en inkopen (MVOI)
  - Opstellen Actieplan lokale CO2-reductie eigen organisatie
- Start ruimtelijke verkenning Repowering windparken Volkeraksluizen en Sabinadijk
- Actualisatie Energieprogramma Moerdijk
- Actualisatie Transitievisie Warmte

THEMA KLIMAATADAPTATIE

Ambitie

Extreme hitte, droge perioden, hevige regenbuien en stijging van de zeespiegel: we moeten ons voorbereiden op de effecten van klimaatverandering. Met aanpassingen in de ruimtelijke omgeving en in ons 'doen' kunnen we deze effecten beter opvangen of zelfs benutten. Het thema klimaatadaptatie heeft een relatie met de manier waarop we kijken naar de inrichting van de openbare ruimte en de rol van water en groen (natuur) hierin.

In de bebouwde gebieden neemt door klimaatverandering de kans op wateroverlast, hittestress en droogte toe. Om dit te voorkomen streven we naar kernen die klimaatbestendig en waterrobuust zijn, zodat water niet tot problemen leidt of gaat leiden. Daarom leggen we gescheiden rioolstelsels aan, we koppelen hemelwaterafvoer af, creëren retentiegebieden en dringen verhard oppervlak verder terug.

Aan deze opgave geven we invulling met de uitvoering van het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) in lijn met de klimaatstrategie en de drie strategische lijnen van de Moerdijkse Klimaatdialoog:

- Gezond leef-, werk- en leerklimaat
- Klimaat en het productielandschap 2.0
- Samen met de natuur

Strategisch doel

- We handelen klimaatbestendig bij het (her)inrichten van onze ruimtelijke omgeving.

Effectindicatoren

- (Klachten van) wateroverlast inclusief duiding
- Verhard oppervlak binnen het stedelijk gebied (zowel openbare ruimte als particulier terrein) versus groen oppervlak
- Bomen (schaduw) in de kernen
- (Buurt)Initiatieven voor de (her)inrichting van de eigen leefomgeving

Nieuwe ontwikkelingen

Structurele inbedding beleidsveld Klimaat
Structurele inbedding van het beleidsveld klimaat met de aanstelling van een Programmamanager Klimaat. Hiervoor is een bedrag van 50.000 euro in de begroting opgenomen. Hiermee komt vervolgens formatieruimte vrij voor de structurele invulling van een adviseur landschap en natuur, die tot op heden tijdelijk werd ingehuurd.

Vergroening
In 2023 pakken we door en maken we afspraken om vergroening concreet te maken met intentieovereenkomsten met onze partners en kernen. Als gemeente dragen we bij aan de vergroening van schoolpleinen en het opstellen van vergroeningskaarten voor alle kernen. In de begroting is hiervoor € 30.000 opgenomen voor de verdere vergroening van schoolpleinen (max. € 10.000 per school, 3 scholen per jaar) en € 30.000 voor het opstellen van vergroeningsplannen voor alle kernen. € 10.000 voor ca. 3 kernen per jaar.

De subsidieregeling gericht op het stimuleren van het nemen van klimaatmaatregelen door onze inwoners zelf was vastgesteld voor 2021 en 2022. De subsidieregeling zetten we voort en hiervoor is € 30.000 in de begroting opgenomen waarbij € 20.000 tbv subsidie en € 10.000 ten behoeve van extra (klimaat)communicatie en de bijbehorende verwerkingsbijdrage

Ambitie klimaat en natuur
Vergroening en het bieden van ruimte aan klimaatmaatregelen in de kernen krijgt vorm. Parallel hieraan moet ook geconcretiseerd worden waar de kansen en opgaven wat betreft klimaat een plek vragen in Moerdijk. Hoe gaat dit samen met de bestaande functies in ons buitengebied als agrarisch werkterrein, recreatief uitloop- en natuurgebied. In lijn met de Ambitievisie groenblauwe mantel voor het haven en industrieterrein formuleren we de gemeentelijke landschapsambitie in relatie tot de Omgevingsvisie en benutten daarbij de kansen van bijvoorbeeld de verstedelijkingsopgave en de nationale en provinciale bossenstrategie.

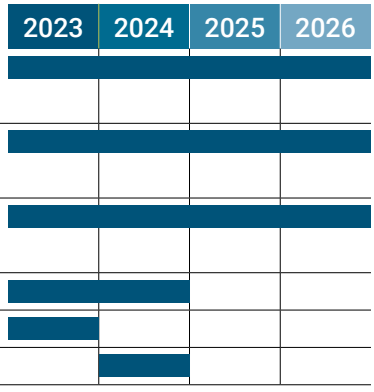
Randvoorwaarden

Het aanpassen aan de gevolgen van klimaatverandering is een randvoorwaarde voor het behoud van onze leefbaarheid. Het doen van ruimtelijke aanpassingen, 'ruimtelijke adaptatie', is een van de Deltabeslissingen in het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie. In 2050 dient Nederland klimaatbestendig en waterrobuust te zijn ingericht.
We gaan als gemeente veel doen, maar het meeste zal door anderen gedaan worden: onze inwoners, ondernemers, bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen, corporaties en maatschappelijke organisaties.

Risico's

Parallel aan het proces van de Omgevingsvisie en het bepalen van de ambities ten aanzien van klimaat en natuur, wordt ook naar het kostenverhaal gekeken en de mogelijke financiering van geformuleerde ambities.

Prestaties

- Klimaat(adaptatie)akkoorden met onze partners en kernen (aan de hand van vergroeningskaarten, gemiddeld 3 per jaar)
- Doorvertalen Systeemanalyse Stedelijk Water (SSW) naar de meerjarenplanningen voor (her)inrichting van de openbare ruimte
- Doorzetten communicatiestrategie Klimaatstrategie inclusief nieuwe klimaatsubsidie(s) en acties gericht op burgerparticipatie
- Uitvoering van het vGRP 2021-2024
- Start uitvoering Klimaatbos A17
- Soortenmanagementplan gereed

THEMA LEEFOMGEVING

Ambitie

We willen onze inwoners een schonere, duurzame en gezondere leefomgeving bieden. We streven daarom naar een nadrukkelijke samenhang tussen milieubeleid en ruimtelijk ordeningsbeleid. Daarbij zullen we ook bepalen welke omgevingswaarden (kwaliteitsnormen voor de fysieke leefomgeving) we willen bereiken, in relatie tot de gewenste ruimtelijke en economische ontwikkelingen. Ons uitgangspunt bij milieubeleid is het voorkomen van verdere (lucht)vervuiling.

We dragen bij aan een circulaire economie door 'Van Afval Naar Grondstof' te gaan. Bij het beheer van onze openbare ruimte hebben we steeds meer aandacht voor de inpassing van natuur en biodiversiteit, bijvoorbeeld door de aanleg van bijenlinten en de toepassing van circulaire materialen. Op langdurig lege plekken realiseren we groenvoorzieningen.

Strategisch doel

- Bij vraagstukken rondom de ontwikkeling van het gebied streven we naar een beter evenwicht tussen economie en de (milieu)druk op mens en omgeving. Daarbij kijken we naar wat ontwikkelingen bijdragen aan het realiseren van doelstellingen ten aanzien van duurzaamheid, klimaat en leefbaarheid.

Effectindicatoren

- Afname hoeveelheid restafval per inwoner
- Afname aantal geurklachten
- Afname aantal geluidklachten .
- Afname luchtverontreiniging
- Afname klachten over evenementen
- Het vergunningverleningsproces verloopt digitaal
- Sanering aantal m2 asbestdaken
- CO2 reductie door toezicht op energiebesparingsplicht voor bedrijven

Aanvullend hierop zoeken we bij het opstellen van de nieuwe processen, het gebiedsdekkend Omgevingsplan en de Omgevingsvisie nadrukkelijk naar mogelijkheden om de effecten inzichtelijk te maken.

Nieuwe ontwikkelingen

Aanpak stikstof

Met de Wet stikstofreductie en natuurverbetering heeft het vorige kabinet een basis gelegd voor de structurele stikstofaanpak. Deze wet schrijft voor dat de minister voor Natuur en Stikstof een programma vaststelt om de doelen voor stikstofreductie te bereiken en de natuur te verbeteren. Het ontwerp van dit programma, het Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering heeft ter inzage gelegen en veel losgemaakt bij de agrarische ondernemers. Na vaststelling van dit programma dienen de provincies de doelen uit te werken naar maatregelen in een Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) voor 1 juli 2023. De aanpak van stikstofreductie zal een positief effect hebben op de leefomgeving. Daarbij is de afname van fijnstof vaak een positieve bijvangst. De maatregelen die daarvoor getroffen moeten worden kunnen belemmerend zijn voor de economische ontwikkeling binnen de gemeente Moerdijk.

Inwerkingtreding Omgevingswet

Op het moment van het maken van de begroting is het parlementaire besluit over de definitieve datum van inwerkingtreding van zowel de Omgevingswet als de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) nog steeds niet genomen. Als de wetten daadwerkelijk in werking treden op 1 januari 2023 zijn de minimale eisen vanuit de VNG geïmplementeerd. Dan staat 2023 in het teken van het ervaring op doen met nieuwe kaders, instrumenten en procedures. Als de Omgevingswet en/ of Wkb opnieuw worden uitgesteld heeft dat niet alleen effect op de implementatie van het programma Omgevingswet, maar ook op de huidige processen, werkvoorraad en mogelijk maken van ambities. In lijn met de vorige momenten van uitstel van inwerkingtreding worden de effecten in beeld gebracht.

Gemeenten worden bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet 'bevoegd gezag van de vaste bodem in de leefomgeving'. Deze basistaken, zoals de toetsing van bodemsaneringsplannen en BUS-meldingen, worden namens het college uitgevoerd door de OMWB. We maken hierover nieuwe werkafspraken, die worden geborgd in het uitvoeringsprogramma 2023. Daarnaast betekent het een nieuwe rol voor gemeenten om beleidsregels op te stellen met betrekking tot het beheer van de bodem. De in regionaal verband opgestelde

Nota Bodembeheer 2022 is vooruitlopend op de inwerkingtreding al door de raad vastgesteld.

Actualisatie uitvoeringskader omgevingsdienst
Deelnemers aan een omgevingsdienst zijn wettelijk verplicht tot een regionaal doelenkader te komen en gezamenlijk vaststellen op welke wijze zij de VTH-instrumenten (vergunningverlening, toezicht en handhaving) voor milieu daarvoor willen inzetten. Het huidige uitvoeringskader (GUK – gemeenschappelijk uitvoeringskader) dateert van 2018 en moet na 4 jaar worden geactualiseerd. De omgevingsdienst zal deze actualisatie in Q2 afronden waarna deelnemers het nieuwe kader unaniem moeten vaststellen.

GFT moet uit het restafval
We zien dat we de doelen op het gebied van afvalscheiding niet halen. Er gaat nog te veel herbruikbaar materiaal in de restafvalcontainer en dat is zonde. Vooral GFT maakt een groot deel uit van het afval dat in de verkeerde bak belandt. Om het GFT uit het restafval te halen en het aantal restafvalkilo's naar beneden te brengen, zetten we in 2023 een campagne op en voeren we maatregelen in die het scheidingsgedrag zullen bevorderen.

Randvoorwaarden

Vanwege onze specifieke ligging en gelet op de activiteiten in en gebruik van onze fysieke omgeving, vraagt de verbetering van de leefomgeving een bovengemiddelde inzet.
De komst van de Omgevingswet biedt hiervoor een nieuw kader met mogelijkheden om milieunormen aan te scherpen binnen het gemeentelijk beleid.
Om de geluidsaneringen aan woningen te kunnen uitvoeren is toestemming van de betreffende eigenaar nodig.

Voor het bereiken van de doelen op het gebied 'Van Afval Naar Grondstof' is het een randvoorwaarde dat onze inwoners hun scheidingsgedrag sterk verbeteren. Het scheidingsgedrag bepaalt het succes.

Risico's

Op het gebied van afval zijn we afhankelijk van mondiale ontwikkelingen (kosten en verpakkingsmateriaal).
Op de kostenstijging voor de verwerking van afval hebben we nagenoeg geen invloed. Dit bemoeilijkt de inschatting voor de begroting en de afvalstoffenheffing.
De noodzaak om afvalscheiding te verbeteren en de VANG-doelstellingen te halen, maakt dat we op zoek moeten naar manieren om het afvalscheidingsgedrag te bevorderen.

Prestaties

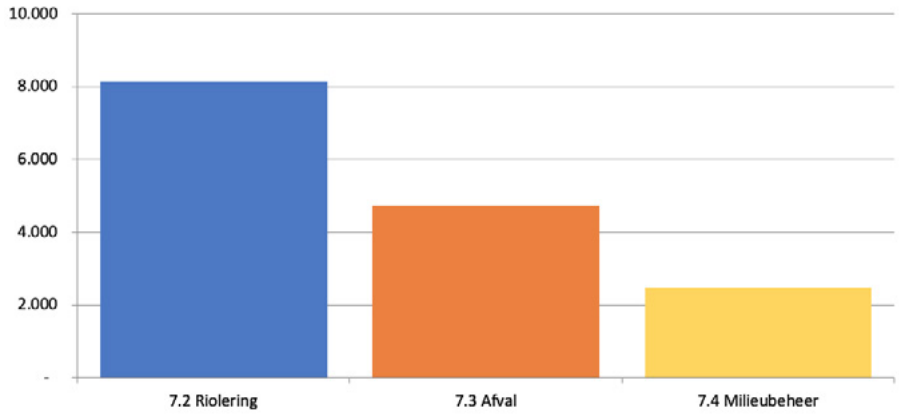
	2023	2024	2025	2026
• Opstellen Omgevingsvisie via het doorlopen van een participatief proces en vaststellen	■			
• Opstellen handboek Omgevingsplan, zodat we vóór inwerkingtreding van de wet nieuwe initiatieven kunnen begeleiden				
• Start uitvoering totstandkoming gebiedsdekkend Omgevingsplan, realisatie loopt tot uiterlijk 2029	■	■	■	■
• Uitvoering van het geluidsaneringsprogramma Fijnaart Heijningen	■			
• Afvalscheidingscampagne voeren gericht op GFT	■			
• In samenwerking met De6 actualiseren we het VTH-beleid	■			
• Intensivering van het toezicht op en handhaving van naleving van de energiebesparingsplicht voor bedrijven (incl. Energielabel C kantoren)				
• Onderzoek naar mogelijkheden voor regionale aanpak sanering asbestdaken				
• Evaluatie instrumenten minimale eisen Omgevingswet		■		

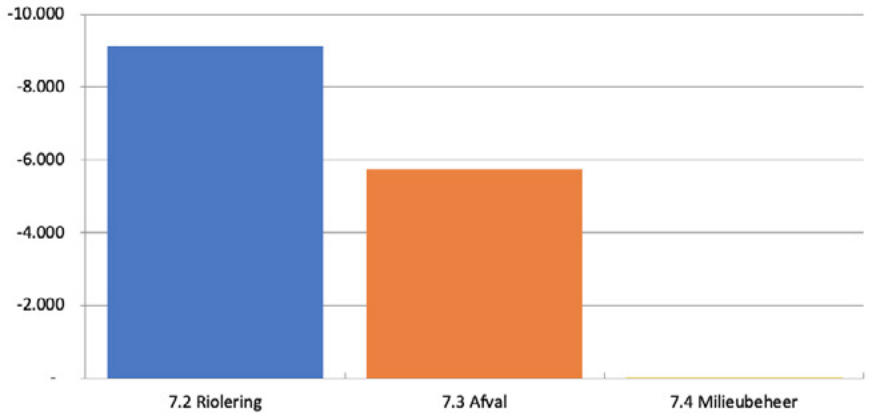
LASTEN EN BATEN 2023

bedragen x € 1.000

LASTEN: € 15.323

BATEN € 14.900

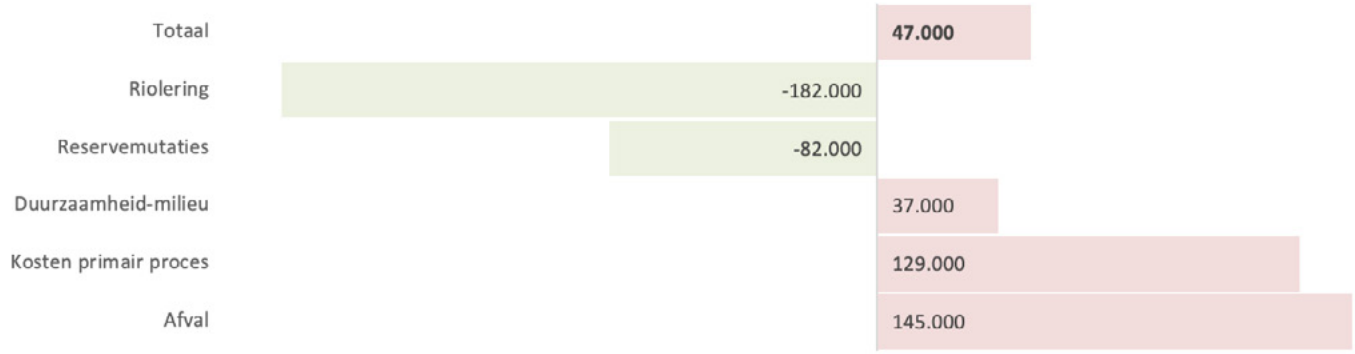
OVERZICHT TAAKVELDEN

Onderdeel (bedragen x € 1.000)	Begroting 2022			Begroting 2023			Meerjarenbegroting		
	Lasten 2022	Baten 2022	Saldo 2022	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023	Saldo 2024	Saldo 2025	Saldo 2026
7. Volksgezondheid en milieu	**12.236**	**-11.942**	**294**	**15.323**	**-14.900**	**423**	**404**	**391**	**392**
7.2 Riolering	4.921	-5.804	-883	8.125	-9.146	-1.021	-1.020	-1.020	-1.020
7.3 Afval	4.725	-5.844	-1.119	4.726	-5.753	-1.027	-1.039	-1.051	-1.051
7.4 Milieubeheer	2.590	-294	2.296	2.472	-1	2.471	2.463	2.462	2.463
Saldo van baten en lasten voor bestemming	**12.236**	**-11.942**	**294**	**15.323**	**-14.900**	**423**	**404**	**391**	**392**
0.10 Mutaties reserves	100	-18	82	-	-	-	-	-	-
Saldo van baten en lasten na bestemming	**12.336**	**-11.960**	**376**	**15.323**	**-14.900**	**423**	**404**	**391**	**392**

ANALYSE PROGRAMMA 1

Baten en Lasten Programma 1 (Cijfers x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjarenbegroting 2024	2025	2026
Totaal Lasten	14.041	12.236	15.323	14.829	14.788	14.403
Totaal Baten	-13.803	-11.942	-14.900	-14.426	-14.397	-14.011
Resultaat voor bestemming	239	295	423	403	391	392
Storting in reserves	378	100	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves	-530	-18	0	0	0	0
Resultaat na bestemming	87	377	423	403	391	392
Verschil t.o.v. 2022			47			

Samenvatting verschillen t.o.v. 2022

Het verschil op programma 1 tussen het begrote resultaat (na bestemming) in 2023 ten opzichte van 2022 bedraagt € 47.000 nadelig. Ten opzichte van de totale lasten binnen dit programma is dat een afwijking van 0,4%.
De voornaamste oorzaak is iets meer toegerekende kosten primair proces.

Nadere toelichting verschillen

In onderstaand overzicht is een toelichting opgenomen van de belangrijkste verschillen, waarbij:
- In de kolom V/N is aangegeven of het een voordeel of een nadeel betreft;
- In de kolom % de relatieve afwijking ten opzichte van de omvang van het betreffende budget in 2022 is weergegeven.

Onderwerp	Bedrag	%	V/N	Toelichting
Riolering	-182.000	4%	V	Alle kosten en opbrengsten m.b.t. riolering worden gesaldeerd en het overschot wordt toegevoegd aan de voorziening riolering. In feite zou er dus geen voordeel of nadeel op de post riolering zichtbaar moeten zijn. Een deel van de kosten is echter opgenomen onder andere programma's in de begroting, zoals overheadkosten en de betaalde btw. Door een toename op deze overige kosten is er een voordelig verschil binnen programma 1. De opbrengstraming van de rioolrechten is gebaseerd op de aangepaste tarieven voor 2023. Hierbij is uitgegaan van een indexering met 7,6%, zoals toegelicht in de kadernota 2023. Een verdere toelichting op de rioolrechten is opgenomen in de paragraaf Lokale Heffingen.
Reservemutaties	-82.000	-	V	In 2022 was een incidentele storting in de reserve meerjarige uitgaven geraamd van € 100.000 ten behoeve van het opstellen van de omgevingsvisie. In 2023 is er geen storting geraamd
Duurzaamheid-milieu	37.000	2%	N	Licht hogere kosten door extra budget voor duurzaamheidstaken en verhoging van de bijdrage aan de OMWB.
Kosten primair proces	129.000	9%	N	De (personeel)kosten van de primaire afdelingen worden op basis van de verwachte urenbesteding van de medewerkers doorberekend aan de verschillende programma's. Per saldo heeft deze verdeling geen invloed op het begrotingsresultaat. Ten opzichte van 2022 is er een hogere doorberekening van € 129.000. Voor een groot deel heeft dit te maken met extra capaciiteit en budget die jaarlijks beschikbaar komt voor uitvoering van de taken op het terrein van duurzaamheid (energietransitie e.d.).
Afval	145.000	3%	N	Voor het eerst in jaren zijn de kosten van afvalinzameling en -verwerking niet toegenomen. Er is zelfs sprake van een kleine verlaging van de netto-kosten met 0,4%. Uitgaande van maximaal 100% kostendekkendheid zijn de tarieven afvalstoffenheffing en daarmee de opbrengst eveneens verlaagd.
Overig	0			
Totaal	**47.000**		**N**	

Reservemutaties 2023

Hieronder zijn de in 2023 begrote reservemutaties opgenomen die het resultaat na bestemming beïnvloeden. In principe geldt dat reservemutaties incidenteel van aard zijn (met reserves kunnen geen structurele lasten worden gedekt). Uitzonderingen hierop vormen reserves die zijn ingesteld ter dekking van kapitaallasten, waarmee de dekking van de kapitaallasten structureel is geregeld. Per reservemutatie is inzichtelijk gemaakt of het een incidentele (I) of structurele (S) mutatie betreft.

Stortingen in de reserves	
0	N.v.t.
0	**Totaal stortingen programma 1**

Onttrekkingen aan de reserves	
0	N.v.t.
0	**Totaal onttrekkingen programma 1**

VERBONDEN PARTIJEN

Aan de realisatie van de doelstellingen “Samen aan de slag voor het klimaat in Moerdijk” leveren de volgende verbonden partijen een bijdrage:

- Nazorg gesloten stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen
- Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)

Voor een gedetailleerd overzicht verwijzen wij naar de paragraaf ‘Verbonden Partijen’.

Prettig en veilig wonen en leven in Moerdijk

Wonen in een fijne omgeving die prettig en veilig voelt is een belangrijke pijler van het dagelijks welzijn. Met elf woonkernen is daar binnen de gemeente dan ook dagelijks aandacht voor. Met de juiste woningen, beschikbare voorzieningen, een goede bereikbaarheid, een gevoel van veiligheid en gezondheid en een aangename sociale omgeving.

THEMA WONEN

Ambitie

Onze ambitie is om te groeien naar een vitale gemeente met meer dan 40.000 inwoners. Een belangrijke voorwaarde hierbij is dat we de komende 10 jaar 2700 nieuwe woningen realiseren die aansluiten bij de eisen en wensen van zowel de huidige inwoners als toekomstige inwoners. Woningbouw staat dan ook hoog op de prioriteitenlijst. Gezien de grote opgave die er ligt, investeren we fors in bouwen. Ten aanzien van grootschalige woningbouwontwikkeling sluiten we aan op het programma Vitale Centra. We richten ons dus op Zevenbergen, Klundert, Fijnaart en Willemstad. In lijn met de provinciale en regionale verstedelijkingsstrategieën ligt het zwaartepunt voor grootschalige woningbouw in onze meest stedelijke kern Zevenbergen. We gaan echter ook actief op zoek naar goede woningbouwlocaties in de kleinere kernen en gaan 200 woningen herprogrammeren van stedelijk gebied naar kernen waar versterking kan plaatsvinden.

In de versnelling in onze woningbouwopgave gaat het niet alleen om een kwantitatieve benadering, maar ook om het bouwen van de juiste kwaliteit en betaalbare woningen voor de juiste doelgroep. We bouwen vraaggericht. Voor de vraag van vandaag betekent dit dat we voor starters, spoedzoekers, arbeidsmigranten en statushouders zoeken naar flexibele woonconcepten. We zien deze doelgroepen als nieuwe inwoners van Moerdijk. We willen ervoor zorgen dat zij zich welkom voelen en een vast onderdeel van onze samenleving gaan uitmaken. Bij het bouwen zijn aandacht voor duurzaamheid en klimaatbestendigheid vanzelfsprekendheden.

We willen op ondernemende wijze regie voeren op de woningbouwopgave. We durven te investeren en risico's te nemen en zetten proactief ons instrumentarium (verwerving, Wvg en waar nodig onteigening) in om de opgave te realiseren. Het is soms nodig om ook zelf te investeren om ontwikkelingen haalbaar te maken. We maken een start om te komen tot een gemeentelijk ontwikkelbedrijf.

Strategisch doel

- Tijdig voldoende woningen bouwen en de bestaande woningvoorraad verbeteren om in de kwantitatieve en kwalitatieve woningbehoefte van huidige en nieuwe inwoners te voorzien.

Effectindicatoren / Prestatieindicatoren

- Aantal vergunde woningen
- Aantal opgeleverde woningen
- Groei woningvoorraad
- Groei van het aantal inwoners
- Groei van het aantal huishoudens
- Aantal verstrekte startersleningen
- Aantal verstrekte stimuleringsleningen

Nieuwe ontwikkelingen

Woonbeleid

In 2021 is de Woonvisie gemeente Moerdijk vastgesteld. Deze woonvisie wordt verder uitgewerkt in een Woonprogramma. In het Woonprogramma wordt op basis van de provinciale bevolkings- en

woningbehoefteprognose, de regionale woondeal, het woningbehoefteonderzoek en ontwikkelingen op de woningmarkt weergegeven wat op de middellange termijn nodig is om op kernniveau invulling te geven aan onze ambities en doelstellingen uit de Woonvisie. Hierin zal ook de herprogrammering van 200 woningen worden opgenomen.

In maart 2022 heeft de rijksoverheid de Nationale woon- en bouwagenda vastgesteld. Deze agenda wordt verder uitgewerkt in een zestal programma's:
- Programma woningbouw
- Programma betaalbaar wonen
- Programma een thuis voor iedereen
- Programma wonen en zorg voor ouderen
- Programma verduurzaming gebouwde omgeving
- Programma leefbaarheid en veiligheid

De doelstellingen uit de Nationale woon- en bouwagenda en de daaronder hangende programma's worden vertaald in afspraken tussen Rijk en provincie. Deze afspraken worden vervolgens vertaald in regionale woondeals. Dit vormt het kader voor het lokale woonbeleid.

Met het vaststellen van de Nationale woon- en bouwagenda en de daaronder hangende programma's heeft het Rijk aangegeven dat gemeenten naar verwachting in 2023 een woonzorgvisie en een urgentieregeling voor aandachtsgroepen vast moeten stellen. De wetgeving met betrekking tot regie op volkshuisvesting is echter nog niet vastgesteld en gaat pas eind 2022 in consultatie. Op dit moment is nog niet duidelijk hoe deze 2 beleidsstukken vorm moeten krijgen en is dus nog geen concrete inschatting te maken welke middelen hiervoor nodig zijn.

Regie op de opgave
De ambtelijke organisatie groeit mee om de benodigde versnelling te kunnen maken. We stellen een aanjager woningbouw kleine kernen aan (€ 100.000 per jaar structureel) en maken de start om te komen tot een gemeentelijk ontwikkelbedrijf. Daarvoor wordt € 300.000 beschikbaar gesteld vanaf 2024. In 2023 is hiervoor een bedrag opgenomen van € 100.000. In lijn met de geformuleerde ambitie en de bereidheid ons instrumentarium grondbeleid actief in te zetten, vergroten we de reserve om strategische verwervingen te kunnen doen van € 5 naar € 8 miljoen. Deze voeding is verwerkt in de meerjarenbegroting.

Randvoorwaarden

Onze ambities vergen intensieve samenwerking met direct betrokken partners, zoals woningcorporaties, huurdersorganisaties, zorg- en welzijnsinstellingen, makelaars, ontwikkelaars, Energiek Moerdijk, Wonen met Gemak en Inbraakproof.

Risico's

Het realiseren van de ambities op het gebied van wonen staat onder druk, onder andere door personeelstekort en de onmogelijkheid om externe capaciteit in te huren bij alle relevante partijen, stijgende prijzen van bouwmaterialen, stapeling van kwaliteitseisen (i.r.t. betaalbaarheid en woningbouwversnelling), participatie (i.r.t. woningbouwversnelling), invoering van de Omgevingswet.

De provincie bepaalt hoeveel woningen wij als gemeente mogen bouwen. Daartoe wordt periodiek de provinciale bevolkings- en woningbehoefteprognose vastgesteld. Daarnaast dienen woningbouwprojecten van 10 woningen of meer regionaal afgestemd te worden.

Prestaties

	2023	2024	2025	2026
• Woonprogramma Moerdijk gereed	■			
• Prestatieafspraken met Woonkwartier, huurdersvereniging Fijn Wonen en Gemeente Halderberge	■			
• Oplevering woningen Bosselaar Zuid	■			
• Afronding initiatieffase van grote woningbouwontwikkelingen Zevenbergen Oost en Willemstad Oost, besluitvorming raad	■			
• Prestatieafspraken met Woonkwartier, huurdersvereniging Fijn Wonen en Gemeente Halderberge (2024-2026) Vanaf 2024 zullen naar verwachting ook zorg- en welzijnsorganisaties onderdeel uitmaken van de prestatieafspraken		■	■	■
• Om de ambities op het gebied van wonen waar te maken, wordt in alle kernen aan woningbouwprojecten gewerkt. Voor de grotere projecten verwachten wij als eerstvolgende mijlpaal:				
• Afronding Waterwijk Fijnaart		■		
• Afronding Bosselaar Zuid Zevenbergen		■	■	
• Vaststellen omgevingsplan Westschans Klundert		■		

THEMA BEREIKBAARHEID EN VERKEERSVEILIGHEID

Ambitie

De bereikbaarheid van de voorzieningen in onze dorpen en stadjes, van het Haven- en Industrieterrein en de aanpalende gemeenten blijft een nadrukkelijk aandachtspunt. Voor bedrijven is bereikbaarheid een belangrijke vestigingsvoorwaarde, onder meer voor het vinden van gekwalificeerd personeel. Voor werk- en woningzoekenden is bereikbaarheid van de werk- en woonlocatie eveneens een zwaarwegend aspect bij de keuze voor een baan. Bereikbaarheid van voorzieningen zoals winkels en sportaccommodaties tenslotte, is belangrijk om prettig en comfortabel te kunnen wonen en ondernemen.

Strategische doelen

- Verkeersveiligheid en bereikbaarheid in groeiend en verduurzamend Moerdijk waarborgen en duidelijke kaders bieden voor de implementatie van de Omgevingswet.
- Woningen en (noodzakelijke) voorzieningen zijn goed en veilig bereikbaar
- Werklocaties zijn goed en veilig bereikbaar voor zowel personen als goederen

Effectindicatoren

- Daling aantal verkeersslachtoffers passend bij provinciale slogan: 'Brabant gaat voor 0 verkeersslachtoffers'.
- Daling klachten en meldingen (2024 en verder).
- Daling in klachten en meldingen met een gedragscomponent (2023 en verder).

Nieuwe ontwikkelingen

Het "Moerdijks Mobiliteitsverhaal" is het richtinggevend document voor ontwikkelingen

In 2023 starten we met het opstellen van het "Moerdijks Mobiliteitsverhaal". Dit verhaal is een integrale visie op ons mobiliteitssysteem wat betreft bereikbaarheid, verkeersveiligheid en energietransitie.

Met het oog op bereikbaarheid en verkeersveiligheid wordt getracht een duidelijke, verkeersveilige en toegankelijke wegenstructuur te creëren waarbij alle weggebruikers weten wat voor gedrag van hen wordt verwacht. Naast de infrastructuur worden ook mensgerichte maatregelen toegepast om het verkeersgedrag van weggebruikers positief te beïnvloeden. Andere onderdelen zijn de bereikbaarheid voor landbouwverkeer in combinatie met fietsveiligheid en leefbaarheid en bereikbaarheid stads- en dorpscentra.

Mobiliteitsoplossingen driehoek Breda, Etten-Leur en Zevenbergen

We kijken verder vooruit en zoeken proactief naar mobiliteitsoplossingen in de driehoek Breda, Etten-Leur en Zevenbergen voor auto, fiets en openbaar vervoer. Dit doen we samen met onze buurgemeenten. Een mogelijke oplossing is een extra aansluiting op de A16 boven Prinsenbeek of het vervolmaken van knooppunt Zonzeel.

Voor grote nieuwe mobiliteitsprojecten, zoals bijvoorbeeld de tweezijdige ontwikkeling van station Zevenbergen, gaan we actief zoeken naar aanvullende financieringsbronnen. Ook sluiten we aan bij kansen die zich voordoen vanuit de trajecten van de regionale verstedelijkingsstrategieën en (nieuwe) initiatieven vanuit andere overheden. We zijn zelf ook bereid te investeren in dergelijke ontwikkelingen en stellen daar structureel € 500.000 per jaar (2025 e.v.) voor beschikbaar, via de tussenstappen € 200.000 in 2023 en € 350.000 in 2024. Er volgen uiteraard specifieke voorstellen voor de aanwending hiervan. De genoemde bedragen zijn opgenomen in de stelpost "nieuw beleid".

Datagedreven werken

Ook de provincie hecht steeds meer waarde aan data-gedreven werken. De subsidies die in de toekomst worden verleend, worden toebedeeld op basis van risico-analyses. Wegen die laag scoren op het gebied van inrichting, gebruik en wetgeving (maximumsnelheid) komen in aanmerking voor subsidie. Deze subsidies komen voort uit het Strategisch Verkeersveiligheidsplan (SPV) van het Rijk. Een mogelijke bijdrage vanuit het Regionaal Mobiliteitsplan (RMP) kan gestapeld worden, hierdoor kan de cofinanciering op de aanpak van verkeersonveilige situaties oplopen tot 80%. Ook daarvoor is data en een juiste basis in beleid noodzakelijk.

Randvoorwaarden

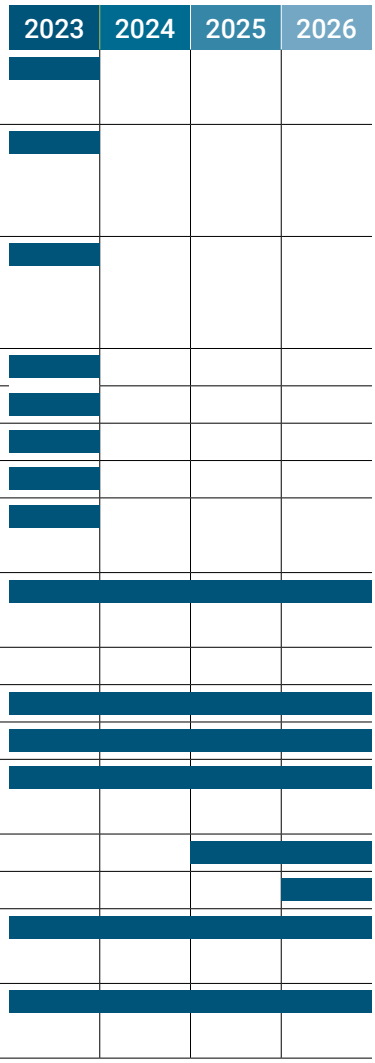
- Provinciale subsidies (en daarbij behorende voorwaarden).
- Provinciale aanbestedingen (concessie openbaar vervoer).

Risico's

Op verkeer en mobiliteit zijn vacatures zeer lastig in te vullen, terwijl de druk op de organisatie op het gebied van verkeer en mobiliteit alleen maar toeneemt. We hebben als gevolg van het niet ingevuld krijgen van vacatures in 2022 het bordensaneringsplan en het ophalen van data uit moeten stellen. Dat hervatten we in 2023.

Prestaties

- Raadsbesluit haalbaarheid gebiedsontwikkeling Zevenbergen Oost (inclusief rondweg en tunnelverbindingen)
- Fietsverbinding Moerdijk-Zevenbergen: Raadsbesluit; Inkoop ingenieursbureau, ontwerpen en voorbereiden, verwerven gronden en afstemmen stakeholders.
- Randweg Klundert: Onherroepelijk bestemmingsplan en het verwerven van de gronden en wellicht start aanbesteding (onder voorbehoud van bezwaar/ beroepsprocedures)
- Uitvoeren onderhoud Neerhofstraat Zevenbergen
- Kadevernieuwing Waterfront Moerdijk
- Vaststellen laadvisie
- We starten met het schrijven het Moerdijks mobiliteitsverhaal
- Campagne opzetten om aantal klachten en meldingen met een gedragscomponent te laten dalen (Doeslief)
- Startnotitie gereed voor onderhoud en herinrichting Doelstraat en Molenstraat te Zevenbergen.
- Uitvoeren
  - Onderhoud Zeestraat/Willem-Alexanderlaan/ Dr Ariënslaan in Zevenbergen
  - Onderhoud Frederik hereenstraat Standaardbuiten eo
  - Onderhoud Buitengebied Oudendijk, Kreekdijk en Weeldijk tussen Standaarbuiten en Noordhoek
- Omlegging Noordelijke randweg Zevenbergen
- Afschaling N285, inclusief brug over Roode Vaart met inlaatvoorziening
- Wegonderhoud en verkeersmaatregelen worden aan elkaar gekoppeld door middel van risicoanalyses verkeersveiligheid.
- Op basis van de risicoanalyse wordt bijdrage aangevraagd via het landelijke en regionale SPV en RMP.

THEMA VEILIGE BUURT

Ambitie

Iedere inwoner heeft recht op een veilige leefomgeving en moet zich ook veilig kunnen voelen in de eigen buurt. Als gemeente werken we hieraan met onze veiligheidspartners, maar ook met inwoners, ondernemers en woningbouwcorporaties, scholen en zorginstellingen. Projecten als de buurtpreventieteams, WhatsApp-groepen en de keurmerken Veilig Wonen en Veilig Ondernemen juichen we van harte toe en waar mogelijk ondersteunen we ze. Een sterke sociale cohesie draagt bij aan het veiligheidsgevoel en het gevoel van erbij horen, je thuis voelen en wat je voor je buurt wilt betekenen.

We willen criminaliteit en overlast in de verschillende kernen tegengaan en daarnaast het veiligheidsgevoel van inwoners versterken. Handhaving en toezicht tijdens drukke evenementen breiden we uit.

Strategische doelen

- We hebben veilige kernen met een sterke sociale structuur
- De buurt is goed ingericht, schoon en heel
- Het verbeterde beheer Openbare Ruimte is zichtbaar voor bewoners (blz 16 bestuursakkoord)

Effectindicatoren

- Afname huiselijk en openbaar geweld t.o.v. 2019
- Afname aantal woninginbraken t.o.v. 2019
- Veiligheidsgevoel bij inwoners vergoot t.o.v. 2019
- Tevredenheid inwoners openbare ruimte vergroot t.o.v. 2019
- Tevredenheid over afhandeling van meldingen
- Aantal meldingen openbare ruimte
- Het areaal dat op het vastgesteld kwaliteitsniveau ligt
- Aantal klachten over evenementen
- Het vergunningverleningsproces verloopt digitaal

Nieuwe ontwikkelingen

Evenementen

Evenementen dragen bij aan de leefbaarheid van de kernen. Om de dienstverlening te verbeteren wordt de beleidsregel geactualiseerd, het proces gedigitaliseerd en geoptimaliseerd voor organisatoren. Tevens wordt intensiever toezicht gehouden op de voorwaarden die veiligheid borgen en overmatige overlast voorkomen. Grote evenementen worden gezamenlijk met organisator geëvalueerd om de ervaringen mee te kunnen nemen bij de organisatie en vergunningprocedure voor de volgende editie van het evenement.

Versterken gemeentelijk toezicht/handhaving (boa's)

Versterking is wenselijk, gelet op de ontwikkelingen in de samenleving en door de bewegingen binnen het werkveld van de boa's. Boa's worden, naast gebiedsgericht toezicht voor de leefbaarheid in de kernen, steeds vaker ingezet ter ondersteuning van de politie en andere samenwerkingspartners. Dit gaat op dit moment ten koste van de gewenste zichtbaarheid en wijktoezichtsprojecten. In lijn met het op 7 juli 2022 aangenomen kadervoorstel gaan we het gemeentelijk toezicht (inclusief handhaving) versterken. In deze meerjarenbegroting is daarvoor in de stelpost nieuw beleid een bedrag van 250.000 euro opgenomen. Momenteel wordt een plan met een nadere invulling uitgewerkt. Uiterlijk in het eerste kwartaal van 2023 kan dit ter besluitvorming aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

Beheerplannen in 2023 op orde

In 2023 hebben we na een periode van drie jaar alle beheerplannen op orde en kunnen we ons voorbereiden op een nieuwe cyclus vanaf 2024.
Voor ons verzorgend onderhoud, waar groenbeheer onder valt, zijn we in 2022 gestart met een nieuw meerjarencontract. Dit meerjarencontract is gebaseerd op ons Groenbeheerplan 2017. Dat beheerplan is robuust opgesteld en de uitvoering van het groenbeheer gaat beter dan de jaren daarvoor. Er is daarom geen acute noodzaak voor actualisatie. Wel starten we met een nieuw Groenbeleid in 2023, waar het Groenbeheerplan in 2024 uit voortvloeit. Actuele thema's zoals klimaatbeleid, toegankelijkheid, gezondheid en biodiversiteit zullen in het Groenbeleid aandacht krijgen, evenals dwarsverbanden zoals de Systeembenadering Stedelijk Water.

Projectmatige aanpak overhangend groen

Het inlopen van de onderhoudsachterstand wegen binnen de bebouwde kom gaat minder snel. Een van de oorzaken is de omgang met overhangend groen van particulieren. Hiervoor gaan we een projectmatige

aanpak opzetten, die na een inhaalslag moet worden geborgd in de staande organisatie.

Publiekscampagne openbare ruimte wordt voortgezet
De afgelopen twee jaar hebben we gedurende diverse campagnes de bewoners bewuster gemaakt van hun gedrag. Activiteiten zoals de 'Gouden Grijper' en het verwijderen van onkruid door inwoners hebben enige maatschappelijk dialoog teweeggebracht, zoals te volgen was op de socials. Campagnes gericht op gedrag zijn gebaat met een langdurig proces. Daarom zetten we de campagne door naar 2023 en 2024.

Risico's

Risico's bij het op orde brengen van het beheer van de openbare ruimte
We zien net als vorig jaar een onverminderd groot risico op personele bezetting. Ten eerste lijkt, ook ten opzichte van vorig jaar, het personeelstekort groter te worden. Voor zowel medewerkers in eigen dienst als inhuur is het moeilijk om nieuwe mensen aan te trekken van voldoende kwaliteit.

Daarom zijn we volop bezig om eigen mensen op te leiden en in DE6- samenwerkingsverband onderzoeken we samen met onderwijs en ondernemers naar methoden om meer mensen op te leiden en te werven én onderzoeken we manieren om effectiever te werken. Dat gaat ook in 2023 nog niet leiden tot een volledige bezetting. Dat brengt een planningsrisico met zich mee, voor een werkgebied waar we in de uitvoering achterlopen. Ook zien we personeelstekorten bij aannemers en bijvoorbeeld nutspartijen waardoor planningen onvoorspelbaar worden.

Daarnaast hebben we op een aantal materialen en grondstoffen die we veel gebruiken, zoals PVC en bitumen, in 2022 een forse prijsstijging gezien. Het is nog niet te voorspellen hoe zich dat gaat ontwikkelen. Een ander risico is het niet of zeer laat leverbaar zijn van materialen. Hierdoor kan het onvermijdelijk zijn om projecten uit te stellen.

Prestaties

	2023	2024	2025	2026
• Raadsvoorstel Versterking gemeentelijk toezicht/handhaving	■			
• Nieuwe beleidsregel evenementen, inclusief toezichtstrategie	■			
• Een gedigitaliseerd APV-vergunningverleningsproces, waardoor de dienstverlening aan burgers en bedrijven sneller en efficiënter kan verlopen	■			
• Uitvoering werken die zijn opgenomen in de paragraaf kapitaalgoederen	■			
• Om onderhoud op straatniveau goed te kunnen aanpakken wordt een projectmatige aanpak voor overhangend particulier groen uitgewerkt en uitgevoerd	■			
• Eigen verantwoordelijkheid van inwoners voor openbare ruimte wordt gestimuleerd door de publiekscampagne openbare ruimte voort te zetten	■	■		
• Nu de eerste urgente gevallen van essentaksterfte zijn aangepakt, volgt een planmatige aanpak essentaksterfte nadat een dialoog met belangrijke stakeholders is uitgevoerd	■	■	■	■
• Actualiseren van het groenbeleid en het groenbeheerplan	■	■		
• Opstellen nieuwe nota districtelijke integrale veiligheid	■			

THEMA ACCOMMODATIES EN VOORZIENINGEN

Ambitie

Maatschappelijke voorzieningen en accommodaties dragen als centrale ontmoetingsplaatsen bij aan de gemeenschapszin. Goede bereikbaarheid, multifunctioneel gebruik en een goede kwaliteit staan de komende periode centraal.

Met behulp van het onderzoek naar multifunctionele accommodaties (mfa's)/gemeen-schapshuizen in 2022 streven we naar een (toekomstig) optimaal gebruik met een exploitatie die in balans is. Waar mogelijk combineren we nieuwbouw van scholen en gymaccommodaties met andere maatschappelijke voorzieningen.

We zijn trots op de meer landelijke kwaliteiten van de kleinere kernen en we kijken met realisme naar de voorzieningen in deze kleinere kernen. We blijven de voorzieningen in de kleine kernen steunen als inwoners ze gebruiken. Maar we durven ook zaken te veranderen als het gebruik te ver terugloopt of kosten onevenredig oplopen. Met deze manier van kijken voorkomen we dat ontwikkelingen ons verrassen, bijvoorbeeld ten aanzien van kleine scholen. We zien het bouwen van woningen niet als een oplossing voor verdwijnende voorzieningen

Strategische doelen

- We faciliteren accommodaties en voorzieningen op basis van behoefte, draagvlak, kwaliteit en maatwerk
- We bieden accommodaties en voorzieningen aan op kansrijke en aantrekkelijke plekken waar duurzame en veilige instandhouding en exploitatie mogelijk is
- Er is in de accommodaties een samenhangend, zoveel mogelijk geclusterd aanbod van onderwijs, sport, cultuur en ontmoeting
- We stimuleren eigen verantwoordelijkheid van gebruikers voor instandhouding en exploitatie van sociaal-maatschappelijke voorzieningen

Effectindicatoren

- Tevredenheid gebruikers mfa's/gemeenschapshuizen.

Nieuwe ontwikkelingen

- Voornemen besluitvorming door Stichting De Waarden tot sluiting op 1 augustus 2023 van Basisschool 't Kompas in Heijningen.

Randvoorwaarden

- Voldoende eigen personele capaciteit.
- Goede samenwerking met maatschappelijke partners in mfa's/gemeenschapshuizen.

Risico's

- Te weinig beschikbare eigen personele capaciteit/ krappe arbeidsmarkt.
- We zien dat maatschappelijke voorzieningen onder druk staan, met name in de kleine kernen. Dit kan invloed hebben op de leefbaarheid van een kern.
- Stijgende investeringskosten voor nieuwbouw van accommodaties. Deze stijging werkt ook door naar de exploitatiekosten. De huidige exploitatiebudgetten zijn wellicht niet toereikend.

Prestaties

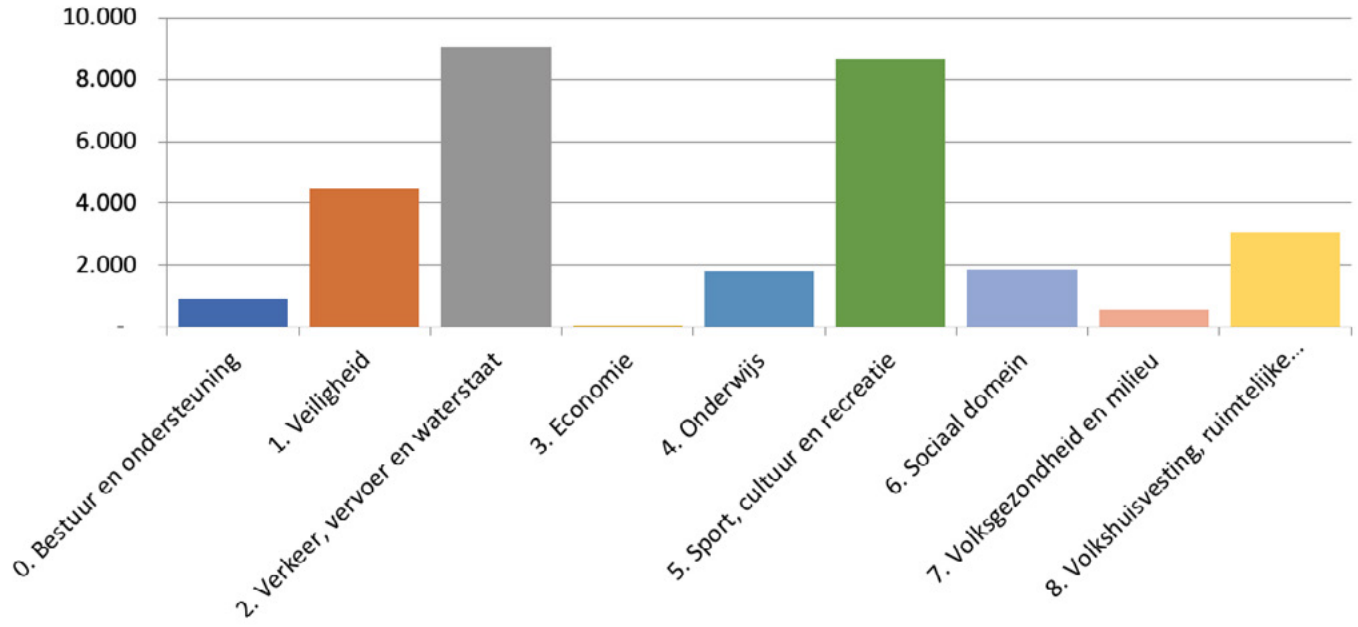
	2023	2024	2025	2026
• Vaststellen beleid multifunctionele accommodaties (mfa's/ gemeenschapshuizen) en starten van de implementatiefase	■			
• Brandveiligheid fase 2 gemeentelijke accommodaties afgerond	■			
• Nieuw digitaal sleutelsysteem gemeentelijke accommodaties geïmplementeerd	■			
• Vaststellen beleid buitensport accommodaties en starten van de implementatiefase	■			
• Nieuwbouw sporthal en zwembad De Niervaert - Besluitvorming over definitief ontwerp met kredietaanvraag	■			
• Scholenontwikkeling Klundert - Opstellen afwegingsdocument en besluitvorming over voorkeurslocatie	■			
• Scholenontwikkeling Fijnaart - Opstarten Initiatieffase	■			
• MFA Zevenbergschen Hoek - Besluitvorming definitief en technisch ontwerp met kredietaanvraag	■			
• Gymaccommodaties Zevenbergen (Sporthal 1e fase en gymzalen 2e fase) - 1e fase: Aanbesteding en opstellen definitief + technisch ontwerp - 2e fase: Besluitvorming haalbaarheidsonderzoek met kredietaanvraag	■			
• MFA Willemstad (incl. verplaatsing VV Kogelvangers) - Kredietaanvraag bouw clubgebouw VV Kogelvangers - Raadsvoorstel haalbaarheidsonderzoek MFA Willemstad inclusief kredietaanvraag	■			
• MFA D'Ouwe School Noordhoek - Realisatie grootschalig onderhoud dorpshuis	■			
• Maatschappelijke voorzieningen/MFA nieuwbouwwijk Zevenbergen-Oost - Besluitvorming startdocument		■		
• Brandweerkazerne Willemstad - Kredietaanvraag verbouw/nieuwbouw brandweerkazerne		■		

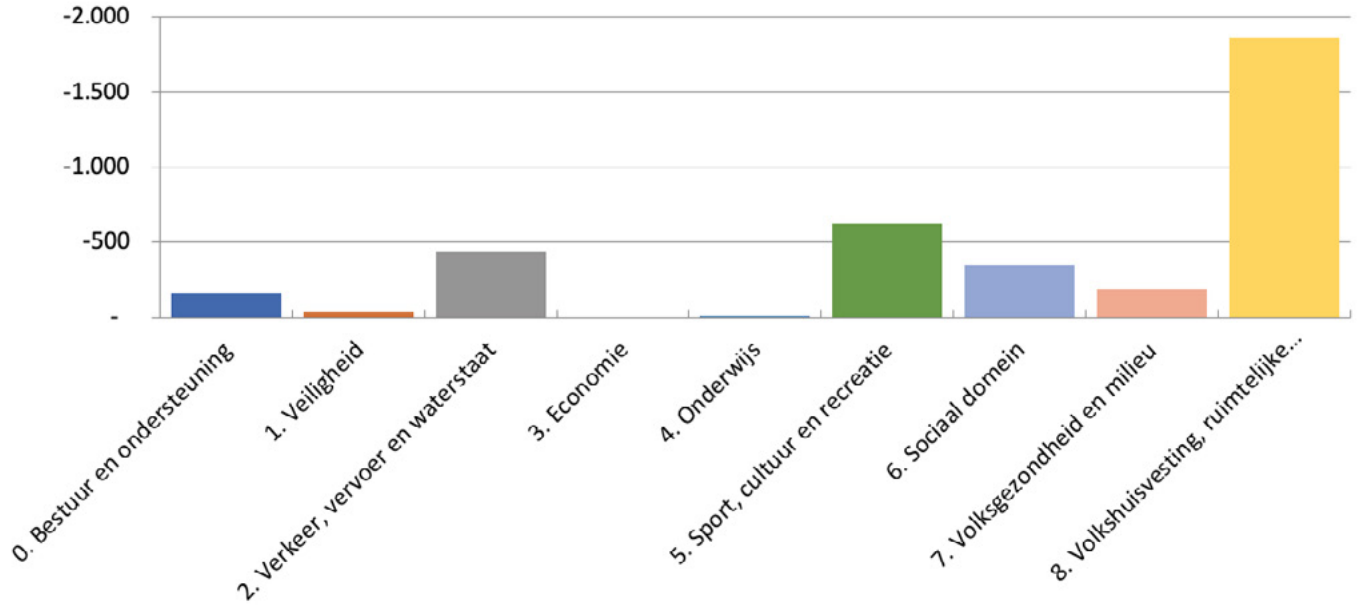
LASTEN EN BATEN 2023

bedragen x € 1.000

LASTEN: € 30.418

BATEN € 3.663

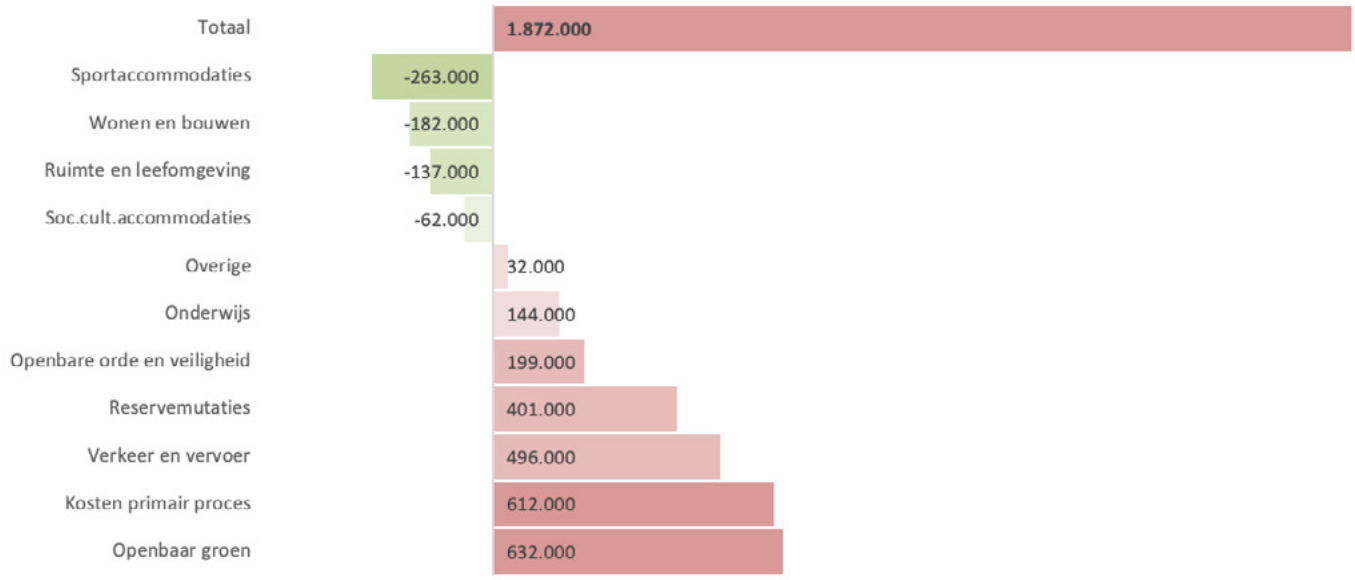
OVERZICHT TAAKVELDEN

Taakveld (bedragen x € 1.000)	Begroting 2022			Begroting 2023			Meerjarenbegroting		
	Lasten 2022	Baten 2022	Saldo 2022	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023	Saldo 2024	Saldo 2025	Saldo 2026
0. Bestuur en ondersteuning	**785**	**-135**	**650**	**921**	**-159**	**762**	**766**	**765**	**767**
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	785	-135	650	921	-159	762	766	765	767
1. Veiligheid	**4.335**	**-106**	**4.229**	**4.466**	**-41**	**4.425**	**4.493**	**4.559**	**4.645**
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	3.402	-19	3.383	3.597	-18	3.579	3.648	3.714	3.801
1.2 Openbare orde en veiligheid	933	-87	846	869	-23	846	845	845	844
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	**8.822**	**-694**	**8.128**	**9.064**	**-435**	**8.629**	**9.268**	**9.715**	**9.934**
2.1 Verkeer en vervoer	8.731	-688	8.043	8.962	-429	8.533	9.173	9.620	9.839
2.2 Parkeren	69	-6	63	71	-6	65	64	64	64
2.5 Openbaar vervoer	22	-	22	31	-	31	31	31	31
3. Economie	**24**	**-**	**24**	**12**	**-**	**12**	**12**	**12**	**12**
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	24	-	24	12		12	12	12	12
4. Onderwijs	**1.858**	**-192**	**1.666**	**1.791**	**-9**	**1.782**	**1.779**	**1.728**	**1.660**
4.2 Onderwijshuisvesting	1.847	-187	1.660	1.780	-5	1.775	1.772	1.721	1.653
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	**11**	**-5**	**6**	**11**	**-4**	**7**	**7**	**7**	**7**
5. Sport, cultuur en recreatie	8.132	-587	7.545	8.672	-627	8.045	7.764	7.661	7.743
5.1 Sportbeleid en activering	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.2 Sportaccommodaties	3.618	-517	3.101	3.448	-617	2.831	3.053	2.911	2.956
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	5	-	5	5		5	5	5	5
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	**4.509**	**-70**	**4.439**	**5.219**	**-10**	**5.209**	**4.706**	**4.745**	**4.782**
6. Sociaal domein	1.741	-352	1.389	1.854	-344	1.510	1.508	1.506	1.474
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	**1.724**	**-332**	**1.392**	**1.839**	**-335**	**1.504**	**1.502**	**1.500**	**1.468**
6.6 Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	17	-20	-3	15	-9	6	6	6	6
7. Volksgezondheid en milieu	**503**	**-189**	**314**	**572**	**-190**	**382**	**377**	**373**	**370**
7.4 Milieubeheer	47	-	47	62	-	62	62	62	62
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	456	-189	267	510	-190	320	315	311	308
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	3.265	-1.928	1.337	3.066	-1.858	1.208	1.313	1.347	1.300
8.1 Ruimtelijke ordening	828	-20	808	815	-20	795	800	838	791
8.3 Wonen en bouwen	2.437	-1.908	529	2.251	-1.838	413	513	509	509
Saldo baten en lasten voor bestemming	**29.465**	**-4.183**	**25.282**	**30.418**	**-3.663**	**26.755**	**27.280**	**27.666**	**27.905**
0.10 Mutaties reserves	2.605	-3.374	-769	1.622	-1.840	-218	-364	-269	-203
Resultaat na bestemming	**32.070**	**-7.557**	**24.513**	**32.040**	**-5.503**	**26.537**	**26.916**	**27.397**	**27.702**

ANALYSE PROGRAMMA 2

Baten en Lasten Programma 2 (Cijfers x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjarenbegroting 2024	2025	2026
Totaal Lasten	34.050	29.466	30.418	30.750	31.139	31.378
Totaal Baten	-4.775	-4.182	-3.663	-3.471	-3.474	-3.476
Resultaat voor bestemming	29.275	25.284	26.755	27.279	27.665	27.902
Storting in reserves	1.926	2.605	1.622	1.519	1.517	1.515
Onttrekking aan reserves	-10.096	-3.474	-2.090	-1.883	-1.786	-1.719
Resultaat na bestemming	21.106	24.414	26.287	26.915	27.396	27.699
Verschil t.o.v. 2022			1.873			

Samenvatting verschillen t.o.v. 2022

Het verschil op programma 2 tussen het begrote resultaat (na bestemming) in 2023 ten opzichte van 2022 bedraagt circa € 1,9 miljoen nadelig. Ten opzichte van de totale lasten binnen dit programma is dat een afwijking van 7%.
De voornaamste oorzaken zijn hogere kosten primair proces en van openbaar groen en openluchtrecreatie.

Nadere toelichting verschillen

In onderstaand overzicht is een toelichting opgenomen van de belangrijkste verschillen, waarbij:
- In de kolom V/N is aangegeven of het een voordeel of een nadeel betreft;
- In de kolom % de relatieve afwijking ten opzichte van de omvang van het betreffende budget in 2022 is weergegeven.

Onderwerp	Bedrag	%	V/N	Toelichting
Sportaccom-modaties	-263.000	9%	V	Enerzijds is er sprake van lagere kosten o.a. door een eenmalige bijdrage in 2022 van € 56.500 voor renovatie van de tennisbanen in Willemstad en door vrijval van kapitaallasten. Anderzijds is een specifieke rijksuitkering geraamd van € 100.000 voor sportaccommodaties. De betaalde BTW voor buitensportaccommodaties komt niet langer in aanmerking voor teruggave. Ter compensatie wordt tijdelijk een rijksbijdrage verstrekt. In 2022 is deze bijdrage nog niet geraamd. Wordt meegenomen in de 2e berap 2022.
Wonen en bouwen	-182.000	15%	V	Enerzijds een nadeel van € 175.000 in 2023 vanwege de verkoopopbrengst van de woning Tonsedijk in 2022. Anderzijds is de opbrengstraming bouwleges verhoogd met € 100.000 op basis van een verruiming van het kostenplafond. Verder is er in 2022 een eenmalig budget van € 237.000 geraamd voor verbeteren van de brandveiligheid in het gemeentelijk vastgoed.
Ruimte en leefomgeving	-137.000	56%	V	De jaarlijkse budgetten voor het opstellen en actualiseren van bestemmingsplannen zijn herzien en aangepast aan de toekomstige situatie waarin een omgevingsplan moet worden opgesteld. De kosten zijn ook over een langere periode verdeeld. Voor 2023 een voordeel tov 2022 van € 135.000.
Sociaal-cult. accomm.	-62.000	4%	V	Dit betreft de multi-functionele accommodaties in de gemeente. In 2022 was er sprake van incidentele budgetten voor advieskosten m.b.t. de toekomst van sporthal De Borgh en de gemeentelijke multi-functionele accommodaties.
Onderwijs-huisvesting	144.000	9%	N	De rentelasten over de investeringen in schoolgebouwen zijn hoger dan in 2022 door een aanpassing van het rente-omslagpercentage van 1,5 naar 2 procent
Openbare orde en veiligheid	199.000	6%	N	De bijdrage aan de Veiligheidsregio is aanzienlijk hoger dan geraamd in 2022. In boekjaar 2022 is namelijk een teruggave over 2021 op de raming in mindering gebracht.
Reservemutaties	401.000	-	N	In 2023 worden minder middelen uit de reserves onttrokken. In 2022 is een eenmalig bedrag onttrokken voor een onderzoek naar de haalbaarheid van project Zevenbergen-Oost (€ 400.000) en is vanuit het resultaat jaarrekening 2021 circa € 450.000 overgeheveld voor onderhoud aan monumenten.
Verkeer en vervoer	496.000	8%	N	Met name de kosten van wegbeheer zijn hoger door kapitaallasten van extra investeringen ter uitvoering van het Wegenbeheerplan. Ook de storting in de voorziening wegen is hoger door toepassing van de CROW-index en door areaaluitbreiding.
Kosten primair proces	612.000	9%	N	De doorberekening van indirecte kosten (vnl. personeelkosten) zijn fors verhoogd tov 2022 mede door de extra middelen die in de loop van 2022 beschikbaar zijn gesteld voor de versnelling van de woningbouwopgave.
Openbaar groen en openlucht-recreatie	632.000	19%	N	Over de hele breedte van dit taakveld is er sprake van kostenstijgingen. Hogere kapitaallasten van investeringen op basis van het beheerplan groen en door verhoging van het rente-omslagpercentage, en hogere onderhoudskosten door toepassing van de CROW-index. Daarnaast zijn er eenmalige hogere budgetten voor achterstallige baggerwerkzaamheden en voor het opstellen van het soortenmanagementplan o.b.v. een raadsbesluit van 16 mei 2022.
Overig	32.000	-	N	Diverse kleinere verschillen (< € 50.000).
Totaal	**1.872.000**		**N**	

Reservemutaties 2023

Hieronder zijn de in 2023 begrote reservemutaties opgenomen die het resultaat na bestemming beïnvloeden. In principe geldt dat reservemutaties incidenteel van aard zijn (met reserves kunnen geen structurele lasten worden gedekt). Uitzonderingen hierop vormen reserves die zijn ingesteld ter dekking van kapitaallasten, waarmee de dekking van de kapitaallasten structureel is geregeld. Per reservemutatie is inzichtelijk gemaakt of het een incidentele (I) of structurele (S) mutatie betreft.

Stortingen in de reserves	
1.492.000	Storting jaarlijks vast bedrag in de reserve huisvesting onderwijs (I)
130.000	Storting in de reserve meerjarige uitgaven van incidentele aard t.b.v. transitiekosten Omgevingswet (I)
1.622.000	**Totaal stortingen programma 2**

Onttrekkingen aan de reserves	
250.000	Bijdrage uit de algemene reserve in de kosten van opstellen van het soortenmanagementplan (rbs 16 mei 2022) (I)
1.256.000	Huisvesting onderwijs. Bijdrage uit de reserve huisvesting onderwijs in de huisvestingskosten onderwijs over het jaar 2022 (I)
411.000	Maatschappelijk nut. Onttrekkingen aan de reserve maatschappelijk nut ter dekking van de afschrijvingslast van de volgende investeringen: • € 88.000 Uitvoering fiets- en wandelpadennetwerk (S) • € 82.000 Renovatie en overdracht woonwagencentrum Klundert (S) • € 110.000 Leefbaarheidsimpuls Zevenbergschen Hoek (S) • € 73.000 Herinr.openbare ruimte+markt Zevenbergen (S) • € 33.000 Investeringen o.b.v. diverse beheerplannen (S) • € 16.000 Overige infrastructurele werken (S) • € 9.000 Uitv.programma wegen buitengebied en schoolfietsroutes (S)
173.000	Bruto reserve. Onttrekkingen aan de brutoreserve ter dekking van de afschrijvingslast van de volgende investeringen: • € 95.000 Brandweerkazerne industrieterrein Moerdijk (S) • € 78.000 Aanleg openbare ruimte sportpark Klundert (S)
2.090.000	**Totaal onttrekkingen programma 2**

VERBONDEN PARTIJEN

Aan de realisatie van de doelstellingen “Prettig en veilig wonen en leven in Moerdijk” leveren de volgende verbonden partijen een bijdrage:

- Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant

Voor een gedetailleerd overzicht verwijzen wij naar de paragraaf ‘Verbonden Partijen’.

Economie als versneller voor een vitaal Moerdijk

Onze gemeente heeft een sterke economische functie van regionale en nationale betekenis. Hierdoor ontstaat zowel werkgelegenheid voor onze eigen inwoners als voor de regio. De economische doorontwikkeling biedt kansen voor een inclusieve arbeidsmarkt en het aantrekken van nieuwe inwoners om de leefbaarheid te versterken en onze voorzieningen op peil te houden.

De economische positie van de gemeente wordt verder uitgebouwd door economische kansen te benutten. Daarbij streven we naar een beter evenwicht tussen economie en de (milieu)druk op mens en omgeving. We kijken naar wat economische ontwikkelingen kunnen bijdragen aan het realiseren van doelstellingen ten aanzien van duurzaamheid, klimaat, leefbaarheid en bereikbaarheid.

We kunnen de economische kracht van het haven- en industrieterrein waar mogelijk koppelen aan andere lokale en regionale opgaven. Er liggen kansen om de spin-off vanuit de industrie richting lokale bedrijvigheid te vergroten.

De aanwezigheid van de zeehaven van Moerdijk en ons uitgestrekte buitengebied met agrarische bebouwing en recreatieterreinen hebben helaas een aantrekkingskracht op de georganiseerde criminaliteit. Dit kan ondermijnende effecten hebben op onze samenleving.

THEMA HAVEN- EN INDUSTRIETERREIN

Ambitie

In de Havenstrategie Moerdijk 2030 is de gezamenlijke ambitie van gemeente, provincie en het Havenbedrijf Moerdijk omschreven: het Haven- en Industrieterrein Moerdijk is hét knooppunt in de Vlaams-Nederlandse Delta op gebied van duurzame logistiek en procesindustrie, waarbij people, planet en profit met elkaar in balans zijn. De verduurzaming van het terrein is een belangrijke opgave. De komende jaren werken we gezamenlijk aan de nieuwe Uitvoeringsagenda Havenstrategie gericht op de thema's energie, stikstof, arbeidsmarkt & onderwijs, bereikbaarheid en innovatie. Een toekomstbestendig Haven- en Industrieterrein levert een belangrijke bijdrage aan een vitale en leefbare gemeente Moerdijk. We zetten in op de verduurzaming van de industrie en streven bij ontwikkelvraagstukken naar een beter evenwicht tussen economie en de (milieu)druk op mens en omgeving.

Strategisch doel

- Het Haven- en Industrieterrein ontwikkelt zich in balans met haar omgeving (People, Planet, Profit). We benutten de economische kracht door ruimtelijk-economische ontwikkelingen bij te laten dragen aan onze doelstellingen op gebied van klimaat, duurzaamheid en leefbaarheid.

Effectindicatoren

- Strategische monitor Havenstrategie Moerdijk 2030

Nieuwe ontwikkelingen

Ruimte is schaars, focus op meerwaarde

Ruimte is schaars en zowel het Industrial Park Moerdijk (voormalige Shell gronden) als LPM (logistiek) zal naar verwachting de komende jaren volstromen. Naar verwachting zal de vraag naar nieuwe ontwikkelruimte zich opnieuw aandienen. Daarnaast zien we een toenemende ruimtebehoefte voor de inpassing van energie-infrastructuur. Dit roept strategische keuzen op over hoe we met de schaarse ruimte om willen gaan, of we extra ruimte beschikbaar willen stellen en hoe we de koppeling kunnen maken naar het realiseren van meerwaarde voor onze inwoners. Concrete opgaven waar een uitspraak over nodig is zijn o.a. de omgang met de reservering "Roode Vaart" die is opgenomen in de huidige Structuurvisie Moerdijk 2030, de inpassing van een extra 380 kV station, de Deltacorridor (buisleiding t.b.v. CO2 afvang), het tracé van een warmtenet en een eventuele aanlanding van windenergie die op zee is opgewekt. Het economisch belang van deze ontwikkelingen ligt vaak op bovenlokaal schaalniveau. Om onze lokale belangen te behartigen is het nodig om onze sturingspositie te benutten en te creëren. De omgevingsvisie is hier een waardevol instrument voor.

Gemeentelijk havenkompas

In de omgevingsvisie worden de kaders geformuleerd voor de ruimtelijke ontwikkeling van het haven- en industrieterrein. Om de bredere gemeentelijke ambitie op het havendossier te concretiseren stellen we een havenkompas op. In dit kompas koppelen we de doelen uit de beleidsbegroting aan de opgaven uit de havenstrategie, en bepalen we de prioritaire inzet. Het havenkompas is geen nieuwe visie, maar een intern hulpmiddel om strategische inzet gericht te bepalen en te prioriteren. Daarnaast maakt het richting onze partners van de havenstrategie duidelijk waar de gemeentelijke doelen liggen.

Verstedelijkingsakkoorden

Najaar 2022 willen rijk en provincie tot afspraken komen met de Brabantse stedelijke regio's. De kaders om tot verstedelijkingsafspraken te komen zijn nog volop in beweging. Met onze tweezijdige oriëntatie positioneren we ons zowel richting West-Brabant West (WBW) als Breda-Tilburg. Aangezien dit een nieuw traject is, waarvan nog onduidelijk is hoe het krachtenveld zich ontwikkelt, houden we vast aan deze tweezijdige oriëntatie. Het economische belang van het haven- en industriegebied geeft Moerdijk een goede uitgangspositie aan beide tafels om ook opgaven op gebied van mobiliteit, landschap, energie en wonen te agenderen. Doel is om te komen tot afspraken over cofinanciering, gezamenlijke aanpak van overstijgende opgaven en ondersteuning in de randvoorwaardelijke sfeer.

Vitaliteitsregeling

De vitaliteitsregeling is een regeling van het havenbedrijf Moerdijk bedoeld om een bijdrage te leveren aan de kwaliteit en vitaliteit van de lokale en regionale

samenleving. De afgelopen jaren zijn de beschikbare gelden uit de regeling niet volledig uitgekeerd waardoor het saldo is opgelopen. Gemeente en havenbedrijf gaan hierover in gesprek. Alhoewel het de regeling van het havenbedrijf is, zullen wij de mate van uitkering blijven monitoren.

Randvoorwaarden

De ontwikkelopgaven worden gezien het energievraagstuk, de stikstofopgave en de ruimtebehoefte steeds complexer. Naast het lokale belang van ons als gemeente spelen ook belangen op andere schaalniveau's. Dit maakt het van groot belang dat gemeente, havenbedrijf en provincie elkaar goed vast blijven houden op de integrale opgaven. Gezien de wisseling van de positie van CEO Havenbedrijf Moerdijk en de aankomende Provinciale Staten verkiezingen vormt dit een aandachtspunt.

Het creëren van stikstofruimte en behouden van geluidsruimte vormt een belangrijke voorwaarde voor de doorontwikkeling en de verduurzaming van het haven- en industrieterrein. De beschikbare geluidsruimte aan de westkant van het terrein is nagenoeg vergeven. Na de inwerkingtreding van de Omgevingswet geldt voor het op te stellen omgevingsplan een andere methodiek voor het bepalen van de geluidsruimte. Ter voorbereiding hierop gaan we onderzoeken hoe de gemeente onder het nieuwe regime het beste invulling kan geven aan de geluidsopgave, waarbij zowel aandacht is voor de omgeving als voor het behouden van geluidsruimte op het haven- en industrieterrein. Daarnaast maakt de stikstofwetgeving het voor veel bedrijven onmogelijk om een vergunning te verkrijgen. Dit vormt een groot knelpunt voor de ontwikkeling van IPM, voor zittende bedrijven die vanwege de lage uitstoot tot voor kort geen vergunning nodig hadden en voor zittende bedrijven die willen uitbreiden. Het rijk heeft de provincies gevraagd om medio 2023 met een gebiedsgerichte aanpak van de stikstofopgaven te komen. Het havenbedrijf onderhoudt hierover nauw contact met de provincie. Zie ook programma 1, thema Leefomgeving.

Risico's

Als gevolg van de ontwikkelingen op en rond het LPM, de energieopgave, de huisvesting van arbeidsmigranten en het vraagstuk over de omgang met de reservering Roode vaart uit de Structuurvisie, is er veel dynamiek in het gebied rondom het Haven- en Industrieterrein en het LPM, dorp Moerdijk, stationsgebied Lage Zwaluwe en Zevenbergschen Hoek. De balans tussen economie en omgeving komt in 2022/2023 aan bod als onderdeel van de Omgevingsvisie.

Prestaties

THEMA VITALE CENTRA

Ambitie

We hebben 'vitale centra' in de kernen Zevenbergen, Fijnaart, Klundert en Willemstad, voor (toekomstige) inwoners van de gemeente Moerdijk en voor bezoekers (recreatief en zakelijk). De omliggende kleinere kernen hebben baat bij dit bereikbare voorzieningenaanbod, waarmee vitale centra een impuls geven aan de leefbaarheid van Moerdijk als geheel.

Strategische doel

- Zevenbergen, Fijnaart, Klundert en Willemstad hebben een bereikbaar, compact winkelhart dat uitnodigt als ontmoetingsplaats, met een aantrekkelijk aanbod van detailhandel, horeca, culturele en recreatieve functies en evenementen

Effectindicatoren

- Ontwikkeling leegstand (in verkooppunten en m2 winkelverkoopvloeroppervlak (wvo)) per vitaal centrumgebied
- Ontwikkeling aantal commerciële verkooppunten (detailhandel, horeca en dienstverlening) per vitaal centrumgebied
- Ontwikkeling omvang commercieel aanbod (detailhandel, horeca en dienstverlening) in m2 wvo per vitaal centrumgebied

Nieuwe ontwikkelingen

Aanvullende investeringen in Vitale Centra

Met het programma Vitale Centra bouwen we verder aan meer stedelijke kwaliteiten en een vitaal voorzieningenniveau in deze vier kernen. We zorgen ervoor dat deze voorzieningen ook goed bereikbaar zijn vanuit de omliggende kernen, zodat in elke kern – of de nabijheid daarvan – voorzieningen zijn. We investeren hier aanvullend € 4 miljoen in. De komende 4 jaar zullen we jaarlijks een bedrag van 1 miljoen euro toevoegen aan de bestemmingsreserve vitale centra. Met deze reserve als mogelijke dekking kunnen de komende periode investeringsplannen aan de gemeenteraad worden voorgelegd, met de betreffende centrumvisies en uitvoeringsprogramma's als basis. Dit in aanvulling op de nog resterende ruimte van circa 3 miljoen euro in het krediet vitale centra. Met de kapitaallasten van deze kredietruimte is in de begroting rekening gehouden.

Randvoorwaarden

Deze ambitie vergt een focus op de genoemde vier kernen, met aandacht voor behoud van bestaande voorzieningen in de kleinere kernen. Het realiseren van vitaliteit vraagt om betrokkenheid van ondernemers, maatschappelijke organisaties en inwoners.

Risico's

Vanuit Vitale Centra worden diverse ingrepen beoogd waarvoor ook investeringen door marktpartijen nodig zullen zijn. Het is zaak om partijen te verbinden aan onze doelen en te bezien tot welke afspraken voor het realiseren van projecten gekomen kan worden.

Prestaties

	2023	2024	2025	2026
• Beleidsprogramma vitale centra met hierin detailhandelsbeleid, horecabeleid en afbakening van de centrumgebieden	■			
• Start realisatie deelgebied Stoofstraat Zevenbergen	■			
• Evaluatie Ondernemersfondsen en besluit over vervolg	■			
• Herinrichting openbare ruimte centrum Klundert (fase 2 centrumplan)	■			
• Vaststellen startdocument centrumplan Klundert fase 3 (Doorsteek/ Westerstraat e.o.)	■			
• Start realisatie uitvoeringsprogramma vitaal centrum Willemstad	■			
• Afronding haalbaarheidsstudie verplaatsing supermarkt Fijnaart	■			
• Definitie deelprojecten centrumvisie Fijnaart	■			
• Haalbaarheidsstudie fase 3 centrumplan Klundert		■		
• Realisatie deelprojecten centrumvisie Fijnaart		■	■	■
• Realisatie uitvoeringsprogramma vitaal centrum Willemstad		■	■	■
• Opzetten centrummanagement Zevenbergen		■		

THEMA TOERISME

Ambitie

We willen de toeristische potentie van onze kernen benutten om meer bezoekers aan te trekken en hen meer van onze gemeente te laten zien. We willen dat het ontwikkelen van onze toeristische potentie positieve spin-off genereert voor lokale ondernemers en dat ook onze eigen inwoners profijt hebben van een breder aanbod van toeristische voorzieningen.

Strategische doelen

- Het gemeentelijk aandeel in het toeristisch product Moerdijk is en blijft op orde.
- Ondernemers versterken en dragen bij aan de doorontwikkeling van het toeristisch product Moerdijk.
- We brengen samen met ondernemers het toeristisch product Moerdijk op een effectieve en inspirerende manier onder de aandacht van inwoners en bezoekers.

Effectindicatoren

Afgelopen jaren is gebleken dat de effectindicatoren niet altijd een juist beeld geven van de werkelijkheid. Voor 2023 zetten we in op een toeristische monitor waarbij inzicht wordt gegeven in een aantal belangrijke bezoekersstromen voor recreatie en toerisme. Door deze monitor om het jaar te herhalen, krijgen we een beter inzicht in de effecten van onze ontwikkelingen.

Daarnaast monitoren we (nog steeds):

- Aantal passagiers vaarverbindingen
- Aantal bezoekers Mauritshuis
- Aantal bezoekers toeristische website

Nieuwe ontwikkelingen

Ontwikkelplan Fort de Hel

Voor Fort de Hel wordt een ontwikkelplan opgesteld. Dit plan is de basis voor een eventuele bestemmingsplan-wijziging waarmee het Fort beter exploitabel wordt. In de periode dat het ontwikkelplan wordt opgesteld en een eventuele planologische ontwikkeling wordt uitgevoerd, wordt het fort geëxploiteerd door een tijdelijke exploitant. In de begroting is tot en met 2024 een jaarlijkse exploitatiebijdrage van 15.000 euro opgenomen, evenals een bedrag van 6.000 euro voor de huur van een tijdelijke toiletvoorziening.

Ontwikkeling locatie Bovensluis

De voormalige camping Bovensluis is een ontwikkellocatie waar mogelijk een grootschalige verblijfsaccommodatie wordt gerealiseerd. Hierbij wil de gemeente zorgen voor voldoende aandacht bij de ontwikkelende partij voor het fort en de functie van deze locatie binnen de Stelling van Willemstad en de Zuiderwaterlinie. Daarnaast wordt gekeken of en hoe deze locatie een verbindende schakel kan zijn tussen de twee vestingsteden Klundert en Willemstad.

Gezamenlijke promotiestrategie met ondernemers

Als doorontwikkeling op het Toeristisch Fonds Moerdijk is besloten om in samenwerking met de ondernemers een gezamenlijke promotiestrategie te ontwikkelen en in te zetten op promotionele campagnes.

Cultureel beleid (inclusief monumentaal erfgoed)

In de komende jaren wordt ingezet op het formuleren van cultureel beleid (inclusief monumentaal erfgoed). Hierbij wordt de verbinding gelegd met de toeristisch-recreatieve kant van cultuur en erfgoed en het beleefbaar maken hiervan.

Verkenning doortrekken Roode Vaart

Het is een wens om de Roode Vaart volledig doorvaarbaar te maken. We blijven daarom zoeken naar kansen die zich voordoen om dit op termijn te realiseren. In de komende jaren zetten we in op het realiseren van een technische en financiële verkenning. Zie ook programma 4.

NLDelta

Op het moment dat er duidelijkheid is over ambitie en wettelijk kader voor Nationale Parken Nieuwe Stijl wordt het traject om tot een aanvraag te komen hervat. Op dat moment zorgen we dat we weer aan tafel zitten om mee te praten over (invulling van) de aanvraag om op die manier het belang van onze inwoners en ondernemers in het geheel te borgen.

Randvoorwaarden

Er moet sprake zijn van een gebalanceerde ontwikkeling. In het bijzonder voor Willemstad verdient dit de aandacht.

Risico's

Bij het doorontwikkelen van het toeristisch product Moerdijk versterken we de verbinding met lokale en regionale partners. Hierdoor zijn we nog steeds zelf aan zet, maar stellen we ons ook afhankelijker op naar derden. Dit kan versterkend werken voor de sector, maar brengt ook risico's met zich mee. Door samenwerkingen te intensiveren zijn we ook meer afhankelijk van onze partners in realisatie, planning en financiën.

Daarnaast hebben de afgelopen jaren ons geleerd dat uitdagingen uit onverwachte hoek kunnen komen. De coronamaatregelen en (onvoorziene) krapte op de arbeidsmarkt hebben hun invloed op de sector. Het meest belangrijk hierbij is om de mogelijkheden binnen de uitdagingen op te zoeken en op deze manier de negatieve effecten te minimaliseren.

Prestaties

	2023	2024	2025	2026
• Toeristische monitor is uitgevoerd.	■			
• Het openbaar gebied rondom de Stenen Poppen in Klundert is ingericht.	■			
• Ondernemers en gemeente trekken samen op in de promotie van toeristisch product Moerdijk.	■			
• Ontwikkelplan Fort de Hel is opgesteld.	■			
• Er is een goed nachtregister ontwikkeld.	■			
• Het ontwikkelde nachtregister is geïmplementeerd		■		
• De aanbesteding voor een nieuwe exploitant Fort de Hel is opgestart		■		
• Cultureel beleid, inclusief monumentaal erfgoed, is vastgesteld			■	
• Verkenning doortrekken Roode Vaart			■	

THEMA ARBEIDSMARKT

Ambitie

Door onze economische positie ontstaat werkgelegenheid voor onze eigen inwoners en voor de regio. We willen de kansen die door deze werkgelegenheid ontstaan benutten voor een inclusieve arbeidsmarkt (met een arbeidsplaats voor iedereen die kan werken) en het aantrekken van nieuwe inwoners. Daarnaast zien we dat de arbeidsmarkt één van de belangrijkste vestigingsfactoren is van het moment. Als gemeente willen we bijdragen aan een gezonde arbeidsmarkt met voldoende en goed geschoold personeel voor ons bedrijfsleven. Het is dan wel belangrijk dat we goed inzicht hebben in de huidige arbeidsvraag en de vraag van de toekomst. Zo kunnen we inspelen op de krapte en overige ontwikkelingen op de arbeidsmarkt (waaronder digitalisering).

Strategisch doel

- Er is voldoende en goed gekwalificeerd personeel voor nieuwe en bestaande bedrijven

Effectindicatoren

- Arbeidsmarkt spanningsindicator
- Nieuwe indicatoren vanuit werk.nl (UWV)

Nieuwe ontwikkelingen

Investeren in duurzame relatie onderwijs – bedrijfsleven – overheid

We kijken op een andere manier naar de arbeidsmarkt. Voorheen bekeken we de arbeidsmarkt vaak vanuit de inwoners, en meestal met een blik van het sociaal domein. Dat blijven we doen, maar daar voegen we een perspectief aan toe. Wat hebben bedrijven in onze gemeente nodig om aan goed en voldoende personeel te komen? Daar is de relatie tussen onderwijs, bedrijfsleven en overheid cruciaal. Als gemeente pakken we de handschoen op om de relatie te verduurzamen en te bestendigen.

Just Transition Fund (JTF)

Vanuit Europa komt er een subsidiefonds beschikbaar om bedrijven te helpen sneller te verduurzamen. Het JTF is een fonds dat op 3 verschillende paden kan worden ingezet, namelijk arbeidsmarkt, innovatie en infrastructuur. Projecten moeten voldoen aan een aantal voorwaarden én moeten voor 50% worden gecofinancierd. Moerdijkse bedrijven kunnen veel baat hebben bij de regeling. Als gemeente zijn we actief betrokken bij de uitvoering van het programma en zullen we bedrijven bijstaan waar we kunnen.

Human capital agenda

In 2022 heeft de RWB vanuit de arbeidsmarktregio een voorzet gedaan aan onze partners (onderwijs, bedrijfsleven en werknemersorganisaties) om samen te werken aan een nieuwe human capital agenda. In 2023 werken we deze initiatieven verder uit naar mogelijke samenwerkingsovereenkomsten. Zo pakken we de arbeidsmarktproblematiek gezamenlijk aan.

Arbeidsmigranten binden door informatie-app

Om arbeidsmigranten te binden willen we faciliteren dat zij goed geïnformeerd en zelfredzaam zijn. In 2023 willen we aansluiten bij een informatie-app voor arbeidsmigranten waarbij ze met een QR-code alle relevante informatie op hun telefoon kunnen raadplegen.

Beschikbare woningvoorraad arbeidsmigranten

- Als voorwaarde bij de realisatie van huisvesting voor arbeidsmigranten is gesteld dat spoedzoekers niet uitgesloten mogen worden voor de zelfstandige wooneenheden. Met ontwikkelaars zullen hierover afspraken gemaakt gaan worden zodat door realisatie huisvesting arbeidsmigranten ook ruimte komt voor spoedzoekers.
- In 2024 zal daadwerkelijk goede huisvesting gerealiseerd zijn en kan als vervolgstap de handhaving op de illegale situaties worden opgestart. Kamergewijze bewoning van gewone woningen is namelijk niet toegestaan omdat dit vaak zorgt voor ongewenste situaties voor de arbeidsmigranten, voor omwonenden en doordat de woningen voor gewone huishoudens niet meer beschikbaar zijn. We kunnen aansluiten op het LSI (landelijke-stuurgroep-interventieteams)-handhavingtraject vanuit de VNG, indien we als gemeente een projectleider en een projectondersteuner beschikbaar hebben hiervoor. Dit handhavingstraject zal in 2025 doorlopen en na circa 12 maanden worden afgerond.

Randvoorwaarden

- Een goed functionerende arbeidsmarkt is een randvoorwaarde voor een goed functionerende economie. De beschikbaarheid van gekwalificeerd personeel wordt een steeds belangrijkere vestigingsvoorwaarde voor bedrijven.
- Deelname bedrijfsleven aan projectmatige inzet op arbeidsmarkt. We hebben het bedrijfsleven hard nodig om een succes te maken van onze projecten. Als gemeente kunnen we bedrijven niet dwingen mee te doen, maar we kunnen wel de drempel zo laag mogelijk leggen om in te stappen.
- Bereidheid van het onderwijs om mee te investeren in een duurzame relatie met Moerdijk.

Risico's

De subsidieregeling JTF is nog in ontwikkeling. Pas als de exacte regeling er ligt, wordt echt duidelijk in hoeverre deze praktisch toepasbaar is voor de Moerdijkse initiatieven. Mogelijk wordt de gemeente gevraagd om voorafgaand aan de openstelling van de regeling een garantie te verstrekken voor een aandeel cofinanciering dat uiteindelijk door bedrijven geleverd zal worden.

Prestaties

THEMA VESTIGINGSKLIMAAT

Ambitie

Een aantrekkelijk vestigingsklimaat is van groot belang om onze bovenregionale economische positie te behouden en te versterken en in te zetten ter verbetering van de leefbaarheid in Moerdijk. De komende jaren zetten we ons actief in om te komen tot toekomstbestendige bedrijventerreinen met efficiënt ruimtegebruik en voldoende ontwikkelruimte die op een toegankelijke en duurzame en manier te bereiken zijn. Zowel voor personenvervoer als voor goederenvervoer. Daarnaast bieden we goede ondernemersdienstverlening (online en offline) waarbij we gericht verbinden op het realiseren van economische en maatschappelijke meerwaarde.

Strategische doelen

- We beschikken over schone, veilige en duurzame bedrijventerreinen met voldoende ruimte voor ontwikkeling
- Onze bedrijventerreinen zijn goed en op een duurzame wijze te bereiken voor zowel het personenvervoer (fiets, deelmobiliteit en auto) als het goederenvervoer (spoor, buis, water en weg)
- We faciliteren ondernemers in aansluiting op hun behoeften en stimuleren het realiseren van economische en maatschappelijke meerwaarde en samenwerking tussen ondernemers onderling

Effectindicatoren

- Uitgegeven hectares bedrijventerrein (meerjarig perspectief).
- Nog uitgeefbare hectares bedrijventerrein
- Ontwikkelingen aantal bedrijfsvestigingen
- Engagement rate versus benchmark (online betrokkenheid van volgers t.o.v. gemiddeld bij gemeenten) social: doorlikken op links social media.
- Ontwikkeling van het aantal volgers Facebook – LinkedIn-gemeente
- Ontwikkeling online bereik van de doelgroep lokale ondernemers

Nieuwe ontwikkelingen

Landbouwtransitie

In verlengde van het beleid vanuit het rijk en de provincie zal de landbouwtransitie de komende jaren tot grote veranderingen gaan leiden. Dit heeft veel gevolgen voor de agrarische ondernemers bij wie momenteel veel onzekerheid heerst. Momenteel is nog onduidelijk hoe de beoogde aanpak praktisch vorm krijgt, wie wat doet en wat de rol van de gemeente is en wordt.

Bereikbaarheid

Om de bereikbaarheid van het haven- en industriegebied te vergroten zetten we in op de realisatie van fietspaden, overstappunten voor deelmobiliteit zoals deelfietsen, deelscooters en deelauto's. Dit aanbod aan deelmobiliteit gaan we aanbieden via de station Zevenbergen en Lage Zwaluwe. Met (snel)fietsverbindingen van deze stations naar het haven- en industriegebied maken we het gebied beter bereikbaar. Met de gemeente Breda en provincie Noord-Brabant onderzoeken we op welke wijze we de fietsverbinding tussen Breda en Zevenbergen kunnen verbeteren zodat er een robuuste fietsverbinding ontstaat tussen Breda, Prinsenbeek, Zevenbergen en Moerdijk en de (elektrische) fiets een concurrerend alternatief kan worden voor de auto. Dit is goed voor de bereikbaarheid van het haven- en industrieterrein en ook van grote meerwaarde voor de gebiedsontwikkeling Zevenbergen-Oost. De mobiliteitshub wordt ingezet om de ketenreis te versterken. De functie van de mobiliteitshub station Zevenbergen wordt vanaf 2025 versterkt door de opwaardering van buslijn 119 van Breda naar Zevenbergen naar een Hoogwaardige Openbaar Vervoer(HOV)-lijn.

Werkzaamheden Haringvlietbrug

De komende jaren staat de renovatie van een aantal grote kunstwerken door Rijkswaterstaat op de planning. Dit zijn de Haringvlietbrug, Heinenoordtunnel en Brienenoordbrug. De eerste 2 zullen voor ons de grootste impact hebben, omdat de westkant van onze gemeente niet meer via deze oeververbinding verbonden is met de Randstad tijdens de werkzaamheden. Dit levert een toename op van omrijdend verkeer op de Moerdijkbrug waardoor hier extra filedruk ontstaat. Dit gaat voor veel overlast zorgen en veroorzaakt onrust onder ondernemers omdat ze niet of moeilijk bereikbaar zijn voor hun klanten en personeel. De werkzaamheden worden door Rijkswaterstaat uitgevoerd en zij zijn ook primair aanspreekpunt voor iedereen die vragen heeft over de werkzaamheden. Het afgelopen jaar is al gebleken dat inwoners en ondernemers het lastig vinden

om contact te maken met Rijkswaterstaat, zij stellen de vragen liever aan de gemeente. Om hierop voorbereid te zijn stellen we volgend jaar een gemeentelijk aanspreekpunt Haringvlietbrug aan. Deze persoon is voor ons de verbinding tussen inwoners, ondernemers, bezoekers en iedereen die in onze gemeente vragen heeft over de werkzaamheden. Hiermee maken we korte verbindingen en is het voor alle partijen helder bij wie ze voor vragen terecht kunnen zonder dat er een onevenredige belasting op de ambtelijke capaciteit wordt gelegd.

Randvoorwaarden

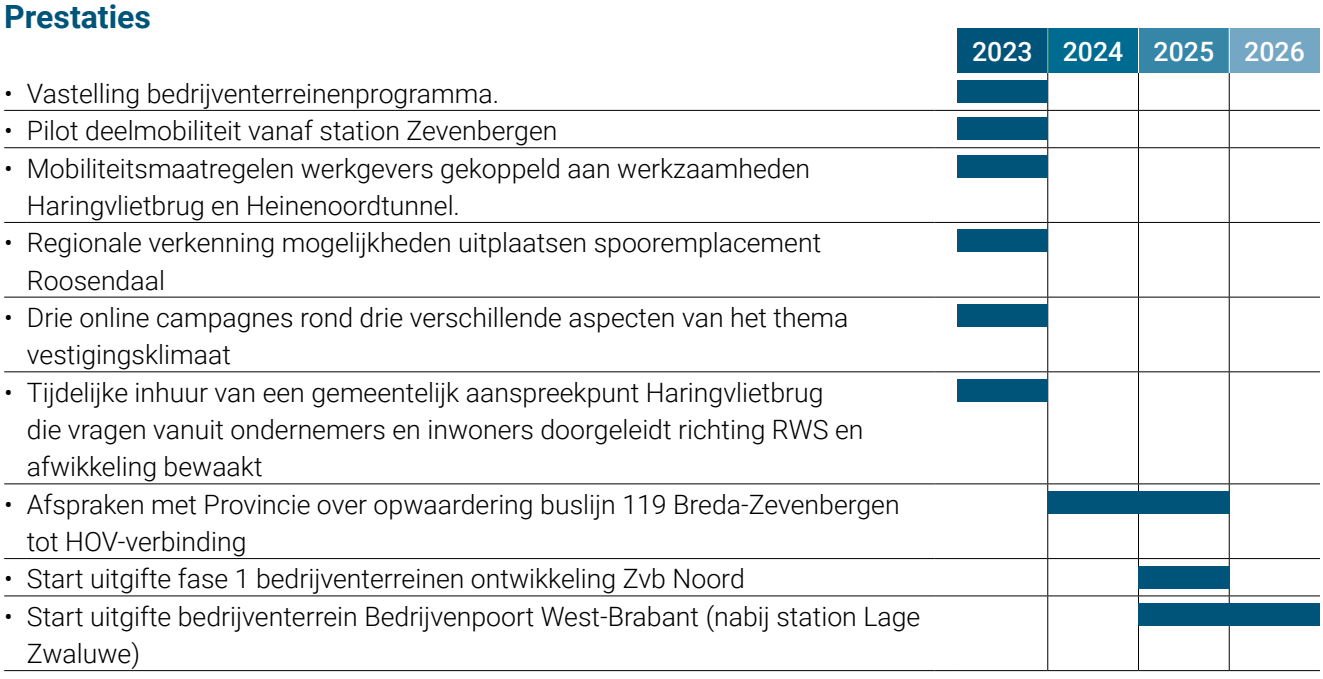
Een aantrekkelijk vestigingsklimaat creëren we niet alleen. Dit is het product van samenwerking met het bedrijfsleven, inwoners en regionale partners. Met onze acquisitie zoeken we naar bedrijven die een toegevoegde waarde bieden voor onze gemeente en de regio.

Risico's

Het komende jaar zal de bereikbaarheid van Moerdijk tijdelijk onder druk staan als gevolg van werkzaamheden aan de Haringvlietbrug. Dit geldt voor 8 maanden voor de bereikbaarheid over het water voor schepen met een hoogte van meer dan 13 meter en dit geldt voor een periode van 8 weken voor wegverkeer.

De schaarste op het elektriciteitsnet en de stikstofproblematiek vormen een belemmering voor de nieuwvestiging van bedrijven en de doorontwikkeling en verduurzaming van zittende bedrijven.

Prestaties

THEMA VEILIGHEID

Ambitie

We willen criminaliteit en overlast in de verschillende kernen tegengaan en daarnaast het veiligheidsgevoel van inwoners versterken. We willen een extra slag maken op het gebied van fysieke veiligheid en ondermijnende criminaliteit, waarbij we de regierol van en de positie in het veiligheidsnetwerk van de gemeente versterken.

Strategisch doel

- We bestrijden veiligheidsrisico's en georganiseerde criminaliteit

Effectindicatoren

In programma 2 onder thema Veilige Buurt zijn indicatoren voor veiligheid opgenomen. Op het vlak van fysieke veiligheid en aanpak ondermijning zijn tot op heden geen effectindicatoren vastgesteld.

Nieuwe ontwikkelingen

Integraal team Veiligheid, Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VVTH)

De ontwikkelingen op gebied van integrale veiligheid vragen naast een programmatische aanpak ook om een eenduidige prioritering en integrale sturing van de operationele veiligheidstaken. Het college heeft besloten om dit te borgen in het integrale team Veiligheid, Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VVTH). De integratie wordt in de tweede helft van 2022 geëffectueerd. De nadere uitwerking aanpak ondermijning kan begin 2023 aan de gemeenteraad worden aangeboden.

Extra capaciteit toezicht en ondermijning

In 2023 stellen we een nieuw Integraal veiligheidsbeleid voor de Markiezaten en bijbehorend lokaal meerjarenplan 2023- 2026 op. Ook ondermijning en omgevingsveiligheid krijgen een programmatische aanpak. Hierin zullen we ook inzichtelijk maken welke extra investeringen nodig zijn op personeel en financieel vlak. In lijn met de Kadernota is voor de bestrijding van ondermijnende activiteiten in deze begroting reeds 1 extra formatieplaats opgenomen.

WAS-sirenes Logistiek Park Moerdijk en Industrial Park Moerdijk

Het Waarschuwings- en Alarmeringssysteem (WAS) verzorgt het luchtalarm op de eerste maandag van de maand. Dit systeem zou vanaf 2022 worden uitgefaseerd. De minister heeft echter besloten om dit besluit door te schuiven naar 2025, waarna het nog moet worden geeffectueerd. Op het Logistiek Park Moerdijk en het heringericht Industrial Park Moerdijk komen veel extra mensen te werken. Om deze mensen te kunnen alarmeren moet daarom op beide locaties één extra sirene worden geplaatst. Volgens opgaaf van de veiligheidsregio bedragen de kosten in totaal € 60.000. Het betreft de uitvoering van een wettelijke taak en de realisatie vindt plaats in 2023.

Randvoorwaarden

De aanwezigheid van de vierde zeehaven van Nederland in onze gemeente en ons uitgestrekte buitengebied met agrarische bebouwing en recreatieterreinen hebben aantrekkingskracht op criminele ondernemers. De integrale aanpak van veiligheid en samenwerking met de vele ketenpartners is daarom van groot belang. Het is ook de komende bestuursperiode nodig om hierin te blijven investeren.

Risico's

Als deelnemende gemeente houden we in ons weerstandsvermogen rekening met het afdekken van risico's binnen de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant.

Prestaties

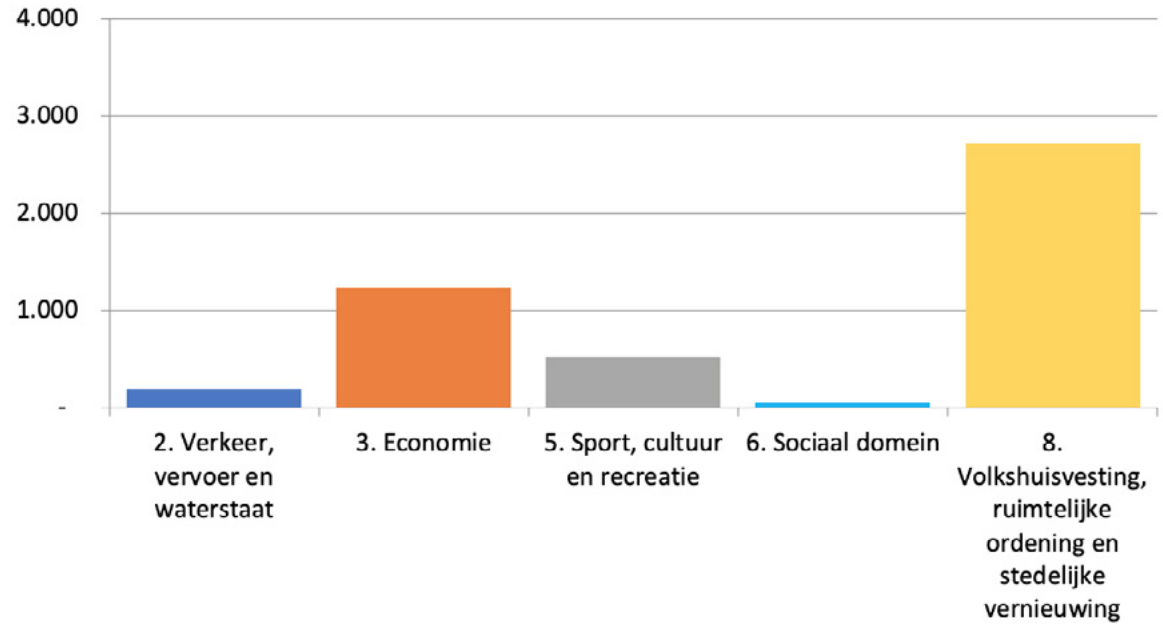
	2023	2024	2025	2026
• Raadsvoorstel Aanpak Ondermijning	■			
• Integraal Veiligheidsbeleid Markiezaten met addendum gemeente	■			
• Aanleg WAS-sirenes Logistiek Park Moerdijk en Industrial Park Moerdijk	■			

Zie onder nieuwe ontwikkelingen. In de eerstvolgende meerjarenbegroting na totstandkoming van het integrale team VVTH kunnen de prestaties reëel en meerjarig worden geprogrammeerd.

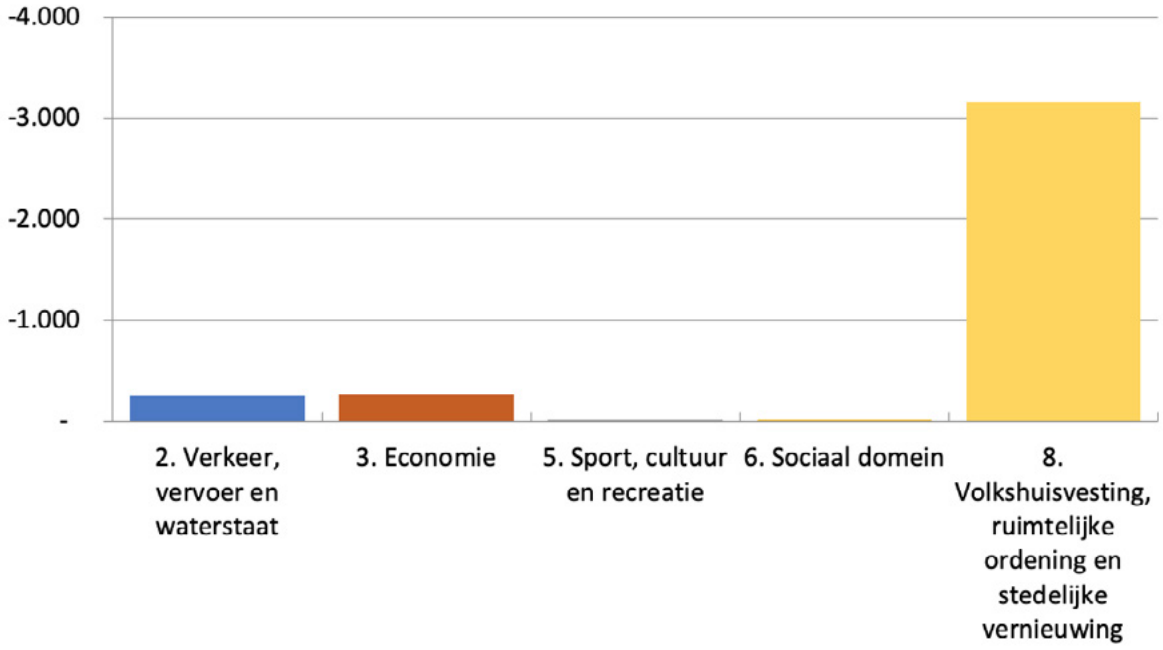
LASTEN EN BATEN 2023

bedragen x € 1.000

LASTEN: € 4.725

BATEN € 3.066

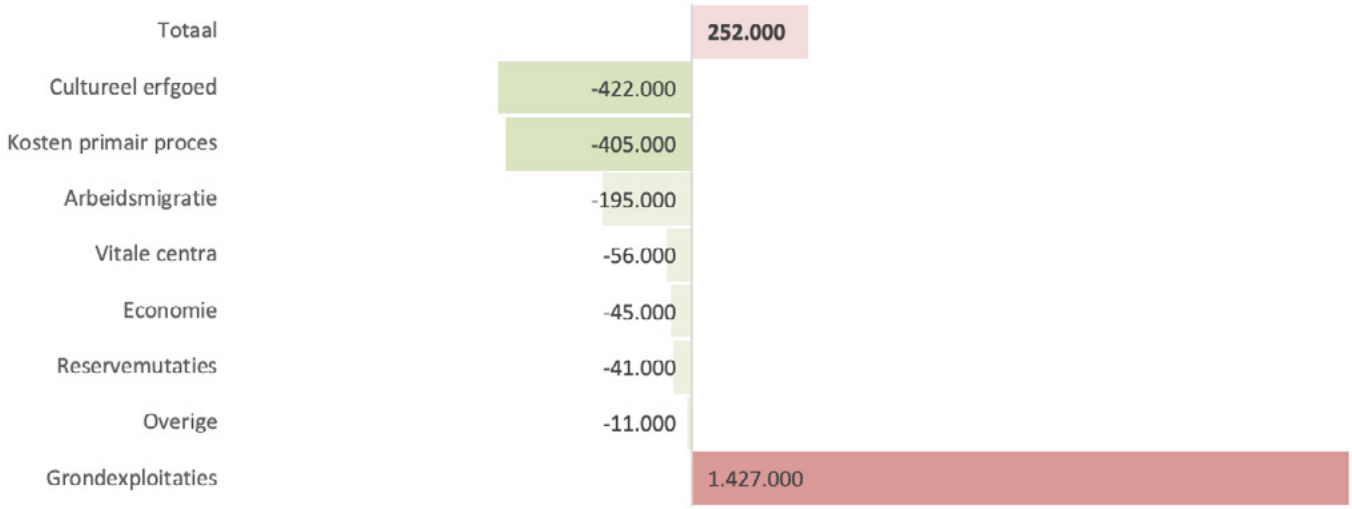
OVERZICHT TAAKVELDEN

Taakveld (bedragen x € 1.000)	Begroting 2022			Begroting 2023			Meerjarenbegroting		
	Lasten 2022	Baten 2022	Saldo 2022	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023	Saldo 2024	Saldo 2025	Saldo 2026
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	**199**	**-251**	**-52**	**196**	**-252**	**-56**	**139**	**320**	**315**
2.3 Recreatieve havens	117	-205	-88	111	-205	-94	-95	-104	-105
2.4 Economische havens en waterwegen	82	-46	36	85	-47	38	234	424	420
3. Economie	**1.593**	**-245**	**1.348**	**1.234**	**-260**	**974**	**956**	**958**	**955**
3.1 Economische ontwikkeling	1.086	-	1.086	723	-	723	629	637	635
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	70	-	70	14	-	14	93	91	90
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	168	-33	135	165	-30	135	136	136	136
3.4 Economische promotie	**269**	**-212**	**57**	**332**	**-230**	**102**	**98**	**94**	**94**
5. Sport, cultuur en recreatie	939	-8	931	517	-16	501	603	579	572
5.4 Musea	36	-	36	30	-	30	30	30	30
5.5 Cultureel erfgoed	903	-8	895	487	-16	471	573	549	542
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie			**-**			**-**			
6. Sociaal domein	292	-5	287	52	-5	47	47	47	47
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	47	-5	42	52	-5	47	47	47	47
6.5 Arbeidsparticipatie	245	-	245	-	-	-	-	-	-
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	**15.453**	**-17.231**	**-1.778**	**2.726**	**-3.163**	**-437**	**-621**	**-737**	**-735**
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	15.453	-17.231	-1.778	2.726	-3.163	-437	-621	-737	-735
Saldo baten en lasten voor bestemming	**18.476**	**-17.740**	**736**	**4.725**	**-3.696**	**1.029**	**1.124**	**1.167**	**1.154**
0.10 Mutaties reserves	1.663	-1.040	623	70	-342	-272	-192	-292	-292
Resultaat na bestemming	**20.139**	**-18.780**	**1.359**	**4.795**	**-4.038**	**757**	**932**	**875**	**862**

ANALYSE PROGRAMMA 3

Baten en Lasten Programma 3 (Cijfers x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjarenbegroting 2024	2025	2026
Totaal Lasten	11.291	18.476	4.724	5.064	4.010	3.898
Totaal Baten	-7.942	-17.740	-3.696	-3.941	-2.844	-2.745
Resultaat voor bestemming	3.350	736	1.029	1.122	1.167	1.153
Storting in reserves	9.889	1.663	774	0		
Onttrekking aan reserves	-9.839	-940	-92	-192	-292	-292
Resultaat na bestemming	3.400	1.459	1.711	930	874	861
Verschil t.o.v. 2022			252			

Samenvatting verschillen t.o.v. 2022

Het verschil op programma 3 tussen het begrote resultaat (na bestemming) in 2023 ten opzichte van 2022 bedraagt € 252.000 nadelig. Ten opzichte van de totale lasten binnen dit programma is dat een afwijking van 2%.
De voornaamste oorzaken zijn lagere toegerekende kosten van het primair proces en minder kosten van het cultureel erfgoed.

Nadere toelichting verschillen

In onderstaand overzicht is een toelichting opgenomen van de belangrijkste verschillen, waarbij:
- In de kolom V/N is aangegeven of het een voordeel of een nadeel betreft;
- In de kolom % de relatieve afwijking ten opzichte van de omvang van het betreffende budget in 2022 is weergegeven.

Onderwerp	Bedrag	%	V/N	Toelichting
Cultureel erfgoed	-422.000	49%	V	Voor onderhoud aan monumenten van de gemeente zijn in 2021 extra middelen beschikbaar gesteld. Via de resultaatbestemming 2021 is het restant van deze middelen in 2022 opgevoerd. Dit eenmalig budget van € 448.000 betekent in 2023 een voordelig verschil.
Kosten primair proces	-405.000	31%	V	De toerekening van de kosten primair proces is lager dan in 2022, voornamelijk door verschuiving van urenbesteding naar andere taakvelden/programma's.
Arbeidsmigratie	-195.000	100%	V	In 2021 en 2022 waren eenmalige middelen beschikbaar voor het opstellen en uitwerken van beleid voor een integrale aanpak van de arbeidsmigratie. Vanaf 2023 zijn structurele middelen nodig voor de uitvoering van het beleid. Via de kadernota 2023 zijn deze middelen voorlopig beschikbaar gesteld, en opgenomen in de stelpost nieuw beleid in programma 5.
Vitale centra	-56.000	80%	V	Voor kapitaallasten vitale centra is de raming in 2023 neerwaarts bijgesteld op basis van een aangepaste planning voor de realisatie in centrum Klundert.
Economie	-45.000	9%	V	In 2022 was een eenmalig budget beschikbaar voor de feestelijke opening van de haven in Zevenbergen.
Reservemutaties	-41.000	-	V	Dit voordelig verschil wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door een lagere geraamde storting in de reserve bovenwijkse voorzieningen in 2023 t.o.v. 2022. In 2022 was deze storting aanmerkelijk hoger door de verkoop van grond in de plannen Waterwijk Fijnaart en Stoofstraat Zevenbergen.
Grondexploitaties	1.427.000	66%	N	In de begroting 2022 zijn (verplichte) winstnemingen geraamd op de plannen Waterwijk Fijnaart en Stoofstraat Zevenbergen van totaal € 1,6 miljoen. In 2023 wordt voorlopig uitgegaan van winstnemingen tot een bedrag van € 130.000. Hierdoor is er in 2023 een nadelig verschil van ruim € 1,4 miljoen. In de paragraaf Grondbeleid is een toelichting opgenomen op de verschillende plannen binnen de grondexploitatie.
Overig	-11.000	-	V	Diverse kleinere verschillen (< € 50.000).
Totaal	**252.000**		**N**	

Reservemutaties 2023

Hieronder zijn de in 2023 begrote reservemutaties opgenomen die het resultaat na bestemming beïnvloeden. In principe geldt dat reservemutaties incidenteel van aard zijn (met reserves kunnen geen structurele lasten worden gedekt). Uitzonderingen hierop vormen reserves die zijn ingesteld ter dekking van kapitaallasten, waarmee de dekking van de kapitaallasten structureel is geregeld. Per reservemutatie is inzichtelijk gemaakt of het een incidentele (I) of structurele (S) mutatie betreft.

Stortingen in de reserves	
662.000	Toevoeging aan de reserve bovenwijkse voorzieningen m.b.t. te ontvangen bijdragen voor o.a. W.Trompersstraat Langeweg en Sporenbergstraat Zevenbergschen Hoek
112.500	Toevoeging aan de reserve ruimtelijke ordening m.b.t. te ontvangen bijdragen W.Tromperstraat Langeweg en Sporenbergstraat Zevenbergschen Hoek
774.500	**Totaal stortingen programma 3**

Onttrekkingen aan de reserves	
92.000	Onttrekkingen aan de brutoreserve ter dekking van de afschrijvingslast van de volgende investeringen: • € 20.000 Restauratie Fort Sabina (S) • € 72.000 Project heropenen Roode Vaart (S)
92.000	**Totaal onttrekkingen programma 3**

VERBONDEN PARTIJEN

Aan de realisatie van de doelstellingen “Economie als versneller voor een vitaal Moerdijk” leveren de volgende verbonden partijen een bijdrage:

- Havenschap Moerdijk
- Werkvoorzieningsschap West Noord-Brabant (WVS-groep)
- Werkplein Hart van West-Brabant
- NV REWIN West-Brabant
- NV Havenbedrijf Moerdijk

Voor een gedetailleerd overzicht verwijzen wij naar de paragraaf ‘Verbonden Partijen’.

Ondersteuning voor mensen die het écht nodig hebben

Ambitie

Gemeente Moerdijk staat voor goede, betaalbare en beschikbare zorg en ondersteuning voor de kinderen, jongeren, volwassenen en senioren die het écht nodig hebben. Soms is dat een duwtje in de rug, soms intensieve hulp. Wij bieden onze inwoners hulp op de leefgebieden opvoeden en opgroeien, onderwijs, gezondheid, veiligheid, dagelijks leven, financiën, wonen, mobiliteit en sociale participatie.
Gemeente Moerdijk wil een inclusieve gemeente zijn waar iedereen meedoet, ongeacht culturele achtergrond, gender, leeftijd of beperkingen.

Ons vertrekpunt bij onze ondersteuning is altijd 'licht waar mogelijk, zwaar waar nodig'. Dit om mensen niet onnodig te belasten met intensieve zorg. Ook preventie krijgt nadrukkelijk de aandacht! We richten ons op een positieve leefomgeving waarin jongeren veilig, kansrijk en gezond kunnen opgroeien en waar inwoners prettig kunnen leven en werken. Met een sterke sociale basis waarin betrokken partijen zich bewust zijn van hun belangrijke verwijs- en signaalfunctie. Als gemeente willen we ook duidelijk vindbaar en bereikbaar zijn.

Het pakket aan wetten en taken dat de gemeente uitvoert wordt alleen maar meer. De opvang van Oekraïense vluchtelingen en asielzoekers maar ook het uitkeren van extra toelagen en de nazorg voor de Kinderopvangtoeslag-affaire zijn daar voorbeelden van. In het algemeen stijgen de kosten en de beschikbare financiën groeien niet (voldoende) mee. Het aantal aanvragen stijgt, wordt ingewikkelder en er is schaarste aan personeel in de hele sector, een niet te onderschatten factor. Daarom kijken we zorgvuldig naar wat we doen, hoe we het doen en tegen welke prijs. Tot en met 2023 lichten we het hele sociaal domein door: de problematiek, de wettelijke taken, ons aanbod, onze uitgaven en onze werkwijze. We doen voorstellen om onze zorg en ondersteuning waar mogelijk effectiever en efficiënter te maken. We hanteren hierbij de negen door de gemeenteraad vastgestelde uitgangspunten:

1. Eigen kracht en eigen verantwoordelijkheid (wat heeft iemand werkelijk nodig, wat kan iemand zelf)
2. Normaliseren (is elke afwijking een probleem of hoort het bij gewoon opgroeien en leven)
3. Reablement: gericht ondersteunen van het weer (deels) zelf oplossen en weer (deels) voor zichzelf zorgen
4. Normeren (begrenzen van een zorgtraject, met welke resultaten, welke cijfers zijn we tevreden?)
5. Verdieping op de (afwijkende) cijfers naar o.a. leefstijl
6. Investeren in preventie
7. Investeren in samenwerking met maatschappelijke partners om dezelfde koers te varen
8. Eén gezin, één plan, één regisseur: ondersteuning zoveel mogelijk in samenhang aanbieden
9. Administratieve lasten zoveel mogelijk verminderen.

Stand van zaken Taakstelling Scan Mens en Maatschappij

De totale taakstelling bedraagt 1,7 miljoen euro, verdeeld over de jaren 2021, 2022, 2023 en 2024. Met als peildatum het budget voor 1 januari 2021, met een omvang van 34,56 miljoen euro.
Voor de jaren 2021 en 2022 zijn maatregelen genomen die samen 539.500 euro hebben opgebracht. Voor de jaren 2023 en 2024 resteerde nog een bedrag van 1.160.500 euro. Voor 2023 was een besparing van 660.000 euro voorzien.

De inzet van de maatregelen voor de Wmo in 2022 - de 'light'-producten voor huishoudelijke ondersteuning en begeleiding en het werken volgens nieuw beleid, zoals re-ablement, hebben aanzienlijk meer financieel effect dan verwacht. Het aantal aanvragen is onverminderd hoog, maar de kosten van de ondersteuning aanzienlijk lager. Voor 2023 was voor de Wmo-maatregelen een beoogde besparing van 230.000 euro voorzien. Uiteindelijk is dit 745.000 euro meer. Hiermee is de taakstelling voor 2023 al ruim behaald en resteert voor 2024 nog een taakstelling van ongeveer 415.000 euro.

Prioriteit 2023
Voor 2023 is de eerste prioriteit de basisdienstverlening op peil houden: met voldoende en kwalitatief goede medewerkers zorgen dat inwoners (inclusief tijdelijke nieuwkomers) met hulpvragen geholpen worden. Daarnaast zoveel mogelijk handelen volgens de negen uitgangspunten en een aantal specifieke nieuwe projecten oppakken. Deze staan in de volgende thema's benoemd.

Met de actuele maatschappelijke vraagstukken als opvang nieuwkomers (Oekraïners, asielzoekers, statushouders), inflatie en energiecrisis is het echter onzeker hoe 2023 eruit komt te zien. Het kan zijn dat de ambities onder druk komen te staan.

Actuele ontwikkeling

Nieuwkomers
De vluchtelingencrisis raakt de gemeenten direct. Onduidelijk is hoelang de opvang van Oekraïners voortduurt, hetzelfde geldt voor de noodopvang van asielzoekers en de opvang en inburgering statushouders blijft ook overeind. De opvang van al deze nieuwkomers heeft veel impact op het regulier werk. Hoe groot die impact is, is niet geheel te voorspellen maar we weten al wel dat het veel personele inzet zal gaan vragen.
De middelen die we voor deze doelgroepen ontvangen hebben en zullen ontvangen, nemen we op in de reserve 'opvang vluchtelingen'. Zodat we onze personele capaciteit op de opgave kunnen afstemmen. Deze reserve is reeds met het besluit over de tijdelijke huisvesting aan de Schansdijk gevormd en wordt gevoed met het surplus van enerzijds de rijksbijdrage en anderzijds de gemaakte kosten.

Prestaties Mens & Maatschappij breed

	2023	2024	2025	2026
• Basisdienstverlening aan inwoners op peil houden	■	■	■	■
• Evaluatie en monitoring van de in 2022 genomen maatregelen in relatie tot de Scan Mens en Maatschappij.	■			
• Uitvoeren van de door de raad vastgestelde maatregelen Scan Mens en Maatschappij voor 2023	■			
• Derde en laatste inhoudelijk deel Scan Mens en Maatschappij en voorstellen voor taakstelling voor 2024 aanbieden aan de gemeenteraad	■			
• Een visie op de wenselijkheid en haalbaarheid van een adviesraad sociaal domein	■			
• Evaluatie en monitoring van de in 2022 en 2023 genomen maatregelen in relatie tot de Scan Mens en Maatschappij		■	■	■
• Uitvoeren van de door de raad vastgestelde maatregelen Scan Mens en Maatschappij 2024		■	■	■
• We hebben geïnvesteerd in de samenwerking met de maatschappelijke partners en zorgaanbieders om vanuit dezelfde visie en uitgangspunten te werken.	■	■	■	■

THEMA PREVENTIE EN MEEDOEN

Ambitie

Gemeente Moerdijk zet in op preventie en 'meedoen': zorgen en kansen vroeg signaleren, stimuleren van een gezonde leefstijl, bijdragen aan een veilige, prettige en kansrijke leefomgeving met volop gelegenheid tot deelname aan sport, cultuur en vrijetijdsbesteding.

We streven hierbij naar een stevige sociale basis waar kinderen, jongeren, volwassenen en ouderen zich veilig en gesteund voelen. Passende ondersteuning begint immers bij mensen zelf, hun netwerk en (bestaande) voorzieningen en faciliteiten in de kern. Het zelfstandig deelnemen aan de samenleving draagt eraan bij dat mensen zich beter voelen, maar ook dat ze vaak gezonder blijven en minder een beroep hoeven te doen op de gezondheidszorg. De sociale basis bestaat uit wat bewoners met en voor elkaar doen en de meer professionele, georganiseerde sociale basisvoorzieningen. Ook andere partijen pakken hun verantwoordelijkheid: bewonersinitiatieven, zorgverzekeraars, woningbouwcorporaties, sociaal ondernemers en het bedrijfsleven. Zorg en welzijn werken nauw samen

Strategische doelen

- We hebben in de omgeving van onze inwoners een stevige sociale structuur, met een stevig goed samenwerkend netwerk van ondersteuners en basisvoorzieningen.
- De jeugdige groeit op in een veilige opvoedsituatie waarin hij zich zo optimaal mogelijk kan ontwikkelen.
- De volwassenen krijgen steun zodat ze zoveel mogelijk zelfredzaam zijn en kunnen participeren in de samenleving.
- Signalen worden vroegtijdig opgepakt om tijdig te kunnen anticiperen, bijsturen en waar nodig ondersteunen.

Effectindicatoren

- Het (voorlopige) percentage 1,87% voortijdig schoolverlaters (jongeren zonder startkwalificatie schooljaar 2020-2021) is verlaagd.
- 30% van de Wmo-aanmeldingen die in aanmerking komen voor een traject ergotherapie, wordt hiervoor daadwerkelijk ingezet.

Nieuwe ontwikkelingen

Nederlands taalonderwijs voor jeugdige nieuwkomers en anderstaligen
Door de situatie in Oekraïne is in hoog tempo Nederlands als 2e taal opgezet. We bieden in onze gemeente een geografisch verdeeld en verspreid aanbod en zo thuis/nabij mogelijk. De jeugd kan veilig en in een beschermde omgeving de Nederlandse taal leren om vervolgens door te stromen naar een reguliere basisschoolklas met leeftijdsgenoten.

Doorontwikkeling Regionaal Bureau Leren
In 2023 wordt onderzocht hoe de dienstverlening aan de 16 deelnemende gemeenten door het Regionaal Bureau Leren (RBL) West-Brabant kan doorontwikkelen.

Verscherpte verzuimpak onderwijs aangekondigd
De minister van Onderwijs heeft een nieuwe en verscherpte verzuimaanpak aangekondigd voor voortijdig schoolverlaten. Aanwezigheid wordt centraal gesteld, er komen passende maatregelen voor specifieke doelgroepen zoals hoogbegaafden en er komt onderwijs op afstand voor kinderen en jongeren die geen onderwijs op school kunnen volgen. Landelijk wordt wellicht de leeftijd tot 23 jaar om voortijdig schoolverlaten te voorkomen verhoogd naar 27 jaar.

Randvoorwaarden

- Inzet op preventie betekent een investering in tijd en middelen

Risico's

- De meetbaarheid van preventie
- Baten hoeven niet altijd terug te vloeien naar de gemeente (soms zijn de effecten juist merkbaar bij het zorgkantoor of een zorgverzekeraar)

Prestaties

	2023	2024	2025	2026
• Er is onderzoek gedaan naar passende modellen en methoden voor verbreding en verdieping van het preventief aanbod specifiek voor de jeugdigen	■			
• Er ligt een vastgesteld plan ter ondersteuning van mantelzorgers	■			
• Het nieuwe armoedebeleid is vastgesteld	■			
• De voorzieningenwijzer met de regelingen voor inkomensondersteuning is in gebruik genomen.	■			
• Het beleid voor jongerenontmoetingsplekken is vastgesteld	■			
• De visie integrale kindcentra is vastgesteld	■			
• Signaleringsfunctie door het onderwijs is versterkt.	■	■		
• De zichtbaarheid van het CJG is geoptimaliseerd via social media.	■			
• Er is passend aanbod van Nederlands als 2e taal aan jeugdige nieuwkomers, geografisch verspreid over de gemeente.	■			
• Er is een cultuurnota opgesteld in samenhang met toerisme, recreatie en monumentenbeleid.	■			
• Er is een plan van aanpak voor inclusief beleid vastgesteld.	■			
• Er is besluitvorming over de samenwerkingsvorm met Meer Moerdijk voor de periode vanaf 2024.	■			
• Het project Sociale Benadering Dementie is geëvalueerd.	■			
• De sociale basis in de kernen is op orde: samenwerkingspartners en gemeente werken vanuit gedeelde uitgangspunten en een gezamenlijke visie		■	■	■
• Voor inwoners is het netwerk van ondersteuners in de omgeving zichtbaar en vindbaar.		■		
• Onderzoek naar het ontwikkelen van één toegang voor volwassenenondersteuning is gestart		■		
• Het actieplan preventief aanbod voor jeugdige volwassenen wordt uitgevoerd		■		
• Uitvoering geven aan Lokaal Preventie Akkoord jeugd en volwassenen.		■	■	

THEMA LICHTE ONDERSTEUNING WAAR MOGELIJK

Ambitie

Inwoners die onze ondersteuning nodig hebben, bieden we een passend aanbod dat bij voorkeur zo licht en zo snel mogelijk wordt ingezet. Lichte hulp wordt gestimuleerd en zorg en welzijn gaan hierbij hand in hand. Lichte hulp is alle niet-geïndiceerde ondersteuning en zorg die door de gemeente wordt geboden. Eigen kracht en het eigen, gewone leven zijn het continue streven. Vrijwilligers en mantelzorgers spelen hierbij een belangrijke rol.

Strategisch doel

- Inwoners weten de weg naar de lichte ondersteuning en samenwerkingspartners hanteren ook de visie 'lichte ondersteuning waar mogelijk'. Zorg en welzijn werken nauw samen.

Effectindicatoren

- Door inzet Buurtkamers geen groei van het aantal indicaties voor de maatwerkvoorziening 'Wmo daginvulling stabilisatie'. Deze blijven gelijk.

Nieuwe ontwikkelingen

Initiatieven voor gemengd wonen
In steeds meer gemeenten slaan zorgaanbieders, woningcorporaties, welzijn en de gemeente de handen ineen om inwoners met een beperking in de wijk te laten wonen. In dergelijke gemengd-wonen-projecten wonen inwoners met en zonder beperking samen in één complex en wordt er gewerkt aan het bouwen van een gemeenschap die over en weer voor elkaar zorgt. Een community builder faciliteert dit proces. Door deze inzet is minder zware ondersteuning nodig (uit de Wet Langdurige Zorg, Beschermd wonen of de lokale Wmo). Ook in de gemeente Moerdijk zijn we aan het onderzoeken of gemengd wonen gerealiseerd kan worden.

Pilot meedenkcoach binnen de Wmo
Vanuit de maatregelen 2022 in de Scan Mens en Maatschappij zetten we sinds 2022 als pilot in op re-ablement van inwoners die zich melden voor huishoudelijke ondersteuning. Dit is gericht ondersteunen op het weer (deels) zelf oplossen en weer (deels) voor zichzelf zorgen zodat mensen op termijn geen of minder ondersteuning nodig hebben. In 2023 bouwen we deze pilot uit met het inzetten van een adviesfunctie (meedenkcoach). Deze meedenkcoach bezoekt de mensen die een HO-aanvraag doen. Eerst worden alle vraagstukken besproken die er leven rondom beperkingen. De oplossing hoeft niet altijd HO te zijn.

Budget beschikbaar voor ondersteuning van de jeugd na de coronaperiode
Vanuit het Rijk heeft gemeente Moerdijk bijna 500.000 euro ontvangen voor de periode 2022 –2025. Deze middelen zijn bedoeld om mogelijke opgelopen onderwijsachterstanden bij jongeren te herstellen. Inmiddels zijn hiervoor het Steunpunt onderwijs op de basisscholen en het voortgezet onderwijs ingericht en het project Kinderwerk. In de aankomende periode zetten we ook in op de allerkleinsten via individuele begeleiding van peuters in de kinderopvang en basisschoolleerlingen in een kwetsbare (thuis)situatie door het aanbieden van (gratis) naschoolse activiteiten en opvang. In 2023 en verder zullen we ook leerlingen zelf bevragen wat zij nog nodig hebben, of hebben gehad in de afgelopen periode. Bijvoorbeeld een eenmalige financiële bijdrage om activiteiten of materialen op het gebied van cultuur en sport mogelijk te maken.

Randvoorwaarden

- Een goede samenwerking met de professionele partners

Risico's

- Onvoldoende personele capaciteit door het niet kunnen invullen van vacatures

Prestaties

	2023	2024	2025	2026
• Verder vormgeven van en invulling geven aan het Lokaal Preventieakkoord	■			
• Het ondernemersplatform ter ondersteuning bij financiële zorgen wordt intensiever gebruikt.	■			
• Passende inzet van het ontvangen rijksbudget voor herstel van mogelijk opgelopen schade bij de jeugd in de coronaperiode. In 2023 een plan van aanpak opstellen waarin zowel de ontwikkelingen Scan Mens en Maatschappij, het Bestuursakkoord als de adviezen van de Commissie van Wijzen een plaats krijgen.	■			
• Samen met onze partners is verkend of een pilot 'welzijn op recept' in Moerdijk mogelijk is	■			
• De Buurtkamers (indicatieloze dagbesteding) zijn geëvalueerd en worden afhankelijk van de evaluatie voortgezet in 2024.	■			
• Lokaal plan Laaggeletterdheid is uitgevoerd	■			

THEMA GESPECIALISEERDE, INDIVIDUELE HULP WAAR NODIG

Ambitie

We ondersteunen onze inwoners waar nodig met individuele gespecialiseerde niet vrij toegankelijke hulp. Dit zetten we in als eigen kracht (re-ablement), eigen verantwoordelijkheid en inzet van het sociaal netwerk niet voldoende zijn. We kijken daarbij kritisch naar wat onze verantwoordelijkheid als gemeente is en monitoren de kwaliteit en het resultaat van geleverde zorg. Vanuit het uitgangspunt normaliseren, wordt de zorg ingezet tot de hulpvraag voldoende is opgelost en de inwoners zelf verder kunnen.

Strategische doelen

- Gemeente, zorgaanbieders en maatschappelijke partners ondersteunen jeugd en volwassenen volgens de uitgangspunten: normaliseren, eigen kracht en eigen verantwoordelijkheid, normeren/begrenzen, re-ablement en één gezin, één plan. Hulp en ondersteuning wordt zo dicht mogelijk bij de inwoners zelf georganiseerd.
- We verzachten waar mogelijk de negatieve effecten van armoede door verbetering van kwaliteit van leven of verbetering van inkomenspositie. Inwoners met schulden zijn zo snel mogelijk schuldenvrij (<3jaar).

Effectindicatoren

- Het Centrum voor Jeugd en Gezin, jeugdprofessionals, jongerenwerk en jeugdverpleegkundigen werken volgens de regiovisie Jeugd WBW, vertaald naar het handelingskader ‘Grenzen aan de Jeugdzorg’.
- Huisartsen zijn digitaal verbonden aan het CJG tbv doorverwijzingen jeugdhulp
- Huisartsverwijzingen naar gespecialiseerde zorg is verder afgenomen
- Doorlooptijden jeugdhulp zijn verlaagd
- Inzet specialistische jeugdhulp is aansluitend/ aanvullend op de vrij toegankelijke hulp en de hulp door de jeugdprofessionals. Overlap neemt af.
- First time right; zorgpaden jeugdhulp zijn resultaatgericht, efficiënt en duurzaam.
- Herhaalde E33-meldingen (overlast personen met verward gedrag) bij de politie nemen af (effectindicator Wijk GGZ)

Nieuwe ontwikkelingen

Energiearmoede en inflatie
Met de huidige maatschappelijke situatie ontstaat mogelijk een nieuwe groep die inkomensondersteuning nodig heeft dan wel schuldenproblematiek gaat ervaren. Naast de lagere inkomens, mogelijk de middeninkomens. Vroegsignalering zal helpen maar mogelijk zijn extra maatregelen nodig.

Houdbaarheidsonderzoek Wmo
Het Rijk heeft in 2022 een houdbaarheidsonderzoek naar de Wmo aangekondigd. Tevens is in het Regeerakkoord aangekondigd dat het abonnementstarief voor huishoudelijke ondersteuning zal worden vervangen in een inkomensafhankelijke bijdrage (waarschijnlijk in 2025).

Tijdelijke en structurele versterking van de Wmo
Om de beweging naar lichte ondersteuning waar mogelijk door te kunnen zetten, mensen hiervoor te kunnen ontwikkelen en specialiseren, nieuwe werkprocessen uit te lijnen, meer op basis van data te kunnen werken en tegelijkertijd voldoende personele bemensing te hebben om de aanhoudende vragen te blijven behandelen is structurele en tijdelijke personele capaciteit voor de Wmo nodig (68.000 euro incidenteel en 215.00 euro structureel).

Doorontwikkeling zorg en veiligheid
De pilot ‘Toekomstscenario toekomstbestendige kind- en gezinsbescherming’ (Ministerie Justitie en Veiligheid, VWS en VNG) zorgt voor een doorontwikkeling van de veiligheidsteams Jeugd. De pilot krijgt een uitbreiding naar de leeftijd van 0 tot 100 jaar door samenvoeging met het programma Geweld Hoort Nergens Thuis. Met als doel de veiligheid van onze inwoners te borgen en/of zo snel mogelijk te herstellen.

We zetten actief in op verdere ontwikkeling van de verbinding tussen zorg en veiligheid om escalaties te voorkomen en inwoners met complexe ondersteuningsvragen zo snel mogelijk toe te leiden naar de juiste zorg en ondersteuning. De inwoner met psychische kwetsbaarheden krijgt passende en goede zorg en ondersteuning die bijdraagt aan zijn herstel. Ook werken we aan de zichtbaarheid en inzetbaarheid van GGZ-kennis in onze wijken en zorgen we voor 1

aanspreekpunt waar professionals, buurtbewoners en vrijwilligers terecht kunnen met hun vragen en zorgen over (inwoners met) complexe psychische problematiek.

Werkplein op locatie
Het Werkplein gaat 'vergroenen': dichter bij de inwoners hun dienstverlening organiseren en ook in nauwere afstemming met de collega's van Wmo en schuldhulpverlening om zoveel mogelijk integrale hulp te bieden. Het Werkplein gaat daarom vanaf 2023 steeds meer op locatie in de gemeente werken.

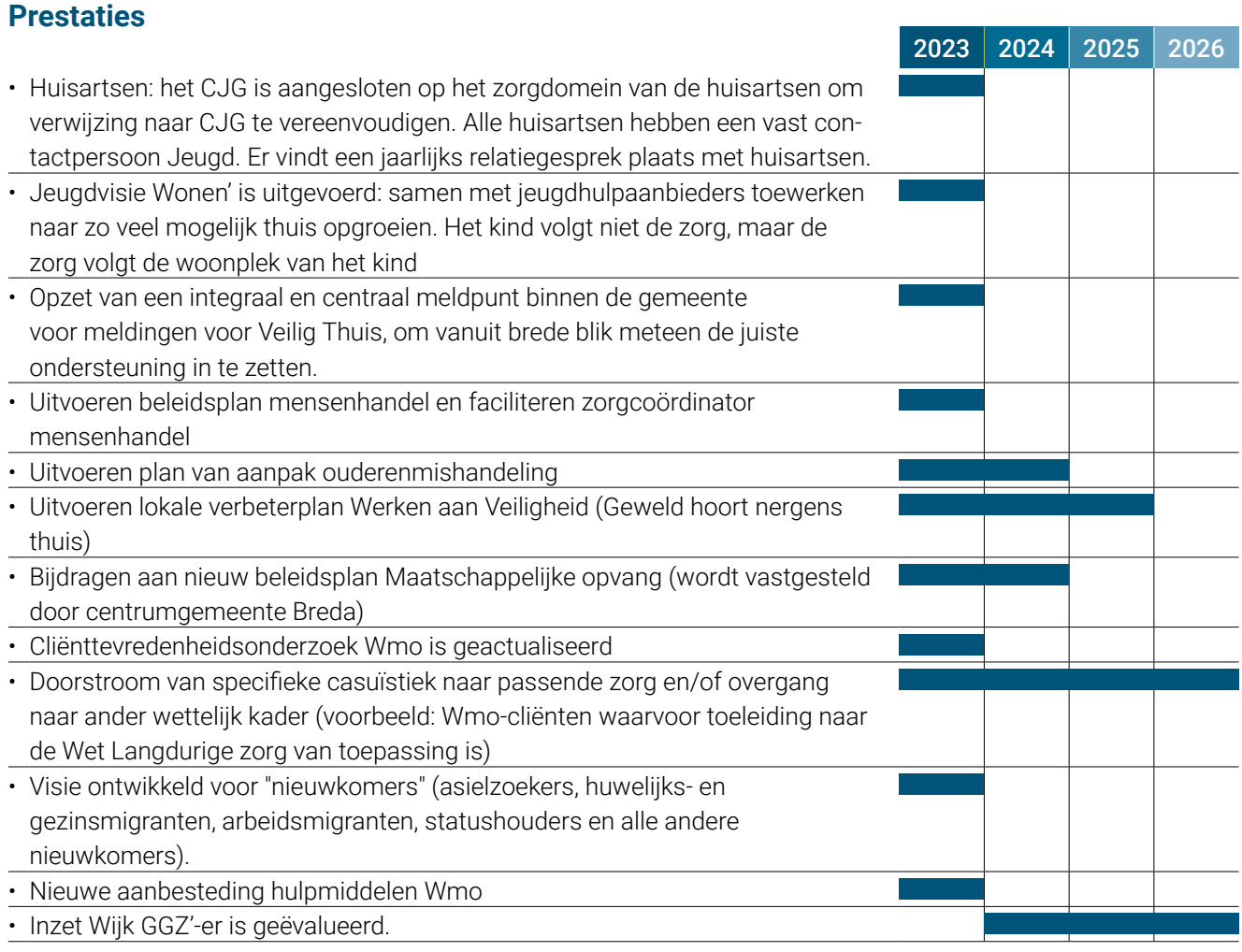
Randvoorwaarden

- Goede samenwerking tussen de samenwerkende gemeenten in D9, De6 en Gemeenschappelijke Regelingen.

Risico's

- Toename verzwaring problematiek
- Personele capaciteit bij gemeente, zorgaanbieders, partners en veiligheidsketen. We kunnen heel snel indiceren maar uitvoering is soms lastig (bijvoorbeeld door gebrek aan chauffeurs bij leerlingenvervoer)
- Kwalitatieve en financiële risico's op capaciteit ketenpartners
- Het aantal voortijdig schoolverlaters (effectindicator) wordt ook beïnvloed door externe factoren zoals de economische en arbeidsmarktontwikkelingen (b.v. zogenaamde 'groenpluk' bij grote vraag vanuit arbeidsmarkt).
- Afnemend vertrouwen in de overheid.
- Veel wisselingen bij samenwerkingspartners. Maakt relatieopbouw lastig.

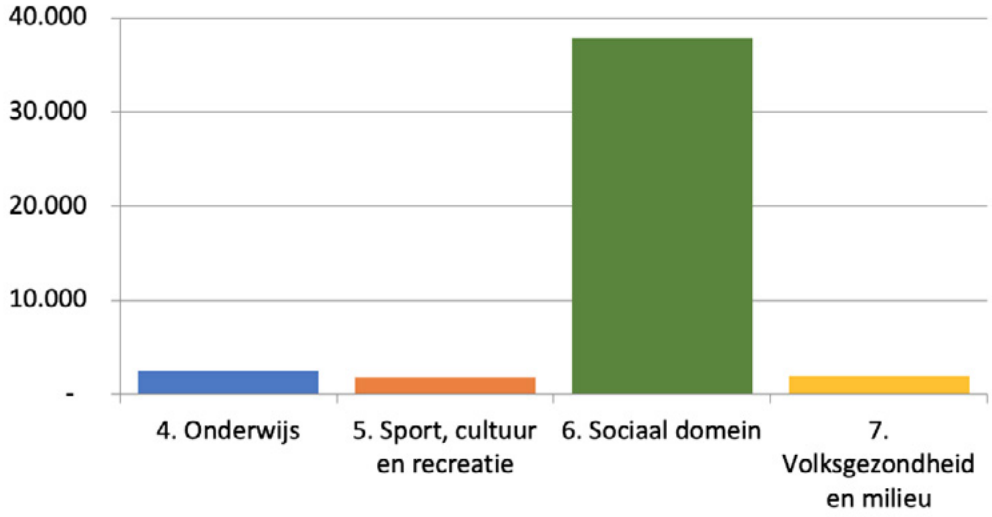
Prestaties

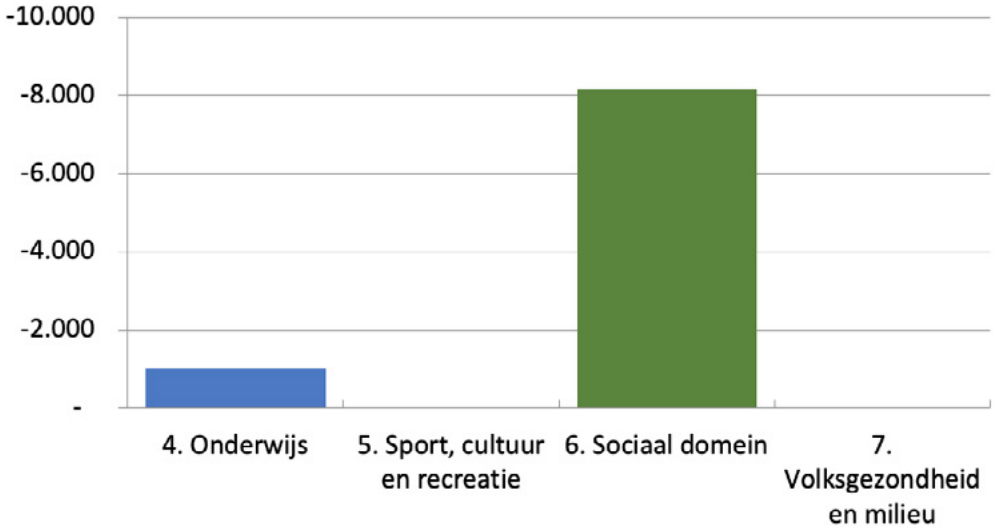
LASTEN EN BATEN 2023

bedragen x € 1.000

LASTEN: € 44.070

BATEN € 9.217

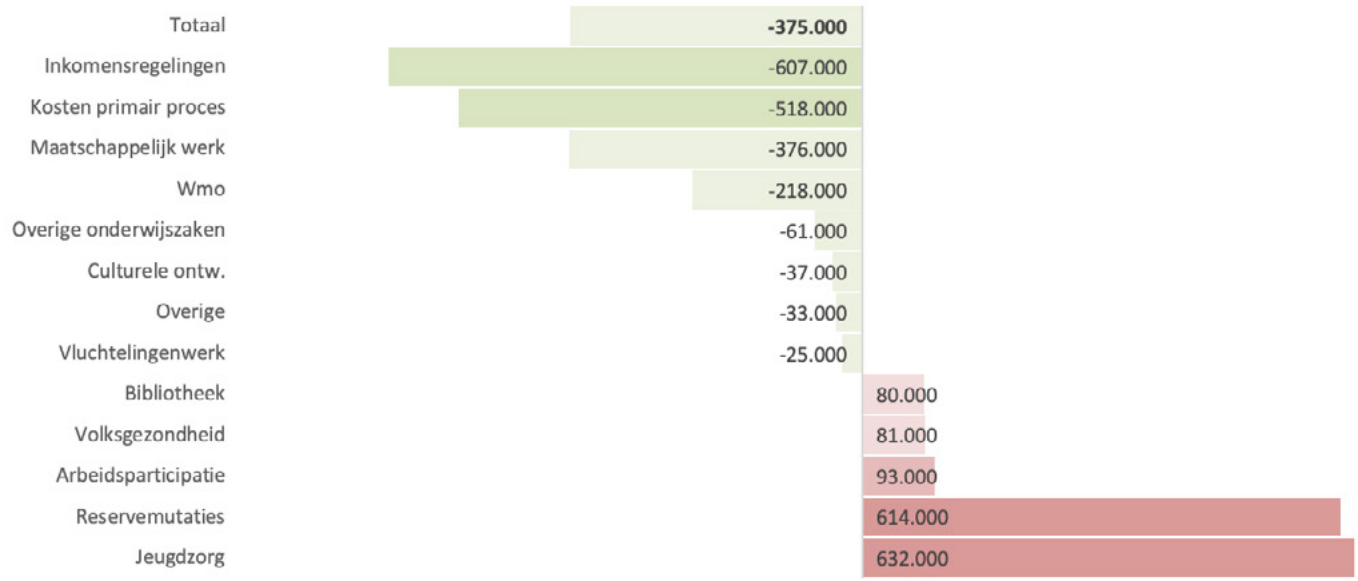
OVERZICHT TAAKVELDEN

Taakveld (bedragen x € 1.000)	Begroting 2022			Begroting 2023			Meerjarenbegroting		
	Lasten 2022	Baten 2022	Saldo 2022	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023	Saldo 2024	Saldo 2025	Saldo 2026
4. Onderwijs	**2.719**	**-1.212**	**1.507**	**2.436**	**-1.019**	**1.417**	**1.390**	**1.392**	**1.395**
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.719	-1.212	1.507	2.436	-1.019	1.417	1.390	1.392	1.395
5. Sport, cultuur en recreatie	**1.951**	**-85**	**1.866**	**1.886**	**-20**	**1.866**	**1.832**	**1.832**	**1.832**
5.1 Sportbeleid en activering	603	-65	538	504	-	504	499	499	499
5.3 Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	515	-20	495	473	-20	453	424	424	424
5.6 Media	833	-	833	909	-	909	909	909	909
6. Sociaal domein	**40.381**	**-9.636**	**30.745**	**37.847**	**-8.158**	**29.689**	**29.623**	**29.811**	**29.815**
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.724	-1.255	2.469	2.080	-351	1.729	1.717	1.712	1.711
6.2 Wijkteams	2.489	-	2.489	2.610	-	2.610	2.607	2.677	2.677
6.3 Inkomensregelingen	12.098	-8.076	4.022	11.020	-7.580	3.440	3.511	3.573	3.528
6.4 Begeleide participatie	2.711	-	2.711	2.834	-	2.834	2.739	2.664	2.550
6.5 Arbeidsparticipatie	613	-	613	669	-	669	688	706	750
6.6 Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	2.059	-	2.059	1.945	-	1.945	1.822	1.822	1.822
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	7.246	-255	6.991	7.160	-227	6.933	7.234	7.352	7.472
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	7.955	-	7.955	8.547	-	8.547	8.411	8.411	8.411
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	725	-50	675	255	-	255	173	173	173
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	761	-	761	727	-	727	721	721	721
7. Volksgezondheid en milieu	**1.762**	**-40**	**1.722**	**1.901**	**-20**	**1.881**	**1.882**	**1.889**	**1.905**
7.1 Volksgezondheid	1.762	-40	1.722	1.901	-20	1.881	1.882	1.889	1.905
Saldo baten en lasten voor bestemming	**46.813**	**-10.973**	**35.840**	**44.070**	**-9.217**	**34.853**	**34.727**	**34.924**	**34.947**
0.10 Mutaties reserves	61	-1.024	-963	58	-407	-349	-81	-79	-77
Resultaat na bestemming	**46.874**	**-11.997**	**34.877**	**44.128**	**-9.624**	**34.504**	**34.646**	**34.845**	**34.870**

ANALYSE PROGRAMMA 4

Baten en Lasten Programma 4 (Cijfers x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjarenbegroting 2024	2025	2026
Totaal Lasten	41.435	46.814	44.069	44.077	44.451	44.586
Totaal Baten	-10.525	-10.973	-9.218	-9.349	-9.528	-9.639
Resultaat voor bestemming	30.910	35.840	34.851	34.727	34.923	34.946
Storting in reserves	108	61	58	31	33	35
Onttrekking aan reserves	-906	-1.024	-407	-112	-112	-111
Resultaat na bestemming	30.112	34.877	34.502	34.646	34.844	34.870
Verschil t.o.v. 2022			-375			

Samenvatting verschillen t.o.v. 2022

Het verschil op programma 4 tussen het begrote resultaat (na bestemming) in 2023 ten opzichte van 2022 bedraagt € 375.000 voordelig. Ten opzichte van de totale lasten binnen dit programma is dat een afwijking van 1%.
De voornaamste oorzaken zijn een lagere toerekening van kosten van het primair proces en een voordelig verschil op de inkomensregelingen (bijstand).

Nadere toelichting verschillen

In onderstaand overzicht is een toelichting opgenomen van de belangrijkste verschillen, waarbij:
- In de kolom V/N is aangegeven of het een voordeel of een nadeel betreft;
- In de kolom % de relatieve afwijking ten opzichte van de omvang van het betreffende budget in 2022 is weergegeven.

Onderwerp	Bedrag	%	V/N	Toelichting
Inkomensregelingen	-607.000	15%	V	In de begroting 2022 is (incidenteel) budget opgenomen voor de eenmalige energietoeslag (€ 1,1 miljoen). De raming van de rijksbijdrage BUIG is gedaald ten opzichte van de begroting 2022 (€ 500.000). De landelijke daling van het aantal bijstandsgerechtigden in 2021 werkt door in het BUIG-budget voor 2022.
Kosten primair proces	-518.000	16%	V	De (personeel)kosten van de primaire afdelingen worden op basis van de verwachte urenbesteding van de medewerkers doorberekend aan de verschillende programma's. Per saldo heeft deze verdeling geen invloed op het begrotingsresultaat. Ten opzichte van 2022 is er een lagere doorberekening van € 518.000. Voornamelijk aan de taakvelden 6.1 'Samenkracht en burgerparticipatie', en 6.81 'Geëscaleerde zorg 18+' minder kosten toegerekend
Maatschappelijk werk	-376.000	21%	V	In de begroting 2022 is (incidenteel) budget opgenomen uit de coronacompensatie van het Rijk. Daarnaast zijn de reguliere budgetten voor de subsidies verlaagd, gelet op de uitgaven in de afgelopen jaren.
Wmo	-218.000	3%	V	De begroting 2023 van de gemeenschappelijke regeling beschermd wonen regio Breda heeft een positief resultaat. We houden rekening met een uitkering van € 270.000. De raming voor het kleinschalig collectief vervoer (deeltaxi) is ten opzichte van 2022 verhoogd met € 67.000 als gevolg van indexering (brandstof) en een stijging van het aantal ritten na de coronaperiode.
Overige onderwijszaken	-61.000	4%	V	In de begroting 2022 is uit de eenmalige coronamiddelen een bijdrage aan een maatwerkproject taalonderwijs opgenomen. Daarnaast kunnen de budgetten voor het volwassenenonderwijs en de Lokaal Educatieve Agenda worden verlaagd, gelet op de uitgaven in de afgelopen jaren.
Culturele ontwikkeling	-37.000	8%	V	In de begroting 2022 is (incidenteel) een bijdrage aan een nieuwe tribune in theater De Schuur opgenomen.
Vluchtelingenwerk	-25.000	15%	V	In verband met de nieuwe Wet inburgering 2021 en de rijksbijdrage daarvoor is het budget voor de opvang van vluchtelingen verlaagd.
Bibliotheek	80.000	10%	N	De bijdrage aan Bibliotheek West-Brabant stijgt als gevolg van de indexeringsafspraken die zijn vastgelegd in een convenant in 2019.
Volksgezondheid	81.000	5%	N	De bijdrage aan GGD West-Brabant en Thuiszorg West Brabant voor zowel het basistakenpakket, het rijksvaccinatieprogramma als de plustaken stijgt voornamelijk als gevolg van indexering (cao-ontwikkeling).
Arbeidsparticipatie	93.000	3%	N	In de begroting 2022 is (incidenteel) de uitkering uit het jaarrekeningresultaat 2021 van WVS opgenomen.
Reservemutaties	614.000		N	In 2023 wordt minder onttrokken uit de reserves. Dit komt voornamelijk doordat bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2021 is besloten om ten behoeve van de voortgang van een aantal overlopende zaken vanuit 2021 naar 2022 diverse budgetten opnieuw beschikbaar te stellen voor 2022. Binnen programma 4 betreft dit € 460.000, wat voornamelijk betrekking heeft op coronamiddelen. Daarnaast was in 2022 nog een hogere onttrekking uit de reserve sociaal domein geraamd, ter dekking van loonkosten voor de tijdelijke uitbreiding Wmo (2,5 fte).
Jeugdzorg	632.000	6%	N	Deze kostenstijging wordt voor een groot deel veroorzaakt door indexering van de tarieven. Het inhuurtarief van de jeugdprofessionals is verhoogd met 5,8% op basis van de tariefstijging in 2022 (€ 72.000 N). De tarieven voor de niet-vrij-toegankelijke zorg (NVTZ) worden voor 2023 verhoogd op basis van een besluit van de bestuurders in regionaal verband (€ 367.000 N); deze verhoging is gebaseerd op de cao-verhogingen en benchmarkgegevens. Verder is het budget voor de NVTZ bijgesteld op basis van de werkelijke kosten in 2021 en de prognose voor 2022 (€ 160.000 N).
Overig	-33.000	3%	V	Diverse kleinere verschillen (< € 50.000).
Totaal	**-375.000**		**V**	

Reservemutaties 2023

Hieronder zijn de in 2023 begrote reservemutaties opgenomen die het resultaat na bestemming beïnvloeden. In principe geldt dat reservemutaties incidenteel van aard zijn (met reserves kunnen geen structurele lasten worden gedekt). Uitzonderingen hierop vormen reserves die zijn ingesteld ter dekking van kapitaallasten, waarmee de dekking van de kapitaallasten structureel is geregeld. Per reservemutatie is inzichtelijk gemaakt of het een incidentele (I) of structurele (S) mutatie betreft.

Stortingen in de reserves	
58.000	Storting jaarlijks vast bedrag in de reserve huisvesting onderwijs (I)
58.000	**Totaal stortingen programma 4**

Onttrekkingen aan de reserves	
88.000	Onttrekking aan de brutoreserve ter dekking van de afschrijvingslast van de investering MFC Fijnaart (S)
270.000	Onttrekking uit reserve sociaal domein t.b.v. tijdelijke uitbreiding team MO (2,75 fte) en de pilot Wijk-GGZ'er voor 2022 en 2023 (I)
49.000	Bijdrage uit de reserve huisvesting onderwijs in de huisvestingskosten onderwijs over het jaar 2023 (I)
407.000	**Totaal onttrekkingen programma 4**

VERBONDEN PARTIJEN

Aan de realisatie van de doelstellingen “Ondersteuning voor mensen die het nodig hebben” leveren de volgende verbonden partijen een bijdrage:

- Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord (RAV)
- Openbare Gezondheidszorg West-Brabant (GGD)
- Stichting Openbare Onderwijs West-Brabant
- Leerplicht en Regionale Meld- en Coördinatiefunctie Voortijdig Schoolverlaten regio West-Brabant

Voor een gedetailleerd overzicht verwijzen wij naar de paragraaf ‘Verbonden Partijen’.

Partnerschap in een veranderende samenleving

We streven naar een samenleving die zo is ingericht dat inwoners zich comfortabel, prettig en veilig voelen. We werken daarbij steeds meer en hechter samen met inwoners, partners en ondernemers.

Wij geloven dat samenwerken door participatie en gebiedsgericht werken bijdraagt aan betere democratische besluitvorming. Moerdijk wil een luisterende, aanspreekbare, responsieve en samenwerkende gemeente zijn. Dit vraagt om een blijvende investering en om hierbij steeds de juiste vorm te kiezen.

Bij alles wat we doen, hebben we extra aandacht voor dienstverlening en digitalisering & informatisering. De manier waarop we invulling geven aan deze onderwerpen bepaalt voor een belangrijk deel hoe onze inwoners naar de gemeente kijken.

THEMA REGIONALE SAMENWERKING

Ambitie

Moerdijk stelt de opgaven centraal en werkt regionaal samen om haar doelstellingen te realiseren. In deze samenwerkingen zijn wij een betrouwbare partner en transparant over onze doelen en inzet. Samenwerken doen wij op basis van vertrouwen waarbij we oog hebben voor de belangen van onze samenwerkingspartners.

Strategische doelen

- Effectief vormgeven en professionaliseren van de regionale samenwerking om onze maatschappelijke opgaven en ambities te realiseren.
- Een goede implementatie van de WGR.
- We hebben grip op onze samenwerkingsverbanden.

Effectindicatoren

- Ten aanzien van de nieuwe WGR, het aantal aangepaste gemeenschappelijke regelingen.

Nieuwe ontwikkelingen

In 2023 wordt een visie op regionale samenwerking vastgesteld samen met een regionale samenwerkingsagenda waarin staat welke punten vanuit het bestuursakkoord en de meerjarenbegroting we aan regionale tafels willen realiseren. Naast de visie en agenda hebben we aandacht voor de vraag hoe we effectief regionaal samenwerken.

In juli 2022 is de nieuwe Wet Gemeenschappelijke Regeling in werking getreden. Vanaf dat moment hebben we 2 jaar om de wet te implementeren. Doelstelling van de Wet is om de gemeenteraad meer invloed te geven op de gemeenschappelijke regelingen. Er is een regionaal proces opgetuigd om de standpunten van de betrokken raden op te halen en te kunnen verwerken in beleid. Onder andere wordt de regionale nota verbonden partijen op een aantal punten aangepast.

Randvoorwaarden

We constateren dat we voor het realiseren van onze doelstellingen steeds meer afhankelijk zijn van wisselende netwerken. Dit vraagt professionaliteit van bestuur en ambtelijke organisatie ten aanzien van samenwerken, flexibiliteit en schakelkracht om kansen te zien én te benutten.

Risico's

Een concreet risico voor de tijdige implementatie van de nieuwe WGR is het afstemmingsproces tussen de verschillende gemeenteraden, colleges en betrokken gemeenschappelijke regeling. Zonder goede regie is het moeilijk om overeenstemming en eenduidigheid te bereiken.

Prestaties

	2023	2024	2025	2026
• Vaststellen van visie, agenda en handboek regionaal samenwerken.	■			
• Implementatie van de WGR.	■			
• Aanpassing van de regionale nota verbonden partijen aan de gewijzigde WGR.	■			

THEMA PARTICIPATIE

Ambitie

We trekken lessen uit de ervaringen met gebiedsgericht werken en de aanbevelingen van de Quick Scan Lokale Democratie. De Omgevingswet is de katalysator voor deze ontwikkeling. Participatie wordt een verplichting binnen deze nieuwe wet. Het Stappenplan Participatie zetten we actief in als behulpzaam instrument om passende vormen van participatie per opgave te bepalen.

Strategische doelen

- Participatie is verankerend in de werkwijze van de gemeente door het opstellen en uitvoeren van het 'Actieplan samenwerken en participatie'.
- We werken gebiedsgericht samen aan vragen en opgaven. We kennen de gebieden, de netwerken daar en de behoeften van onze inwoners.
- Meer participatie en samenwerking leidt tot democratische legitimering, draagvlak en uiteindelijk een prettige en fijne woonomgeving voor de inwoners van Moerdijk. Dit doel wordt mede ondersteund door de invoering van de Omgevingswet en de omgevingsdialoog zoals beschreven in programma 2.

Indicatoren

Meten en monitoren van de gemeentelijke score op gebied van samenwerken vanuit de burgerpeiling en www.waarstaatjegemeente.nl

- Waardering alle inspanningen van de gemeente
- Waardering samenwerking met de inwoners
- Gemeente betrekt inwoners bij aanpak leefbaarheid

Tevredenheid over participatietrajecten (nog te ontwikkelen onderdeel van het actieplan samenwerken en participatie)

Kwalitatief oordeel over het functioneren van de stads- en dorpstafels door de tafels zelf en de gemeente (nu 0-meting gedaan in 2022 middels een evaluatie en in 2025 weer evaluatie)

Nieuwe ontwikkelingen

In het bestuursakkoord is € 75.000 per jaar structureel beschikbaar gesteld voor (bewoners)initiatieven. Tevens is er voor de jaren 2023 en 2024 € 50.000 beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het actieplan samenwerken en participatie.

Er is een wetsvoorstel in ontwikkeling dat gemeenten zou verplichten een participatieverordening op te stellen. Dit voorstel is nog niet ingediend bij de Tweede Kamer, maar kan deze bestuursperiode mogelijk een rol gaan spelen.

Randvoorwaarden

Als het over samenwerken en participatie gaat is het belangrijk dit te ontwikkelen en door te ontwikkelen in samenwerking met de samenleving en onze maatschappelijke partners. Dit betekent dat we als gemeente de samenleving willen uitnodigen, ondersteunen en faciliteren om samen rond de tafel te komen. Hierbij gaan we op zoek naar middelen en instrumenten die aansluiten bij de leefwereld van onze inwoners en maatschappelijke partners. Ook willen we op het gebied van communicatie zorgen dat we de taal van onze inwoners spreken om mogelijke drempels voor samenwerken en participatie zo veel mogelijk te verlagen.

Samenwerken en participatie gaat ook over het teruggeven van invloed. Hiertoe moet de organisatie daadwerkelijk bereid zijn. Ook als na een mooi participatieproces de inhoud die op tafel ligt mogelijk anders is dan verwacht.

Ten slotte is voor een goede samenwerking en participatie randvoorwaardelijk dat de gemeente helder, duidelijk, open, transparant en betrouwbaar is.

Risico's

- Samenwerken en participatie gaat over mensen en relaties. Inwoners hebben behoefte aan een vast aanspreekpunt per gebied, daarom zijn voor het gebiedsgericht werken personele wisselingen bij de gebiedscoördinatoren een risico.
- Een ander risico is verhouding tussen de professionals van de gemeente en de betrokken vrijwilligers die namens inwoners aan tafel zitten. Rollen moeten duidelijk zijn, als ook de veiligheid voor het geven en nemen van feedback.

Prestaties

	2023	2024	2025	2026
• Inbedden en bewustwording van participatie en gebiedsgericht werken in de werkwijze van de gemeente door middel van trainingen en opleidingen	■			
• Doorontwikkeling van de stads- en dorpstafels	■			
• Stimuleren van inwonersinitiatieven	■			
• Versteviging en verduidelijking rollen stads- en dorpstafels en gebiedscoördinatoren	■			
• Doorontwikkeling van kernkaarten	■			
• In kaart brengen van verschillende betrokkenheidsprofielen binnen Moerdijk	■			
• Duidelijke visie ten aanzien van betrekken/samenwerken van (vaste) partners van de gemeente ten aanzien van samenwerken en participatie		■		
• Evaluatie kernbudget		■		
• Goed inrichten van de bij Indicatoren genoemde evaluaties		■		

THEMA INFORMATISERING

Ambitie

Om onze inhoudelijke doelen te kunnen blijven bereiken is investeren in digitalisering en informatisering belangrijker dan ooit. We blijven ons hierbij inzetten voor digitale toegankelijkheid, begrijpelijkheid en gebruiksvriendelijkheid. Op deze manier dragen we bij aan een inclusieve digitale samenleving. Belangrijke keuzes vragen om meer inzicht. Door het op orde houden van de informatiehuishouding en de juiste inzet van data kunnen we maatschappelijke vraagstukken beter oplossen en onze dienstverlening verbeteren. De gemeente Moerdijk wil een toekomstbestendige organisatie zijn op het gebied van informatisering en automatisering.

Strategische doelen

- We werken toe naar een goed (digitaal) informatiebeheer.
- Er wordt meer ingezet op het verbeteren van de regionale samenwerking op het gebied van automatisering met ICTWBW.
- We bouwen het datacluster verder uit als centraal punt voor de vertaling van beleidsvragen naar datavragen.
- We (her)gebruiken data voor bestuurlijke en beleidsmatige keuzes zodat er efficiënter en effectiever gewerkt kan worden.
- Door middel van risicoafweging zoeken we steeds de balans tussen informatieveiligheid en privacy enerzijds en het doel van ons handelen anderzijds.
- We werken toe naar digitale toegankelijkheid van de gemeentelijke websites en mobiele apps.

Indicatoren

- Het aantal datalekken en informatieveiligheidsincidenten.
- Het aantal processen waarvoor Indicatoren beschikbaar zijn, zal als gevolg van het programma datagedreven werken toenemen.

Nieuwe ontwikkelingen

Voortzetten ingezette koers datagedreven werken
Tot en met 2022 was er tijdelijk budget voor het programma datagedreven werken. Om de bestaande koers voort te kunnen blijven zetten is nu structureel budget opgenomen in de begroting. Met dit budget wordt de trekkersrol datagedreven werken geprofessionaliseerd en geborgd. Het datacluster wordt bemenst met collega-professionals vanuit verschillende disciplines, die hun tijd deels kunnen besteden hieraan. Datagedreven werken speelt organisatiebreed een rol maar levert op dit moment de meeste meerwaarde in het sociaal domein, bijvoorbeeld voor de acties die voortkomen uit de scan mens en maatschappij.

Gegevensbescherming: privacy en informatieveiligheid
De Privacy Officer (PO) zorgt voor het register van verwerkingen, waarin is opgenomen in welke processen welke persoonsgegevens worden verwerkt en waarom. De PO kijkt of er in processen op een goede manier met informatiebeveiliging van persoonsgegevens wordt omgegaan en adviseert daarover. Ook werkt de PO aan bewustzijn in de organisatie. Sinds de komst van de AVG in 2016 merken we dat dit meer vragen oplevert dan er beantwoord kunnen worden. Een (beperkte) uitbreiding van de adviescapaciteit is nodig om dit te kunnen borgen.

Goed omgaan met informatieveiligheid is geen eenmalige zaak, maar kent een PDCA-cyclus. Om deze goed in beeld te houden, wordt vaak een Information Security Management System ingezet, een ISMS. Hiermee kunnen de nulmeting voor de Baseline Informatiemanagement voor Overheden, de acties die hieruit voortkomen, het verwerkingsregister, de vervolgmetingen in het kader van de BIO en de Data Protection Impact Assessments goed inzichtelijk worden gehouden. Er ontstaat een actueel inzicht in de risico's en de voortgang van de beheersmaatregelen om de risico's te beheersen.

De verantwoording over informatieveiligheid vindt plaats met de ENSIA-systematiek. Informatieveiligheid was enige jaren geleden de kern van wat er met ENSIA verantwoord werd. Deze taak werd de afgelopen jaren uitgevoerd door de CISO, de Chief Information Security Officer, dé adviseur voor informatieveiligheid. Inmiddels zijn er tal van basisregistraties onderdeel van ENSIA geworden, ook de Wet politiegegevens en de Omgevingswet zullen onderdeel worden van de ENSIA-systematiek. Hierdoor verschuift het zwaartepunt én tijdelijk de zwaarte van deze coördinerende rol waardoor deze door een ENSIA-coördinator wordt opgepakt.

Samenhangende object registratie (SOR)
De SOR is een nog te ontwikkelen uniforme registratie met basisgegevens van objecten in de fysieke werkelijkheid. De ontwikkeling zal naar verwachting tot en met 2025 plaatsvinden waarbij de huidige basisregistraties BAG, BGT en WOZ en ook het gegevensbeheer Beheer Openbare Ruimte (BOR) stapsgewijs met elkaar in samenhang worden gebracht. Naar alle waarschijnlijkheid versmelten deze basisregistraties met elkaar. Het doel van de SOR is om verschillen in gegevens te voorkomen, om het gegevensbeheer efficiënter te organiseren en om het gebruik van gegevens te vereenvoudigen. Daarnaast is de SOR een bouwsteen voor het Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO).

Wet Open Overheid
De financiële effecten van de Woo zijn nog niet helder in beeld, zodat die nog niet in deze begroting zijn verwerkt. Via de algemene uitkering uit het gemeentefonds ontvangt de gemeente wel extra middelen voor de uitvoering van deze wet. We gaan er vooralsnog vanuit dat die middelen toereikend zijn voor de extra kosten. Zodra die extra kosten duidelijk zijn zal dit aan de raad worden voorgelegd via een van de bestuursrapportages.

Digitale toegankelijkheid
Met ingang van 1 juli 2018 is het Tijdelijk besluit digitale toegankelijkheid overheid in werking getreden. Dit tijdelijke besluit is de voorloper van de Wet digitale overheid die naar verwachting in de loop van 2022 in werking treedt. In het Tijdelijk besluit is bepaald dat websites en mobiele apps van Nederlandse overheidsinstanties – stapsgewijs - moeten voldoen aan (Europese) toegankelijkheidseisen om te voorkomen dat de digitale informatie en dienstverlening mensen met een functiebeperking buitensluit. Het is van belang dat iedereen kan (blijven) meedoen (inclusie) en dat de autonomie van de burger gerespecteerd wordt.

Conform het Tijdelijk besluit is de gemeente verplicht per (gemeentelijke) website/mobiele app een zogenaamde toegankelijkheidsverklaring op te stellen en te publiceren. Deze toegankelijkheidsverklaring geeft aan in hoeverre een website/app voldoet aan de digitale toegankelijkheidseisen, wat de overgebleven toegankelijkheidsissues zijn en welke maatregelen de gemeente neemt om deze op te lossen. Aan deze verklaring moet een toegankelijkheidsonderzoek ten grondslag liggen.

Voor het uitvoeren van de onderzoeken naar de toegankelijkheid van de gemeentelijke websites is voor 2023 een budget in de begroting geraamd van € 12.500. Nog niet bekend is wat de kosteneffecten op langere termijn zullen zijn en in hoeverre hiervoor van het rijk extra middelen zullen worden ontvangen. Zodra hierover meer bekend is zal de raad daar in een van de bestuursrapportages over worden geïnformeerd.

Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer
Op 1 januari 2023 treedt de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) in werking. De Wmebv regelt dat burgers en bedrijven hun zaken die ze met de overheid moeten doen, digitaal kunnen afhandelen. Zij krijgen daarmee het recht om officiële berichten, zoals aanvragen voor vergunningen en bezwaarschriften, elektronisch aan het bestuursorgaan te zenden. Dit betekent dat we als gemeente verplicht worden om voor ieder formeel bericht een elektronisch kanaal open te stellen. Daarnaast komt er een zorgplicht voor ondersteuning bij alle communicatie met de overheid (ook niet-elektronisch).
De implementatie van de Wmebv is een forse opgave voor de gemeente, tegelijkertijd biedt dit ook mogelijkheden om de (digitale) dienstverlening te verbeteren. De voorbereidingen voor de implementatie van de Wmebv, die naar verwachting in fases in werking treedt, zijn gestart. Daarbij zullen de (financiële) gevolgen van deze nieuwe wet in beeld worden gebracht. Nog niet bekend is of de gemeente voor de uitvoering van deze wet extra middelen van het rijk gaat ontvangen.

Ontwikkelingen binnen de organisatie
Er wordt steeds meer gevraagd van informatiemanagement, als organisatie maken we daar goede slagen in. Met als lonkend perspectief een vernieuwd gemeentehuis zetten we vol in op volledig digitaal werken.

De noodzaak van digitalisering, de vraag naar uitwisseling van data en informatie en de inzet van software en ondersteunende systemen zal de komende periode nog verder toenemen. Ook zien we een verdere toename van digitale samenwerkingsvormen binnen de organisatie, met partners en inwoners. Het is hierbij belangrijk om enerzijds de ruimte te bieden voor nieuwe ontwikkelingen en anderzijds te zorgen voor de bedrijfscontinuïteit en het volgen van wettelijke kaders, bijvoorbeeld met betrekking tot privacy en informatiebeveiliging. Al met al een complexe opgave.

Hoe zorgen we ervoor dat we onze inwoners, het bestuur en collega's zo veel mogelijk ontzorgen en tegelijkertijd ruimte creëren voor vernieuwing en innovatie? Deze ontwikkelingen dagen ons uit om op een andere manier naar de I&A-taken te kijken en hierop de organisatie waar nodig aan te passen. In een strategisch personeelsplan willen we nagaan wat hiervoor nodig is en beschrijven wat dit betekent voor de organisatie rondom deze belangrijke thema's. Hier zijn op dit moment geen aanvullende middelen voor nodig. Met het plan schetsen we een beeld wat nodig is om toekomstbestendig te zijn voor deze opgaven en we komen hier indien nodig bij de gemeenteraad op terug.

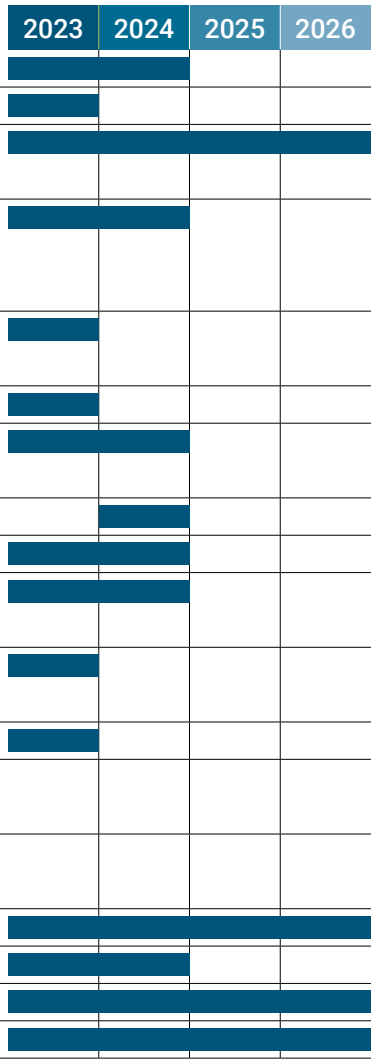
Randvoorwaarden

- Het verminderen van de technische afhankelijkheid én de aansluiting op technologische en maatschappelijke ontwikkelingen.
- We creëren een balans tussen individuele en maatschappelijke belangen. Hiervoor is nodig dat we de privacybescherming en de informatiebeveiliging/ cybersecurity verder vormgeven.
- Bij een Digitale Overheid hoort een organisatie waarin digitale vaardigheden en digitale weerbaarheid onderdeel zijn van ieders takenpakket.
- Ambitieniveau moet aansluiten bij capaciteit, motivatie en gelegenheid van de organisatie.

Risico's

- Informatiebeveiliging: ondanks de getroffen voorzorgsmaatregelen blijft het mogelijk dat we getroffen worden door informatiebeveiligingsincidenten.
- Privacy en bescherming persoonsgegevens: datalekken kunnen een maatschappelijke impact hebben en een flinke boete opleveren.
- Informatiebeveiliging komt in de verantwoording over output en financiën onvoldoende aan de orde.
- Steeds meer processen waar we als gemeente verantwoordelijk voor zijn vinden binnen én buiten de organisatie plaats (samenwerkingsverbanden). Er is extra aandacht voor informatiebeveiliging in deze ketens nodig. In de overeenkomsten met ketenpartners moeten we afspraken maken over privacy en digitale veiligheid.
- Te weinig urgentiegevoel in de organisatie om data compleet en zorgvuldig te beheren.

Prestaties

- Inrichten van coördinatie op applicatiebeheer
- Transitie netwerkschijven naar online opslag en toegang
- Doorontwikkeling digitaal werken, inzet samenwerkplatform en verhogen digitale vaardigheden
- Pilot bellen met het Microsoft platform (2023) als voorbereiding op volledige migratie en integratie van interne en externe (KCC) telefonie binnen het Microsoft platform
- Opstellen van een aanpak voor informatiehuishouding op orde om inzicht te hebben in wetten, opgaven en ontwikkelingen op dit gebied
- Inzetten op kwaliteit van informatie en dit inrichten in een kwaliteitssysteem
- In beeld hebben en houden van (archief)informatie in applicaties en platformen
- Inzetten op archive by design
- Doorontwikkeling duurzame opslag en toegankelijkheid in het e-depot
- Aanpassen en verbeteren van de systemen voor aansluiting op Platform Open Overheidsinformatie (PLOOI)
- In gebruik nemen van nieuwe tools voor meer inzicht en beveiliging van software
- Uitvoering van de resultaten uit de BIO-nulmeting
- Het voortzetten en verder uitbouwen projecten datagedreven werken (o.a. dashboards jeugd, meldingen openbare ruimte, fysieke veiligheid, wonen)
- Stappen zetten om dataopslag en verwerking ook voor de toekomst optimaal te laten werken (bijvoorbeeld een datawarehouse)
- Uitbreiding informatiecategorieën m.b.t. actieve openbaarmaking (Woo)
- Doorontwikkeling functie Woo-contactpersoon
- Opstellen toegankelijkheidsverklaringen
- Uitvoeren maatregelen ter verbetering van de digitale toegankelijkheid

THEMA TOEKOMSTBESTENDIGE ORGANISATIE

Ambitie

Om onze ambities te bereiken is een goed draaiende ambtelijke organisatie nodig. De ontwikkelingen in de samenleving gaan snel en er is krapte op de arbeidsmarkt. Daarom moeten wij, misschien nog wel meer dan ooit, blijven investeren in goede medewerkers en hun ontwikkeling. We zijn als Moerdijk een interessante werkgever. En dat willen we graag blijven. De komende jaren blijven we werken aan het versterken van de samenwerking tussen bestuur en ambtelijke organisatie We contracteren in de vorm van duidelijke en realistische werkafspraken, waarbij we continu aandacht hebben voor evenwicht in bestuurlijke ambities en ambtelijke draagkracht.

We werken aan een toekomstbestendige moderne organisatie, waar nieuwe talenten de kans krijgen om aan de opgaven van Moerdijk te werken. Dat vraagt wendbaarheid en flexibiliteit, ondernemend werknemerschap, voortdurend ontwikkelen, financieel bewust zijn en integer handelen.

De gemeente Moerdijk is financieel gezond. Ons financiële beleid is erop gericht om Moerdijk ook voor de toekomst financieel gezond te houden.

Strategisch doel

- Onze gemeentelijke organisatie is een flexibele organisatie die adequaat anticipeert op ontwikkelingen en reageert op initiatieven en regie vanuit de samenleving.

Indicatoren

- Oordeel provincie in het kader van interbestuurlijk toezicht
- Verklaring accountant over de getrouwheid
- Afgeven rechtsmatigheidsverklaring door college
- Door het volgen en analyseren van verzuimcijfers kunnen we blijven werken aan een veilige en gezonde werkomgeving
- De mate waarin we vacatures kunnen invullen en de doorlooptijd daarvan geven zicht op hoe we als werkgever op de arbeidsmarkt presteren
- Scores uit het medewerkertevredenheidsonderzoek geven aan hoe tevreden en loyaal medewerkers zijn
- Personeelsverloop geeft een indicatie in hoeverre we in staat zijn talent aan ons te blijven binden

Nieuwe ontwikkelingen

Gemeentefonds

De meicirculaire 2022 laat voor de jaren 2023-2025 door de uitwerking van het regeerakkoord Rutte IV een forse groei zien van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De groei wordt naast deze volumetoevoeging ook veroorzaakt door de stijging in verband met loon- en prijsontwikkelingen. De VNG heeft namens de gemeenten ingestemd met het vastzetten van de volumetoevoeging voor de jaren 2022-2026. Dit betekent dat aanpassingen van de rijksuitgaven voor deze jaren geen effect meer hebben voor het gemeentefonds.

Het kabinet heeft nog geen besluiten genomen over de ontwikkeling van het gemeentefonds vanaf 2026. Wel streven zij naar een andere financierings- en normeringssystematiek tussen het Rijk en de provincies en gemeenten. De systematiek van 'trap op-trap af' wordt verlaten. Het gemeentefonds volgt dan niet automatisch meer de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Bij deze nieuwe financierings- en normeringssystematiek zal ook aandacht zijn voor wijzigingen (lees: uitbreidingen) van het gemeentelijk belastinggebied. Op dit moment is het beeld dat het totale gemeentefonds voor 2026 ten opzichte van 2025 sterk daalt en slechts 1 miljard hoger zal zijn dan het niveau van de septembercirculaire 2021. Voor 2025 is deze afwijking ca. € 8 miljard. Dit betekent dat (nieuwe) structurele uitgaven binnen de gemeentebegroting begrensd worden door de verwachte situatie in 2026. Een hogere structurele inzet kan namelijk betekenen dat in 2025 bij het opstellen van de begroting 2026 maatregelen moeten worden getroffen om de begroting voor 2026 structureel sluitend te krijgen.

Al een aantal jaren wordt gesproken over de herverdeling van het gemeentefonds. Gaf deze herverdeling in 1e instantie een lagere uitkomst voor Moerdijk, de definitieve herverdeling geeft nu een voordeel voor Moerdijk van bijna € 84 per inwoner, ofwel € 3,1 miljoen. In de meerjarenbegroting is, rekening houdend met het bepaalde ingroeipad, een extra inkomst opgenomen van € 7,50 per inwoner is voor 2023, € 22,50 voor 2024

en € 37,50 voor 2025 en 2026. Of, en hoe het verdere ingroeipad vormgegeven gaat worden is nog niet bekend. Vermoedelijk zal dit betrokken worden bij de nieuwe afspraken over de gewijzigde financierings- en normeringssystematiek.

De groei van het gemeentefonds wordt deels ook veroorzaakt doordat rekening is gehouden met aanpassing op basis van de indexering voor loon- en prijsontwikkelingen. Binnen de gemeentelijke begroting is maar deels rekening gehouden met deze ontwikkelingen. Gelet op de, op dit moment, vaak forse indexeringen is rekening gehouden met een stelpost in de begroting van € 850.000.

Uitbreiding belastinggebied
De discussie over aanpassingen/uitbreidingen van het gemeentelijk belastinggebied loopt al meerdere jaren. Door het kabinet is nu aangegeven deze discussie te betrekken bij het onderzoek naar een wijziging van de financierings- en normeringssystematiek van het gemeentefonds. Inzet hierbij is dat de revenuen uit de gemeentelijke belastingen voor de gemeenten toenemen. Bij een mogelijke groei van deze inkomstenbron, zal de omvang van het gemeentefonds neerwaarts worden bijgesteld. Hier is dus sprake van zgn. 'communicerende vaten'.

Rechtmatigheidsverklaring
Zoals het er nu naar uitziet zal vanaf het begrotingsjaar 2023 het college bij de jaarrekening een rechtmatigheidsverklaring moeten opstellen en afgeven. Deze verklaring wordt dan door de accountant getoetst. Deze ontwikkeling past bij het vergroten van de eigen verantwoordelijkheid van het bestuur.

Bij de vaststelling van de jaarrekening 2021 hebben we in Moerdijk voor 2021 al een pilot gedraaid voor het zelf opstellen van de rechtmatigheidsverklaring. De accountant heeft bij zijn controle aangegeven dat de door het college afgegeven verklaring op de juiste gronden was opgesteld en dat het college inderdaad terecht tot de conclusie was gekomen dat de jaarrekening voldeed aan de rechtmatigheidsvereisten.

Financiële Verordening
Op het moment dat de wetgeving is vastgesteld voor wat betreft de wijzigingen in het verstrekken van de rechtmatigheidsverklaring zal het traject worden gestart om te komen tot de noodzakelijke aanpassingen van de Financiële Verordening. Dan worden ook de opmerkingen die zijn gemaakt bij het vaststellen van de verordening in februari 2022 verwerkt.

Uitbreiding formatie t.b.v. naleving WKR
In het kader van het horizontaal toezicht dat met de belastingdienst is overeengekomen heeft de gemeente in 2019 met de belastingdienst o.a. de afspraak gemaakt de uitvoering van de werkkostenregeling (WKR) goed in de organisatie in te bedden. Hiermee wordt o.a. voorkomen dat de belastingdienst zelf controles gaat uitvoeren in de administratie van de gemeente. In plaats daarvan kan de gemeente zelf steekproeven uitvoeren en hierover rapporteren aan de belastingdienst.

Verder speelt mee dat de Belastingdienst met ingang van 2020 de afspraken met betrekking tot het toezicht heeft aangescherpt. De gemeente moet voortaan aantonen door tussentijdse controles en rapportages met bevindingen dat de administratie o.a. van de WKR in control is. De nieuwe medewerker krijgt hier een belangrijke rol in. Met deze uitbreiding is een structureel bedrag gemoeid van € 39.000.

Versterken Servicepunt
Het gemeentehuis wordt een plek voor ontmoeten en verbinden. Dat vraagt om een facilitaire ondersteuning die daar ook op gericht is. Een plek waar mensen verbinding maken, productief kunnen zijn in hun eigen werk en waarin ze goed gefaciliteerd worden. Niet alleen catering en correctief onderhoud, maar ook gericht op het creëren van de omstandigheden waarin medewerkers optimaal kunnen presteren en gasten in het gemeentehuis zich welkom voelen. Het afgelopen jaar is ervoor gekozen om de versnipperde facilitaire taken te concentreren binnen het (Intern) Servicepunt.

Het aantal ondersteunende taken is onder andere met de komst van laptops en telefoons voor alle medewerkers, college- en raadsleden toegenomen. Er is extra formatie nodig om een betrouwbare ondersteuning te kunnen blijven bieden over de hele breedte. Hiervoor is in de begroting een structureel budget van € 53.000 opgenomen.

Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven & Inkopen (MVOI)
Met de ondertekening van het convenant MVOI 2022 – 2025 heeft het bestuur zich op landelijk niveau gecommitteerd aan de doelstelling van het convenant

om partijen bij elkaar te brengen en ambitieus maatschappelijk verantwoord opdrachtgeverschap (aanbesteden) en inkopen te stimuleren. Er wordt nog meer kennis met elkaar gedeeld en worden aanbestedende diensten geholpen met het nemen van verantwoordelijkheid voor een duurzame, sociale transitie door middel van inkopen.

Nederlandse overheden kopen jaarlijks voor ruim 85 miljard euro in aan producten, werken en diensten. Met hun gezamenlijke inkoopkracht kunnen ze bijdragen aan de transitie naar een duurzame, sociale wereld. Door bijvoorbeeld CO2-uitstoot te verminderen, hergebruik te bevorderen of te zorgen voor inclusie. Met deze inkoopkracht worden marktpartijen gestimuleerd om steeds meer duurzame en sociale producten en diensten te ontwikkelen en te leveren.

Het Manifest MVOI benoemt 6 maatschappelijke doelen:
- Milieu en biodiversiteit
- Klimaat
- Circulair (inclusief biobased)
- Social return
- Diversiteit en Inclusie
- Ketenverantwoordelijkheid (Internationale Sociale Voorwaarden)

In 2023 wordt een Actieplan MVOI opgesteld en jaarlijks wordt door alle deelnemende gemeenten over de voortgang op de ambities en doelen gerapporteerd. Het rapportagemodel, dat ondersteund wordt door de VNG, geeft inzicht in de bijdragen aan de verschillende doelen zoals klimaat en inclusie etc. ten opzichte van andere gemeenten.

Randvoorwaarden

Het werk verandert door verdergaande digitalisering, samenwerken met inwoners, nieuwe wetgeving - zoals de Omgevingswet - en nieuwe aandachtspunten vanuit de samenleving. Het is van belang continu de doorvertaling te blijven maken naar wat dit betekent voor onze organisatie en ons personeel.

Het is ook belangrijk dat we ons blijven presenteren op de arbeidsmarkt als een aantrekkelijke werkgever. De gespannen arbeidsmarkt maakt ook dat we meer moeten investeren in het talent dat we in huis hebben. Dit betekent dat interne mobiliteit, oftewel de doorstroming naar een andere functie binnen de organisatie, belangrijker wordt.

Risico's

- De gemeentelijke bezetting staat onder druk door de krapte op de arbeidsmarkt.
- Het kost meer tijd en geld om vacatures in te vullen en de juiste mensen te vinden op de arbeidsmarkt.
- De stijgende rentevoet en hoge inflatie geeft een extra druk binnen de lastenkant van de begroting, de diverse grondexploitaties en investeringen.

Prestaties

	2023	2024	2025	2026
• vernieuwd werving en selectiebeleid, waaronder aanpak arbeidsmarktcommunicatie	■			
• actualisering waarderings- en afschrijvingsbeleid	■			
• actualisering beleid reserves en voorzieningen	■			
• actualisering Financiële Verordening	■			
• arbeidsmarktstrategie vormgegeven	■	■		
• invulling van het vernieuwde werkplekconcept	■	■		
• integriteitsbewustzijn vergroot	■	■		
• continu investeren in een lerende cultuur en organisatie	■	■	■	

THEMA DIENSTVERLENING

Ambitie

Dienstverlening aan onze inwoners is een kerntaak van onze gemeente en moet ook zo ervaren worden. Inwoners moeten kunnen vertrouwen op onze reactietermijnen en de wijze waarop we onze dienstverlening uitvoeren: persoonlijk, meedenkend, betrouwbaar, volledige antwoorden en in duidelijke taal. We sturen op het borgen van de dienstverleningsprincipes en het behalen van reactietermijnen.

De digitale transformatie is een kans om te investeren in de kwaliteit van onze dienstverlening. Inwoners worden gestimuleerd om het antwoord op vragen eerst online te zoeken. Lukt het niet, dan is telefonisch contact mogelijk. Is dat onvoldoende, dan volgt het persoonlijk contact. Het doel van dit 'click-call-face principe' is dat we meer tijd en aandacht kunnen besteden aan complexere vragen en de minder zelfredzame inwoner die telefonisch of persoonlijk geholpen moet worden. We bouwen zo verder aan een stabiele, gedigitaliseerde organisatie.

Strategisch doel

- Inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties voelen zich op een prettige manier door ons gefaciliteerd en ondersteund.

Indicatoren

- Waardering inwoners voor gemeentelijke dienstverlening in het algemeen
- Waardering inwoners voor gemeentelijk dienstverlening via digitale faciliteiten
- Waardering ondernemers voor gemeentelijke dienstverlening in het algemeen
- Waardering ondernemers voor gemeentelijke dienstverlening via digitale faciliteiten
- Waardering inwoners & ondernemers voor de afhandeling van meldingen woon- en leefomgeving
- Waardering inwoners & ondernemers vanuit de continu lopende klanttevredenheidsonderzoeken voor verschillende producten en diensten

Nieuwe ontwikkelingen

Digitale dienstverlening

Dienstverlening is ons dagelijks werk. Steeds meer van deze dienstverlening gaat via de digitale weg. Nieuwe wetgeving en ontwikkelingen maar ook onze eigen ambities vragen om een onlinedienstverlening die ons voorbereidt op morgen. We doen al veel digitaal, maar kunnen hier zeker extra beweging in brengen. Dit doen we met de nader te ontwikkelen aanpak/visie 'Digitale dienstverlening' waarin we een heldere ambitie en uitgangspunten benoemen, die aansluiten bij de moderne organisatie die Moerdijk wil zijn. We kiezen ervoor de informatiesamenleving te omarmen en niet aan de zijlijn te staan. De komende tijd brengen we onze ambitie op het gebied van digitale dienstverlening in beeld, daarna wordt duidelijk wat de aanpak op dit vlak wordt en wat hiervoor nodig is.

Nieuwskamer

De nieuwe Omgevingswet, gebiedsgericht werken, participatie: in de kern draait het allemaal om contact. Om écht contact te maken moeten we luisteren en kijken, naar onze medewerkers, inwoners en stakeholders. Welke problemen en zorgen hebben ze? Wat zijn de tegenstellingen en afwijkende meningen? Wat is de mening van 'het stille midden'? Dat gaat verder dan enkel het monitoren van (sociale) media. Om hier in de praktijk mee aan de slag te gaan hielden we in 2022 een pilot Nieuwskamer. Veel organisaties/gemeenten hebben inmiddels zo'n Nieuwskamer. Het is een (fysieke) plek waarin medewerkers van verschillende afdelingen samenwerken om het nieuws, de actualiteit en alle vragen die binnen komen te analyseren en om te zetten in (communicatie)acties.
De pilot is breed geëvalueerd met als conclusie dat de werkwijze in een Nieuwskamer een meerwaarde heeft voor de gemeente Moerdijk en dat we daar verder mee willen gaan. In 2023 gaan we de Nieuwskamer implementeren

Huisstijl

De bestaande huisstijl van de gemeente is 25 jaar oud. Hij is verouderd en voldoet niet aan de eisen van deze tijd. In 2022 gaat de aanbesteding voor de nieuwe huisstijl nog online met als resultaat dat de nieuwe huisstijl volgens planning in 2023 klaar is.

Website

De inrichting van de huidige gemeentelijke website

is zo'n vijf jaar oud. De website is momenteel hét belangrijkste dienstverlenings- en informatiekanaal van de gemeente en moet te allen tijde actueel, klantgericht en gebruiksvriendelijk zijn voor zowel inwoners als werknemers. Een doorontwikkeling van de website, door onder andere meer gebruik van video en beeld, zorgt voor minder vragen van inwoners bij het Klant Contact Center en voor snellere service vanuit de gemeente wanneer informatie gemakkelijk te vinden is. Dit bevordert zowel de interne als externe dienstverlening. Daarnaast is het algemeen bekend dat de rol van de website alleen maar groter wordt door enkele wettelijke ontwikkelingen, zoals de Wet digitale overheid, Wet modernisering elektrisch bestuurlijk verkeer en de Wet open overheid, waardoor (grote) aanpassingen nodig zijn. De grootste impact heeft de Wet digitale toegankelijkheid waar men als gemeente aan moet voldoen, zodat de digitale dienstverlening via de website te allen tijde toegankelijk is voor iedereen, dus ook voor mensen met een visuele en/of auditieve beperking. Daarom gaan we in 2023 onderzoek doen naar een nieuwe website om die in 2024 te kunnen invoeren. Het onderzoek in 2023 geeft zicht op de kosten van een nieuwe website. In de kadernota/begroting 2024 zullen we dit opnemen.

Verminderen van regels en regeldruk
In het derde/vierde kwartaal van 2022 is gestart met het opstellen van nieuw evenementenbeleid, één van de doelen is het aanvragen van evenementenvergunningen minder complex te maken. Bij het opstellen van het nieuwe beleid worden de (on)mogelijkheden van een meerjarige vergunning meegenomen. Na vaststelling van het nieuwe beleid organiseren we hierover een informatiebijeenkomst met aandacht voor de nieuwe procedures, indieningsvereisten, termijnen etc.

Randvoorwaarden

Belangrijk is dat iedereen bewust wordt van het belang van onze dienstverlening. We werken allemaal voor onze inwoners in de gemeente Moerdijk. Een randvoorwaarde is dan ook dat iedereen (dus ook binnen de organisatie) werkt volgens de dienstverleningsprincipes. Je houdt je aan de reactietermijnen, geeft terugkoppeling, je denkt mee en bent een betrouwbare ambtenaar en collega.

Risico's

Intern:
Van belang is dat het management en de medewerkers het belang inzien van meewerken aan de verbetering van de dienstverlening. Niet altijd is er voldoende tijd, het gewone werk moet ook door blijven gaan, dat kan een belemmering zijn om onvoldoende mee te werken aan het uitdragen van de verbetertrajecten in de dienstverlening.

Extern:
Netwerk-, hardware- en softwarestoringen zorgen voor risico's voor de dienstverlening van alledag. Aan de balie, via de telefoon en het internet.

Geen toegang tot internet en ontbreken van digitale vaardigheden: Inwoners die geen toegang hebben tot het internet helpen we op een andere manier. We verliezen daarnaast ook niet uit het oog dat er inwoners en medewerkers minder of niet digitaalvaardig zijn. Hierdoor blijven post, telefoon en een persoonlijke afspraak beschikbaar.

Prestaties

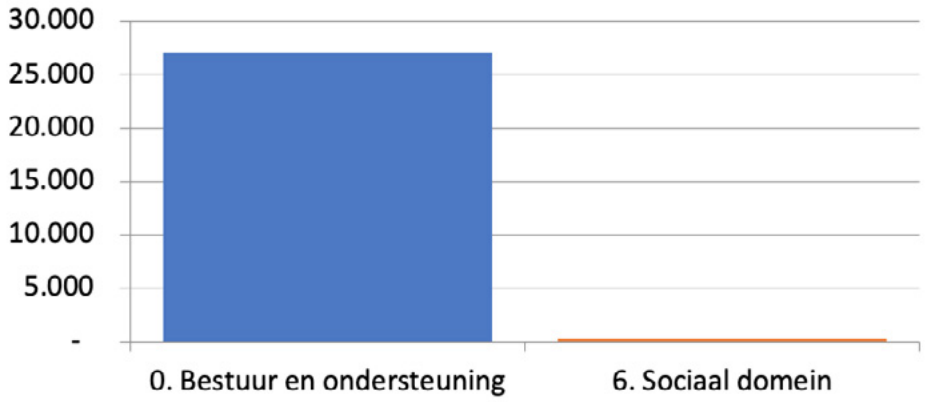
	2023	2024	2025	2026
• Bewustwording: Interne bewustwording voor het belang van onze dienstverlening vergroten. Onder de aandacht brengen van onze dienstverleningsprincipes. - dienstverlening onderdeel van onboardingprogramma nieuwe medewerkers - gedurende 2023 diverse communicatie-uitingen over de dienstverleningsprincipes zodat nieuwe en bestaande medewerkers het belang van dienstverlening beter inzien	■			
• Dienstverleningsprincipes “duidelijk” en “betrouwbaar” zijn geïmplementeerd - meldingen openbare ruimte - duidelijke taal (aanbod taaltrainingen, herschrijven standaardbrieven) - klanttevredenheidsonderzoeken - terugbelverzoeken	■			
• Dienstverleningsprincipes “persoonlijk” en “meedenkend” zijn geïmplementeerd		■		
• Dienstverleningsprincipe “volledig antwoord” is geïmplementeerd. Vermindering van regels en verantwoordingsdruk: “De stofkam halen door de APV”; met de raad bekijken of overbodige regelgeving kan worden geschrapt, verduidelijkt of vereenvoudigd.	■			
• Onderzoek naar nieuwe website	■			
• Implementatie Nieuwskamer	■			
• Implementatie nieuwe huisstijl	■			
• Implementatie nieuwe website		■		

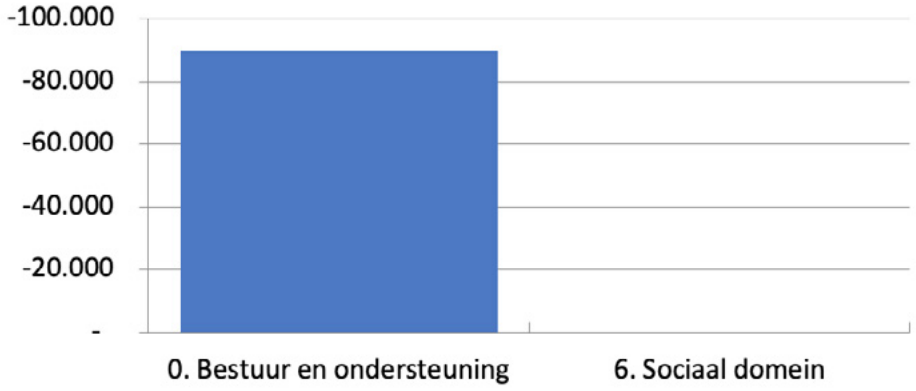
LASTEN EN BATEN 2023

bedragen x € 1.000

LASTEN: € 27.434

BATEN € 89.561

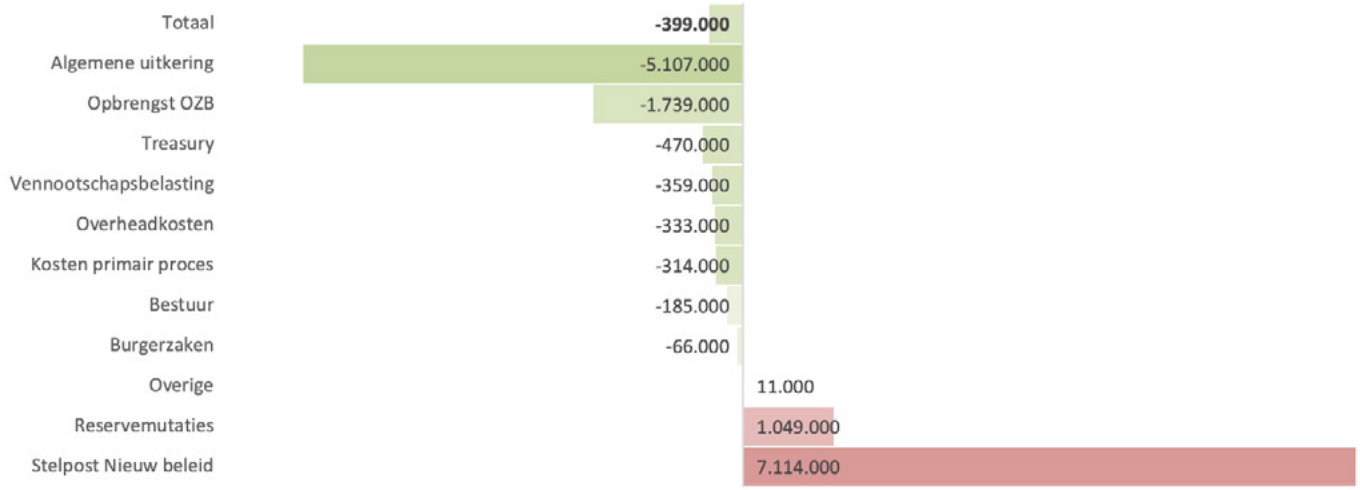
OVERZICHT TAAKVELDEN

Taakveld (bedragen x € 1.000)	Begroting 2021			Begroting 2022			Meerjarenbegroting		
	Lasten 2022	Baten 2022	Saldo 2022	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023	Saldo 2024	Saldo 2025	Saldo 2026
0. Bestuur en ondersteuning	**21.131**	**-82.423**	**-61.292**	**27.045**	**-89.561**	**-62.516**	**-68.210**	**-70.403**	**-65.618**
0.1 Bestuur	2.109	-	2.109	1.930	-	1.930	1.931	1.930	1.958
0.2 Burgerzaken	1.406	-400	1.006	1.273	-503	770	674	659	620
0.4 Overhead	14.251	-362	13.889	13.941	-385	13.556	13.764	13.911	13.742
0.5 Treasury	597	-2.330	-1.733	217	-2.420	-2.203	-2.534	-2.792	-2.679
0.61 OZB woningen	433	-3.672	-3.239	462	-3.959	-3.497	-3.580	-3.641	-3.762
0.62 OZB niet-woningen	372	-14.016	-13.644	396	-15.470	-15.074	-15.699	-16.636	-17.572
0.64 Belastingen overig	17	-66	-49	17	-64	-47	-47	-47	-47
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-	-59.530	-59.530	-	-65.304	-65.304	-65.557	-68.026	-62.803
0.8 Overige baten en lasten	1.498	-2.047	-549	8.728	-1.456	7.272	2.561	3.934	4.620
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	448	-	448	81	-	81	277	305	305
6. Sociaal domein	**613**	**-**	**613**	**389**	**-**	**389**	**374**	**374**	**375**
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	613	-	613	389	-	389	374	374	375
Saldo baten en lasten voor bestemming	**21.744**	**-82.423**	**-60.679**	**27.434**	**-89.561**	**-62.127**	**-67.836**	**-70.029**	**-65.243**
0.10 Mutaties reserves	6.709	-8.026	-1.317	-	-268	-268	-143	-143	-143
Resultaat na bestemming	**28.453**	**-90.449**	**-61.996**	**27.434**	**-89.829**	**-62.395**	**-67.979**	**-70.172**	**-65.386**

ANALYSE PROGRAMMA 5

Baten en Lasten Programma 5 (Cijfers x € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Meerjarenbegroting 2024	2025	2026
Totaal Lasten	17.903	21.744	27.434	24.737	25.662	25.905
Totaal Baten	-80.426	-82.423	-89.561	-92.574	-95.690	-91.148
Resultaat voor bestemming	-62.523	-60.679	-62.127	-67.837	-70.028	-65.242
Storting in reserves	3.789	6.619	0	-90	-90	-90
Onttrekking aan reserves	-4.580	-7.936	-268	-53	-53	-53
Resultaat na bestemming	-63.315	-61.996	-62.395	-67.980	-70.172	-65.385
Verschil t.o.v. 2022			-399			

Samenvatting verschillen t.o.v. 2022

Het verschil op programma 5 tussen het begrote resultaat (na bestemming) in 2023 ten opzichte van 2022 bedraagt € 399.000 voordelig. Ten opzichte van de totale lasten binnen dit programma is dat een afwijking van ruim 1%.
De voornaamste oorzaken zijn een hogere algemene uitkering en opbrengst OZB en daartegenover een hogere stelpost nieuw beleid.

Nadere toelichting verschillen

In onderstaand overzicht is een toelichting opgenomen van de belangrijkste verschillen, waarbij:
- In de kolom V/N is aangegeven of het een voordeel of een nadeel betreft;
- In de kolom % de relatieve afwijking ten opzichte van de omvang van het betreffende budget in 2022 is weergegeven.

Onderwerp	Bedrag	%	V/N	Toelichting
Algemene uitkering gemeentefonds	-5.107.000	8%	V	De in deze begroting opgenomen ramingen van de algemene uitkering van het rijk zijn gebaseerd op de meicirculaire gemeentefonds 2022. Deze circulaire kwam te laat om nog te kunnen verwerken in de kadernota 2023. In de meicirculaire 2022 waren de accrescijfers aanzienlijk aangepast t.o.v. de septembercirculaire 2021. Daarnaast was de al langer gepland staande herijking van de verdeelmaatstaven gemeentefonds erin verwerkt. Deze beide aanpassingen betekenen voor de gemeente Moerdijk een aanzienlijke positieve bijstelling van de uitkeringen voor de jaren 2023 tot en met 2025. Na correctie van de taakmutaties en stelposten gaat dit voor 2023 om een meeropbrengst van ruim € 5 miljoen.
Opbrengst OZB	-1.739.000	10%	V	In de kadernota 2023 was rekening gehouden met een neerwaartse bijstelling van de OZB-opbrengsten, met name bij de heffing voor niet-woningen. Inmiddels is aan de hand van de heffingsgegevens over 2022 gebleken dat de negatieve verwachtingen iets kunnen worden bijgesteld. De meeropbrengst is daarnaast een gevolg van de indexering van de tarieven met 7,6% zoals toegelicht in de kadernolta 2023.
Treasury	-470.000	27%	V	Met name door een verhoging van het rente-omslagpercentage van 1,5 naar 2 procent is het bedrag aan rente-inkomsten hoger dan in 2022.
Vennootschaps-belasting	-359.000	86%	V	De raming van de te betalen vennootschapsbelasting is verlaagd op basis van de naar beneden bijgestelde winstnemingen op de grondexploitatie voor 2023.
Overheadkosten	-333.000	2%	V	Alle personeel dat niet in het primaire proces meedraait wordt beschouwd als overhead, dit betreft de leidinggevende functies en de ondersteunende teams. Hun kosten worden op de centrale post Overhead verantwoord en niet toegerekend aan de de verschillende taakvelden, zoals dit wel gebeurt bij de medewerkers in het primaire proces. Ook de kosten van huisvesting en automatisering/ informatisering worden beschouwd als overheadkosten. Totaal gaat het om een budget van bijna € 14 miljoen. Het voordelig verschil heeft voor een groot deel te maken met lagere personeelskosten vanwege het vervallen van de VPL-premie vanaf 1-1-2023. Daarnaast is het mobiliteitsbudget met € 100.000 verlaagd, gelet op de werkelijke kosten in de afgelopen jaren. Verder zijn enkele tijdelijke budgetten die in 2021 en 2022 beschikbaar waren, vanaf 2023 niet langer geraamd. Dit betreft o.a. budgetten voor experimenteren/vernieuwen, voor datagedreven werken en voor inhuur van een trainee. Het structureel maken van het budget voor datagedreven werken is opgenomen in de kadernota 2023 en is voorlopig geraamd op de stelpost nieuw beleid. Tegenover de voordelen zijn er hogere kosten geraamd voor energieverbruik gemeentehuis (€ 40.000) en is de bijdrage aan ICT WBW € 90.000 hoger, voornamelijk door de uittreding van de gemeente Bergen op Zoom.
Kosten primair proces	-314.000	12%	V	Over het totaal gezien zijn de kosten van het primair proces (voornamelijk personeelskosten van medewerkers in het primaire proces) door een kostenbesparing binnen het P-budget verlaagd. Vanaf 2023 komt de VPL-premie te vervallen. Daarnaast is er een positief effect in 2023 van 175.000 doordat in 2022 via de resultaatbestemming 2021 een eenmalig budget is geraamd voor versterking van de dienstverlening; dit betreft extra middelen die in 2021 zijn ontvangen via de algemene uitkering.
Bestuur	-185.000	9%	V	Dit voordelig verschil heeft twee oorzaken. Als eerste een eenmalig budget in 2022 uit de resultaatbestemming 2021 van € 35.000 voor een herstart van de rekenkamer. Daarnaast is de jaarlijkse toevoeging aan de voorziening wethouderspensioenen van € 150.000 niet meer geraamd. De verwachting is dat door de stijgende rekenrente bijstorting op de voorziening voorlopig niet meer nodig zal zijn.
Burgerzaken	-66.000	69%	V	Dit betreft hoofdzakelijk een meeropbrengst aan leges voor reisdocumenten. Door de reisdocumentenpiek in 2023-2026 worden enerzijds meer kosten gemaakt voor extra capaciteit binnen het KCC om deze piek op te vangen, anderzijds zullen de legesinkomsten toenemen.
Reservemutaties	1.049.000	80%	N	Ten opzichte van 2022 wordt er minder onttrokken uit de reserves. Dit heeft vooral te maken met de resultaatbestemming 2021, die in de begroting 2022 is verwerkt. Van het totale resultaat van € 8,2 miljoen is bijna € 7,3 miljoen toegerekend aan programma 5. Daarvan is vervolgens ruim € 6,6 miljoen toegevoegd aan de algemene reserve. Het verschil van € 650.000 is herbestemd voor nieuw beleid (€ 375.000), versterking dienstverlening € 175.000), vernieuwen/ experimenteren (€ 69.000) en de rekenkamer (€ 35.000). Daarnaast is de dekking vanuit de algemene reserve voor de tijdelijke capaciteit voor versnelling van de woningbouwopgave in 2023 € 400.000 lager dan in 2022 (obv raadsbesluit van 3 febr.2022).
Stelpost nieuw beleid	7.114.000	909%	N	De stelpost nieuw beleid is fors verhoogd t.o.v. 2022. Voor een deel omdat de raming 2022 inmiddels is verlaagd door besluiten om de middelen in te zetten voor diverse taakvelden. De raming voor 2023 e.v. bestaat uit de middelen voor alle nieuwe beleidsdoelen die zijn opgenomen in het Bestuursakkoord 2022-2026 (€ 4.925.000) en de nieuwe ontwikkelingen die zijn opgenomen in de kadernota 2023-2026 (€ 1.418.000). Het restant betreft onderwerpen uit vorige jaren die al langer deel uitmaken van de stelpost, maar waarvoor nog geen concreet raadsvoorstel is voorgelegd. De middelen op de stelpost Nieuw beleid kunnen alleen voor besteding beschikbaar komen, via een (afzonderlijk) raadsvoorstel waarin wordt toegelicht hoe de middelen worden ingezet.
Overig	11.000	-	N	Diverse kleinere verschillen (< € 50.000).
Totaal	**-399.000**		**V**	

Reservemutaties 2023

Hieronder zijn de in 2023 begrote reservemutaties opgenomen die het resultaat na bestemming beïnvloeden. In principe geldt dat reservemutaties incidenteel van aard zijn (met reserves kunnen geen structurele lasten worden gedekt). Uitzonderingen hierop vormen reserves die zijn ingesteld ter dekking van kapitaallasten, waarmee de dekking van de kapitaallasten structureel is geregeld. Per reservemutatie is inzichtelijk gemaakt of het een incidentele (I) of structurele (S) mutatie betreft.

Stortingen in de reserves	
-	N.v.t.
0	**Totaal stortingen programma 5**

Onttrekkingen aan de reserves	
123.000	Onttrekkingen aan de brutoreserve ter dekking van de afschrijvingslasten van de volgende investeringen: • € 33.000 Aanpassingen gemeentehuis (S) • € 90.000 Herinrichting hal gemeentehuis (S)
145.000	Bijdrage uit de algemene reserve in de tijdelijke kosten van extra capaciteit t.b.v. versnelling van de woningbouwopgave (raadsbesluit 3 feb.2022) (i)
268.000	**Totaal onttrekkingen programma 5**

VERBONDEN PARTIJEN

Aan de realisatie van de doelstellingen “Partnerschap in een veranderende samenleving” leveren de volgende verbonden partijen een bijdrage:

- Regio West-Brabant
- West-Brabants Archief (WBA)
- Belastingsamenwerking West-Brabant (BWB)
- ICT-samenwerking West-Brabant West
- BNG Bank N.V.
- Brabant Water NV
- Stichting Inkoopbureau West-Brabant
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Voor een gedetailleerd overzicht verwijzen wij naar de paragraaf ‘Verbonden Partijen’.

Financiële positie 2023-2026

Voor u ligt de meerjarenprogramma-begroting 2023-2026. Na vaststelling van de Kadernota 2023-2026 heeft een verdere uitwerking plaatsgevonden van de diverse budgetten, hetgeen nu resulteert in deze meerjarenbegroting. Later volgen binnen de totale budgetcyclus voor het begrotingsjaar 2023 de bestuursrapportages, het jaarverslag en de jaarrekening.

In dit onderdeel van de programmabegroting wordt ingezoomd op de belangrijkste items van de begroting 2023 en de meerjarenbegroting 2024-2026. Ingegaan wordt op de volgende onderdelen:
- kadernota 2023-2026
- begrotingspositie 2023-2026
- naar een sluitende (meerjaren-)begroting
- structureel begrotingssaldo
- stelposten en taakstellingen
- rentebeleid
- belastingen/retributies
- reserves en voorzieningen
- vervangingsinvesteringen
- investering t.b.v. huisvesting onderwijs
- grondslagen begroting 2023

De begroting moet na vaststelling door de gemeenteraad worden aangeboden aan de provincie. De provincie beoordeelt de begroting en bepaalt op basis van haar onderzoek het toezichtsregime voor het komende jaar. De provincie kan hierbij kiezen uit preventief toezicht en repressief toezicht.
Bij preventief toezicht kan pas uitvoering gegeven worden aan de begroting en aan in de loop van 2023 optredende wijzigingen van de begroting op basis van een raadsbesluit, nadat de provincie deze getoetst heeft en haar goedkeuring hieraan geeft.

Bij repressief toezicht hoeven wijzigingen van de begroting slechts ter kennisname te worden ingestuurd en kan gelijk met de uitvoering gestart worden.

Om in aanmerking te komen voor repressief toezicht door de provincie moet minimaal voldaan worden aan de volgende voorwaarden:
- de meerjarenbegroting 2023-2026 is reëel sluitend, dan wel de begroting 2023 is minimaal reëel sluitend;
- de begroting wordt vóór 15 november van het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar vastgesteld en toegezonden aan Gedeputeerde Staten;
- de jaarrekening 2021 is sluitend of heeft een positief resultaat;
- de jaarrekening van het jaar 2021 is tijdig vastgesteld en voor 15 juli 2022 aangeboden aan Gedeputeerde Staten.

Reëel sluitend houdt in dat de begroting structureel in evenwicht is. Dit betekent dat jaarlijks terugkerende lasten moeten worden gedekt door jaarlijks terugkerende baten. Éénmalige ruimte binnen de begroting (o.a. vanuit de grondexploitatie en onderuitputting kapitaallasten) kan ingezet worden om éénmalige uitgaven te bekostigen. De provincie kijkt verder kritisch naar opgenomen stelposten om de begroting sluitend te krijgen. Wil de provincie een dergelijke stelpost accepteren binnen de toets van een reëel sluitende begroting, dan moet deze voldoen aan een aantal eisen (waaronder een voldoende concrete onderbouwing).

Wij zijn van menig dat wij met het aanbieden van de meerjarenbegroting 2023-2026 voldoen aan de eisen om in aanmerking te komen voor het repressieve toezicht.

Bestuursakkoord 2022-2026 en Kadernota 2023-2026

Het College heeft voor het opstellen van de meerjarenbegroting 2023-2026 de uitgangspunten gehanteerd, zoals deze door de gemeenteraad op 7 juli 2022 zijn vastgesteld bij de behandeling van de kadernota 2023-2026. Verder zijn de financiële effecten van het op 16 mei 2022 door de raad vastgestelde Bestuursakkoord 2022-2026 verwerkt in deze meerjarenbegroting. De beleidsdoelen en nieuwe ontwikkelingen uit het Bestuursakkoord en Kadernota zijn verwerkt in de stelpost nieuw beleid. De hierin gereserveerde middelen komen pas beschikbaar als hierover een raadsbesluit is genomen op basis van een raadsvoorstel met toelichting en onderbouwing van de in te zetten middelen.

In de kadernota was rekening gehouden met diverse autonome ontwikkelingen, de verwachte grote afwijkingen binnen bestaand beleid en de verwachte nieuwe ontwikkelingen voor 2023 e.v. Hieraan is toegevoegd een structureel budget van € 250.000 voor uitbreiding van de boa-capaciteit, zoals dit door de raad op 7 juli 2022 is besloten. Vertrekpunt voor het opstellen van de meerjarenbegroting 2023-2026 waren derhalve de uitkomsten van de kadernota en de financiële effecten van het bestuursakkoord, aangevuld met € 250.000 voor extra boa-capaciteit. Cijfermatig is dit weergegeven in de onderstaande tabel.

Tabel 1: Uitkomsten Bestuursakkoord & Kadernota (bedragen x € 1.000; N = nadeel, V = voordeel)

Omschrijving	2023		2024		2025		2026	
-totaal structureel en incidenteel	1.939	N	687	N	138	N	759	V
-w.v. structurele budgetten	**453**	**N**	**1.085**	**N**	**549**	**N**	**15**	**V**
-w.v. incidentele budgetten	1.486	N	398	V	411	V	744	V
-te verdelen in:								
-algemene dienst	1.570	N	327	N	400	N	67	N
-grondexploitatie	84	V	725	V	811	V	811	V

Begrotingspositie 2023-2026

Na de vaststelling van de kadernota is verder gewerkt aan het opstellen van de meerjarenbegroting. Naast de in de kadernota vermelde grote budgetaanpassingen zijn ook de overige budgetaanpassingen verwerkt en doorgerekend in de cijfers. De belangrijkste budgetaanpassingen die na de kadernota in de jaarsaldi zijn verwerkt zijn opgenomen in onderstaande tabel.

Tabel 2: Verwerkte effecten in meerjarenbegroting na de kadernota 2023 (bedragen x € 1.000; - = nadelig)

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Saldo na Bestuursakkoord en Kadernota	**-1.939**	**-687**	**-138**	**759**
Meicirculaire 2022 gemeentefonds	6.208	7.696	9.585	3.502
Aanpassing kapitaallasten	574	50	-424	-523
Bijstelling toerekening uren aan investeringen	283	429	182	199
Stelpost onderuitputting kapitaallasten	48	426	33	54
Correctie opbrengst OZB	333	402	628	598
Meerkosten jeugdzorg	-835	-835	-904	-904
Deel bestuursakkoord tlv algemene reserve	-4.000	-1.000	-1.000	-1.000
Hogere bijdrage bibliotheek	-80	-80	-80	-80
Hogere bijdrage Veiligheidsregio	-24	-50	-62	-152
Minder gerealiseerd op besparing € 2 miljoen	-1.039	-1.209	-1.249	-1.199
Diverse overige verschillen	-57	-56	95	310
totaal van de aanpassingen	*1.411*	*5.773*	*6.804*	*805*
Saldo meerjarenbegroting	**-528**	**5.086**	**6.666**	**1.564**

De grotere verschillen in de bovenstaande tabel kunnen als volgt worden toegelicht:

> Meicirculaire gemeentefonds: Bij de ramingen in de kadernota is rekening gehouden met de uitgangspunten in de september- en decembercirculaire 2021. Bij het verschijnen van de meicirculaire bleken o.a. de ramingen van het accres voor 2022 e.v. fors te zijn verhoogd. Voornamelijk gebaseerd op hogere uitgaven van het rijk ter uitvoering van het coalitieakkoord. Hierin zijn ook de verwachte loon- en prijsontwikkelingen doorberekend. Verder is in de meicirculaire de herijking van de verdeelmaatstaven van het gemeentefonds verwerkt. Moerdijk hoort bij de gemeenten die er op vooruit gaan. De bedragen die wij tot en met 2025 extra gaan ontvangen wijken echter niet veel af van de bedragen die in de kadernota al waren ingecalculeerd.
> Aanpassing kapitaallasten: De kapitaallasten m.b.t. investeringen worden jaarlijks opnieuw berekend. Sinds enkele jaren wordt hierbij ook rekening gehouden met de gewijzigde regels van de provincie. De lasten worden nu pas geraamd vanaf het jaar waarin de investering (naar verwachting) wordt afgerond. Dit heeft vooral een positief effect in de eerste jaren van de meerjarenbegroting.
> Toerekening uren aan investeringen: Enkele jaren geleden is op basis van gewijzigde voorschriften begonnen met het toerekenen van ambtelijke uren aan (vervangings-)investeringen. Als dit om reguliere uren gaat betekent dit een voordelig effect voor de begroting. Dit effect is op basis van nieuw geplande vervangingsinvesteringen opnieuw berekend en in de cijfers verwerkt.
> Stelpost onderuitputting kapitaallasten: In het kader van de gewijzigde regels verplicht de provincie de gemeente om in het jaar van afronding van de investering 50% van de kapitaallasten als structurele last in dat jaar op te nemen. Conform het waarderings- en afschrijvingsbeleid gaat de gemeente de kapitaallasten pas in het jaar ná afronding voor het eerst werkelijk berekenen. Er staat dus al bij voorbaat vast dat de 50% lasten in dat jaar niet in de jaarrekening zullen worden opgenomen. Om die reden wordt die begrotingsruimte als incidentele bate op deze stelpost opgenomen. Deze ruimte is dan beschikbaar voor de dekking van incidentele uitgaven.
> Correctie opbrengst OZB: In de kadernota was opgenomen dat de geraamde OZB-opbrengst voor niet-woningen aanzienlijk moest worden bijgesteld vanwege een tegenvallende werkelijke opbrengst van niet-woningen. Met name de jaarlijkse toename door nieuwbouw bleef achter. Inmiddels kan op basis van de werkelijke opbrengst in 2022 de negatieve aanname in de kadernota iets worden bijgesteld naar boven.
> Meerkosten jeugdzorg: Voornamelijk door indexering van de tarieven zijn de kosten voor de verschillende vormen van jeugdzorg hoger geraamd.
> Deel bestuursakkoord t.l.v. algemene reserve: In het bestuursakkoord is al ingecalculeerd dat de incidentele kosten voor toevoeging aan de reserve strategische verwerving (€ 3 miljoen) en de jaarlijkse middelen t.b.v. vitale centra (4 x € 1 miljoen) uit de algemene reserve worden gedekt. In deze primitieve begroting is dit nog niet zo verwerkt. De gemeenteraad zal hier bij de vaststelling van de begroting een besluit over moeten nemen (conform de gebruikelijke werkwijze).
> Bijdrage bibliotheek: De bijdrage aan de openbare bibliotheek West-Brabant stijgt als gevolg van indexeringsafspraken die in 2019 zijn vastgelegd in een convenant.
> Bijdrage Veiligheidsregio: In de begroting 2023-2026 van de Veiligheidsregio is de bijdrage van Moerdijk verhoogd.
> Minder gerealiseerd op besparing 2 miljoen: In de kadernota was de aanname gedaan dat in het verdere traject van opstellen van de productramingen financiële ruimte kon worden gevonden van totaal € 2 miljoen, gebaseerd op de overschotten die jaarlijks bij de jaarrekening blijken. Er is op diverse posten inderdaad veel scherper geraamd, echter tot een maximaal bedrag van bijna € 1 miljoen in het jaar 2023.

Na verwerking van alle reguliere budgetaanpassingen ontstaat de volgende tussenstand van de cijfers in de meerjarenbegroting

Tabel 3: Uitkomsten prim. begroting 2023-2026 (bedragen x € 1.000; N = nadeel, V = voordeel)

Omschrijving	2023		2024		2025		2026	
-totaal structureel en incidenteel	528	N	5.086	V	6.666	V	1.564	V
-w.v. structurele budgetten	**4.801**	**V**	**5.638**	**V**	**7.728**	**V**	**1.742**	**V**
-w.v. incidentele budgetten	5.329	N	552	N	1.062	N	178	N
-te verdelen in:								
-algemene dienst	5.413	N	1.276	N	1.873	V	989	N
-grondexploitatie	84	V	725	V	811	V	811	V

De ramingen in de meerjarenbegroting zijn opgesteld op basis van de volgende uitgangspunten:
- benodigde middelen voor nieuwe ontwikkelingen zijn verwerkt zoals opgenomen in de kadernota 2023-2026. Kapitaallasten zijn geraamd conform de regels van de provincie.
- rente- en afschrijvingslasten, voortvloeiend uit reeds beschikbaar gestelde kredieten en de vervangingsinvesteringen voor de jaren 2023 t/m 2026;
- gemeentefondsuitkeringen gebaseerd op de meicirculaire 2022;
- overige uitgangspunten en aantallen eenheden zoals die in de kadernota 2023 zijn opgenomen in hoofdstuk 3.

Bij het interpreteren van de cijfers van de meerjarenbegroting moet bedacht worden dat deze naarmate het jaar verder af komt te liggen van het begrotingsjaar steeds ‘zachter’ worden. Het is daarom niet goed om aan deze cijfers absolute waarde toe te kennen. Het betreft niet meer dan een indicatie voor de toekomst.

Incidentele baten en lasten

Uit tabel 3 blijkt dat voor 2023 de incidentele lasten de incidentele baten overstijgen met een bedrag van € 5.329.000. In de aanbiedingsnota/raadsvoorstel zal worden opgenomen hoe dit tekort op te vangen.

Structureel begrotingssaldo

In de onderstaande tabel is de berekening van het structurele begrotingssaldo meerjarig weergegeven.

Structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000; - = nadelig)	2023	2024	2025	2026
Saldo baten en lasten	-931	4.306	5.883	848
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	403	780	783	716
Begrotingssaldo na bestemming	-528	5.086	6.666	1.564
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-5.329	-552	-1.062	-178
Structureel begrotingssaldo	**4.801**	**5.638**	**7.728**	**1.742**

Taakstellingen en stelposten

In het negatieve resultaat van € 528.000 zijn diverse taakstellingen en stelposten opgenomen. Totaal gaat dit per saldo om een nadeel van € 7.333.000 in het begrotingsjaar 2023. Meerjarig kan de volgende specificatie worden gegeven.

Taakstellingen:	2023	2024	2025	2026
Organisatie i.v.m. nieuw werkplekconcept	-	-200.000	-200.000	-200.000
Organisatie i.v.m. invoering WKB		-50.000	-100.000	-100.000
Domein Mens & Maatschappij	-	-397.121	-397.121	-398.121
subtotaal	**-**	**-647.121**	**-697.121**	**-698.121**
Stelposten:				
Periodieke salarisaanpassingen	-	100.000	200.000	300.000
Loonontwikkeling	385.000	385.000	385.000	385.000
Nieuw beleid/nieuwe ontwikkelingen	7.897.422	5.412.843	6.423.258	6.522.431
Taakmutaties algemene uitkering	344.535	345.247	178.968	184.311
Algemene uitkering; BCF-ruimte onder plafond	-473.000	-300.000	-300.000	-300.000
Algemene uitkering; extra middelen jeugd	-	-1.812.000	-1.670.000	-1.151.000
Algemene uitkering; effect herijking maatstaven	-	-	-	-
Rijksbijdrage in kosten energietransitie	-174.500	-216.000	-257.500	-257.500
Onderschrijding kapitaallasten	-646.491	-629.731	-234.694	-255.312
subtotaal	**7.332.966**	**3.285.359**	**4.725.032**	**5.427.930**
Totaal	**7.332.966**	**2.638.238**	**4.027.911**	**4.729.809**

Rentebeleid

Onderstaand de belangrijkste uitgangspunten die gehanteerd zijn met betrekking tot het rentebeleid:

- Met ingang van 2017 is het niet meer toegestaan vaste rentepercentages te hanteren voor groepen van investeringen. Dit betekent dat aan investeringen m.b.t. onderwijshuisvesting en aan investeringen m.b.t. rioleringen evenals aan alle andere investeringen het omslagpercentage wordt toegerekend (2%) in plaats van 4%.
- In de berekening van de totale rentekosten wordt rekening gehouden met het berekenen van zgn. bespaarde rente over de reserves en voorzieningen.
- Over het voor 2023 berekende financieringstekort wordt geen rentelast opgenomen. Op dit moment wordt bij het aantrekken van kort geld een negatieve rente gehanteerd.
- Ingevolge de afspraken in het kader van het zgn. schatkistbankieren moet de gemeente overtollige middelen aanhouden in de rijkskas. Hierover wordt geen rentevergoeding ontvangen.
- De rentetoerekening aan de plannen binnen de grondexploitatie (bouwgrond in exploitatie) is conform de voorschriften bepaald. Het betreft het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente naar verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen. Tot en met 2015 werd een vast rentepercentage toegepast.

Het rente-omslagpercentage voor 2023 komt uit op 1,98% (2022 was 1,60%).
Op grond van artikel 12, lid 4 van de Financiële verordening is het percentage afgerond op 2%.

Belastingen/retributies

Met betrekking tot de belastingen en retributies zijn voor 2023 de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- er is rekening gehouden met autonome ontwikkelingen, zoals nieuwbouw en verbouw;
- tarieven worden verhoogd met een prijsindexpercentage van 7,6%;
- de leges voor een omgevingsvergunning handhaven op 100% kostendekkendheid. Met inachtneming van het raadsbesluit van 13 dec. 2018 betekent dit een tariefaanpassing van 0%.
- kostendekkendheid afvalstoffenheffing en rioolrechten op basis van het huidige beleid; dit houdt in 100% kostendekkendheid waarbij de overheadkosten volledig worden toegerekend. Voor de tarieven afvalstoffenheffing betekent dit een verlaging met 0,4% en voor de tarieven rioolrechten een verhoging met 7,6%.
- de lokale lastendruk voor een meerpersoonshuishouden (het totaalbedrag dat betaald moet worden aan OZB, afvalstoffenheffing en rioolrechten) komt in 2023 uit op een bedrag van € 863,35. Ten opzichte van 2022 (€ 827,62) een stijging van de lokale lastendruk met 4,3%. In deze berekening is uitgegaan van een (gemiddelde) koopwoning met een waarde van € 272.000.

Algemene dekkingsmiddelen

De gemeente kent een aantal algemene dekkingsmiddelen die ingezet kunnen worden op diverse beleidsterreinen. De gemeente mag die middelen naar eigen inzicht besteden. Voor een deel zijn de algemene dekkingsmiddelen niet beïnvloedbaar. U moet daarbij denken aan de algemene uitkering uit het gemeentefonds.
Voor een deel kan de gemeente de omvang van haar algemene dekkingsmiddelen zelf bepalen. Dit gedeelte wordt afgebakend door het eigen belastinggebied (zie Paragraaf Lokale Heffingen).

Overzicht algemene dekkingsmiddelen (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Begroting 2022	Begroting 2023
Belastingen	17.888	19.642
Algemene uitkering (incl. Integratie- en decentralisatie uitkeringen)	54.660	65.304
Dividenden / winstuitkeringen	34	62
Saldo financieringsfunctie	2.113	2.206
Totaal algemene dekkingsmiddelen	**75.756**	**87.196**

Toelichting per algemeen dekkingsmiddel

Belastingen
De toelichting op de belastingen is vermeld in de Paragraaf Lokale Heffingen.

Algemene uitkering uit het Gemeentefonds
De algemene uitkering 2023 uit het gemeentefonds stijgt aanzienlijk ten opzichte van 2022. Bij de berekening is uitgegaan van de meicirculaire gemeentefonds 2022. Daarnaast is uitgegaan van de meest recente hoeveelheidscijfers zoals aantal woonruimten, aantal inwoners etc.
De meeropbrengst is een gevolg van nominale ontwikkelingen en een bijstelling van de uitkeringsfactor o.b.v. de verwachte loon- en prijsontwikkeling.

Dividenden / winstuitkeringen
Onze gemeente ontvangt jaarlijks de volgende dividenden en winstuitkeringen:

- Uit het aandelenbezit Bank Nederlandse Gemeenten. Voor 2023 is een dividend van € 62.000 geraamd (over 2022 was € 34.000 geraamd). Dit is gebaseerd op de werkelijke dividenduitkering over 2021 in het voorjaar van 2022.

Saldo financieringsfunctie
Vanwege de regel dat in de berekening van het omslagpercentage de rente over eigen financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen) kan worden opgenomen, wordt de bespaarde rente ter grootte van € 2.206.000 verantwoord in de exploitatie. Voor de berekening is uitgegaan van een rentepercentage van 1,68%. In 2022 was de opbrengst van de bespaarde rente in de exploitatie € 2.113.000, waarbij is uitgegaan van een rentepercentage van 1,8%.

Reserves en voorzieningen

Algemene reserve

De omvang van de algemene reserve per 1 januari 2022 bedraagt afgerond € 23 miljoen. Dit is de stand zoals opgenomen in de jaarrekening 2021.

Genoemd bedrag is echter niet de reële stand op dit moment. Zo zijn vóór 1 januari 2022 besluiten genomen waarbij de algemene reserve is ingezet voor de dekking van uitgaven. Dit zelfde geldt voor besluiten in 2022. Verder zijn er in 2022 ook besluiten genomen waarbij middelen zijn toegevoegd aan de algemene reserve.

Op basis van de nu bekende gegevens en de raadsbesluiten die tot en met 30 september 2022 verwacht worden kan de volgende prognose worden gegeven van het vrij besteedbare deel van de algemene reserve:

Stand algemene reserve per 31-12-2021 (jaarrekening 2021)		**23.117.000**
Af: Raadsbesluiten vóór 1-1-2022:		
-eenmalige bijdrage theater De Schuur	34.000	
-duurzaam en energiezuinig gemeentelijk vastgoed	18.000	
-asbestinventarisatie gemeentelijk vastgoed	21.000	
-instandhoudingsonderhoud diverse monumenten	137.000	
		-210.000
		22.907.000
Raadsbesluiten na 1-1-2022:		
Af:		
-versnelling woninbouwopgave (budget 2022)	730.000	
-onderzoek haalbaarheid gebiedsontwikkeling Zvb-Oost	400.000	
-opstellen soortenmanagementplan Moerdijk	350.000	
-bijdrage renovatie tennisbanen TV '76 Willemstad	56.500	
-overeenkomst en ontwikkeplan Fort De Hel	37.500	
-bijdrage tbv noordelijke omlegging N285 (1e berap 2022)	200.000	
		-1.774.000
Bij: Afwikkeling bij vaststelling jaarrekening 2021		
-saldo jaarrekening 2021 (na resultaatbestemming)	6.643.100	
-vrijvallende middelen uit andere reserves	335.800	
		6.978.900
		28.111.900
Af: Toekomstige onttrekkingen:		
-project 185: woningbouw Westschans Klundert	3.600.000	
-reservering t.b.v. aanpassingen brandweerkazernes	340.000	
		-3.940.000
		24.171.900
Bij: Toekomstige toevoegingen		
-winstpotentie grondexploitatie	p.m.	
		-
Prognose stand algemene reserve per 1-1-2023		24.171.900
Hiervan is niet vrij besteedbaar het benodigde weerstandsvermogen ter afdekking van de risico's die zijn vermeld en toegelicht in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing die in deze begroting is opgenomen		13.600.000
Prognose vrij besteedbare ruimte per 1-1-2023		**10.571.900**

Het saldo van € 10,6 miljoen sluit aan bij de overzichten die maandelijks worden opgesteld voor de commissie Bestuur en Middelen.

Bestemmingsreserves

Naast de algemene reserve beschikt de gemeente over diverse bestemmingsreserves. Deze middelen zijn afgezonderd van de algemene reserve ten behoeve van bepaalde afgesproken activiteiten. Alleen op basis van een raadsbesluit kan aan deze afgezonderde gelden een andere bestemming worden gegeven.
De omvang van de bestemmingsreserves bedraagt per 1 januari 2022 € 66,5 miljoen. In 2022 zullen naar verwachting de toevoegingen € 400.000 hoger zijn dan de onttrekkingen aan de bestemmingsreserves. Dit betekent per 1 januari 2023 een totaal van € 66,9 miljoen.

Voorzieningen

Tot slot beschikt de gemeente over een aantal voorzieningen. Voorzieningen worden aangehouden ter afdekking van kwantificeerbare onzekerheden, b.v. verliesverwachtingen grondexploitatie en om een gelijkmatige verdeling van kosten over een aantal begrotingsjaren te krijgen, zoals voorziening wegen en voorziening riolering.
De omvang van deze voorzieningen bedraagt per 1 januari 2022 € 36,6 miljoen. De toevoegingen en aanwendingen in 2022 zullen naar verwachting ongeveer aan elkaar gelijk zijn.

Vervangingsinvesteringen

In de begroting 2023 en volgende jaren is rekening gehouden met de lasten van de vervangingsinvesteringen. Hiervan kan het volgende overzicht gegeven worden:

Vervangingsinvesteringen (bedragen x € 1.000)

omschrijving	investeringen 2023-2026*	jaarlast 2023	jaarlast 2024	jaarlast 2025	jaarlast 2026
tractie	684	8	28	49	66
sportaccommodaties	2.147	45	92	109	140
beheerplannen	22.375	154	483	811	1.127
riolering	10.725	-	-	-	-
IT-investeringen	1.260	41	124	207	290
telefoons	290	18	42	41	49
kantoorinv.+overige app.	29	2	3	3	3
Totaal	**37.510**	**268**	**772**	**1.220**	**1.675**

** betreft het totale investeringsbudget in de periode 2023-2026*

Voor 2023 zal bij de vaststelling van de begroting voorgesteld worden onderstaande investeringsbedragen beschikbaar te stellen voor die verschillende onderwerpen. Dit betreft alleen de investeringen die gepland staan voor 2023:

-tractie	€ 142.000
-sportaccommodaties	- 1.297.000
-beheerplannen	- 5.261.000
-riolering	- 3.116.500
-IT-investeringen	- 306.000
-telefoons	- 100.000
-kantoorinv.+ ov.app.	- 28.500
Totaal	**€10.251.000**

De jaarlast voor 2023 is verwerkt in de voorliggende begroting, conform de voorschriften. De afschrijvingslasten zullen voor het eerst in 2024 werkelijk optreden. In 2023 is rekening gehouden met 50% van de kapitaallasten o.b.v. de gewijzigde regels van de provincie. In 2023 kan deze afschrijvingslast worden ingezet voor éénmalige uitgaven. Hiermee is ook rekening gehouden in het overzicht incidentele baten en lasten.

De vervangingsinvesteringen riolering zijn gebaseerd op het nieuw vastgestelde vGRP. Deze investeringen worden niet geactiveerd, maar kunnen in 1x gedekt worden uit de voorziening riolering, uit de middelen die hiervoor 'gespaard' zijn via de jaarlijkse rioolheffing.

Investeringen t.b.v. onderwijshuisvesting

Jaarlijks wordt door het college het Onderwijshuisvestingsprogramma vastgesteld voor het komende jaar. Deze bevoegdheid is vastgelegd in de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Moerdijk 2016. In het voorlopige programma voor 2023 zijn geen nieuwe investeringen opgenomen.

Grondslagen begroting 2023

Bij de samenstelling van de begroting 2023 is uitgegaan van de volgende grondslagen:

Financiële structuur	
-salarissen en sociale lasten:	o.b.v. cao 2021-2022
-norm opleidingen, vorming en training	2,00% v.d. loonsom
-norm vervangingen wegens ziekte	1,00% v.d. loonsom
-percentage loonontwikkeling (stelpost)	2,00%
-kostenontwikkeling (m.u.v. beheerplannen)	0,00%
-kostenontwikkeling beheerplannen	5,71%
-inflatiecorrectie lokale heffingen	7,60%
-rente berekend financieringstekort	0,00%
-rente eigen financieringsmiddelen	1,68%
-rente-omslagpercentage bestaande investeringen	2,00%
-basisraming uitkering gemeentefonds	meicirculaire 2022
Fysieke structuur	
-woonruimten (woningen, wooneenheden)	16.805
-oppervlakte in land (in ha.)	15.917
-oppervlakte binnenwater (in ha.)	2.485
Sociale structuur	
-inwoners	37.313
-inwoners jonger dan 18 jaar	6.576
-inwoners ouder dan 64 jaar	8.382

Staat van baten en lasten 2023

(bedragen x € 1.000)

Nummer	Programma	Ramingen begroting 2023		
		Baten	Lasten	Saldo
	Lokale heffingen	-11.084	21	-11.063
	Overige baten	-3.815	0	-3.815
	Lasten	0	15.302	15.302
1	**Samen aan de slag voor het klimaat in Moerdijk**	**-14.900**	**15.323**	**423**
	Lokale heffingen	-2.043	0	-2.043
	Overige baten	-1.620	0	-1.620
	Lasten	0	30.418	30.418
	Algemene uitkeringen	0	0	0
2	**Prettig en veilig wonen en leven in Moerdijk**	**-3.663**	**30.418**	**26.755**
	Lokale heffingen	-271	0	-271
	Overige baten	-3.425	0	-3.425
	Lasten	0	4.724	4.724
3	**Economie als versneller voor een vitaal Moerdijk**	**-3.696**	**4.724**	**1.029**
	Lokale heffingen	0	0	0
	Overige baten	-9.218	0	-9.218
	Lasten	0	44.069	44.069
4	**Ondersteuning voor mensen die het nodig hebben**	**-9.218**	**44.069**	**34.851**
	Lokale heffingen	-19.493	876	-18.618
	Algemene uitkeringen	-65.304	0	-65.304
	Dividend	-62	0	-62
	Saldo financieringsfunctie	-2.206	0	-2.206
	Overige baten	-2.111	0	-2.111
	Heffing Vpb	0	81	81
	Overhead	-385	13.941	13.556
	Overige lasten	0	12.527	12.527
5	**Partnerschap en financiële paragraaf**	**-89.561**	**27.424**	**-62.137**
	Onvoorzien	0	10	10
	Resultaat voor bestemming	**-121.038**	**121.969**	**931**
	Toevoegingen/onttrekkingen aan reserves			
1	Samen aan de slag voor het klimaat in Moerdijk	0	0	0
2	Prettig en veilig wonen en leven in Moerdijk	-2.090	1.622	-468
3	Economie als versneller voor een vitaal Moerdijk	-92	774	682
4	Ondersteuning voor mensen die het nodig hebben	-407	58	-349
5	Partnerschap en financiële paragraaf	-268	0	-268
	Subtotaal mutaties reserves	**-2.857**	**2.454**	**-403**
	Resultaat na bestemming	**-123.895**	**124.423**	**528**

gemeente Moerdijk

Meerjarenbegroting
2023-2026

PARAGRAFEN

Paragraaf lokale heffingen

LOKALE HEFFINGEN

Algemeen

De lokale heffingen bestaan uit de gemeentelijke belastingen en rechten. Naast de onroerende-zaakbelastingen (OZB) zijn de afvalstoffenheffing, de reinigingsrechten en de rioolheffing van groot belang voor het totaalbeeld van de lokale lasten. In dit onderdeel van de paragraaf wordt een beeld gegeven van de geraamde opbrengsten 2022 en 2023 van de diverse gemeentelijke belastingen/rechten, de kwijtschelding gemeentelijke belastingen en de gevolgen voor de lastendruk gezinsgebonden belastingen. Deze inkomsten geven de huidige situatie weer zoals in de begroting 2023 is opgenomen.

Overzicht lokale heffingen

Onderstaande tabel geeft weer welke inkomsten uit lokale heffingen worden geraamd als dekkingsmiddel in de begroting 2023. Ten opzichte van 2022 zullen deze inkomsten met 6,45% stijgen.

Product	Begroting 2022	Begroting 2023	Mutatie Nominaal	Mutatie In %
Onroerende-zaakbelastingen (OZB)	17.630	19.371	1.741	9,88%
Toeristenbelasting	192	207	15	7,81%
Afvalstoffenheffing/ reinigingsrecht	5.141	5.086	-55	1,07%
Rioolheffing	4.304	4.417	113	2,63%
Rioolheffing Havenschap	1.470	1.581	111	7,55%
Leges	2.260	2.355	95	4,20%
Marktgelden	36	30	-6	-16,67%
Begraaf- en onderhoudsrechten	143	145	2	1,40%
Reclambelasting	66	64	-2	-3,03%
Totaal lokale heffingen	**31.242**	**33.256**	**2.014**	**6,45%**

Tariefbeleid

Zoals afgesproken in de kadernota wordt voor 2023 een prijsindex gehanteerd van 7,6%. Voor de jaren 2024, 2025 en 2026 wordt de nullijn gehanteerd.
Voor de rioolheffing en afvalstoffenheffing geldt het uitgangspunt van 100% kostendekkendheid. De tariefdifferentiaties, zoals tussen één- en meerpersoonshuishoudens bij de afvalstoffenheffing en de rioolheffing, blijven gehandhaafd.
Voor de rioolheffing 2023 is uitgegaan van de nieuwe tarievenstructuur zoals ook voor 2022 is besloten voor de niet-woningen. In 2020 is het nieuwe GRP vastgesteld.
Naast de tariefsaanpassingen is rekening gehouden met autonome ontwikkelingen, zoals nieuwbouw en verbouw.

TOELICHTING PER HEFFING

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

De opbrengsten m.b.t. onroerende-zaakbelastingen gelden als een algemeen dekkingsmiddel. Als zodanig zou de OZB gebruikt kunnen worden als sluitpost van de begroting.

Met ingang van 2023 gelden weer nieuwe vastgestelde taxatiewaarden naar een waardepeildatum van 1 januari 2022. De nieuwe taxatiewaarden zijn pas in het najaar van 2022 bekend. In de begroting is vooralsnog uitgegaan van de economische waarden naar de oude waardepeildatum 1 januari 2021 en een aanpassing van de huidige tarieven met het prijsindexcijfer van 7,6%.

De OZB-tarieven voor 2023 worden definitief vastgesteld in de belastingverordening, die de raad in december 2021 ter vaststelling krijgt aangeboden. In deze voorstellen wordt uitgegaan van de nieuwe taxatiewaarden. Uitgangspunt daarbij blijft dat bij een stijging van de totale economische waarden de tarieven zullen dalen, terwijl bij een daling van de waarden de tarieven zullen stijgen. Dit kan overigens wel betekenen dat in individuele gevallen de aanslag OZB hoger of lager zal zijn. Dit wordt dan veroorzaakt door een afwijking van de nieuwe taxatiewaarde t.o.v. de gemiddelde ontwikkeling. Ten opzichte van 2022 wordt wel rekening gehouden met een meeropbrengst op basis van autonome ontwikkelingen (nieuwbouw en verbouw).

Voor de berekening van de OZB-tarieven 2023 wordt rekening gehouden met:
- Nieuwe taxatie-uitkomsten;
- Autonome ontwikkelingen (nieuwbouw/verbouw/objecten in aanbouw);
- Kwijtschelding € 1.000;
- Oninbare vorderingen € 23.400.

Van de tarieven en opbrengsten voor de jaren 2021, 2022 en 2023 kan het volgende overzicht worden gegeven:

Tarieven	**werkelijk 2021**	**werkelijk 2022**	**begroot 2023**
OZB-eigenaren woningen	0,0857%	0,0867%	0,0868%
OZB-eigenaren niet woningen	0,3041%	0,3096%	0,3450%
OZB-gebruikers niet-woningen	0,2422%	0,2451%	0,2855%

Opbrengsten (x 1.000)	**werkelijk 2021**	**begroot 2022**	**begroot 2023**
OZB-eigenaren woningen	€ 3.641	€ 3.649	€ 3.937
OZB-eigenaren niet woningen	€ 8.086	€ 8.291	€ 9.093
OZB-gebruikers niet-woningen	€ 5.346	€ 5.690	€ 6.341

Er bestaat een relatie tussen de OZB en de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De Financiële Verhoudingswet regelt onder meer de verdeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds over de gemeenten. De algemene uitkering wordt verdeeld met behulp van verdeelmaatstaven die de verschillen in kosten weerspiegelen, maar ook de verschillen in belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit is een afgeleide van de totale waarde van alle onroerende zaken binnen de gemeente. Van de waarde van woningen wordt 80% meegerekend, van de waarde van niet-woningen 70%. Overigens is vanaf 2023 een verandering doorgevoerd m.b.t. de niet-woningen. Er wordt niet langer uitgegaan van de totale WOZ-waarde van de niet-woningen, maar van een maximum op basis van een bedrag van € 35.000 per inwoner. Voor Moerdijk is dat een totaalbedrag van afgerond € 1,3 miljard.

Op de herrekende totaalwaarden voor woningen en niet-woningen worden zogenaamde rekentarieven toegepast (0,0857% van 80% van de totale WOZ-waarden woningen voor eigenaren woningen, 0,2127% van 70% van de totale WOZ-waarden voor gebruikers niet-woningen en 0,2796% voor eigenaren niet-woningen). De uitkomsten hiervan worden gekort op de algemene uitkering van de gemeente. De aftrek in de algemene uitkering 2023 bedraagt voor eigenaren woningen € 3.383.000, voor gebruikers niet-woningen € 1.975.000 en voor eigenaren niet-woningen € 2.596.000. Totaal is dit bijna € 8 miljoen. Hierbij is rekening gehouden met de waardepeildatum 1 januari 2021 en de rekentarieven voor 2023.

Aan de hand van de nieuwe taxatiewaarden met de waardepeildatum 1 januari 2022, die pas in het najaar van 2022 bekend zijn, kunnen de kortingsbedragen voor 2023 definitief worden berekend.
Het OZB-tarief dat de gemeente hanteert, heeft geen effect op de aftrekpost in de algemene uitkering. Alleen de WOZ-waarden hebben invloed op de algemene uitkering.

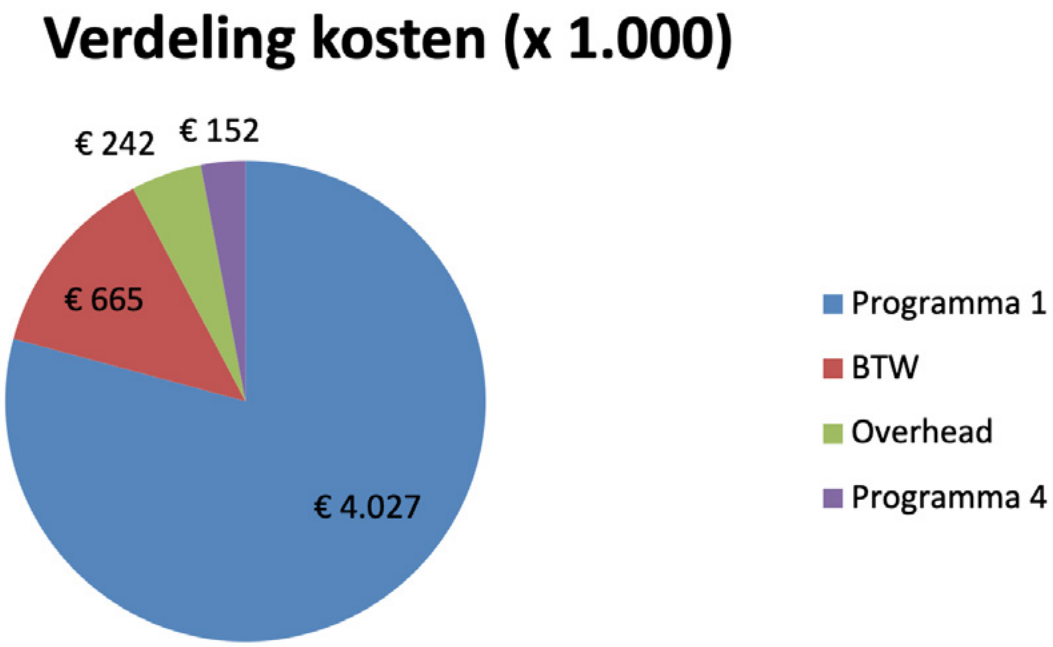
Afvalstoffenheffing/reinigingsrecht

Verwachte kosten

De gemeente heeft een wettelijke inzamelplicht voor het afval van huishoudens. Daarnaast biedt de gemeente de gelegenheid aan kleine ondernemers hun bedrijfsafval af te voeren. In totaal verwacht de gemeente voor deze plicht en dienst het komende jaar € 5,1 miljoen aan kosten te zullen maken.
Om de kosten transparant te maken, splitsen wij eerst uit binnen welke programma's deze kosten gemaakt zullen worden. Vervolgens wordt ingegaan op de herkomst van de middelen voor het financieren van deze taken.

Verdeling van de kosten

Uit onderstaande grafiek blijkt dat veruit het grootste deel van de gemeentelijke kosten komt van programma 1 (€ 4,2 miljoen). De kosten zitten vooral in het daadwerkelijk inzamelen en verwerken van bedrijf- en huishoudelijk afval, het scheiden en recyclen van afval en de kosten die worden gemaakt voor de heffing en invordering van belastingen (BWB).
Daarnaast begroten wij € 152.000 binnen programma 4. Dit zijn kosten die worden gemaakt voor kwijtschelding. Naar verwachting zal er € 665.000 aan BTW kunnen worden meegenomen als kostencomponent voor de berekening van de tarieven en € 242.000 aan overhead. Binnen programma 1 is een bedrag van € 10.000 aan oninbaar als kosten geraamd.

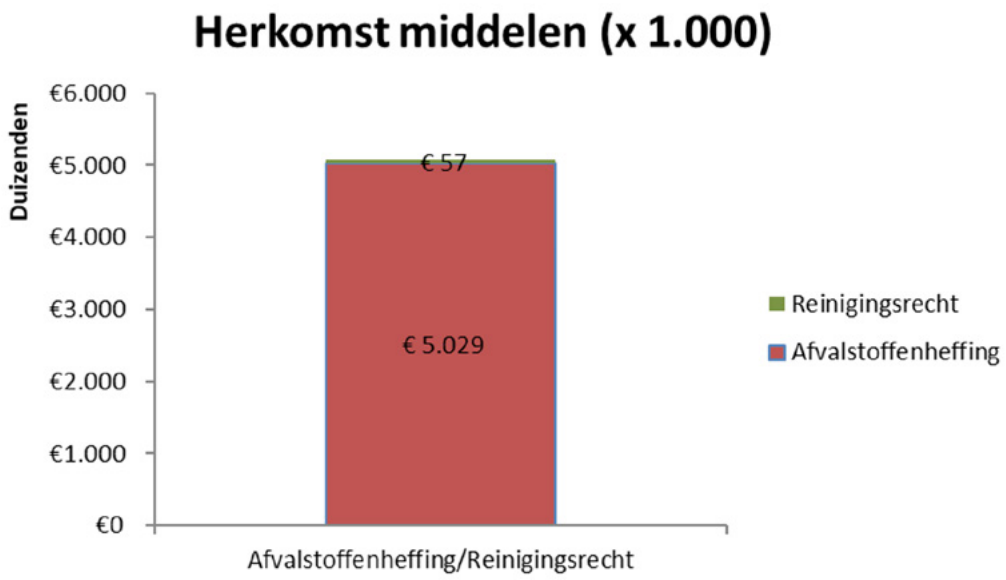

Herkomst middelen

Gemeenten mogen op grond van artikel 15.33 van de Wet milieubeheer voor de inzameling van het afval van huishoudens een afvalstoffenheffing invoeren. Uitgangspunt is dat de totale kosten van afvalverwijdering worden gedekt door de afvalstoffenheffing/reinigingsrechten. De tarieven afvalstoffenheffing voor 2023 worden op basis van deze uitgangspunten met 0,41% verlaagd.

De belangrijkste ontwikkelingen voor 2023 zijn: de afvalstroom papier +€ 29.000, toename van de inzamelingskosten en verwerkingskosten van alle afvalstromen +€ 74.000, toename opbrengst papier +€ 154.000, toename opbrengst milieustraat +€ 18.000.

Voor de begrotingsraming van de afvalstoffenheffing is rekening gehouden met:
- 100% kostendekkendheid;
- Conform artikel 229b Gemeentewet wordt bij de berekening van het kostendekkingspercentage de compensabele BTW meegenomen als kostencomponent;
- Toerekening van de uitvoeringskosten (kosten heffing en invordering);
- Handhaving tariefdifferentiatie alleenstaanden en meerpersoonshuishoudens, waarbij eenpersoonshuishoudens 75% van het tarief van meerpersoonshuishoudens betalen;
- 11.235 meerpersoonshuishoudens en 4.815 eenpersoonshuishoudens;
- Kwijtschelding € 152.000 en oninbare vorderingen € 10.000.

Berekening Kostendekkendheid

Voor de berekening van het percentage kostendekkendheid zijn alle mogelijk toe te rekenen kosten van het product Afval meegenomen.

Berekening Kostendekkendheid Afvalstoffenheffing/Reinigingsrecht (bedragen x € 1.000)	
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente	€ 4.631
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	€ -667
Netto kosten taakveld	€ 3.964
Toe te rekenen kosten	€ 162
Overhead incl. (omslag) rente	€ 295
BTW	€ 665
Totale kosten	**€ 5.086**
Opbrengst heffingen	€ 5.086
Dekkingspercentage	**100,00%**

Van de tarieven en de opbrengst met betrekking tot de jaren 2021, 2022 en 2023 kan het volgende overzicht worden gegeven:

Tarieven	2021	2022	2023
Afvalstoffenheffing eenpersoonshuishouden	€ 222,57	€ 255,11	€ 254,06
Afvalstoffenheffing meerpersoonshuishouden	€ 296,74	€ 340,14	€ 338,74
Reinigingsrecht per duobak (excl. btw)	€ 257,53	€ 296,74	€ 340,14

		Begroot	
Baten/lasten (x 1.000)	**2021**	**2022**	**2023**
Baten	€ 4.464	€ 5.141	€ 5.086
Lasten	€ 4.464	€ 5.141	€ 5.086

Rioolheffing

In de raadsvergadering van 24 september 2020 is het nieuwe verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) Moerdijk 2021-2024 door uw raad vastgesteld. Conform het raadsbesluit worden de tarieven met het percentage van de kostenontwikkeling (7,6%) verhoogd.

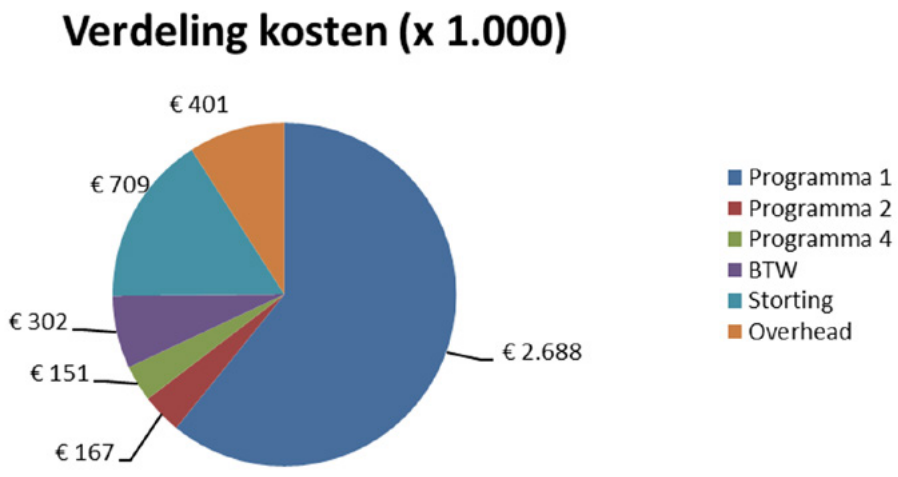
Verwachte kosten

De gemeente is wettelijk verplicht om haar zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater na te komen. Vanuit het vGRP verwachten we in totaal het komende jaar € 5,0 miljoen aan kosten te maken om deze zorgplichten na te komen. Om deze kosten transparant te maken splitsen wij eerst uit binnen welke programma's deze kosten zullen worden gemaakt. Vervolgens wordt ingegaan op de herkomst van de middelen voor het financieren van deze taken.

Verdeling van de kosten

Uit onderstaande grafiek blijkt dat veruit het grootste deel van de gemeentelijke kosten komt van het programma 1 (€ 3,4 miljoen incl. storting). De kosten zitten vooral in het daadwerkelijk nakomen van onze gemeentelijke watertaken op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater.

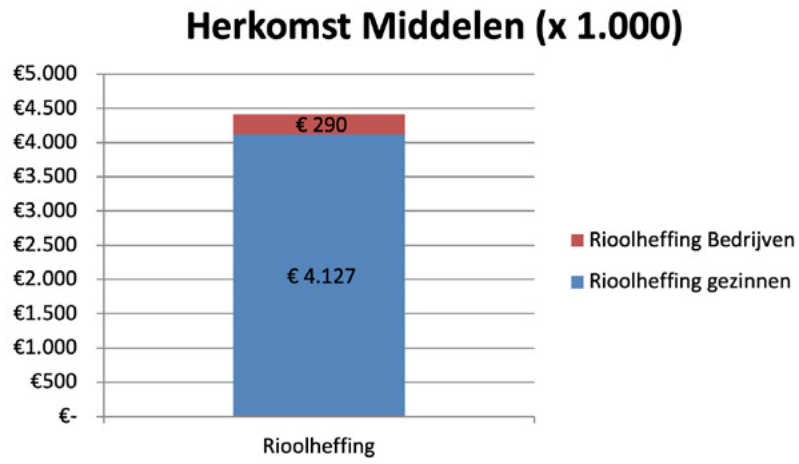
Daarnaast begroten wij € 151.000 binnen programma 4. Dit zijn kosten die worden gemaakt voor kwijtschelding. Naar verwachting zal er € 302.000 aan BTW kunnen worden meegenomen als kostencomponent voor de berekening van de tarieven en € 401.000 aan overhead. Binnen programma 1 is een bedrag van € 10.000 aan oninbaar als kosten geraamd. Het bedrag van het verschil in opbrengst en kosten is als storting in de voorziening opgenomen € 709.000. Dit om fluctuaties in de tarieven en om toekomstige onvoorziene zaken op te vangen. Ook wordt voor programma 2 (watertaken en straatreiniging) een bedrag van € 167.000 aan kosten meegenomen.

Herkomst middelen

Gemeenten mogen op grond van artikel 228a van de Gemeentewet een rioolheffing invoeren.

Voor de begrotingsraming van de rioolheffing is rekening gehouden met:
- 100% kostendekkendheid;
- Toerekening van de uitvoeringskosten (kosten heffing en invordering);
- Handhaving tariefdifferentiatie woningen, bedrijven, bejaardenhuizen en overige gebouwen;
- Handhaving tariefdifferentiatie eenpersoonshuishoudens en meerpersoonshuishoudens, waarbij eenpersoonshuishoudens 75% van het tarief van meerpersoonshuishoudens betalen;
- 10.786 meerpersoonshuishoudens en 4.693 eenpersoonshuishoudens;
- Conform artikel 229b Gemeentewet wordt bij de berekening van het kostendekkingspercentage de compensabele BTW meegenomen als kostencomponent;
- Kwijtschelding € 151.000 en oninbare vorderingen € 10.000.

Berekening kostendekkendheid;

Voor de berekening van het percentage kostendekkendheid zijn alle mogelijk toe te rekenen kosten van product Riolering meegenomen in de berekening

Berekening Kostendekkendheid Rioolheffing		
(bedragen x € 1.000)		
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente	€	3.553
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	€	-
Netto kosten taakveld	€	3.553
Toe te rekenen kosten	€	161
Overhead incl. (omslag) rente	€	401
BTW	€	302
Totale kosten	€	4.417
Opbrengst heffingen	€	4.417
Dekkingspercentage		100,00%

Van de tarieven en de opbrengst met betrekking tot de jaren 2021, 2022 en 2023 kan het volgende overzicht worden gegeven:

Tarieven	2021	2022	2023
rioolheffing eenpersoons huishouden	€ 198,72	€ 201,10	€ 216,38
rioolheffing meerpersoons huishouden	€ 264,95	€ 268,13	€ 288,51
perceel niet in hoofdzaak woning		€ 268,13	€ 288,51
woning met waterverbruik 501m3 of meer		€ 165,70	€ 178,29
Niet woning, recreatieterrein, verzorgings- verpleegtehuizen met waterverbruik 501m³ tot en met 1.000m³		€ 165,70	€ 178,29
Niet woning, recreatieterrein, verzorgings- verpleegtehuizen met waterverbruik 1.001 of meer per m³		€ 0,60	€ 0,65
rioolheffing bedrijf-woning met bedrijf	€ 428,70		
rioolheffing overige gebouwen	€ 105,93		
rioolheffing bedr. Ruimten < 100 m²	€ 258,27		

		Begroot	
Baten/lasten (x 1.000)	**2021**	**2022**	**2023**
Baten	€ 4.318	€ 4.304	€ 4.417
Lasten	€ 4.318	€ 4.304	€ 4.417

Rioolheffing Havenschap

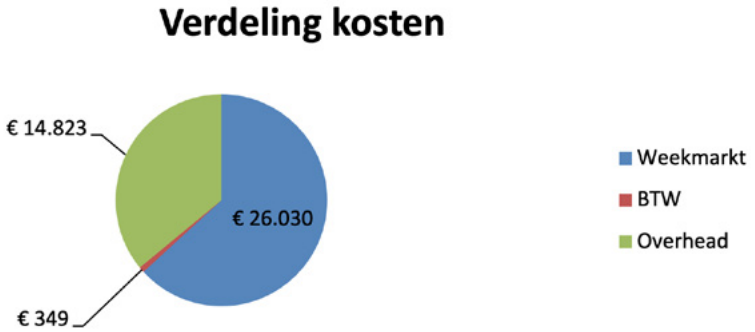
In de Raadsvergadering van 24 september 2020 is het nieuwe verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) Moerdijk 2021-2024 door uw raad vastgesteld.
Nieuw binnen het vGRP 2021-2024 is de riolering van het beheergebied haven- en industrieterrein Moerdijk. De riolering van het beheergebied maakte sinds de verzelfstandiging van het Havenbedrijf in 2017 al onderdeel uit van de gemeentelijke rioleringszorg. Nu is het Assetmanagementplan Riolering en Water van Havenbedrijf als onderlegger in de bijlage van het vGRP Moerdijk 2021-2024 opgenomen. Conform raadsbesluit worden de tarieven geïndexeerd met het inflatiepercentage van 7.6%.

De totale geraamde opbrengst voor 2023 bedraagt € 1.581.000 (2021: € 1.470.000). Ook voor de rioolheffing Havenschap geldt dat een gedeelte van de opbrengst gestort wordt in de voorziening om fluctuaties van de tarieven te voorkomen.

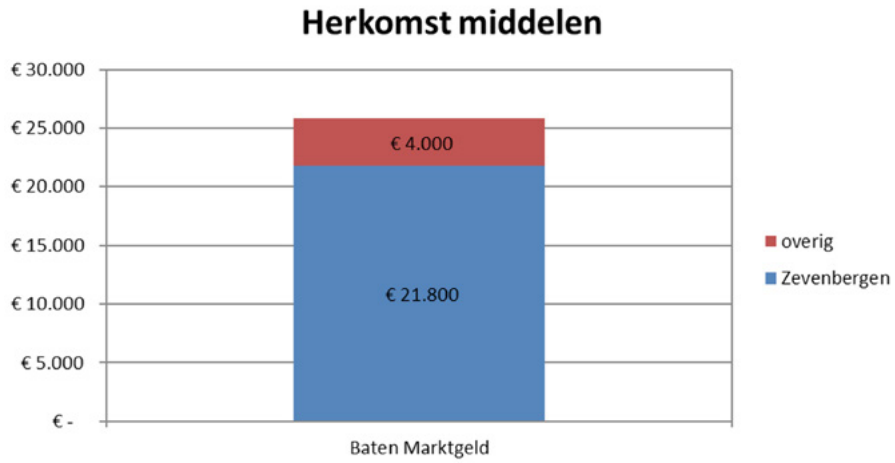
Marktgelden

Verwachte kosten
De gemeente biedt marktkooplui de mogelijkheid om in de kernen Zevenbergen, Klundert, Willemstad en Fijnaart hun koopwaar op de markten aan de burgers aan te bieden.

Verdeling van de kosten van de weekmarkten
De kosten worden verdeeld in Weekmarkt, overhead en BTW.

Herkomst van de middelen
Gemeenten mogen op grond van artikel 229 eerste lid, aanhef en onderdelen a en b van de Gemeentewet de gemaakte kosten verhalen. De geraamde marktgelden voor de begrotingsraming 2022 bedragen € 30.000 (2021 € 36.000). Onderstaande grafiek geeft de herkomst van de middelen van de weekmarkt weer.

Berekening kostendekkendheid;
Voor de berekening van het percentage kostendekkendheid zijn alle mogelijk toe te rekenen kosten van product Weekmarkten meegenomen:

Berekening Kostendekkendheid Marktgeld (bedragen x € 1.000)		
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente	€	26
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	€	-
Netto kosten taakveld	€	26
Toe te rekenen kosten		
Overhead incl. (omslag) rente	€	15
BTW	€	0
Totale kosten	€	41
Opbrengst heffingen	€	26
Dekkingspercentage		62,62%

Leges
Er worden leges geheven voor onder andere bouw- en sloopvergunningen, reisdocumenten, burgerlijke stand en APV.

Voor de begrotingsraming 2023 is voor de leges rekening gehouden met:
- Wettelijke kaders (bijv. maximum tarief paspoorten);
- Autonome ontwikkelingen (aantal bouwvergunningen, aantal reisdocumenten, enz.).

Baten en lasten leges
In het onderstaande overzicht staan de verwachte baten en lasten van de legesverordening over 2023 vermeld. Daarbij zijn de verwachte baten en lasten onderverdeeld naar de titels in de tarieventabel.

	Lasten 2023				Baten 2023			Kosten- dekking
1.	Algemene dienstverlening	€	2.016.186	1.	Algemene dienstverlening	€	631.534	31,32%
2.	Omgevingsvergunningen	€	1.770.597	2.	Omgevingsvergunningen	€	1.700.000	96,01%
3.	Europese dienstenrichtlijn:	€	574.887	3.	Europese dienstenrichtlijn:	€	23.000	4,00%
	Totaal	**€**	**4.361.669**		**Totaal**	**€**	**2.354.534**	**53,98%**

Kosten die verbonden zijn aan de leges
In de lasten die zijn opgenomen in bovenstaand overzicht bevinden zich alleen de directe kosten die verbonden zijn aan de betreffende leges. Dit betreft met name het personeel dat de dienst verleent.

Binnen de titel Algemene dienstverlening is er sprake van een kostendekking van 31,32%. Het belangrijkste aandeel binnen deze titel zijn de reisdocumenten, ID kaarten en de rijbewijzen. De tarieven voor deze documenten zijn gelimiteerd. Hierdoor zijn er weinig tot geen mogelijkheden om de kostendekkendheid binnen deze titel te verhogen.

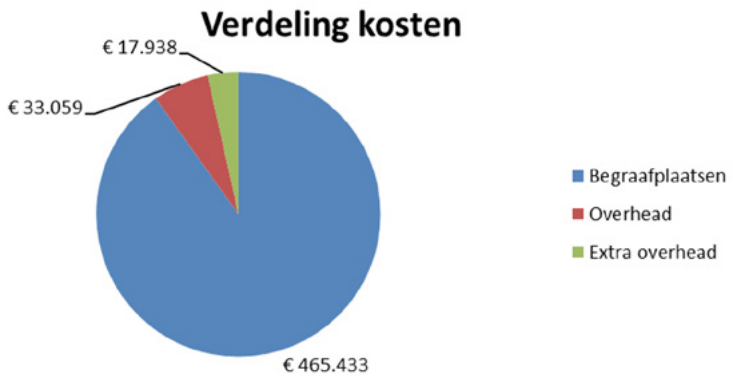
Binnen de titel Omgevingsvergunningen is voor het begrotingsjaar 2023 sprake van een kostendekking van 96,01%. De belangrijkste baten binnen deze titel zijn de leges voor de omgevingsvergunningen en de leges voor de procedures Ruimtelijke Ordening. Op basis van de verwachte kosten, de doorberekende uren en raming van de leges is de kostendekkendheid berekend. Het verloop van het aantal vergunningen en de leges (op basis van de bouwsom) fluctueren jaarlijks.
De hoogte van de leges dient te worden bezien in relatie tot de hoogte van de leges in de regio. Een verhoging van de leges kan met name effect hebben op het vestigingsklimaat voor bedrijven. Ook kunnen voor particulieren de leges naar verhouding te hoog worden.

Binnen de titel Europese dienstenrichtlijn is de kostendekking 4,00%. Binnen deze titel vallen de diverse APV vergunningen en vergunningen op basis van de Drank- en horecawet.

Lijkbezorgingsrechten

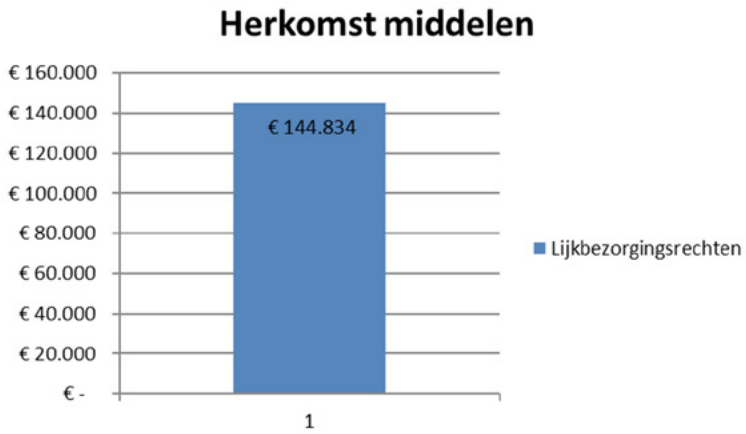
Verwachte kosten
De Wet op de lijkbezorging geeft regels voor een zorgvuldige omgang met het stoffelijk overschot tot en met de begrafenis of crematie, voor de asbestemming en voor het ruimen van graven. Daarnaast bevatten de wet en regelgeving onder meer voorschriften voor begraafplaatsen en crematoria. De kosten die hiermee verband houden kunnen op grond van artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b van de Gemeentewet worden verhaald.
In de huidige begroting is uitgegaan van het raadsbesluit van december 2019 om de 100% kostendekkendheid voor de lijkbezorgingsrechten voorlopig los te laten en de tarieven jaarlijks met de vastgestelde prijsindex te verhogen totdat er meer duidelijkheid is over de exploitatiecijfers van de nieuwe begraafplaats.

De kosten kunnen worden verdeeld in: Begraafplaatsen algemeen, overhead en extra overhead.

Herkomst van de middelen

De geraamde lijkbezorgingsrechten voor 2023 bedragen in totaal € 145.000 (2022: € 143.000).

Berekening kostendekkendheid;

(bedragen x € 1.000)		
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente	€	465
Inkomsten taakveld(en), excl heffingen	€	-
Netto kosten taakveld	€	465
Toe te rekenen kosten	€	-
Overhead incl. (omslag) rente	€	51
BTW (opgenomen in kosten)	€	-
Totale kosten	€	516
Opbrengst heffingen	€	145
Dekkingspercentage		28,05%

Toeristenbelasting

Deze belasting geldt als een algemeen dekkingsmiddel en wordt geheven van degene die gelegenheid biedt tot verblijf met overnachten binnen de gemeente.

Voor de begrotingsraming van de toeristenbelasting is rekening gehouden met:
- Autonome ontwikkelingen.

Het tarief voor 2023 bedraagt per persoon, per overnachting € 1,38 (was € 1,28). De geraamde opbrengst bedraagt voor 2023 € 207.000 (2022: € 192.000).

Reclamebelasting

Vanaf 2020 is er voor de kernen Zevenbergen, Fijnaart en Klundert een reclamebelasting geïntroduceerd om te komen tot een ondernemersfonds. De ondernemersverenigingen zien de oprichting van een ondernemersfonds als een manier om tot meer gezamenlijke investeringen in de centra te komen en om de onderlinge samenhang tussen ondernemers te versterken.

De geraamde opbrengst bedraagt voor 2023 € 64.000 (2022: € 66.000)

Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

Kwijtschelding kan in principe voor elke gemeentelijke belasting worden verleend. Uitgangspunt bij het verlenen van kwijtschelding is het ontbreken van draagkracht. Die draagkracht moet steeds individueel worden beoordeeld. Bij de beoordeling van de draagkracht kan worden aangesloten bij het rijksbeleid (90% bijstandsnorm). Gemeenten kunnen er voor kiezen die kwijtscheldingsnorm te verruimen tot maximaal 100% van de bijstandsnorm.

In de gemeente Moerdijk wordt met ingang van 2005 kwijtschelding verleend voor de onroerendezaakbelastingen (OZB), de rioolheffing en de afvalstoffenheffing, **met toepassing van maximaal toegestane 100%** van de bijstandsnorm. In 2007 is gestart met het verstrekken van automatische kwijtschelding aan bijstandsgerechtigden. Vanaf 2013 is het ook mogelijk voor natuurlijke personen die een bedrijf of zelfstandig een beroep uitoefenen kwijtschelding toe te passen voor hun privé-belastingen. Ook worden met ingang van 2013 de netto kosten van kinderopvang als uitgaven bij de berekening van het netto besteedbaar inkomen meegenomen. De norm voor de kosten van bestaan voor 65 plussers is verhoogd tot 100% van de toepasselijke netto AOW bedragen.

Het geraamde kwijtscheldingsbedrag voor 2023 bedraagt € 304.000 (2022: € 298.000).

Lokale Lastendruk:

Gevolgen lastendruk gezinsgebonden belastingen

De "belastingdruk"

	Werkelijk		Begroot	
Omschrijving	2021	2022	2023	%
Gemiddelde WOZ waarde	€ 253.000	€ 253.000	€ 272.000	
OZB-eigenaar	€ 216,82	€ 219,35	€ 236,10	7,6%
Afvalstoffenheffing	€ 296,74	€ 340,14	€ 338,74	-0,41%
Rioolheffing	€ 264,95	€ 268,13	€ 288,51	7,6%
Totaal	**€ 778,51**	**€ 827,62**	**€ 863,35**	**4,32%**

De gemiddelde waarde 2023 zal na hertaxatie nog worden aangepast waarbij het gemiddelde aanslagbedrag (behoudens de indexatie) gelijk zal blijven.

Toelichting:

Dit betekent een stijging van de belastingdruk ten opzichte van 2022 met 4,32%.

Woonlasten per gemeente*

(OZB, rioolheffing en renigingsheffing: woning met een gemiddelde waarde; euro per jaar per huishouden)

		2021			2022				
		Woonlasten 1 persoons-huishouden	Woonlasten meer persoons-huishouden	rangnummer** meer persoons-huishouden in Nederland	Woonlasten 1 persoons-huishouden	Woonlasten meer persoons-huishouden	rangnummer** meer persoons-huishouden in Nederland	Woonlasten 1 persoons-huishouden verschil in%	Woonlasten meer persoons-huishouden verschil in%
1	Gilze en Rijen	€ 595	€ 621	5	€ 653	€ 683	5	9%	9%
2	Tholen	€ 649	€ 736	54	€ 704	€ 792	39	8%	7%
3	Drimmelen	€ 756	€ 871	246	€ 675	€ 793	40	-12%	-10%
4	Altena	€ 703	€ 744	65	€ 761	€ 809	49	8%	8%
5	Baarle-Nassau	€ 536	€ 740	58	€ 616	€ 810	52	13%	9%
6	Etten-Leur	€ 785	€ 817	167	€ 787	€ 816	58	0%	0%
7	Woensdrecht	€ 674	€ 763	96	€ 727	€ 821	64	7%	7%
8	Geertruidenberg	€ 692	€ 789	128	€ 738	€ 834	82	6%	5%
9	Breda	€ 691	€ 804	155	€ 745	€ 861	109	7%	7%
10	Rucphen	€ 720	€ 800	146	€ 789	€ 867	113	9%	8%
11	Oosterhout	€ 692	€ 770	102	€ 776	€ 868	118	11%	11%
12	Moerdijk	€ 644	€ 785	112	€ 717	€ 869	119	10%	10%
13	Halderberge	€ 679	€ 787	121	€ 761	€ 877	131	11%	10%
14	Steenbergen	€ 709	€ 831	185	€ 779	€ 901	157	9%	8%
15	Roosendaal	€ 846	€ 881	266	€ 906	€ 938	209	7%	6%
16	Dongen	€ 761	€ 882	267	€ 838	€ 959	232	9%	8%
17	Bergen op Zoom	€ 848	€ 888	271	€ 919	€ 963	237	8%	8%
18	Alphen-Chaam	€ 851	€ 961	331	€ 957	€ 1.058	306	11%	9%
19	Zundert	€ 929	€ 975	336	€ 1.018	€ 1.078	313	9%	10%
	Totaal Noord-Brabant	€ 703	€ 776		€ 764	€ 841		8%	8%

* Bron Coelo

** Nr 1 heeft de laagste woonlasten

Paragraaf Financiering

KADERS EN BELEID

De paragraaf Financiering geeft aan hoe invulling wordt gegeven aan het treasurybeleid van de gemeente Moerdijk, zoals dat is vastgelegd in het Treasurystatuut. De kaderstellende uitgangspunten van het Treasurystatuut zijn vastgelegd in de financiële verordening (artikel 212 Gemeentewet). Dit is gebaseerd op de bepalingen in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). De intentie van de wet is gericht op het bevorderen van de kredietwaardigheid en transparantie van het financieringsbeleid. Voor de beheersing daarvan is een aantal instrumenten geformuleerd zoals:

- Het stellen van een kwantitatieve kasgeldlimiet en renterisiconorm voor de begroting;
- Het verplichten van een Treasurystatuut, met onder meer het stellen van kwalitatieve en duurzame uitgangspunten voor uitzettingen en rente-instrumenten.

De Treasury houdt zich bezig met alle toekomstige kasstromen en daarmee samenhangende risico's. Deze risico's komen zowel voort uit de financieringsbehoefte als uit de wijzigingen in de bestaande leningenportefeuilles, onder meer door vervroegde aflossingen, herfinanciering, herbeleggingen en renteaanpassingen. Het treasurybeleid is primair gericht op het waarborgen van financiële continuïteit door maatregelen te treffen zodat de organisatie financierbaar blijft. Voor de renterisico's en risico's uit financiële posities treffen we beheersmaatregelen (vermijden, spreiden). We gaan in de uitwerking verder dan de wettelijke kaders. In principe zijn de uitgangspunten als volgt:

- zorgdragen voor voldoende financierbaarheid op korte en lange termijn;
- bewerkstelligen van passende financieringslasten;
- beheersen van wettelijke en feitelijke rente- en of financieringsrisico's;
- risicomijdend uitzetten van gelden en afgeven van garanties;
- zorgdragen voor een effectief, veilig en efficiënt betalingsverkeer;
- actief onderhouden van contacten met marktpartijen om toegang tot de financiële markten open te houden.

Deze uitgangspunten leiden tot het zo nauwkeurig mogelijk toepassen van de matching tussen opgenomen en uitgezette gelden. Dit principe zetten we ook in de komende periode door. Voorts maken we actief gebruik van de wettelijke mogelijkheden om passende financieringslasten te bewerkstelligen. Dit resulteert onder meer in het maximaal benutten van de kasgeldlimiet bij financieringsbeslissingen. In geen geval wordt de limiet onnodig overschreden.

Expliciet zijn de doelstellingen gericht op het versterken van de financierings- en vermogenspositie. Door de te betalen rente op de opgenomen leningen terug te dringen, trachten wij de rentekosten van de totale portefeuille te minimaliseren. Hierbij mag de renterisiconorm niet worden overschreden, wordt het gebruik van kortlopende leningen beperkt tot de kasgeldnorm en moet de match tussen opgenomen gelden (o/g) en uitgezette gelden (u/g) niet in gevaar worden gebracht. De genoemde doelstellingen wijken niet af van vorige jaren.

Rentebeleid

De behoefte aan inzicht in de kosten op de taakvelden en de behoefte om de wijze van verantwoorden van rente in de begroting en jaarrekening te harmoniseren, hebben er derhalve toe geleid dat in het wijzigingsbesluit BBV is opgenomen, dat de rentekosten aan de desbetreffende taakvelden moeten worden toegerekend met behulp van de renteomslag.

Onderstaand de belangrijkste uitgangspunten die gehanteerd zijn met betrekking tot het rentebeleid van de gemeente Moerdijk:

1. In de berekening van de totale rentekosten wordt rekening gehouden met het berekenen van zgn. bespaarde rente over de reserves en voorzieningen. Het percentage bedraagt 1,68%, dit is het gemiddelde percentage van de rente van aangegane langlopende leningen.
2. Ingevolge de afspraken in het kader van het zgn. Schatkistbankieren moeten de overtollige middelen aangehouden worden in de rijkskas. Hierover wordt geen rentevergoeding ontvangen.
3. De rentetoerekening aan de complexen van de grondexploitatie (bouwgrond in exploitatie) is conform de voorschriften bepaald. Het betreft het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente naar verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen.
4. De Moerdijkregeling wordt beschouwd als een project en derhalve worden de spelregels met betrekking tot projectfinanciering toegepast. In dit kader is van de provincie een bedrag ontvangen van € 10 miljoen, waarover een vergoeding wordt verstrekt van 0,52%. Voor de boekwaarde van de regeling boven de € 10 miljoen voorziet de gemeente Moerdijk in de financiering. Ook aan dit bedrag wordt een vaste vergoeding verstrekt van 0,52%.

Renteschema en renteresultaat

Conform het advies van de commissie BBV is een overzicht opgenomen waarmee we transparant inzicht bieden in de rentelasten en -baten en de wijze van rentetoerekening aan grondexploitaties, projectfinanciering en taakvelden (programma's). De rentetoerekening moet worden toegerekend met behulp van een rente-omslagpercentage.

Renteschema

	Renteschema	
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	183.000
	Rentelasten verwacht financieringstekort	0
b.	De externe rentebaten	83.000
	Saldo rentelasten en rentebaten	**100.000**
c1.	De rente die aan de grondexploitatie **moet** worden doorberekend	-197.000
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld **moet** worden toegerekend	0
	Aan taakvelden toe te rekenen rente	**297.000**
d1.	Rente over eigen vermogen	1.603.969
d2.	Rente over voorzieningen	602.351
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	**2.503.320**
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	2.427.533
f.	**Resultaat op taakveld treasury**	**-75.787**
g.	Boekwaarde vaste activa waarover rente wordt berekend	133.574.284
	Omslagrente	
	Berekende omslagrente 2023 (afgerond)	**2,00%**

Het rente-omslagpercentage voor 2023 komt uit op 2,00% (begroting 2022: 1,50%). De renteomslag wordt conform de financiële verordening Artikel 11 lid 4 berekend en wordt als volgt toegelicht. Het percentage van de omslagrente voor de toerekening van rente voor de financiering van de in gebruik zijnde activa, bedoeld in het eerste lid, wordt jaarlijks met de begroting vastgesteld. Het percentage van deze omslagrente wordt bepaald uit het gewogen

gemiddelde van het bij de begroting geraamde rentepercentage van de rentekosten op de opgenomen langlopende en kortlopende geldleningen en het rentepercentage van de rentevergoeding over de reserves en voorzieningen. De uitkomst van dit percentage van de omslagrente wordt op een half procent afgerond.
Indien de werkelijke rentelasten die over een jaar aan taakvelden hadden moeten worden doorbelast afwijken van de rentelasten die op basis van de voor gecalculeerde renteomslag zijn toegerekend, dan kan de gemeente besluiten tot correctie. Correctie wordt verplicht gesteld indien deze afwijking groter is dan 25%.

Rente grondexploitatie

Het rentetarief voor de grondexploitatie komt uit op 0,68% (begroting 2022: 0,75%).
Onderstaand de berekening:

Rente grondexploitatie	
rentelast geldleningen	196.000
totaal leningen	12.628.346
gemiddeld percentage	1,5521%
VV per 31 december 2021	77.097.000
EV per 31 december 2021	98.290.000
	175.387.000
percentage VV	43,96%
Rentetarief grondexploitatie	**0,68%**

De rentetoerekening aan de complexen van de grondexploitatie (bouwgronden in exploitatie) is conform de voorschriften bepaald. Het betreft het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille van de gemeente naar verhouding vreemd vermogen/totaal vermogen. Om te voorkomen dat deze renteparameters ook in de meerjarenprognose van de grondexploitatiebegroting elk jaar fluctueert, is het mogelijk om als gemeente te kiezen voor het rekenen met een stabiel rentepercentage in de meerjarenprognose. Dit betreft dan het rentepercentage zoals berekend in het jaar van vaststellen van de grondexploitatiebegroting en kan alleen gehanteerd blijven indien de werkelijke rente niet meer afwijkt dan 0,5% boven of onder het initieel vastgestelde rentepercentage.

RENTERISICO

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is het maximale bedrag waarmee een financieringstekort met een kortlopende lening gefinancierd mag worden. De omvang van de kasgeldlimiet is bepaald in de Wet fido en wordt via ministeriële regeling vastgesteld. Op dit moment is de limiet vastgesteld op 8,5% van het totaal van de begroting van de programma's. In absolute zin komt dit voor 2023 neer op een bedrag van afgerond € 10,6 miljoen. Onderstaande tabel geeft de kasgeldlimiet voor de komende jaren weer.

Kasgeldlimiet	2023	2024	2025	2026
Totale lasten volgens de begroting	124.422.000	120.916.000	121.511.000	121.630.000
Toegestane kasgeldlimiet (8,5%)	10.575.870	10.277.860	10.328.435	10.338.550

Renterisiconorm

Het doel van de renterisiconorm is het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente op de rentelasten van de organisatie. Dit wordt bereikt door een limiet te stellen aan dat deel van de vaste schuld waarover het rentepercentage in een bepaald jaar moet worden aangepast aan de op dat moment geldende markttarieven. De jaarlijkse aflossingen en wijzigingen in de rente (bijvoorbeeld bij een rentevast periode) mogen niet meer dan 20% van het begrotingstotaal zijn. Onderstaande tabel geeft de renterisiconorm voor de komende jaren weer.

Renterisiconorm	2023	2024	2025	2026
begrotingstotaal	124.422.000	120.916.000	121.511.000	121.630.000
renterisiconorm 20%	**24.884.400**	**24.183.200**	**24.302.200**	**24.326.000**
Berekening renterisico				
renteherzieningen	0	0	0	0
aflossingen	1.031.156	582.298	587.309	592.409
renterisico	**1.031.156**	**582.298**	**587.309**	**592.409**
ruimte onder renterisiconorm	**23.853.244**	**23.600.902**	**23.714.891**	**23.733.591**

De gemeente Moerdijk heeft naar verhouding weinig leningen en overschrijding van de kasgeldlimiet en renterisiconorm wordt niet verwacht. Bij de genoemde leningen is geen sprake van een renteherziening gedurende de looptijd van de leningen. Het renterisico is derhalve beperkt.

Vaste schuld

De gemeente heeft op dit moment 4 vaste geldleningen om in de financieringsbehoefte te voorzien. Als ondersteunende maatregel om de leefbaarheid in de kern Moerdijk te verbeteren is er in 2015 een waarborgregeling “Moerdijkregeling” tot stand gebracht, hiervoor is een bedrag ad € 10 miljoen geleend van de provincie Noord-Brabant. In april 2022 is er op deze lening een bedrag van € 3,6 miljoen afgelost. Het totaal van de lening komt hiermee op € 6,4 miljoen nog af te lossen. Volgens het afsprakenkader tussen gemeente, provincie en Havenbedrijf dekt het Havenbedrijf het financiële resultaat van de Moerdijkregeling in 2030.

Opgenomen langlopende geldleningen							
Omschrijving	Geldgever	Saldo 01-01-2023	opname 2023	aflossingen 2023	Saldo 31-12-2023	rente-percentage	laaste jaar aflossing
400.088.112	BNG	453.781	0	453.781	0	5,440	2023
40.109.450	BNG	5.448.248	0	277.375	5.170.873	1,775	2039
164.412	AG Insurance	5.700.000	0	300.000	5.400.000	1,280	2041
		11.602.029	0	1.031.156	10.570.873		
Moerdijkregeling	Provincie N-B	6.400.000	0	0	6.400.000		2030
		18.002.029	0	1.031.156	16.970.873		

ONTWIKKELINGEN

Renteontwikkelingen

De rente op de geldmarkt is op dit moment laag. De Europese Centrale Bank (ECB) voert vooralsnog een behoedzaam monetair beleid om de economie te helpen om de schok van zowel de (corona)crisis als oorlog in Oekraïne te weerstaan. De verwachting is dat de ECB een aantal renteverhogingen gaat doorvoeren. Dit heeft tot gevolg dat de rente geleidelijk verhoogd gaat worden. Of er op korte termijn omvangrijke rente stijgingen te verwachten zijn is onzeker, gezien de risico’s is dit niet uit te sluiten.

De verwachtingen voor wat betreft de economische ontwikkeling en rentevisie worden door ons gehaald uit de publicaties van diverse grote banken en financiële instellingen. Maandelijks worden deze ontwikkelingen gevolgd. Voorts worden wij door onze contactpersonen regelmatig op de hoogte gehouden van actuele belangrijke ontwikkelingen.

Door de economische crisis en de genomen maatregelen die bij moeten dragen aan het economisch herstel ligt het rentepercentage van leningen nog steeds op een laag niveau. Dit betreft zowel de rente voor zgn. kort geld, als lang geld. Overigens is het niveau van de rente voor kort geld nog lager als voor lang geld. Reden dat wij zoveel mogelijk financieren met kort lopende leningen. Wel zullen we bij verwachting dat het renteniveau zal stijgen, afwegen of het dan gewenst is kort vreemd vermogen om te zetten in lang vreemd vermogen.

FINANCIERINGSBEHOEFTE

De gemeente Moerdijk kent diverse inkomstenbronnen om uitgaven te financieren. De belangrijkste inkomstenbronnen op een rij:

- Uitkeringen uit het gemeentefonds (algemene uitkering, integratie- en decentralisatie uitkeringen);
- Gemeentelijke heffingen (belastingen);
- Specifieke uitkeringen van het Rijk en andere overheden (provincies).

Met deze zogeheten lopende (= jaarlijkse terugkerende) inkomsten kunnen niet alle uitgaven gedaan worden. De lopende inkomsten dienen in beginsel de lopende uitgaven te dekken. Omdat het tijdstip waarop inkomsten worden ontvangen niet altijd gelijk loopt met het tijdstip waarop de uitgaven worden gedaan, ontstaat er behoefte aan financieringsmiddelen. Een andere oorzaak voor het ontstaan van financieringsbehoefte zijn (grote) investeringen en rente- en aflossingsverplichtingen van al opgenomen geldleningen.

Regelmatig kijken we -binnen de wettelijke kaders- naar de optimale verhouding tussen lang- en kortlopende leningen. Uit de liquiditeitsplanning blijkt vooralsnog dat er geen vaste geldleningen aangegaan hoeven te worden.

EMU-SALDO

Het EMU-saldo heeft betrekking op het vorderingensaldo van de gemeente op transactiebasis. Het geeft het saldo weer van de inkomsten en uitgaven op de lopende rekening en kapitaalrekening. De veranderingen in de vorderingen en schulden op de financiële balans van de gemeente geven inzicht in de wijze waarop de gemeente (per saldo) een tekort heeft gefinancierd. Hieronder de berekening van het EMU-saldo van het vorige begrotingsjaar, het begrotingsjaar en de drie daaropvolgende begrotingsjaren:

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
1. Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-1.476.000	-931.000	4.306.000	5.883.000	848.000
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	25.378.000	-6.756.000	-6.481.000	-6.033.000	-5.702.000
3. Mutatie voorzieningen	-3.512.000	-4.404.000	-2.724.000	-2.067.000	-1.205.000
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-7.929.126	1.959.202	-820.732	1.136.848	1
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo	**-22.436.874**	**-538.202**	**8.883.732**	**8.712.152**	**5.344.999**

Zoals blijkt uit bovenstaand overzicht is het EMU-saldo sterk afhankelijk van de omvang van de investeringen in enig jaar en de mutatie op de bouwgronden in exploitatie. De berekende saldi zijn zodanig van omvang dat van enige beïnvloeding op nationaal niveau geen sprake is.

SCHATKISTBANKIEREN

Sinds eind 2013 is het Schatkistbankieren voor decentrale overheden verplicht. Gemeenten hebben allemaal een rekening-courantverhouding met het Rijk gekregen en dienen daar de overtollige middelen te stallen. Om het cashmanagement van een gemeente niet al te veel te verstoren heeft het Rijk bepaalde middelen uitgezonderd, waaronder het drempelbedrag. Dit drempelbedrag bedraagt vanaf 1 juli 2021 2% van het begrotingstotaal met een minimum van € 1.000.000. Voor Moerdijk komt dit neer op een bedrag van afgerond € 2.400.000 (totale lasten begroting voor reserves € 122 miljoen). Voor de middelen die moeten worden aangehouden bij het Rijk wordt geen rentevergoeding ontvangen.

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing wordt ingegaan op de vraag in hoeverre de gemeente in staat is om financiële tegenvallers op te vangen. Om dat te kunnen beoordelen is inzicht nodig in de omvang en achtergronden van de aanwezige risico's en de aanwezige weerstandscapaciteit.

Het doel van risicomanagement is drieledig:

1. Het maken van verantwoorde keuzes t.a.v. het al dan niet aanvaarden van risico's;
2. Ervoor zorgen, dat het optreden van risico's zo weinig mogelijk effect heeft op de te behalen (beleids)doelen en de voorzieningen;
3. Het minimaliseren van financiële, juridische, imago- en vertragingsgevolgen van ontstane risico's.

In het kader van het risicomanagement worden periodiek de belangrijkste risico's geïnventariseerd.

We zijn voortdurend bezig om het risicomanagement in de organisatie verder te optimaliseren. Stappen die daarin al zijn ondernomen betreffen het duidelijker beleggen van de verantwoordelijkheid van goed risicomanagement bij het management en het vergroten van de kennis op het gebied van risicomanagement bij de teamleiders. Voorts besteden we op aangeven van de accountant op een meer gestructureerde wijze aandacht aan frauderisico's.

Weerstandsvermogen en weerstandsratio

Het weerstandsvermogen van de gemeente Moerdijk is de mate waarin de gemeente in staat is niet begrote, substantiële financiële tegenvallers op te vangen met het doel de gemeentelijke taken te kunnen voortzetten. Het weerstandsvermogen geeft de robuustheid van de financiële huishouding weer.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door de berekende benodigde weerstandscapaciteit. Deze verhouding wordt uitgedrukt in de zogenaamde weerstandsratio, die door de gemeenteraad wordt vastgesteld. De weerstandsratio is de factor hoeveel keer de risico's financieel zijn afgedekt in het weerstandsvermogen.

De raad heeft aangegeven dat de weerstandsratio **minimaal 1,0** moet bedragen. Het bedrag van het benodigde weerstandsvermogen wordt binnen de algemene reserve afgezonderd, zodat dit niet meer vrij inzetbaar is voor andere investeringen e.d.

<u>Benodigde weerstandscapaciteit</u>
De geïnventariseerde risico's met daarbij het ingeschatte maximum schadebedrag en de inschatting van de kans dat het risico zich zal voordoen, leveren tezamen de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit op. Het totaal van de geïnventariseerde risico's bedraagt ca € 30 miljoen, maar rekening houdend met de kans dat de risico's zich gaan voordoen komt de benodigde weerstandscapaciteit uit op € 13.600.000.

<u>Beschikbare weerstandscapaciteit</u>
De beschikbare weerstandscapaciteit komt overeen met de stand van de algemene reserve per 1-1-2023 van € 24.172.000.

Berekening weerstandsratio

De ratio van het weerstandsvermogen = de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door de benodigde weerstandscapaciteit = € 24.172.000 : € 13.600.000 = **1,8** (1,0 is voldoende en 2,0 is uitstekend). De weerstandsratio dient volgens het gemeentelijk beleid minimaal 1,0 te zijn.

Ontwikkeling weerstandsvermogen	**Begroting 2023**	**Rekening 2021**	**Begroting 2022**
Benodigd weerstandsvermogen	€ 13.600.000	€ 12.500.000	€ 15.100.000
Beschikbaar weerstandsvermogen (algemene reserve)	€ 24.172.000	€ 23.100.000	€ 21.300.000
Weerstandsratio	1,8	1,8	1,4

De weerstandsratio is gelijk gebleven ten opzichte van de jaarrekening 2021. Het risicoprofiel is toegenomen als gevolg van het sterk toegenomen risico ten aanzien van mogelijke kostenstijgingen, het scherper ramen van de budgetten en risico's met betrekking tot de opvang van vluchtelingen. Daar staat tegenover dat door een stijging van de algemene reserve het beschikbare weerstandsvermogen hoger is.

Top 10 risico's

De belangrijkste risico's en de daaraan gerelateerde bedragen in het weerstandsvermogen zijn:

	Raads-progr.	**Risicogebied**	**Risicobedrag begroting 2023**	**Risicobedrag rekening 2021**	**Risicobedrag begroting 2022**
1	alg.	Kostenstijgingen (incidenteel)	€ 800.000	€ 0	€ 0
	alg.	Coronapandemie	€ 0	€ 0	€ 500.000
2	3-4	Opvang vluchtelingen	€ 1.000.000	€ 0	€ 0
3	2	Kapitaalgoederen (incidenteel/structureel)	€ 400.000	€ 800.000	€ 1.800.000
4	3	Projecten (incidenteel)	€ 5.000.000	€ 5.400.000	€ 5.500.000
5	3	Externe veiligheid (incidenteel)	€ 500.000	€ 500.000	€ 500.000
6	3-4	Sociaal domein (incidenteel/structureel)	€ 500.000	€ 500.000	€ 700.000
7	5	Algemene uitkering (incidenteel/structureel)	€ 1.200.000	€ 1.100.000	€ 900.000
8	5	Bedrijfsvoering (incidenteel/structureel)	€ 1.900.000	€ 1.900.000	€ 1.900.000
9	5	Juridische claims (incidenteel)	€ 1.500.000	€ 1.500.000	€ 2.500.000
10	5	Samenwerkingsverbanden (inc./structureel)	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000
		Overige risico's (incidenteel/structureel)	€ 500.000	€ 500.000	€ 500.000
		Totaal	**€ 13.600.000**	**€ 12.500.000**	**€ 15.100.000**

Incidentele risico's zijn eenmaal meegerekend in het weerstandsvermogen, structurele risico's tweemaal. De gedachte hierachter is dat de gemeente in staat moet worden geacht om structurele risico's in twee jaar tijd in een sluitende meerjarenbegroting te kunnen verwerken.

1. Kostenstijgingen (incidenteel)
   Als gevolg van de diverse crises (Covid 19 en Oekraïne) stijgen de prijzen van energie, brandstoffen, grondstoffen en lonen sterk of stagneert de leverantie van goederen en diensten als gevolg van krapte op de arbeidsmarkt of bij de aanvoer van grondstoffen/producten. In de begroting wordt al rekening gehouden met hogere prijsindices, maar de reële prijsontwikkelingen in de markt gaan echter zo snel dat het risico van budgetoverschrijdingen in de exploitatiebegroting en bij investeringen flink is toegenomen. Gemeenten worden via de algemene uitkering

in principe gecompenseerd voor loon- en prijsontwikkelingen. Deze compensatie hoeft echter geen gelijke pas te houden met de werkelijke kostenstijging van onze gemeente. Het risico van budgetoverschrijdingen wordt verder verhoogd, doordat er vanaf de begroting 2023 scherper wordt geraamd om zo lucht die in de begroting zat en de afgelopen jaren bijdroeg tot de rekeningoverschotten eruit te halen.
In het weerstandsvermogen is een bedrag van € 800.000 meegenomen. Bij de jaarrekening 2021 was voor dit risico in totaliteit € 550.000 meegenomen in het weerstandsvermogen bij de onderdelen kapitaalgoederen en projecten/grondexploitaties. Het risico wordt bij de begroting, mede ook in relatie met het scherper ramen van budgetten hoger ingeschat.

2. Opvang vluchtelingen (incidenteel)
Sinds maart 2022 wordt in de gemeente voorzien in de opvang van Oekraïense vluchtelingen. Ook ten aanzien van deze opvang levert de gemeente een bijdrage door middel van tijdelijke opvang. De opvangkosten worden in principe volledig gecompenseerd door het rijk. Het is de bedoeling dat de eerste crisisopvang op diverse locaties wordt vervangen door een semi-permanente, centrale huisvesting op de locatie Schansdijk te Zevenbergen.
Een en ander is wel afhankelijk van het kunnen verlenen van een omgevingsvergunning voor de centrale opvanglocatie en van de duur van het verblijf van de Oekraïense vluchtelingen. Hierbij loopt de gemeente een risico van doorlopende huurkosten tot het moment dat een andere definitieve bestemming voor de opvanglocatie is gevonden, terwijl daar in dat geval geen compensatie vanuit het rijk tegenover staat.
De tijdelijke extra inwoners vanuit Oekraïne worden, waar nodig, ondersteund in hun weg naar zelfredzaamheid. De toename van zorg– en ondersteuningsvragen heeft impact op de diverse gemeentelijke voorzieningen en leidt daarmee mogelijk tot een toename van kosten.
In het weerstandsvermogen is een bedrag van € 1.000.000 meegenomen.

3. Kapitaalgoederen (incidenteel/structureel)
De gemeente Moerdijk heeft diverse kapitaalgoederen, waaronder een groot areaal aan wegen, openbare verlichting, openbaar groen, rioleringen, civiele objecten en verschillende soorten vastgoedobjecten. De aanleg, het beheer en het onderhoud van deze kapitaalgoederen maken een groot onderdeel uit van onze gemeentebegroting. De wettelijke verplichtingen die uit onze rol als beheerder voortkomen zijn aanzienlijk. (Letsel)schade en kapitaalvernietiging, veroorzaakt door achterstallig onderhoud moeten altijd voorkomen worden. Voor de diverse onderdelen van de kapitaalgoederen (assets) worden daarom meerjarige beheerplannen opgesteld. Deze zijn ook financieel en worden vertaald naar de meerjarenbegroting. We houden terugkerende inspecties om de onderhoudsstaat te controleren en passen zo nodig de meerjarenplannen en de meerjarenbegroting daarop aan.

Met de vaststelling van de beheerplannen rioleringen (2020), wegen (2021), civiele kunstwerken onderdeel bruggen (2020) en de daarmee samenhangende ophoging van middelen en beheerformatie hebben we inmiddels een flink deel van het risico in de openbare ruimte weten te beheersen. In 2022 zijn de beheerplannen openbare verlichting en civiele kunstwerken voor de onderdelen kademuren en duikers geactualiseerd. Daarmee neemt het risico op onverwachte kosten steeds verder af. De financiële risico's voor de nog te actualiseren beheerplannen zijn in het weerstandsvermogen zo goed mogelijk ingeschat. Binnen het vakgebied stedelijk water is de onduidelijkheid over de staat van riolering onder particuliere percelen en opstallen een risico dat we steeds beter in beeld krijgen. Daar kunnen onverwachte kosten uit voortkomen. Stedelijk water (rioolbeheer) heeft een gesloten financiering en daarom blijft het risico voor de primaire begroting laag. Het beheerplan Groen en Buitensportaccommodaties behoeft op dit moment geen grootschalige actualisatie. Deze blijven vigerend tot en met 2024.
Verder is er in de openbare ruimte altijd een risico aanwezig op onvoorziene zaken, zoals bodemverontreiniging.

Naast de openbare ruimte heeft de gemeente veel verschillende soorten vastgoed in bezit om zowel haar strategische positie te behouden of te verstevigen als om beleidsdoelen te realiseren. Binnen het gemeentelijk vastgoed worden diverse risico's onderkend, zoals hogere exploitatiekosten of hoge onderhouds- en vervangingskosten van bijvoorbeeld vestingwerken.

Dit risico wordt verkleind door het uitvoeren van driejaarlijkse inspecties van al onze panden. Daarnaast wordt jaarlijks een indexatie toegepast om o.a. de stijging van de bouwkosten en personeelskosten op te vangen. Vervolgens vormt de wijze van het realiseren van beleidsdoelen door middel van het beschikbaar stellen van vastgoed een potentieel financieel risico. Het bezit en onderhoud van vastgoed betekent dat moet worden voldaan aan toenemende wettelijke eisen, zoals brandveiligheid, asbestverwijdering en het duurzaam maken en houden van het vastgoed. Door middel van het project verduurzaming wordt dit risico deels ondervangen. Om het risico verder te verkleinen is de afgelopen periode het deel van het gemeentelijk vastgoed waar personen verblijven geïnspecteerd op brandveiligheid en de oudere gebouwen ook op de aanwezigheid van asbest. Naar aanleiding van deze inspecties vinden de bouwkundige aanpassingen plaats.

Een bijzondere categorie panden en objecten binnen het gemeentelijk vastgoed betreft de gemeentelijke monumenten, zoals het Mauritshuis, het stadhuis Klundert en de vestingwerken in Willemstad en Klundert. Dit zijn kwetsbare gebouwen/objecten die hoge onderhoudslasten met zich meebrengen.

Het zelf beheren van vastgoed ten behoeve van beleidsdoelen vraagt extra ambtelijke capaciteit (die weer schaars aan het worden is). Door het op andere wijze realiseren van beleidsdoelen via het beschikbaar stellen van subsidies aan maatschappelijke instanties in plaats van het beschikbaar stellen van vastgoed kunnen de (financiële) risico's worden gereduceerd en de politieke sturingskracht van de gemeentelijke organisatie worden bevorderd. Om dit te bereiken is een herstructurering van de vastgoedportefeuille noodzakelijk. Gezien de huidige beperkte financiële middelen in de begroting focussen wij ons de komende periode op de twee groepen waarbij we het meeste financiële risico lopen, namelijk de zwembaden en multifunctionele accommodaties.

Ten aanzien van het in stand houden van de diverse kapitaalgoederen wordt de schaarste aan grondstoffen, energie en personeel en daarmee sterk stijgende kosten in de markt een steeds groter risico. Nieuwe aanbestedingen, die periodiek plaatsvinden, leiden zeer waarschijnlijk tot hogere kosten.

In het weerstandsvermogen is een bedrag van € 300.000 meegenomen (risico kostenstijging is meegenomen bij onderdeel 1).

4. <u>Grondexploitaties / ruimtelijke projecten (incidenteel)</u>

Algemeen
Inmiddels lijkt de coronacrisis aan zijn eind gekomen, echter is er nog wel duidelijk sprake van naweeën op economisch gebied. Ook is het de vraag wanneer de situatie in Oekraïne zal verbeteren en in hoeverre deze oorlog het negatieve economische effect van de coronacrisis zal versterken. Verder zijn er ook nieuwe juridische struikelblokken voor gebiedsontwikkeling. Het Didam-arrest zorgt voor vertragingen en daarnaast lijkt de stikstofcrisis zijn climax te bereiken. De huidige periode wordt getekend door hoge inflatie, waar de prijspeilstijgingen in de bouw- en ontwikkelingssector stevig aan bijdragen. Deze inflatie wordt gestimuleerd door tekorten op zowel de materialen- als de arbeidsmarkt en de nog steeds relatief lage rente. Het ontwrichtende effect van de extreme prijspeilstijgingen in de bouwsector lijkt vooralsnog uitgebleven. De woningprijzen stagneren op het huidige hoge niveau en een sterke daling wordt op dit moment niet verwacht. Oorzaak hiervan is onder andere de blijvende vraag naar woningen. In de huidige projectenvoorraad uit zich dit door wel degelijk sterk stijgende civiele kosten. Het negatieve resultaat hiervan is echter tot op heden beperkt door opbrengstenstijgingen of kostenverlagingen op andere posten door de vlotte afzet.

Het langere termijneffect op gebiedsontwikkeling lijkt afhankelijk van de toekomstige disproportionaliteit in de prijsontwikkelingen van materiaal en arbeidskosten t.o.v. woningprijzen. Een aanhoudende buitenproportionele stijging van bouwkosten kan de haalbaarheid van veel ontwikkelingen negatief beïnvloeden. De vraag is hoe waarschijnlijk dit is, aangezien de stijgende woningprijzen ook grotendeels het directe gevolg lijken te zijn van tekorten en kostenstijgingen.

Om rekening te houden met de mogelijke gevolgen ligt momenteel extra focus op de financiële risico's in projecten. Voorbeelden hiervan zijn een hogere frequentie van significante updates in de cijfers en een constante verbeteringsslag in de schattingsprocessen. De extreme markt biedt overigens ook kansen voor investeringen, de discrepantie tussen nominale en reële prijzen ligt namelijk het hoogst aan de start van een crisis.

Mede vanuit dat perspectief blijft de vorm en gemeentelijke rol bij gebiedsontwikkeling een aandachtspunt. Met name daar waar het grootschalige ontwikkelingen betreft, zoals Zevenbergen Oost en Westschans Klundert. Naast betaalbaarheid van de geplande woningen in relatie tot financieringsmogelijkheden zijn ook duurzaamheidsambities en ontsluiting van de geplande woningen sterk bepalend voor projectresultaat en risico. Kostenbeheersing bij (nieuwe) grondexploitaties vraagt daarom permanent aandacht. Per project zal goed gemonitord moeten worden op welke wijze de crisiseffecten de komende tijd alsnog voor stagnatie kunnen zorgen, wat hiervan dan de financiële effecten zijn en hoe hiermee moet worden omgegaan. In zijn algemeenheid geldt dat het weerstandsvermogen adequaat dient te zijn om tegenvallers op te vangen. Keuzes maken en risicobeheersing blijven bovenaan de agenda staan.

Gronden voormalig Caldic-terrein
Op 30 september 2020 heeft de Raad van State eindelijk groen licht gegeven inzake het Planologische Inpassingsplan Logistiek Park Moerdijk (LPM). Een jarenlang fors beslag op het weerstandsvermogen ten behoeve van grondverwerving en de voorfinancieringslast i.v.m. de uitplaatsing van het bedrijf Caldic is toen komen te vervallen. Een bedrag van € 5 miljoen gerelateerd aan de uitplaatsing van Caldic blijft gereserveerd in verband met het risico van afwaardering van deze locatie.

Haven Zevenbergen
De werkzaamheden aan de haven in Zevenbergen zijn fysiek gereed, het water stroomt vanaf eind 2020 door de haven. Het werk is echter nog niet formeel opgeleverd. Het opleverdossier dat de Bouwcombinatie dient aan te leveren is nog onvoldoende van kwaliteit en daarnaast zijn er kwaliteitsissues in het werk zelf geconstateerd. De gemeente heeft de kwaliteitsissues bij de Bouwcombinatie aangekaart en aangedrongen op een oplossing. Ook dienen er nog herstelwerkzaamheden uitgevoerd te worden. De afronding en mogelijke procedures kunnen nog enige tijd in beslag nemen. Dit trekt een wissel op de posten onvoorzien en de risico-alliantievoorziening. De uitslag van arbitrage rond de wederzijdse aanspraken brengt een onzekerheid met zich mee en daarmee ook een onzekerheid over het uiteindelijke projectresultaat.

Voor het aspect planschade, wat een volledig gemeentelijke risicopost is, is een bedrag meegenomen in de risicoberekening bij het onderdeel juridische claims. Naar verwachting kan dit bedrag in de loop van 2023 naar beneden worden bijgesteld, maar zal nog enkele jaren als reservering moeten worden opgenomen.
Waterfront Moerdijk
Ten aanzien van een aantal projecten is er bewust voor gekozen om als gemeente zelf actief de grondexploitatie uit te voeren. Hier zitten ook de grootste risico's aan verbonden. Het Waterfront in de kern Moerdijk is zo'n complex project waar de gemeente primair voor aan de lat staat. Als gevolg van de verkrijging van een onherroepelijke titel voor het LPM zijn de grote verwervingsrisico's afgedekt, maar het project kent nog andersoortige risico's die gaandeweg het traject voor tegenvallers kunnen zorgen. Hierbij valt te denken aan zaken zoals de kwaliteit van de (water)bodem en de stijgende prijzen voor staal en hout. In combinatie met een kredietaanvraag voor het kunnen vernieuwen van de kades aan de haven zal de projectexploitatie van het project voor 2023 aan de raad worden voorgelegd.
Moerdijkregeling
Als ondersteunende maatregel om de leefbaarheid in de kern Moerdijk te verbeteren is er een waarborgregeling tot stand gebracht met als doel een deel van de (financiële) onzekerheid over de consequenties van de havenstrategie bij inwoners met een eigen woning weg te nemen. In totaal gaat het hierbij om circa 300 woningen. Volgens het afsprakenkader tussen gemeente, provincie en Havenbedrijf dekt het Havenbedrijf het financiële resultaat van de Moerdijkregeling af in 2030, zodat er voor de gemeente geen direct financieel risico

aan de regeling is verbonden. Er zijn bij de start van de regeling 3 scenario's in beeld gebracht, te weten een best case, base case en worst case, waarvan de prognoses uiteenliepen van € 1 miljoen negatief tot € 19 miljoen negatief in 2030. Door het hoge aantal verkopen, een gestage netto afname van de woningportefeuille van de regeling, de verwachting dat er minder woningen worden aangekocht, de aanpassing van de rente in 2021 en het gedeeltelijk vervroegd aflossen van de verstrekte lening van de provincie (€3,6 mln. op de hoofdsom van €10 mln.) is de impact voor het Havenbedrijf in het base case scenario verlaagd naar € 6,3 miljoen negatief. Dit kan binnen het weerstandsvermogen van het Havenbedrijf worden afgedekt. Jaarlijks wordt dit bij de jaarrekening van het Havenbedrijf beoordeeld. Om de werking en de financiële gevolgen van de regeling te monitoren is een administratiemodel opgezet dat is beoordeeld door de accountant. Jaarlijks wordt op basis van dit model geëvalueerd en gerapporteerd.

In het weerstandsvermogen is een bedrag van € 5.000.000 meegenomen (risico kostenstijging is meegenomen bij onderdeel 1).

5. Externe veiligheid (incidenteel)
   De brand bij Chemie-Pack heeft laten zien dat het risico van grootschalige incidenten en rampen voor de gemeente Moerdijk niet denkbeeldig is en de financiële gevolgen hoog kunnen zijn. De financiële impact van het risico wordt ingeschat op € 5 miljoen. De kans op een incident met een dergelijke impact wordt ingeschat op eens in de 10 jaar.
   In het weerstandsvermogen is een bedrag van € 500.000 meegenomen.

6. Sociaal domein (incidenteel/structureel)
   De kosten van jeugdhulp en Wmo zijn de afgelopen jaren flink gestegen. Vrijwel alle gemeenten in Nederland kampen met een tekort op het sociaal domein. Voor 2023 zijn door het rijk extra middelen toegekend ter compensatie van de tekorten in de jeugdzorg (zie risico algemene uitkering).

   Binnen de gemeentelijke organisatie wordt met behulp van de extra beschikbaar gestelde rijksmiddelen ingezet op een nieuwe werkwijze ten behoeve van vroegtijdige ondersteuning en kostenreductie. Het relatief grote aandeel aan intensieve en hoogcomplexe jeugdzorg is teruggedrongen door in te zetten op het voorliggend veld op een verhoogde inzet van preventieve en lichte vormen van zorg. Dit draagt bij aan het beheersbaar krijgen/houden van de uitgaven op dit terrein. Vanwege de verzwaring in casuïstiek en vertraagde doorstroom staat de inzet op lichte hulp onder druk.

   De verwijzingen via de huisarts, kinderarts, specialisten en gecertificeerde instelling is een recht in Nederland. Dit geldt dus ook in de Jeugdwet. Ouders kunnen een verwijzing krijgen via artsen/specialisten. De gemeente is echter wel de betaler van deze hulp. Er is maar beperkt invloed op deze instroom. Verstevigen van de afspraken en samenwerking met huisartsen en specialisten blijft nodig, om meer regie te krijgen op de inzet van specialistische zorg.

   De inzet van niet-vrij-toegankelijke ondersteuning (maatwerkvoorzieningen en PGB's) vanuit de Wmo blijft doorgroeien ondanks de inzet van Huizen van de Wijk en andere vrij toegankelijke voorzieningen. Bij de huishoudelijke ondersteuning zien we dat de groei in aantallen zich doorzet. Bij begeleiding zien we in de eerste helft van 2022 een stabilisatie van de aantallen. Deze ontwikkeling hebben we echter nog voor een te korte periode kunnen volgen, waardoor we geen zekerheid hebben of dit een structurele ontwikkeling is of een tijdelijke ontwikkeling. Wel zien we de complexiteit van de cliëntenbegeleiding toenemen. Door deze complexiteit kan het nodig zijn om meer en duurdere ondersteuning in te zetten. De toekenning van voorzieningen op grond van de Wmo is een open-einde-regeling. Het risico is mede dat de komende jaren de vraag om individuele voorzieningen blijft toenemen door:
   a. De vergrijzing van de inwoners van Moerdijk
   b. Het landelijk afbouwbeleid van intramurale zorg en de doordecentralisatie beschermd wonen, waardoor inwoners langer thuis blijven wonen of (terug) in de wijk komen wonen.

In de begroting 2023 is rekening gehouden met een reële groei van het aantal cliënten dat gebruik maakt van de maatwerkvoorzieningen huishoudelijke ondersteuning en begeleiding Wmo. Daarnaast is rekening gehouden met een reëel tarief voor beide maatwerkvoorzieningen. Dit maakt dat het te verwachten risico voor de begroting lager ligt dan de afgelopen jaren.

Sinds 1 januari 2023 werken de gemeenten in de regio Breda voor beschermd wonen samen in een lichte gemeenschappelijke regeling. Overschotten en tekorten worden verrekend onder de deelnemers. De begroting 2023 beschermd wonen laat een positief resultaat zien, op basis waarvan de gemeente Moerdijk uit het voordelig resultaat € 270.000 ontvangt. Vanwege onzekerheid over de meerjarenraming en de financiering van deze taak in de komende jaren is er voor de gemeente Moerdijk een risico dat het voordelig resultaat op enig moment lager wordt of om kan slaan in een nadeel.

Mochten er zich binnen de Wmo ontwikkelingen voordoen, bijvoorbeeld vanuit de scan op het domein Mens en Maatschappij, die om personele en eenmalige financiering vragen dan zal daarvoor de bestemmingsreserve 'sociaal domein' worden aangewend. Ook dit maakt dat het risiconiveau binnen de Wmo-uitgaven voor 2023 gelijk blijft.

Na jaren van economische groei en een dalend uitkeringsbestand op het gebied van werk en inkomen was het begin van het jaar de verwachting dat het uitkeringsbestand weer flink zou gaan stijgen, versterkt door de gevolgen van de coronacrisis. De prognoses van het CPB worden sindsdien echter steeds positiever. De risico's voor de gemeente zijn vooral verbonden aan de grilligheid van de economische ontwikkeling en het uitkeringsgerechtigdenbestand alsmede de ontwikkelingen met betrekking tot het BUIG-budget (rijksbudget). De begroting 2023 van het Werkplein is nog gebaseerd op de prognoses van september 2021 en gaat uit van een stabilisering van het uitkeringenbestand ten opzichte van 2022 en voor de jaren daarna een lichte stijging.

In het weerstandsvermogen is een bedrag van € 500.000 meegenomen ten aanzien van het sociaal domein.

7. <u>Algemene uitkering Gemeentefonds (incidenteel/structureel)</u>
Gemeenten zijn in grote mate afhankelijk van de inkomsten van het rijk. De belangrijkste inkomstenstroom is de algemene uitkering, die vaak een grillig verloop kent met soms forse bijstellingen achteraf. De ramingen in de meerjarenbegroting 2023-2026 zijn gebaseerd op de laatst bekende circulaire (meicirculaire 2022).

Het rijk en de VNG hebben voor de begrotingsjaren 2022 tot en met 2025 de afspraak gemaakt dat het accres in de algemene uitkering wordt vastgezet. Voor 2026 en verder heerst nog veel onzekerheid over de algemene uitkering. Zo heeft het kabinet besloten om te stoppen met de systematiek van trap-op, trap-af, hetgeen tot een forse daling leidt van het Gemeentefonds vanaf 2026. En er is nog grote onzekerheid over de opschalingskorting, die tot en met 2025 is geschrapt, maar voor de jaren vanaf 2026 nog is gehandhaafd.
Er zal in de komende jaren een nieuwe financieringssystematiek worden uitgewerkt voor de periode ná 2025. Daarbij wordt de mogelijkheid van een groter eigen belastinggebied betrokken.

Conform de meicirculaire is het effect van de herverdeling van het Gemeentefonds verwerkt in de meerjarenbegroting. Het nieuwe verdeelmodel heeft voor Moerdijk een positief effect van € 84 per inwoner, ofwel € 3,1 miljoen. Er wordt volgens een ingroeipad naar toegegroeid, dat voor de eerste 3 jaar vastligt, hetgeen voor Moerdijk uitkomt op € 37,50 per inwoner in 2025. Of en wanneer Moerdijk het resterende voordeel van € 46,50 per inwoner gaat ontvangen, is op dit moment nog onzeker en onder meer afhankelijk van de uitkomsten van een evaluatie in 2025.

Voor 2023 is incidenteel € 1,4 miljard toegevoegd aan het Gemeentefonds ter compensatie van de tekorten in de jeugdzorg. Over eventuele extra gelden voor 2024 en volgende jaren is in de meicirculaire niets opgenomen. Conform afspraken tussen rijk, provincies en VNG is 75% van die rijksgelden als stelpost in de

meerjarenbegroting geraamd. Formeel gezien moet over de bijdragen voor de jaren ná 2023 nog besluitvorming plaatsvinden en die zijn dan ook niet gegarandeerd.

Vanwege de grilligheid van de ontwikkeling van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds, zoals positieve of negatieve bijstellingen achteraf, is in het weerstandsvermogen een bedrag meegenomen van € 1.200.000.

8. Bedrijfsvoeringsrisico's (incidenteel/structureel)

Binnen de gemeentelijke bedrijfsvoering wordt een aantal risico's onderkend op het gebied van ICT, personeel, financiën, inkoop en aanbesteding, huisvesting, fiscaliteit, het betalingsverkeer en rentekosten. Voor zover deze risico's niet zijn te vermijden, te mitigeren of te verzekeren zijn ze meegenomen in de berekening van het weerstandsvermogen.

Krapte arbeidsmarkt

Een belangrijk risico dat zich de afgelopen jaren steeds sterker is gaan manifesteren is de krapte op de arbeidsmarkt. Dit heeft een stevige impact op de gemeentelijke organisatie en het tijdig en binnen de kostenramingen kunnen realiseren van de gemeentelijke doelen. Het is daarbij niet alleen een kwestie van geld. De krapte op de arbeidsmarkt heeft ook gevolgen voor de mogelijkheden om tijdelijk personeel in te kunnen huren.

Digitale veiligheid & weerbaarheid

Digitalisering is een van de motoren waarop de samenleving draait. De digitalisering in de samenleving zet door. Niet alleen het dagelijkse werk wordt in hoge mate ondersteund door ICT, steeds vaker nemen slimme applicaties, algoritmes en innovaties werk van mensen over. Daarmee nemen ook de risico's ten aanzien van beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijke gegevens toe. Bij gemeenten bestaat het toenemende bewustzijn dat zij aan inwoners, ondernemers en ketenpartners (waaronder partijen in het verlengd lokaal bestuur) verplicht zijn hun verantwoordelijkheid te nemen in de digitale samenleving. Bestuurders streven naar een verdere verhoging van de digitale weerbaarheid in brede zin: in de eigen organisatie, bij ketenpartners en voor inwoners en ondernemers. Dat betekent dat permanent aandacht besteed wordt aan digitale veiligheid bij bestuur, gemeenteraadsleden, management en medewerkers.

Ondanks alle maatregelen en inspanningen blijft het mogelijk dat we getroffen worden door (grote) incidenten,100% veiligheid bestaat immers niet. De gevolgen kunnen variëren van het volledig stil komen te liggen van de organisatie tot het niet kunnen werken van een individuele medewerker. De bedrijfsrisico's, die hiermee samenhangen, laten zich moeilijk kwantificeren. De extra kosten bestaan niet alleen uit eigen uren, een lagere productie en een slechtere dienstverlening, maar ook uit het inhuren van externe expertise voor forensisch onderzoek, herstel- en vervangingskosten en imagoschade.

Gegevensbescherming

Onze inwoners moeten en mogen ervanuit gaan dat hun gegevens bij ons veilig en vertrouwd worden verwerkt. Daarom zetten we in op informatieveiligheid op onze systemen en leren we onze medewerkers om bewust, veilig en vertrouwd met (persoons)-gegevens om te gaan. Hierdoor wordt de kans op een inbreuk op gegevensbescherming verkleind, zoals een datalek, maar die blijft aanwezig. De impact van een inbreuk kan heel hoog zijn, omdat wij als gemeente veel van de meest gevoelige gegevens van personen verwerken, zoals financiële gegevens, BSN, gezondheidsgegevens en andere bijzondere en/of gevoelige persoonsgegevens.

De kosten naar aanleiding van een inbreuk met een hoge impact zitten in ieder geval in: apparaatskosten, communicatiekosten, expertisekosten, auditkosten, kosten voor technische aanpassingen, herstel van dossiers en mogelijke kosten in de vorm van een boete van de Autoriteit Persoonsgegevens.

In het weerstandsvermogen is voor de diverse bedrijfsvoeringsrisico's een bedrag meegenomen van € 1.900.000.

9. Juridische claims (incidenteel)
   Het maximaal verzekerde bedrag inzake juridische claims bedraagt € 2,5 miljoen. Eventuele juridische kosten vallen niet onder de verzekering. Er is een risico van (plan)schadeclaims met betrekking tot het project centrumplan Zevenbergen en wijziging van bestemmingsplannen.
   In het weerstandsvermogen is voor bovenstaande juridische risico's een bedrag meegenomen van € 1.500.000.

10. Samenwerkingsverbanden (incidenteel/structureel)
    Gemeenten bevinden zich in een voortdurend veranderende omgeving. Daarom wordt steeds gezocht naar een meer efficiënte en effectievere uitvoering van taken en activiteiten. Daar waar mogelijk wordt hierbij ingezet op samenwerking met andere gemeenten en private partijen. In de praktijk blijkt de kaderstelling en de controle ten aanzien van verbonden partijen en in het verlengde hiervan risicobeheersing complex te zijn. Met het oog op het versterken van de grip op verbonden partijen is in regionaal verband een 6-tal richtlijnen vastgesteld ten aanzien van onder andere de kaderstelling door de raden en de wijze van verantwoording door de verbonden partijen. Naast het toezien op het toepassen van deze richtlijnen wordt daarbij ingezet op het maken van duidelijke prestatieafspraken (bijvoorbeeld door middel van dienstverlenings-overeenkomsten) en het goed monitoren van de uitvoering hiervan. Tot slot is in de regio een quickscan ontwikkeld gericht op een zevental risicovolle regelingen (o.a. BWB, OMWB, Veiligheidsregio, RWB en GGD). Op basis van deze scan kan besloten worden om een diepgaandere evaluatie uit te voeren.
    Een aantal gemeenschappelijke regelingen, zoals bijvoorbeeld de Veiligheidsregio en het WVS, houdt op basis van besluiten van het algemeen bestuur zelf geen weerstandsvermogen aan. Dat betekent dat de samenwerkende gemeenten het resterende risico dragen. In die gevallen zullen de deelnemende gemeenten zelf dienen zorg te dragen voor voldoende weerstandsvermogen.
    In het weerstandsvermogen is hiervoor een bedrag van € 300.000 meegenomen.

    Overige risico's (incidenteel/structureel)
    Voor rekeningrisico's, zoals open einde-regelingen is een bedrag meegenomen in het weerstandsvermogen. Te denken valt bijvoorbeeld aan kosten met betrekking tot afval, waarvan de structurele lasten worden afgedekt door de afvalstoffenheffing, maar eventuele tegenvallers in het lopende jaar ten laste komen van het rekeningsaldo.
    In het weerstandsvermogen is een bedrag van € 500.000 meegenomen.

Kengetallen weerstandsvermogen en risicobeheersing

In het Besluit Begroting en Verantwoording gemeente en provincies (BBV) is bepaald dat in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing vijf kengetallen worden opgenomen.
Deze kengetallen drukken de verhouding uit tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie.
De kengetallen hebben geen functie als normeringsinstrument, maar zijn juist bedoeld om de gemeentelijke financiële positie voor raadsleden inzichtelijker te maken en de onderlinge vergelijkbaarheid tussen gemeenten te vergroten.

De kengetallen die we opnemen in onze jaarrekening zijn:

- Netto schuldquote: de netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Hoe lager het percentage, hoe kleiner de schulden.
- Solvabiliteitsratio: het kengetal solvabiliteitsrisico geeft inzicht in de mate waarin het bezit op de balans gefinancierd is door het eigen vermogen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid.
- Grondexploitatie: het kengetal grondexploitatie laat zien hoe groot de grondpositie is ten opzichte van het totaal van de baten in de jaarrekening. Hoe lager het percentage, hoe beter.
- Structurele exploitatieruimte: dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te

dekken.

- Belastingcapaciteit: de belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Hoe lager het percentage hoe beter.

De volgende tabel laat de kengetallen zien vanaf de jaarrekening 2021.

Kengetal			Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
1.	Netto schuldquote	a. zonder correctie doorgeleende gelden	2%	19%	20%	17%	15%	13%
		b. met correctie doorgeleende gelden	-8%	8%	9%	6%	4%	1%
2.	Solvabiliteitsratio		56%	58%	60%	61%	62%	62%
3.	Grondexploitatie		14%	9%	11%	11%	11%	12%
4.	Structurele exploitatieruimte		-5%	1%	4%	4%	6%	1%
5.	Belastingcapaciteit		96%	92%	96%	96%	96%	96%

Signaleringswaarde

In de tabel hieronder is te zien welke waarden bij welke categorie (A, B of C) behoren.
Categorie A is het minst risicovol en categorie C het meest risicovol. Op basis van deze indeling is de tabel hierboven per kengetal de categorie aangeduid.

Toelichting score:
Categorie A = “goed”
Categorie B = “middelmatig” (nog geen acuut risico)
Categorie C = “slecht” (risico!)

Kengetal			Categorie A	Categorie B	Categorie C
1.	Netto schuldquote	a. zonder correctie doorgeleende gelden	< 90%	90 - 130 %	> 130 %
		b. met correctie doorgeleende gelden	< 90%	90 - 130 %	> 130 %
2.	Solvabiliteitsratio		> 50%	20 - 50 %	< 20 %
3.	Grondexploitatie		< 20 %	20 - 35 %	> 35 %
4.	Structurele exploitatieruimte		Begroting > 0%	Begroting 0%	Begroting < 0%
5.	Belastingcapaciteit		< 95%	95 - 105 %	> 105 %

Als deze ontwikkeling wordt afgezet tegen de signaalwaarden ontstaat het volgende beeld:

Indeling volgens signaleringswaarde			Begroting 2023	MJR 2024	MJR 2025	MJR 2026
1.	Netto schuldquote	a. zonder correctie doorgeleende gelden	A	A	A	A
		b. met correctie doorgeleende gelden	A	A	A	A
2.	Solvabiliteitsratio		A	A	A	A
3.	Grondexploitatie		A	A	A	A
4.	Structurele exploitatieruimte		A	A	A	A
5.	Belastingcapaciteit		B	B	B	B

Beoordeling onderlinge verhouding tussen de kengetallen i.r.t. financiële positie

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
De netto schuldquote schommelt in de komende jaren rond 20% en ligt ver onder de grens van 90%. Ook de netto schuldquote met correctie doorgeleende gelden ligt ver onder de 90%, in de komende jaren ligt deze onder de 15%. Het kengetal komt hiermee in categorie A.

Solvabiliteitsratio
Het eigen vermogen van de gemeente bestaat uit de reserves (zowel de algemene reserves als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten. De solvabiliteitsratio ligt in categorie A met een percentage boven de 50%. De gemeente heeft hiermee een stabiele en gunstige ratio.

Grondexploitatie
Voor de berekening van dit kengetal worden bouwgronden in exploitatie gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting en uitgedrukt in een percentage.
Het kengetal grondexploitatie ligt onder de 20%. In de laatste jaren is er namelijk nauwelijks sprake van boekwaarde voor de bouwgronden in exploitatie, hetgeen in principe inhoudt dat veel projecten zijn afgesloten. Het kengetal komt uit in categorie A.

Structurele exploitatieruimte
De relevantie van dit kengetal voor de beoordeling van de financiële positie schuilt erin dat het van belang is om te weten welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De kengetallen moeten daarbij in samenhang worden bezien. Wanneer bijvoorbeeld de grondexploitatie er niet toe bijdraagt om de schuldpositie te verminderen en de structurele exploitatie ruimte negatief is, geeft het kengetal belastingcapaciteit inzicht in de mogelijkheid tot hogere baten.

De structurele exploitatieruimte bevindt zich in de jaren 2023-2026 structureel in categorie A. Dit geeft aan dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

Belastingcapaciteit
De onroerendezaakbelasting is voor gemeenten de belangrijkste vorm van belastinginkomsten. De belastingcapaciteit wordt gerelateerd aan de landelijk gemiddelde tarieven. Hierbij wordt uitgegaan van de woonlasten voor een gezin, bestaande uit de OZB voor een woning met een gemiddelde waarde, rioolheffing en afvalstoffenheffing.

De mate waarbij een tegenvaller kan worden bijgestuurd, wordt ook wel de wendbaarheid van de begroting genoemd. Wanneer een gemeente te maken heeft met een hoge schuld, de structurele lasten hoger zijn dan de structurele baten en de woonlasten al relatief hoog zijn, dan is er minder ruimte om te kunnen bijsturen.

De gemiddelde lastendruk voor 2023 en verdere jaren bedraagt 96%. Hierdoor komt het kengetal uit in categorie B. Dit

komt met name door de stijgende lasten voor de rioolheffing en OZB. En het uitgangspunt dat de heffingen voor riool en afval 100% kostendekkend moeten zijn. Hiermee kan worden geconcludeerd dat de woonlasten weinig tot geen ruimte bieden om, indien nodig, de financiële positie van de gemeente bij te sturen.

Samenvattend oordeel
Tweemaal per jaar, bij de jaarrekening en bij de begroting, wordt de voortgang getoetst door middel van de financiële kengetallen. Daarbij is wel goed op te merken dat de kengetallen in samenhang moeten worden bezien.

Zoals is aangegeven komen er 5 kengetallen uit in categorie A en 1 in categorie B (belastingcapaciteit). De kengetallen laten zien dat de gemeente stabiele en gunstige ratio's heeft voor 2023 met een doorkijk naar 2026.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

INLEIDING

De onderhoudsstaat van onze gemeentelijke kapitaalgoederen is een actueel onderwerp in de besluitvormingscyclus. Het areaal is eind 2022 inzichtelijk voor de belangrijkste onderdelen en we zitten qua werkzaamheden volop in een inhaalslag. In 2023 komen de minder risicovolle kapitaalgoederen aan bod voor inspectie. Met de afronding van die inspectie is gehele het areaal weer in beeld. De paragraaf kapitaalgoederen is voor de gemeenteraad hét instrument om op een eenduidige manier overzicht te hebben in hoe we omgaan met onze kapitaalgoederen. De BBV biedt ons daarbij een handvat, waarmee we de vergelijkbaarheid met andere gemeenten vergroten. Per soort kapitaalgoed staan we stil bij het onderliggende beleid, de geplande investeringen voor het volgende jaar en de financiële vertaling daarvan. Bij de jaarrekening verantwoorden we de eventuele achterstanden en geven we aan hoe we met deze eventuele achterstanden omgaan.

Overzicht beheerplannen

	Vastgesteld door de raad	Volgende actualisatie
Wegen	2021	2025
Openbare verlichting	2022	2032
Groen	2017	2023
Riolering en water	2020	2024
Buitensportaccommodaties	2013	2023
Civiele kunstwerken, (onderdeel stalen, betonnen en houten bruggen)	2020	2024
Civiele kunstwerken, (onderdeel steigers, duikers damwanden en kademuren)	2022	2024
Civiele kunstwerken (civieltechnische objecten)		2023
Gebouwen	2017	2022

Overzicht kengetallen

Kengetallen	
km gem. wegen	871
ha asfalt	158
ha klinkers en tegels	170,5
km vrijverval en mechanische riolering	311
aantal rioolgemalen inclusief randvoorzieningen	74
aantal minigemalen (drukriool/installaties)	487
aantal kolken	16.007
ha beplanting	75
ha gazon	86
ha bermen	115
aantal bomen	26.244
aantal panden	90
aantal locaties speelvoorzieningen	89
aantal bruggen	106
aantal lichtpunten openbare verlichting	8.703

Wegen

Beleid, beheer en kwaliteit
Het beleid is vastgelegd in het 'Beleidskader beeldkwaliteit, effect gestuurd beheer' (2017); de zorgplicht gemeenten uit de Wegenwet 1930, Woningwet 1991 en het Burgerlijk Wetboek deel 6 en de BBV (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten).

In 2021 is de notitie "Wegbeheer Moerdijk 2021-2025" vastgesteld. Door middel van functioneel beheer en risico gestuurd onderhoud wordt de onderhoudsachterstand gefaseerd ingelopen. In 2021 werd een start gemaakt met het inlopen van de achterstanden, waarbij de prioriteit ligt op de risico locaties (voetpaden, fietspaden en gebiedsontsluitingswegen) en daarnaast op het voorkomen van kapitaalvernietiging op asfaltwegen.

Geplande investeringen komende jaar
Het beheersplan wegen wordt uitgevoerd volgens het vastgestelde plan. Dat betekent dat eerst de gevaarlijke situaties veilig gemaakt worden. Dat doen we in zowel stedelijk als in het landelijk gebied en zowel de elementverhardingen (Betonnen of gebakken straatmateriaal) en asfalt.
Grotere (integrale) renovatieprojecten die in 2023 gepland staan, zijn Kreekdijk-Weeldijk-Oudendijk, Oude Heijningsedijk en de Predikherenstraat-Vijverstraat.

Achterstallig onderhoud
De gemeente Moerdijk had een flinke achterstand opgelopen ten aanzien van het wegbeheer. In het Wegenbeheerplan (2021) is door de raad een plan vastgesteld om binnen vijf jaar op een minimaal niveau te komen om vanuit die situatie toe te groeien naar de vastgestelde beeldkwaliteit. Hiervoor zijn voldoende middelen beschikbaar gesteld. Om de het achterstallig onderhoud te kunnen wegwerken is een voorziening gevormd van € 6.900.000.

Financiële consequenties

Totale kosten per kapitaalgoed

beheerproduct	soort kosten	budget 2023
Wegen	onderhoudsuitgaven	€ 723.000
	voorziening groot onderhoud	€ 4.257.000
	vervangingsinvesteringen	€ 3.642.000

Riolering

Beleid, beheer en kwaliteit

Op grond van de Wet milieubeheer zijn gemeenten verplicht om te beschikken over een vastgesteld Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP), waarin het beleid is opgenomen ten aanzien van het beheer en onderhoud van de riolering, hemelwater- en grondwatervoorzieningen. Het vGRP is in 2021-2024 is in 2020 vastgesteld.

In navolging op de vastgestelde Klimaatstrategie is in het najaar 2021 gestart met het opstellen van de Systeemanalyse Stedelijk Water (SSW). Het SSW geeft ons een handvat voor het klimaatbewust en klimaat robuust (her)inrichten van de openbare ruimte. Voorheen was een scherpe technische scheiding merkbaar was tussen oppervlaktewater, grondwater en riolering. Het SSW geeft inzicht in het totale samenspel van het watersysteem. Vanaf 2023 zal het SSW gebruikt worden voor de onderbouwing van keuzes ten aanzien van (her)inrichting en beheer en onderhoud.

Specificatie geplande investeringen komende jaar

- Rioolwerkzaamheden Dr. Poelstraat, Predikherenstraat, Markiezenlaan, Vijverstraat
- (Voorbereiden en start) afkoppelen Fijnaart Oost (incl. plein Leeuwerikstraat)
- Afkoppel en verbetermaatregelen Zeestraat/Willem Alexanderlaan
- Vervanging en verbetering van ca. 52 schakelkasten ten behoeve van de waarborging van de bedrijfszekerheid van de drukriolering.

Financiële consequenties

Totale kosten per kapitaalgoed

beheerproduct	soort kosten	budget 2023
Riolering	onderhoudsuitgaven	€ 1.067.000
	vervangingsinvesteringen	€ 3.117.000

Water

Beleid, beheer en kwaliteit

Onder het beleidskader water vallen de thema's bruggen en steigers en baggerwerken.
Deze zijn vastgelegd in het 'Beleidskader Beeldkwaliteit, Effect gestuurd beheer' (2017); de Zorgplicht gemeenten uit de Wegenwet 1930, Woningwet 1991 en het Burgerlijk Wetboek deel 6; het BBV (Besluit Begroting van Verantwoording provincies en gemeenten) en de Waterwet: wetgeving rondom de ontvangstplicht baggerspecie is geregeld in de Waterwet (art. 5.23).

Civiele kunstwerken
Het beheerplan Civiele Kunstwerken is aangevuld met een beheerplan voor betonnen duikers, damwanden en

keermuren. Begin 2023 starten we met een inventarisatie en inspectie van diverse objecten, zoals trappen, leuningen, waterpompen et cetera. Objecten met een cultuurhistorische waarde worden vanuit het beheer van vastgoed geïnventariseerd.

Baggerwerken
Op basis van het meerjarenprogramma baggeren 2019-2026 is in december 2018 door de raad een budget van in totaal € 2.716.000 beschikbaar gesteld voor het bekostigen van de ontvangstplicht en het afvoeren en/of verwerken van de vrijgekomen baggerspecie. Het meerjarenprogramma baggeren gaat uitsluitend over groot onderhoud uitgevoerd door het waterschap en de hieraan gekoppelde ontvangstplicht voor de gemeente.

Het meerjarenprogramma baggeren heeft wegens Pfas problematiek en Covid vertraging opgelopen. Daarnaast zijn, wegens diverse redenen, de destijds gehanteerde normkosten niet meer representatief. Dit vraagt om aanpassing van de gestelde richtlijnen onder andere in de wijze van verwerking van baggerspecie. In 2022 is gestart met onderzoek naar de mogelijkheden om zo doelmatig en kosteneffectief met onze ontvangstplicht om te gaan. Het meerjarenprogramma en de werkwijze in 2023 en verder, worden hierop afgestemd.

Financiële consequenties

Totale kosten per kapitaalgoed

beheerproduct	soort kosten	budget 2023
Civiele Kunstwerken	onderhoudsuitgaven	€ 160.000
	vervangingsinvesteringen	€ 423.000
Baggerwerken	onderhoudsuitgaven	€ 664.000

Groen

Beleid, beheer en kwaliteit
Voor de investeringen in het groen geldt ook het 'Beleidskader beeldkwaliteit, effect gestuurd beheer (2017). Binnen dat kader zijn in 2017 het Groenstructuurplan, het Boombeheerplan en het Groenbeheerplan vastgesteld. In 2022 is gestart met het herzien van de opzet van de drie plannen. De verdere actualisatie en vaststelling gaat plaatsvinden in 2023. Gekoppeld hieraan is een vertaling van het vastgestelde beleid en beheer naar een concreet uitvoeringsprogramma waarin vergroening en duurzaamheid een belangrijke rol gaan spelen. Da betekent dat de voornoemde plannen ook in 2023 vigerend zijn.

De implementatie van de wet Natuurbescherming wordt (in lijn met de Klimaatstrategie) verder vormgegeven door het vaststellen van het soortenmanagmentplan (SMP) hiervoor is een krediet beschikbaar gesteld.
In december 2021 is het plan van aanpak Essentaksterfte vastgesteld. In 2023 wordt hieraan een vervolg gegeven door de uitvoering van concrete projecten.
Geplande werkzaamheden
Naast de actualisatie van beleid wordt er gewerkt aan diverse integrale projecten in de openbare ruimte, vervanging van essen op basis van resultaten uit de boomcontrole in 2022 en gaan we op veel plaatsen in de gemeente de strijd aan met wortelonkruiden in plantvakken

Financiële consequenties

Specificatie geplande investeringen komende jaar

- Bijdrage aan integrale projecten zoals de Zeestraat, Willem Alexanderlaan, Van Glymesstraat, Predik Herenstraat, Vijverstraat, Dr Poelstraat en Markiezenlaan;
- Vervangen bomen als gevolg van Essentaksterfte onder andere op de Kreekdijk-Weeldijk, Lapdijk en Oudendijk;

- Voorzetting omvormen groenstructuren op basis van het groenstructuurplan;
- Aanpak wortelonkruiden, zoals Heermoes, op veel locaties binnen de kernen

Totale kosten per kapitaalgoed

beheerproduct	soort kosten	budget 2023
Groen	onderhoudsuitgaven	€ 3.495.000
	vervangingsinvesteringen	€ 685.000

Gemeentelijk vastgoed

Beleid, beheer en kwaliteit
Het gemeentelijk vastgoed bestaat uit 114 gebouwen waarvan er 35 in de kernportefeuille vallen. Het vastgoed bestaat uit zeer verschillende panden, zowel qua functie als materialisatie.

Categorie	Aantal gebouwen
Kernportefeuille	35
Bijzonder bezit	43
Dispositie/afstoot	14
Strategisch bezit	22
TOTAAL	**114**

Het gemeentelijk vastgoed wordt op een niveau in stand gehouden dat vergelijkbaar is met conditiescore 3 (redelijk) volgens NEN 2767. Bij deze conditiescore wordt de functievervulling en de kwaliteit van het pand gewaarborgd. Het beschouwingsniveau van de inventarisatie en inspectie betreft de visueel waarneembare en fysiek bereikbare onderdelen van het totale pand. Voor het gemeentehuis in Zevenbergen, het Mauritshuis in Willemstad en het voormalige stadhuis in Klundert houden we dezelfde conditiescore 3 aan, maar plegen we intensiever onderhoud om dit onderhoudsniveau te allen tijde te kunnen garanderen. Daarnaast worden specifieke methodes toegepast voor de instandhouding van Rijksmonumenten. Het onderhoud wordt uitgevoerd conform de geldende wet- en regelgeving, zoals de Arbowetgeving, het Bouwbesluit en de woningwet.

Het is de bedoeling ieder jaar 1/3 van het gemeentelijk vastgoed te inspecteren. Deze inspecties vormen de basis voor een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) voor 10 jaar. Om efficiënt te kunnen werken is gekozen voor het clusteren van gelijksoortige onderhoudswerkzaamheden in meerjarige raamcontracten. Het onderhoud vindt plaats op basis van conditie afhankelijk onderhoud. De planning voor het uitvoeren van gepland onderhoud kan dus verschuiven als blijkt dat de conditie nog goed is.

SIM subsidie
Onderhoud aan rijksmonumenten is wettelijk verplicht. Tegenover die wettelijke verplichting bestaat dan wel de mogelijkheid om Subsidieregeling instandhouding monumenten (SIM) aan te vragen. De rijksmonumenten in eigendom van de gemeente worden bedrijfsmatig gebruikt dus dan bedraagt de subsidie maximaal 40% van de instandhoudingskosten. In 2022 worden de rijksmonumenten geïnspecteerd en op basis van deze meerjarenonderhoudsplannen wordt de SIM subsidie aangevraagd voor de periode 2023 tot en met 2028.

Verduurzaming
Inmiddels zijn we gestart met de verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed. De gemeenteloods, Theater de Schuur en Oudheidkamer Willem van Strijen worden verduurzaamd in 2023. We schatten in dat voor de verduurzaming van de gemeentelijke vastgoedportefeuille gemiddeld € 78.000 per jaar aan subsidie wordt ontvangen.

Financiële consequenties

Specificatie geplande investeringen komende jaar

- Ventilatie Theater de Schuur (Zevenbergen)
- Dakisolatie Oudheidkamer Willem van Strijen (Zevenbergen)
- Plaatsing zonnepanelen Gemeenteloods (Klundert)
- Ontwikkelplan Fort Sabina (Heijningen)
- Realisatie werkplekconcept gemeentehuis (Zevenbergen)
- Brandweerkazerne Plaza Moerdijk Dak en verlichting (Moerdijk)

Totale kosten per kapitaalgoed

beheerproduct	soort kosten	budget 2023
Vastgoed	voorziening groot onderhoud	€ 1.586.000
	vervangingsinvesteringen	€ 3.604.000

Buitensportaccommodaties

Beleid, beheer en kwaliteit Buitensportaccommodaties
In 2022 is een begin gemaakt met het opstellen van een beleid op de buitensport. Deze zal in 2023 aan de gemeenteraad worden voorgelegd. Tot die tijd is het beleidskader van de Gemeente Moerdijk de normen en richtlijnen van NOC-NSF. Deze leiden tot de kwaliteit en behoeftebepaling voor de buitensportverenigingen en zijn vertaald naar een meetbare beeldkwaliteit.
De aannemer moet er zorg voor dragen dat de beschreven kwaliteit wordt behaald. De aannemer wordt aangestuurd door de rentmeester. De sportvelden worden 2 x per jaar beoordeeld waarna de aannemer een (eventueel) herstelplan kan opstellen, zodat de kwaliteit van de velden optimaal is. De kleine onderhoudswerkzaamheden dienen door de clubs zelf te worden uitgevoerd en hiervoor krijgen de verenigingen een vergoeding.
Er wordt gestreefd om voor 2024 alle gemeentelijke verlichtingsarmaturen te hebben vervangen door Led.

Financiële consequenties

Specificatie geplande investeringen komende jaar

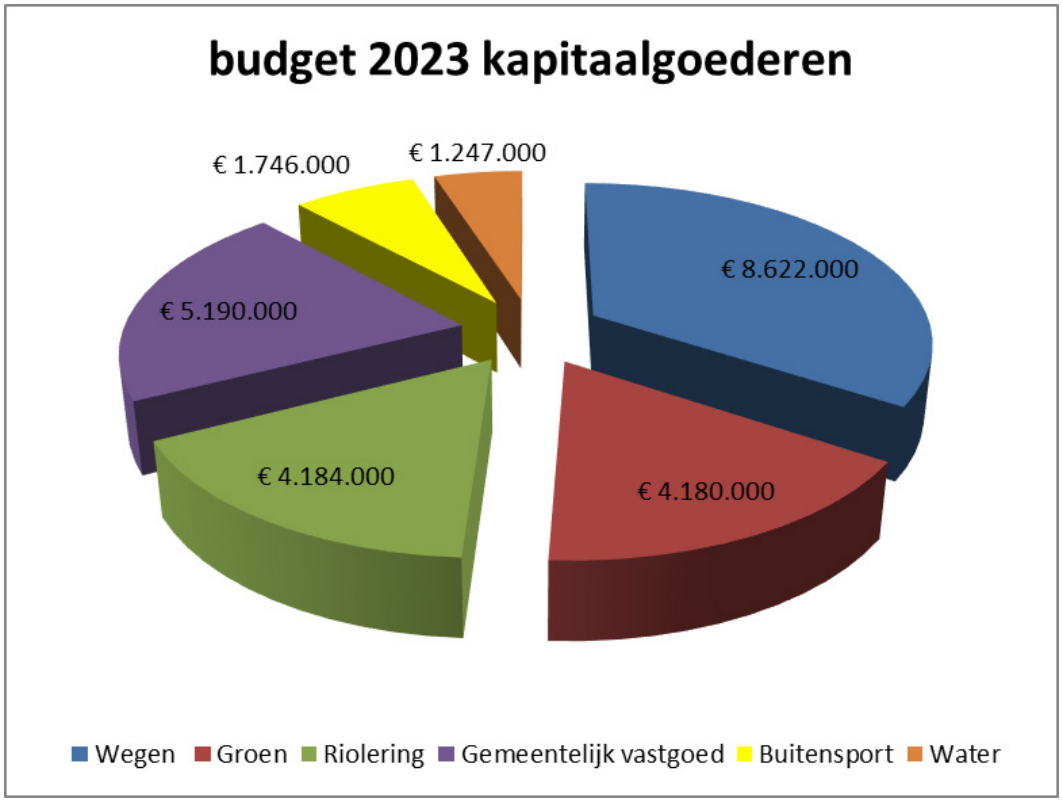
- Resterende gemeentelijke veldverlichtingsarmaturen vervangen door Led;
- Renovatie veld 2 vv Seolto;
- Renovatie baanblok 1-2 en 5-6 bij TV de Lobbelaer;
- Renovatie handbalveld Groene Ster

Totale kosten per kapitaalgoed

beheerproduct	soort kosten	budget 2023
Buitensport	onderhoudsuitgaven	€ 449.000
	vervangingsinvesteringen	€ 1.297.000

Totaal financieel overzicht

In onderstaande diagram staat de verdeling van de totale begrote onderhoudsuitgaven per beheerproduct.

Paragraaf Grondbeleid

In deze paragraaf wordt de visie op het gemeentelijk grondbeleid voor de komende jaren beschreven. Verder wordt er ook een toelichting gegeven wat betreft de financiële voortgang, verwachtingen en risico's van de actieve grondexploitaties.

Grondbeleid algemeen

Het grondbeleid is dienstbaar aan het realiseren van ruimtelijke opgaven en ambities. Hierdoor is er sprake van een sterke samenhang en wederkerige afhankelijkheid met andere gemeentelijke beleidsvelden. Daarnaast heeft het grondbeleid ook een significante financiële impact op de financiële gesteldheid van de gemeente Moerdijk door de potentiële kosten, baten en risico's die verbonden zijn aan ruimtelijke projecten.

De gemeente Moerdijk paste tot nu toe net zoals vele andere gemeenten zoveel mogelijk faciliterend grondbeleid toe. Wel wordt per afzonderlijke ruimtelijke opgave afgewogen welke gemeentelijke strategie het meest passend is. Daarbij wordt al enkele jaren onderscheid gemaakt tussen een 3-tal strategieën; actief, faciliterend en passief grondbeleid. In de nieuwe Nota Grondbeleid vindt een koerswijziging plaats waarbij zal worden voorgesteld een meer actieve en regisserende vorm van grondbeleid te voeren.

Het doel van grondbeleid is om te dienen als sturingsinstrument voor het realiseren van hoofdzakelijk ruimtelijke doelstellingen en de daarbij behorende niet ruimtelijke spin-off effecten.

Ontwikkelingen

Ten tijde van het schrijven van deze paragraaf is er nog steeds een enorm vraagoverschot voor nieuwe woningen. De blijvend stijgende woningprijzen tezamen met de hoge inflatie, de aanhoudende schaarste, de vraag om verduurzaming en ten slotte de stikstof problematiek geven ook voor de nabije toekomst nog weinig aanleiding voor een trendbreuk hierin. Wel is de hypotheekrente voor het eerst in jaren weer gestegen. Mocht dit doorzetten dan zou dat kunnen resulteren in een stagnatie van de gemiddelde woningprijzen (mogelijk als resultaat van het convergeren van de prijzen). In dat geval zal het tekort op goedkopere woningen oplopen, aangezien de vraag daarnaar relatief stijgt door de daling in individuele financiële slagkracht.

Aan de andere kant van de markt, de productie, lijken de prijzen voorlopig ook nog niet te gaan dalen. Deze trend wordt nog steeds gevoed door schaarste op de materialen- en arbeidsmarkt. Door de volatiliteit van prijzen moet scherp gekeken worden naar de actualiteit van budgetten en kostenramingen in projecten. Door de gebruikte methoden constant te toetsen aan de werkelijkheid wordt gepoogd projectrisico's zo veel mogelijk te mitigeren. Een voorbeeld hiervan is de periodieke actualisatie van de kostenstijgingsindex, die sinds vorig jaar gebaseerd is op sector gebonden indexcijfers.
Door de huidige marktomstandigheden lijkt de nadruk richting de toekomst voornamelijk te liggen op actievere vormen van grondbeleid. Dit kan een grotere mate van sturing en snelheidspotentie bewerkstelligen, maar brengt ook uitdagingen. Een actieve gemeentelijke rol vraagt namelijk veel capaciteit en betrokkenheid van de ambtelijke organisatie en brengt daarnaast ook hogere financiële risico's met zich mee.

Verder staat er met de wederom uitgestelde inwerkingtreding van de Omgevingswet (momenteel 1 januari 2023) nog steeds een nieuwe juridische ontwikkeling op de plank. De herziening van de Nota Grondbeleid en Nota Kostenverhaal, welke in verband staan van de Aanvullingswet grondeigendom, zijn gekoppeld aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet. In de nieuwe Nota Grondbeleid zal de huidige beleidsfilosofie worden geïntegreerd binnen de nieuwe kaders en ontwikkelingen op gebied van grondzaken.

Wat betreft de BBV-regelgeving op de grondexploitaties verandert er in 2023 waarschijnlijk niet veel. De huidige regelgeving, de Notitie grondexploitaties, stamt uit 2019. Ten slotte wordt er op strategisch vlak qua vennootschapsbelasting gepoogd om steeds pro-actiever te acteren om verrassingen te voorkomen. Nieuwe projecten van grote schaal kunnen desondanks een koers wijzigend effect hebben hierop. Daarom wordt getracht om bij het onderzoeken van de haalbaarheid van een potentieel nieuwe grondexploitatie ook een analyse te maken van diens effect op de vennootschapsbelasting. Het resultaat uit deze analyse zou vervolgens deel kunnen uitmaken van de besluitvorming.

Projectenvoortgang 2023 (en verder)

In 2023 zal wederom een slag worden geslagen in de metamorfose van het centrum van Zevenbergen. Het laatste resterende deel, namelijk de Stoofstraat, zal dan waarschijnlijk aan de ontwikkelaar geleverd kunnen worden waarmee de bouw mogelijk ook al in dat jaar gestart kan worden. In de Waterwijk in Fijnaart zal de nadruk in 2023 liggen op de afbouw van de woningen, waarna het woonrijp maken van de openbare ruimte kan worden aangevangen. Verder zal in het project Sporenbergstraat in Zevenbergschen Hoek begonnen kunnen worden met de bouwrijp werkzaamheden en waarschijnlijk al grond verkocht kunnen worden.

In het nieuwe bestuursakkoord wordt het doel genoemd om in de komende 10-jaars periode te groeien naar een gemeente met ten minste 40.000 inwoners. Om dit te bereiken wordt ingezet op het nemen van besluiten om de geprogrammeerde 2700 woningen in deze periode te realiseren. Deze woningen zullen voornamelijk worden gerealiseerd in de grote kernen: Zevenbergen, Klundert, Fijnaart en Willemstad. Beoogde grootschalige projecten die hierin (op relatief korte termijn) moeten bijdragen zijn Zevenbergen Noord, Zevenbergen Oost, Westschans Klundert en Willemstad Oost. In 2023 zal er wat betreft deze projecten dan ook hoge prioriteit zijn om concrete voortgang te boeken.

COMPLEXEN IN EXPLOITATIE

Bedragen x € 1.000,-

NR.	COMPLEXEN IN EXPLOITATIE	BOEKWAARDE 1-1-2022	MUTATIES 2022	BEGROTE BOEKWAARDE 1-1-2023	MUTATIES vanaf 2023	(VERWACHT) RESULTAAT bij afsluiting
110	Dorpshart Moerdijk	-2.118	-38	-2.156	-80	-2.236
153	Stoofstraat Zevenbergen	-1.338	2.131	793	-129	663
163	Sporenbergstraat Zev. Hoek	-914	247	-667	476	-191
176	Waterwijk Fijnaart	2.000	3.417	5.417	-2.282	4.367
190	Wethouder Trompersstraat	-	-270	-270	180	-91
	TOTAAL	-2.372	5.756	3.384	-2.016	2.601

*De reeds genomen winstnemingen van ca. € 1,2 mln. in complex Waterwijk hebben een negatief effect op de boekwaarden, het afsluitingsresultaat is hiervoor gecompenseerd

Naar verwachting zijn er in 2023 minstens 5 actieve grondexploitaties in de projectenvoorraad aanwezig. Dit betreffen enkel de complexen die medio 2022 al actief in exploitatie zijn, en dus is hierbij geen rekeningen gehouden met complexen die hierna nog door de raad worden vastgesteld als grondexplotatie.

Er wordt verwacht dat de volgende complexen in het boekjaar 2022 afgesloten kunnen worden:

- Molenstraat Zevenbergen
- Havenfront Willemstad
- Evenemententerrein Klundert
- Frisostraat Zevenbergsche Hoek

Verder is er medio 2022 één complex in exploitatie genomen:
- Wethouder Trompersstraat Langeweg

Parameters grondexploitaties

De begrotingen van de resultaten in de grondexploitaties worden beïnvloed door een set van parameters. De uitgangspunten wat betreft deze parameters worden (ten minste) jaarlijks bij de 2de BERAP herzien. Hieronder een korte toelichting wat betreft de bepaalde percentages.

RENTEPERCENTAGE BIE

- 0,68% (herrekend met jaarrekening 2021 o.b.v. BBV-voorschriften)

OPBRENGSTENSTIJGING

- 0,0% (prijsstijgingen moeten blijken uit geactualiseerde taxatierapportages)

KOSTENSTIJGING

- Naar aanleiding van de aanhoudende (extreme) prijsstijgingen is de methode voor het berekenen van de kostenstijgingsindex wederom herzien voor de 2de BERAP 2022. De geactualiseerde methode maakt onderscheid in de indexatie per (relevante) kostenpost, waarbij elke post wordt gelinkt aan een sector gebonden indexcijfer gepubliceerd door het CBS. Daarnaast vindt er een afvlakking plaats richting de lange termijn d.m.v. cumulatieve percentages voor elk komende jaar o.b.v. mutaties verder in het verleden. In de onderstaande tabel worden de berekende percentages getoond. Voor de niet genoemde posten wordt geen kostenstijging opgenomen, aangezien deze in de basis nominaal bepaald worden.

KOSTENSTIJGINGSINDICES	2023	2024	VANAF 2025
Onderzoekskosten	2,81%	2,00%	2,00%
Marketing en verkoopkosten	5,79%	2,00%	2,00%
Bouw- en Woonrijp maken	12,48%	4,36%	2,00%

Winstnemingen

Op grond van de BBV-regels is het verplicht om winstnemingen te doen in grondexploitaties waarbij een postief eindresultaat wordt verwacht. De hoogte van de (tussentijdse)winstneming in een jaar wordt bepaald m.b.v. de POC-methodiek (percentage-of-completion). Ook moet er voldoende zekerheid zijn dat de winst gerealiseerd gaat worden, dit wordt voornamelijk geborgd met het criterium dat de opbrengsten binnen moeten zijn om een winstneming te doen.

In 2023 wordt verwacht dat er in een tweetal complexen winstnemingen genomen dienen te worden, dit betreft de Waterwijk (ca. € 67.000) en de Stoofstraat (ca. € 62.000). De hoogte van deze winstnemingen is afhankelijk van de achteraf daadwerkelijke verhouding van gemaakte kosten en opbrengsten t.o.v. de geprognotiseerde totalen hiervan. Met de jaarrekening worden de definitieve winstnemingen herberekend en wordt dit gerapporteerd in de bijbehorende paragraaf grondbeleid van die jaarrekening.

Grondverkopen

Voor alle huidige plannen die in 2023 in exploitatie zijn, zullenl enkel in de projecten Sporenbergstraat en Wethouder Trompersstraat nog gronden verkocht moeten worden in het jaar 2023 en verder. De hoogte van deze opbrengsten wordt pas bepaald bij de daadwerkelijke verkoop. Hiervoor wordt uiteindelijk een taxatie uitgevoerd op basis van de definitieve verkaveling. Grondverkopen uit complexen die medio 2022 nog niet actief in exploitatie genomen zijn zijn hierin niet meegenomen.

Verliesvoorziening

De omvang van deze post bedraagt per 31-12-2021 ca. € 3.281.000. Bij het opstellen van de jaarrekening wordt ieder jaar bezien wat de hoogte moet zijn van de voorziening. Het saldo is opgebouwd uit de voorziening voor het negatieve saldo van de Molenstraat, de Sporenbergstraat, Dorpshart Moerdijk en het Havenfront zoals bekend eind 2021.

Omdat de Wethouder Trompersstraat op 31-12-2021 nog niet in exploitatie genomen was is het negatieve resultaat nog niet opgenomen in die stand van de verliesvoorzieningen. Om deze reden zal de verliesvoorziening in 2023 minstens ca. € 91.000. hoger uitvallen afhankelijk van mogelijk verder nog in exploitatie te nemen complexen in 2022.

Toelichting complexen in exploitatie 2023

P110 Dorpshart Moerdijk

Doelstelling van het plan is in beginsel de herontwikkeling tot een dorpshart met voorzieningen voor jong en oud. De voormalige kerk is herontwikkeld tot een recreatieve voorziening en in 2019 feestelijk geopend. De herontwikkeling van de kavels en het Kruisgebouw aan de Steenweg vindt afzonderlijk van elkaar plaats. In april 2022 is met Woonkwartier een koopovereenkomst voor Steenweg 43 gesloten. Woonkwartier gaat op deze kavel 7 levensloopbestendige woningen realiseren. Voor de invulling van Steenweg 45 wordt momenteel onderzocht of hier een kleine supermarkt met een beperkte horecafunctie mogelijk is. Tenslotte komt in 2025 de kerktoren, waar de Mariakapel in ondergebracht is, formeel in eigendom van de gemeente.

P153a Stoofstraat Zevenbergen

Na de bodemsanering die in 2022 afgerond zal worden kan de grond, nadat er in 2021 een aanbesteding heeft plaatsgevonden, geleverd worden aan de ontwikkelende partij. Deze zal eind 2022 aanvangen met het verder uitwerken van het bouwplan tot een definitief ontwerp. Naar verwachting kan vervolgens in 2023 gestart worden met realisatie van het bouwplan en kan het nieuwe gebouw in 2024-2025 worden opgeleverd. In 2024-2025 zullen de werkzaamheden omtrent het afwerken van de openbare ruimte dan ook plaatsvinden.

P163 Sporenbergstraat Zevenbergschen Hoek

Dit betreft de herontwikkeling van het voormalige voetbalveld van DHV (inpassing HSL). Op dit moment is het ontwerp bestemmingsplan gereed voor besluitvorming door de gemeenteraad. De verwachting is dat deze procedure in 2022 is afgerond en het bestemmingsplan onherroepelijk wordt. Het doel is om op deze locatie woningbouw te realiseren. Na het onherroepelijk worden van het bestemmingsplan kan worden gestart met woningbouw. Momenteel wordt besluitvorming voorbereid rondom het type woningen en de wijze van uitgifte. Het streven is om ook dit eind 2022-2023 duidelijk te hebben zodat gestart kan worden met woningbouw in 2023-2024.

P176 Waterwijk Fijnaart-West

De gemeente Moerdijk ontwikkelt in Fijnaart een nieuwe woonwijk: Waterwijk Fijnaart. Op deze toplocatie, met veel watervoorzieningen en openbaar groen, bepaalt men zelf de grootte van het kavel en het type woning dat men wil bouwen. De verkoop van fase 1 en 2 is voorspoedig verlopen. Het college heeft op 16 februari 2021 besloten tot een versnelde verkoop van fase 3 en 4 door deze tegelijkertijd aan te bieden. Alle kavels zijn inmiddels, zomer 2022, verkocht en er wordt volop gebouwd. Verwacht wordt dat in 2024-2025 gestart kan worden met het woonrijp maken van de wijk. Dit is sterk afhankelijk van de voortgang van de particuliere bouwwerkzaamheden.

P190 Wethouder Trompersstraat Langeweg

Het doel is om te komen tot de ontwikkeling van duurzame woningbouw met 15 woningen die inspelen op de aanwezige woningbehoefte. Woonkwartier zal 10 sociale levensloopbestendige huurwoningen realiseren. Dit zijn woningen met een slaapkamer en badkamer op de begane grond. Het gaat om woningen in 1 laag met een kap. Daarnaast zijn in totaal 4 twee onder een kap woningen en een vrijstaande woning voorzien. Het bestemmingsplan is 14 juli 2022 door de gemeenteraad vastgesteld. Momenteel bereidt Woonkwartier de omgevingsvergunning voor. Naar verwachting wordt in 2023 het gebied bouwrijp gemaakt waarna de bouw van de 10 levensloopbestendige woningen kan starten. De gemeente denkt nog na over hoe zij de 5 kavels uit gaat geven.

COMPLEXEN NIET IN EXPLOITATIE

Dit zijn complexen waarvoor nog geen raadsbesluit is genomen inzake (her)ontwikkeling, een projectexploitatie is vastgesteld en/of geen locatie ontwikkelingsovereenkomst is ondertekend. Het betreft hier voornamelijk strategisch verworven objecten. Om zicht en grip te houden op de waardeontwikkeling wordt afhankelijk van het soort object, (met een gemiddelde frequentie van ca. 1x per 2 jaar) de taxatie geactualiseerd dan wel getoetst aan de WOZ-waarde.

Per 31-12-2021 bedraagt de totale waarde aan niet in exploitatie genomen bouwgrond ca. € 16.873.000. In 2022 (ten tijde van het schrijven van de paragraaf) is hieraan ca. € 665.000 toegevoegd in verband met een strategische grondaankoop. De totale waarde aan niet in exploitatie genomen bouwgrond per 31-12-2022 is afhankelijk van verdere grondaankopen en mogelijk in exploitatie te nemen gronden.

Risico's

Er zijn voor zover bekend op dit moment geen bijzondere risico's ontstaan wat betreft de complexen niet in exploitatie. Enigszins te voorziene risico's zijn in principe afgedekt, bijvoorbeeld binnen het weerstandsvermogen.

Reserve strategische verwerving

De stand van de reserve is per 31-12-2021 ca. € 4.632.000 positief. In 2021 heeft enkel een terugbetaling van € 1,3 mln. plaatsgevonden aan de reserve inzake de verwerving van de gronden Waterfront Moerdijk. In 2022 heeft er enkel een kleine mutatie van ca. € 26.000 plaatsgevonden i.v.m. een strategische verwerving, waardoor de resterende reserve medio 2022 nog steeds op ca. € 4,6 mln. positief staat. Verder zal op basis van het bestuursakkoord Moerdijk 2022-2026 € 3 mln. aanvullend beschikbaar worden gesteld voor de reserve strategische verwerving. Dit bedrag is verwerkt in de meerjarenbegroting 2023-2026 en specifiek in de jaarschijf 2023 € 1 miljoen en de jaarschijf 2024 € 2 miljoen.

Reserve grondexploitatie

De stand van de reserve is per 31-12-2021 € 454.000 positief. In 2021 zijn er 2 toevoegingen geweest aan de reserve grondexploitatie, namelijk de toevoeging vanuit de winstneming Waterwijk van ca. € 222.000 met de tweede bestuursrapportage 2021 en een toevoeging vanuit de bestemming jaarrekening resultaat van 2020 à ca. € 232.000. In 2022 is bij vaststelling van de jaarrekening 2021 besloten tot het onttrekken van ca. € 264.000 aan de reserve grondexploitatie. Dit bedrag bestaat uit een onttrekking van ca. € 171.000 ten gunste van de reserve Bovenwijkse voorzieningen (hierover meer onder "Kostenverhaal"), en een onttrekking van ca. € 93.000 in verband met teveel genomen winst in de grondexploitatie Evenemententerrein Klundert.

KOSTENVERHAAL

Met de Nota Kostenverhaal is, in lijn met de uitvoeringsparagraaf van de structuurvisie, een basis gecreëerd om het kostenverhaal juridisch te verankeren. De gemeente Moerdijk maakt momenteel onderscheid in Bovenwijkse voorzieningen en een fonds voor Ruimtelijke Ontwikkeling. Daarnaast worden er uiteraard plankosten verhaald in projecten om de ambtelijke uren te dekken. Deze reserves worden vervolgens benut voor bijvoorbeeld ***wijk overstijgende voorzieningen van openbaar nut. Voorbeelden hiervan zijn de aanleg van een hoofdontsluiting, rondwegen en grootschalige parkeervoorzieningen, maar ook*** investeringen in het buitengebied, het uitplaatsen van milieuhinderlijke bedrijven uit kernen, de toekomstige opgave in herstructurering en de revitalisering van zowel woningbouw als bedrijfslocaties. Mede in verband met de Omgevingswet en -visie zal eind 2022 worden aangevangen met de herziening van de Nota Kostenverhaal. Deze wordt verwacht in 2023 te kunnen worden vastgesteld.

De inkomsten uit het kostenverhaal komen hoofdzakelijk uit projecten waarin de gemeente niet of in mindere mate risicodragend participeert, en dus vaak enkel een faciliterende rol heeft. Bijdragen aan de reserves kunnen ook worden verdisconteerd uit grondverkopen in projecten. Dit conform de systematiek zoals beschreven in de Nota Kostenverhaal. De stand van de reserves per 31-12-2021 is als volgt:

RESERVE BOVENWIJKSE VOORZIENINGEN

- € 177.000 (- ca. € 458.000 in 2021)

RESERVE RUIMTELIJKE ONTWIKKELINGEN

- € 3.873.000 (+ ca. € 27.000 in 2021)

In 2022 is ca. € 171.000,- toegevoegd aan de reserve Bovenwijkse voorzieningen in verband met de afsluitingen van de grondexploitaties Vlinderbuurt (ca. € 135.000) en Tankstation Standaardbuiten (ca. €36.000). Ten behoeve van de reserve Ruimtelijke Ontwikkelingen heeft in 2022 nog geen mutatie plaatsgevonden.

Paragraaf Bedrijfsvoering

In aanvulling op de toelichting van onderdelen van de bedrijfsvoering in programma 5 wordt in deze paragraaf een aantal andere relevante ontwikkelingen op het gebied van de bedrijfsvoering geschetst.

Algemeen

Opgaven in balans
We willen duidelijk prioriteren om de balans tussen werkvoorraad en menskracht zo acceptabel mogelijk te houden.

Vasthouden en vergroten van de verbinding tussen clusters en teams
Ondersteund door een vernieuwd gemeentehuis (gereed eind 2023) dat hybride en activiteit gericht werken zo goed mogelijk faciliteert, is 'hybride werken' de katalysator om werk anders in te richten. We zetten ons gericht in 2023/2024 in om de onderlinge samenwerking tussen teamleden en teams opnieuw vorm te geven. Dus geen oude wijn in nieuwe zakken. Maar samenwerking tussen medewerkers, clusters en teams anders organiseren met techniek (digitalisering) die dat proces ondersteunt. Met als doel gelukkigere medewerkers en een sterkere wendbare en flexibele organisatie.

Het goed inrichten van processen, procesoptimalisatie en procesbeheersing prioriteit:
De kwaliteit van onze dienstverlening is sterk afhankelijk van hoe de processen zijn ingericht en worden ondersteund vanuit applicaties. Onze inzet is ook in 2023 erop gericht processen efficiënter en effectiever in te richten, ondersteund door gebruiksvriendelijke applicaties. Basis hierbij is een eind 2022 uit te voeren organisatiebrede inventarisatie van processen en beoordeling van de kwaliteit hiervan. Deze exercitie moet inzicht geven in wat er onder de kwaliteit van een proces wordt verstaan, wat een goede kwaliteit van een proces concreet oplevert én welke processen kwalitatief onder de maat zijn. Dit inzicht leidt tot een prioriteitsstelling van processen waarmee we in de periode 2023-2025 aan de slag gaan. We sluiten hierbij ook aan bij nieuwe wetgeving, zoals bijvoorbeeld de Omgevingswet en de Woo. Het ultieme doel is uiteraard het leveren van kwalitatief goede diensten en producten.

Personeel en organisatie

Omvang van de organisatie en samenstelling van het personeelsbestand
De vergelijking tussen de begrote formatieomvang en loonkosten van 2022 en 2023 is als volgt:

Jaar:	Fte:	Loonkosten:
2022	240,32	€ 19.124.000
2023	255,10	€ 20.372.000

Ten opzichte van 2022 is er een toename van 14,8 fte en in loonkosten van € 1.248.000. De toename in fte's betreft uitbreidingen op basis van de Kadernota 2022 (1 fte tbv energieprogramma Moerdijk, 1 fte beleidsadviseur arbeidsmarkt-participatie, 0,5 fte juridisch medewerker, 0,5 fte beleidsadviseur afval en circulariteit en 2,8 fte tijdelijke medewerkers team MO) en uitbreiding met 9 fte op basis van het raadsbesluit van 3 februari 2022 voor extra ambtelijke capaciteit voor versnelling van de woningbouwopgave.

Totaal gaat dit om € 1.065.000. De resterende toename van bijna € 200.000 is enerzijds een gevolg van de doorwerking van de cao-aanpassingen 2022 en periodieke salarisverhogingen (€ 500.000) en anderzijds een verlaging van de loonkosten wegens het vervallen van de VPL-premie (€ 300.000 voordeel). Deze premie wordt tot en met 2022 door de werkgevers betaald als tegemoetkoming voor de afschaffing van de regeling voor vroegpensioen (FPU).

Vanuit de benchmark Vensters voor bedrijfsvoering (VNG realisatie) blijkt dat in Moerdijk het aantal fte's op 1000 inwoners (6,6) gelijk is met andere gemeenten van dezelfde omvang.
De verwachting is dat het personeelsbestand de komende jaren zal blijven stijgen, o.a. vanwege de verzwaring van gemeentelijke taken op het terrein van duurzaamheid en klimaat. Van de huidige medewerkers is 16% jonger dan 35 jaar. In de leeftijdscategorie 35-55 jaar valt 57% en het personeel van 55 jaar of ouder omvat 27%. In 2023 blijft de organisatie investeren in het aantrekken van (jong) talent, zodat de gemeente haar opgaven ook in de toekomst goed kan blijven uitvoeren.

Arbeidsmarkt
Aansluitend op de vorige alinea moeten we constateren dat het momenteel niet eenvoudig is om nieuw personeel voor de diverse beleidsterreinen te vinden. Zoals veel andere instellingen en bedrijven hebben ook wij te maken met de crisis op de arbeidsmarkt. Dit vraagt om een creatieve aanpak om Moerdijk als werkgever interessanter te maken en te houden voor de beroepsgroep waarbinnen wij werven. In het 4e kwartaal 2022 wordt een beleidsplan/plan van aanpak opgesteld met daarin mogelijke acties en maatregelen. De uitvoering van dit plan zal in 2023 en verder worden opgepakt. Eventuele financiële consequenties zullen aan de raad worden voorgelegd ter besluitvorming.

Cao-ontwikkelingen
Voor 2023 is nog geen cao vastgesteld. De huidige cao loopt af op 31 december 2022. In de begroting 2023 is wel een stelpost opgenomen gebaseerd op een loonontwikkeling van 2%, zoals opgenomen in de kadernota 2023. Inmiddels is wel bekend geworden dat de loonontwikkeling in 2023 hoger zal uitkomen. In de meicirculaire gemeentefonds is een percentage genoemd van 3,6% (bijgestelde prognose van het CPB). In de aanbiedingsnota bij deze begroting zal daar verder op worden ingegaan.

Overhead
Voor de indirecte kosten is een specifiek taakveld in het leven geroepen t.w. "Overhead" (taakveld 0.4). Het totaal aan overheadkosten is als volgt opgebouwd:

Personeelskosten	€ 8.191.000
Huisvestingskosten	- 1.209.000
Overige kosten	- 4.148.000
Totaal	€13.548.000

De verhouding tussen indirecte en directe kosten bedraagt afgerond: 44% - 56%. De opslag voor overheadkosten bedraagt 77,13% (in 2022 was dit 78,12%)

Rechtmatigheidsverantwoording door college

Vanaf het verantwoordingsjaar 2023 moet het college in de jaarrekening rechtstreeks aan de gemeenteraad verantwoording afleggen over het rechtmatig handelen van de organisatie.
Het rechtmatigheidsoordeel door de externe accountant komt hiermee te vervallen. Het college zal door middel van een voorgeschreven model in de jaarrekening verantwoording afleggen over de financiële rechtmatigheid, de zogenaamde rechtmatigheidsverklaring. De accountant controleert vervolgens deze verklaring tijdens zijn getrouwheidscontrole van de jaarrekening. De rechtmatigheidsverantwoording past bij ons streven om een transparante en betrouwbare overheid te zijn richting onze burgers.

Met deze nieuwe verantwoordelijkheid van het college is met succes proefgedraaid in het verantwoordingsjaar 2021. Het heeft geleid tot een door het college en raad omarmde opzet van een verslaglegging. Deze opzet voorziet het college van alle benodigde informatie om verantwoording af te kunnen leggen over de rechtmatigheid van het gemeentelijke handelen. Dit geschiedt aan de hand van de drie onderscheiden rechtmatigheidscriteria:
1.Het begrotingscriterium: wordt er binnen financiële kaders van de raad gehandeld?

2. Het voorwaardencriterium: wordt wet- en regelgeving nageleefd?
3. Het M&O criterium: hoe wordt misbruik en oneigenlijk gebruik van gemeentelijke diensten en voorzieningen voorkomen?

Ook het verantwoordingsjaar 2022 zal gebruikt worden als proefjaar.

Informatiebeveiliging en gegevensbescherming

Informatiebeveiliging is van essentieel belang voor de continuïteit van de bedrijfsvoering van de gemeente Moerdijk. Zowel op papier als geautomatiseerd zijn wij bij ons dagelijks werk zeer afhankelijk van de beschikbaarheid van betrouwbare en bestendige informatie. En die afhankelijkheid neemt alleen maar toe. Ook omvang en impact van dreigende inbreuken op de informatieveiligheid nemen toe. De risico's op verstoring van de bedrijfscontinuïteit en ondermijning van het vertrouwen in de gegevensverwerking door de gemeente worden groter.

De raad krijgt één keer per jaar informatie over de actuele stand van zaken rond informatiebeveiliging en gegevensbescherming. Dat is tevens het moment om prioriteiten scherper te stellen, als dat nodig is. De raad krijgt rapportages over:

- De risico's (analyse van dreigingen en incidenten);
- de inrichting van processen en procedures voor informatiebeveiliging (BIO baseline informatiebeveiliging overheid / ENSIA Eenduidige Normatiek Single Information Audit);
- de inrichting van processen en procedures met betrekking tot privacy (AVG Algemene Verordening Gegevensbescherming).

Uitgangspunt is het blijven voldoen aan de basistaken: signaleren en oplossen van incidenten, datalekken, inzageverzoeken en verplichte onderzoeken op grond van wet- en regelgeving. In 2023 ligt extra nadruk op de volgende onderwerpen:
- Implementatie geselecteerde BIO maatregelen
- Adviseren uit te voeren DPIA's;
- Actualiseren register van verwerkingen;
- Implementeren ISMS (Information Security Management System/ PMS (Privacy Management System) ten behoeve van compliancy BIO en AVG.

De Wet Open Overheid (Woo) / Openbaarheidsparagraaf

De Woo, ingangsdatum 1 mei 2022, legt aan bestuursorganen een aantal verplichtingen op. Eén van deze verplichtingen betreft het geven van een impuls aan openbaarheid door in de begroting en in de jaarstukken aan te geven hoe uitvoering wordt gegeven aan de Woo. Dit betreft de invulling van deze verplichting in de begroting 2023. Het kabinet heeft in de meicirculaire gemeentefonds 2021 zowel incidenteel als structureel budget opgenomen voor de implementatie van de Woo. Ook voor 2023 is budget beschikbaar.

Woo-contactpersoon
De Woo-contactpersoon is een nieuwe rol die per 1 mei 2022 per bestuursorgaan aangewezen is. Eind 2022 wordt de rol en positie geëvalueerd en indien nodig herijkt op basis van de ervaringen die zijn opgedaan in de periode mei-december 2022.

Passieve openbaarmaking
De Wet Open Overheid is de opvolger van de Wet Openbaarheid van Bestuur (Wob). Op het gebied van passieve openbaarmaking (Wob- of Woo-verzoeken) kent de Woo de nodige veranderingen ten opzichte van de Wob. Nieuw is o.a. dat de burger het recht krijgt een Woo-verzoek (naast schriftelijk) ook elektronisch in te dienen. Hiervoor is op de Open overheid-pagina op de website een webformulier geplaatst.

Actieve openbaarmaking
De Woo verplicht overheidsorganisaties om zo veel mogelijk informatie actief openbaar te maken (naast het openbaar maken op verzoek). Daartoe is in de wet een lijst van 11 informatiecategorieën opgenomen, waarvan per 1 mei 2022 alleen de categorie wet- en regelgeving verplicht is. Voor het verplicht openbaar maken van de overige categorieën gaat een fasering van enkele jaren gelden. Voor de verdere implementatie van de Woo is het van belang om duidelijk te hebben op welk ambitieniveau de gemeente inzet. Het college heeft besloten om vanaf 1 mei 2022 in te zetten op het ambitieniveau Basis+. Dit betekent dat via de Open overheid-pagina op de website de volgende informatie actief openbaar gemaakt wordt:
- het wettelijk minimum (wet- en regelgeving) +
- het openbaar maken van hetgeen we nu ook al openbaar maken (vergader- en besluitvormingsstukken e.d.) +
- het actief openbaar maken van de Woo-verzoeken (samenvatting).
Van daaruit kan de gemeente (eventueel) doorgroeien naar een hoger ambitieniveau. De gefaseerde inwerkingtreding van de verplichte categorieën biedt de gemeente tijd en ruimte om aan de verplichtingen te voldoen.

Informatiehuishouding op orde
De verplichting in de Woo om de informatiehuishouding op orde te brengen en het duurzaam toegankelijk maken én houden van documenten zijn niet nieuw. De Woo sluit beter aan op het voorschrift uit de Archiefwet dat documenten in goede, geordende en toegankelijke staat gehouden en bewaard moeten worden.

Moerdijk heeft de laatste jaren actief ingezet op de verbetering van de informatiehuishouding door steeds meer te digitaliseren en zaakgericht te werken. Hieraan wordt vanuit verschillende invalshoeken binnen de organisatie reeds gewerkt. We willen deze verbeteracties meer gestructureerd oppakken, afgezet tegen de (wettelijke) opgaven en ontwikkelingen die op ons afkomen. In 2022/2023 stellen we een plan van aanpak op voor informatiehuishouding op orde, waarna we via een routekaart de koers en ambitie kunnen bepalen. Een en ander afgestemd op het ambitieniveau voor de implementatie van de Woo.

Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding
De gemeente Moerdijk heeft bestuurlijke en financiële belangen in verbonden partijen. Deze verbonden partijen voeren beleid uit voor de gemeente. Uiteraard met inachtneming van de eigen beleidsmatige en financiële verantwoordelijkheden ten aanzien van deze partijen.

Beleid Verbonden Partijen
Op 28 juni 2015 heeft de gemeenteraad de regionale nota "Verbonden Partijen; zes kaderstellende spelregels" vastgesteld. Deze nota is in regionaal verband opgesteld en is aan de gemeenteraden van de 19 RWB (Regio West-Brabant)-gemeenten voorgelegd. Vrijwel alle gemeenten hebben hiermee ingestemd.
In deze nota zijn de volgende 6 spelregels voor verbonden partijen opgenomen:
1 Bij het aangaan van een verbonden partij leggen de deelnemers nadrukkelijk vast hoe de informatievoorziening (frequentie, vorm en inhoud) dient te verlopen en welke evaluatiemomenten er zijn.
2 Er dient een tijdige, juiste en volledige (actieve) informatiestroom op gang te worden gebracht, die het mogelijk maakt verantwoording af te leggen en die de raad in positie brengt om (gevraagde) nieuwe kaders te stellen. Zowel het college, de verbonden partij als de gemeenteraad zelf dienen hierin hun verantwoordelijkheid te nemen.
3 Gemeenten bundelen de krachten en dragen samen zorg voor integrale aansturing. Zowel ambtelijke als bestuurlijke voorbereiding gebeurt (deels) gezamenlijk met ruimte voor lokale aanvullingen, waarbij één bepaalde gemeente per verbonden partij de leiding neemt.
4 Jaarlijks in november sturen deelnemers van de verbonden partij richtlijnen aan de verbonden partij waarop de beleidsmatige en financiële kaders gebaseerd dienen te worden. In de kaderbrief geeft de gemeenschappelijke regeling op hoofdlijnen de uitgangspunten voor de begroting aan.
Voor NV's en BV's gelden uiteraard de bepalingen uit het Burgerlijk Wetboek (BW).
5 De ontwerpbegroting wordt uiterlijk 15 april door de gemeenschappelijke regeling naar de deelnemers gestuurd. De zienswijzen van de deelnemers dienen uiterlijk 1 juli door de gemeenschappelijke regeling te zijn ontvangen.
6 Vierjaarlijks is de gemeenschappelijke regeling verplicht om een meerjarenbeleidsplan op te stellen. Het meerjarenbeleidsplan, dat bij aanvang van een nieuwe raadsperiode wordt opgesteld, is samen met de jaarrekening de basis om de resultaten van de gemeenschappelijke regelingen over een periode van vier jaar te evalueren.

Inmiddels worden de spelregels ruim 6 jaar toegepast, in 2020 heeft een evaluatie plaatsgevonden. In het najaar van 2020 is deze afgerond en aan de deelnemende Westbrabantse gemeenten voorgelegd. In 2021 hebben de raden van de deelnemers hun reactie op de evaluatie gegeven.

De gemeenteraad van Moerdijk heeft in het kader van de evaluatie op 22 april 2021 besloten de nota verbonden partijen in ieder geval te blijven gebruiken totdat de Wet Gemeenschappelijke Regelingen is aangepast, conform de volgende beslispunten:
1 De doelstellingen voor het opstellen van een voor de gemeenten gelijkluidende 'nota Verbonden Partijen zes kaderstellende spelregels' te bevestigen;
2 De werkingsduur van de 'nota Verbonden Partijen zes kaderstellende spelregels' te verlengen tot een jaar nadat de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen in de Staatscourant is gepubliceerd en voor de actualisering van deze nota de kaders te hanteren zoals vastgelegd in het voorstel;
3 Op basis van de in het voorstel opgenomen uitgangspunten het gesprek te voeren over de stappen die in afwachting van een te actualiseren Nota Verbonden Partijen nu al gezet kunnen worden om de politiek-bestuurlijke betrokkenheid op de verbonden partijen te vergroten door te bezien in hoeverre de raden meer zicht en invloed kunnen hebben op de doelstelling en prestaties van de verbonden partijen.

Inmiddels is de Wet Gemeenschappelijke Regelingen aangepast per 1 juli 2022. Door deze wijziging komen er voor o.a. de gemeenteraden meer en betere mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de besluitvorming in gemeenschappelijke regelingen en om hun controlerende taken uit te voeren. De lokale democratie krijgt hiermee meer grip op regionale samenwerking en wordt zo versterkt. Voorbeelden zijn het recht een zienswijze in te dienen (onder meer bij het treffen van een regeling en bij besluiten), het instellen van een gemeenschappelijke adviescommissie voor raadsleden en afspraken hoe om te gaan met burgerparticipatie. Ook krijgen volksvertegenwoordigers meer invloed op het functioneren van een regeling, bijvoorbeeld via verplichte afspraken over evaluatie van de regeling en de verplichting om afspraken te maken over (financiële) gevolgen van uittreding voor de uittredende deelnemers. Op deze manier bestaat vooraf al duidelijkheid bij alle deelnemers over de (financiële) gevolgen die een eventuele uittreding met zich mee brengt. Daarnaast komen er extra controlebevoegdheden, zoals de mogelijkheid om een gezamenlijke enquête uit te voeren naar het functioneren van de gemeenschappelijke regeling als geheel. Wel moeten alle betrokken raden in meerderheid met deze enquête instemmen. Ook de termijnen voor vaststelling van begroting en jaarrekening van een GR zijn iets aangepast.

De regionale spelregels zullen op de wetswijzigingen moeten worden afgestemd. Het streven is om de herziening in het 1e halfjaar van 2023 af te ronden.

Overzicht verbonden partijen

De verbonden partijen waarin de gemeente deelneemt en/of een belang heeft zijn als volgt in te delen:

- Gemeenschappelijke regelingen;
- Vennootschappen;
- Stichtingen en verenigingen.

Verbonden partijen	Bijdrage (bedragen x € 1.000)			
	2023	2024	2025	2026
Gemeenschappelijke regelingen				
1. Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord	-	-	-	-
2. Havenschap Moerdijk	-	-	-	-
3. Regio West-Brabant (RWB)	905	1.032	1.050	1.070
4. Nazorg gesloten stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen	53	53	53	53
5. GGD West-Brabant	1.023	1.042	1.049	1.064
6. Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)	1.680	1.693	1.731	1.769
7. West-Brabants Archief (WBA)	267	267	267	267
8. Stichting Openbaar Onderwijs West-Brabant	-	-	-	-
9. Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	3.106	3.181	3.249	3.339
10. Regionaal Bureau Leren (RBL) West-Brabant	146	149	152	155
11. Werkvoorzieningschap West Noord-Brabant (WVS-groep)	411	413	388	376
12. Belastingsamenwerking West-Brabant (BWB)	949	962	986	1.010
13. Werkplein Hart van West-Brabant	11.485	11.921	12.515	12.858
14. ICT-samenwerking West-Brabant West	1.507	1.572	1.646	1.609
Vennootschappen				
15. BNG Bank NV	-	-	-	-
16. Brabant Water NV	-	-	-	-
17. NV Rewin West-Brabant	128	130	133	136
18. NV Havenbedrijf Moerdijk (Port of Moerdijk)	-	-	-	-
Stichtingen en verenigingen:				
19. Stichting Inkoopbureau West-Brabant	210	210	210	210
20. Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)	156	156	156	156
Totaal	**22.026**	**22.781**	**23.585**	**24.072**

Verdere gegevens per verbonden partij zijn als volgt:

1. Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord	
Vestigingsplaats	Tilburg
Website	https://www.ravbrabantmwn.nl
Visie / doelstelling	Het leveren van kwalitatief hoogwaardige ambulancezorg, die tijdig ter plaatse is en binnen de budgettaire kaders wordt gerealiseerd.
Reden participatie c.q. openbaar belang	- dat het voor een goede ambulancezorg van belang is samen te werken; - dat deze samenwerking gericht is op een niveau van ambulancezorg waarbij de patiënt centraal staat; - dat de ambulancezorg een belangrijke pijler is onder de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, waardoor het wenselijk is om het werkgebied samen te laten vallen met dat van de politieregio's Midden- en West-Brabant en Brabant-Noord.
Bestuurlijk belang gemeente	DB: geen bestuurlijk belang. AB: wethouder P. Joosten
Financieel belang gemeente	Geen

Financiële gegevens

Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
1-1-2023	€ 14.260.000	1-1-2023	€ 31.336.000	€ 0	€ 0
31-12-2023	€ 14.260.000	31-12-2023	€ 36.566.000		

Belangrijke ontwikkelingen	Zowel vanuit het Landelijk Kwaliteitskader Ambulancezorg 1.0 als vanuit (eigen) klanttevredenheidsonderzoeken is de RAV voortdurend alert op kwaliteitsverbetering. De RAV zal de gemeenten daarover periodiek informeren. Daarnaast is de RAV bezig om richting 2024 bezig haar paraatheidsuitbreidingen conform het landelijk referentiekader Spreiding & Beschikbaarheid in 2024 te realiseren. Uitgangspunt dient te zijn dat in het hele werkgebied de responstijd voor A1 ritten niet meer dan 5% wordt overschreden (melding-aankomst meer dan 15 minuten).
Risico's	Er zijn geen financiële risico's.

2. GR Havenschap Moerdijk					
Vestigingsplaats	Moerdijk				
Website	Geen				
Visie / doelstelling	Het bedrijfsmatig (doen) verrichten van werkzaamheden m.b.t. het aandeelhouderschap van het Havenbedrijf Moerdijk NV en het optreden als financier van dit bedrijf.				
Reden participatie c.q. openbaar belang	Via het houden van de aandelen van het Havenbedrijf Moerdijk NV kan mede sturing gegeven worden aan deze NV. Verder kan via de GR de NV worden voorzien van de benodigde financiële middelen. Hierdoor is de NV niet aangewezen op financiering vanuit de markt.				
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente Moerdijk wordt in het bestuur vertegenwoordigd door de wethouders D. Dingemans (economie) en J. van Dorst (financiën).				
Financieel belang gemeente	Gemeente Moerdijk is voor 50% eigenaar. De GR Havenschap Moerdijk is een zgn. 'bedrijfsvoeringsorganisatie' (BVO). De gemeente staat voor 50% garant voor de aan te trekken financieringsmiddelen ten behoeve van Havenbedrijf Moerdijk NV. De begroting van de GR is sluitend, zonder dat een bijdrage van de deelnemers gevraagd wordt. In de begroting is rekening gehouden met het verstrekken van een garantiepremie aan de deelnemers van € 160.000 per deelnemer. De uitvoeringskosten van de GR komen voor rekening van de NV.				
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		
	1-1-2023	€ 97,3 mln.	1-1-2023	€ 176,8 mln	
	31-12-2023	€ 97,3 mln.	31-12-2023	€ 157,8 mln	
Belangrijke ontwikkelingen	De financieringsbehoefte zal vermoedelijk dalen naar € 157,89 miljoen in de loop van 2023.				
Risico's	De GR trekt de financiering aan voor de activiteiten binnen de NV. Als de NV de betalingsverplichtingen niet kan nakomen, komen deze ten laste van de deelnemers van de GR. Bij de verzelfstandiging per 30-12-2016 heeft een risico-inventarisatie plaatsgevonden. De bezittingen van de NV (de Gr heeft het 1e recht van hypotheek en pandrecht) en het eigen vermogen van de GR zijn voldoende om de risico's te dekken. Jaarlijks bij de controle van de jaarrekening toetst de accountant of risico's nog steeds volledig zijn afgedekt. Bij de jaarrekening 2021 was hier sprake van.				

3. Regio West-Brabant (RWB)	
Vestigingsplaats	Etten-Leur
Website	https://www.west-brabant.eu
Visie / doelstelling	De Regio West-Brabant is een alliantie van zeventien gemeenten gericht op behoud en versterking van het regionale vestigingsklimaat. De inzet van de RWB is gericht op vier thema's: economie, arbeidsmarkt, mobiliteit en ruimte. Elke vier jaar stellen de colleges een actieprogramma vast, waarin de strategische opgave voor de komende jaren wordt uitgewerkt. In 2019 is het programma 2019 – 2023 vastgesteld. Het actieprogramma geeft invulling aan de overheidsopgave uit de Economische Agenda die is vastgesteld door de Economic Board West Brabant (overheden, ondernemers en onderwijs). De uitvoeringsstrategie van de RWB is gericht op verbinden, verslimmen en verduurzamen. Hiernaast heeft de RWB een aantal uitvoeringsgerichte taken. Het betreft Kleinschalig Collectief Vervoer (KCV), Routebureau, Regioarcheologie, Programma Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) en het mobiliteitscentrum.
Reden participatie c.q. openbaar belang	☐ Versterking van het regionale vestigingsklimaat kun je niet als individuele gemeente oppakken. ☐ Samenwerking leidt tot focus, meer slagkracht en efficiëntie. Door deelname van de RWB aan de (triple helix) Economic Board West Brabant wordt dit verder versterkt.
Bestuurlijk belang gemeente	AB: burgemeester A.J. Moerkerke, plv. Strategisch beraad: wethouder A.M.J. Dingemans vanuit zijn rol als voorzitter van de sturgroep Logistiek. Vertegenwoordiging in de bestuurscommissie KCV: weth. P. Joosten. Wethouder A.M.J. Dingemans is lid van de commissies van advies EZ en mobiliteit. Wethouder B. is lid van de commissie Ruimte.
Financieel belang gemeente	Gemeente is financier van de RWB. De gemeente kan ook subsidie aanvragen bij beschikbare regionale regelingen.

Financiële gegevens

Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
1-1-2023	€ 754.000	1-1-2023	€ 7.669.000	€ 0	€ 905.000
31-12-2023	€ 722.000	31-12-2023	€ 7.669.000		

Belangrijke ontwikkelingen	In 2022 heeft de gemeente bijna een ton aan subsidie ontvangen voor de ontwikkeling van de Hybride Leeromgeving Logistiek. Dit project komt voort uit de uitvoeringsagenda Havenstrategie en is gericht op het verbinden van onderwijs en bedrijven op arbeidsmarktopgaven. De huidige actieagenda van de RWB loopt in 2023 af. In 2022 worden de voorbereidingen gestart om tot een nieuwe actieagenda te komen.
Risico's	☐ De RWB heeft geen reserve. Eventuele tekorten komen voor rekening van de deelnemende gemeenten. ☐ Moerdijk heeft behoefte aan een aangepaste koers vanuit de RWB. Verandering is echter complex, zeker gezien het grote aantal gemeenten met wisselende belangen.

4. Nazorg gesloten stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen						
Vestigingsplaats	Breda					
Website	N.v.t.					
Visie / doelstelling	Regionale samenwerking op het gebied van de nazorg voor de gesloten stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Gezamenlijke verplichting voor de eeuwigdurende nazorg van de gesloten stortplaats Bavel-Dorst en voor de nazorg van de gesloten stortplaats Zevenbergen tot overdracht aan de provincie.					
Bestuurlijk belang gemeente	AB: wethouder C.J.A. van Dorst; plv. wethouder D. Dingemans DB: wethouder C.J.A. van Dorst					
Financieel belang gemeente						
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	€ 1.015.309	1-1-2023	€ 25.855.321	€ 0	€ 53.168
	31-12-2023	€ 997.672	31-12-2023	€ 25.017.959		
Belangrijke ontwikkelingen	Vanwege de langdurig lage rentestand is het Nazorgfonds niet groot genoeg om de eeuwigdurende nazorgplicht te financieren. De provincie en de vergunninghouders hebben een overeenkomst gesloten om hier de komende jaren, in aanloop naar de nieuwe ALM-studie, diepgaand onderzoek naar te doen. Daarbij zal tevens worden onderzocht of uit de stortplaats, het voorterrein en eventueel de omliggende gronden inkomsten gegenereerd kunnen worden. Onderdeel van de overeenkomst is dat, zo lang het onderzoek loopt, de vergunninghouders de stortplaatsen nog niet voor eeuwigdurende nazorg overdragen aan de provincie en dus zelf risicodragend blijven. Tegelijkertijd handhaaft de provincie de rekenrente op het bestaande niveau. Deze afspraak geldt voor een periode van maximaal 5 jaar. Dit uitstel geeft exploitanten de tijd om samen met de provincie te kijken naar ontwikkelingen die bijdragen aan een verlaging van het benodigde doelvermogen.					
Risico's	Zie hierboven.					

5. GGD West-Brabant						
Vestigingsplaats	Breda					
Website	https://www.ggdwestbrabant.nl					
Visie / doelstelling	Inhoud geven aan de voor de deelnemende gemeenten noodzakelijke en de door de deelnemende gemeenten gewenste samenwerking op het terrein van openbare gezondheidszorg en de preventieve gezondheidszorg. Het bevorderen bewaken en beschermen van de publieke gezondheid: de GGD heeft als doel dat de mensen in West-Brabant zich goed, veilig, gezond en gelukkig (blijven) voelen.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	- Artikel 14 lid 1 Wet publieke gezondheid: Ter uitvoering van bij of krachtens deze wet opgedragen taken draagt het college van burgemeester en wethouders zorg voor de instelling en instandhouding van een gemeentelijke gezondheidsdienst. - Hechte samenwerking in regionaal verband m.b.t. de openbare gezondheidszorg is gewenst en noodzakelijk.					
Bestuurlijk belang gemeente	Algemeen Bestuur: wethouder P. Joosten					
Financieel belang gemeente						
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	€ 5.317.000	1-1-2023	€ 10.000.000	0	€ 1.023.000
	31-12-2023	€ 5.400.000	31-12-2023	€ 10.000.000		
Belangrijke ontwikkelingen	De impact van corona op zowel de GGD-organisatie als onze samenleving en de publieke gezondheid is groot. GGD zal ook in 2023 gemeenten ondersteunen in de zorg die zij hebben voor hun inwoners die fysiek, mentaal of financieel zwaar getroffen zijn door de coronacrisis. GGD doet dit vanuit de volgende ambities voor 2023: - Extra inzet op een GEZONDE EN VEILIGE LEEFOMGEVING. Een gezonde leefomgeving draagt in belangrijke mate bij aan de gezondheid en het welzijn van inwoners. Een omgeving die uitnodigt tot gezond bewegen en ontmoeten, stimuleert daarnaast gezond gedrag; - Nadruk op PREVENTIE. Werken aan een gezonde leefstijl en focus op de thema's uit het Nationale Preventieakkoord (roken, alcohol, overgewicht en mentale gezondheid). Inzet op effectieve preventie door een integrale en planmatige aanpak met gebruik van interventies die bewezen effectief zijn; - Werken aan GELIJKE GEZONDHEIDSKANSEN VOOR IEDEREEN. Nog steeds zijn er inwoners die door hun woon-, leef- en/of werksituatie korter leven en minder jaren in goede gezondheid doorbrengen. De Coronacrisis heeft de verschillen alleen maar groter gemaakt. Gezondheidsachterstanden hebben complexe oorzaken die niet van de ene op de andere dag zijn ontstaan en dus ook een langdurige en integrale aanpak vereisen. In 2023 gaat de GGD daarom domeinoverstijgend aan de slag met die beleidsterreinen die zich richten op bestaansvoorwaarden: wonen, werken, schuldhulpverlening en veiligheid. Verder zal de GGD-organisatie in 2023 werken aan veiligheid digitale gegevensbeheer, brede invoering van de community-aanpak binnen de Jeugdgezondheidszorg en verdere verbetering samenwerking met veiligheidsregio.					
Risico's	Ook voor 2023 blijven mogelijke crises als COVID maar ook de opvang van vluchtelingen, asielzoekers en statushouders een onzekere factor.					

6. Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)						
Vestigingsplaats	Tilburg					
Website	https://www.omwb.nl					
Visie / doelstelling	- Uitvoeren van (wettelijke) VTH-taken (vergunningverlening, toezicht en handhaving) milieu. - Verbeteren kwaliteit leefomgeving, veiligheid en volksgezondheid; - Eenduidige en gelijke behandeling bedrijven en burgers: level playing field.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	- De gemeente is wettelijk verplicht een aantal basistaken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving milieu (VTH-taken milieu) over te dragen aan de OMWB; - Daarnaast is uit oogpunt van continuïteit, kwaliteit, effectiviteit en efficiency besloten de uitvoering van de niet-verplichte VTH-taken milieu en verzoektaken bij de OMWB onder te brengen.					
Bestuurlijk belang gemeente	Lid AB en DB: burgemeester A.J. Moerkerke Plv. lid AB: wethouder Van Dorst					
Financieel belang gemeente	Gemeente is mede-eigenaar en loopt risico voor eventuele financiële tekorten.					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	€2.829.000	1-1-2023	€ 3.004.000	0	€ 1.680.144
	31-12-2023	€ 3.163.000	31-12-2023	€ 2.560.000		
Belangrijke ontwikkelingen	- Inwerkingtreding Omgevingswet (1 januari 2023) - Gelijktijdig met de inwerkingtreding Omgevingswet verschuift het bevoegd gezag voor bodem en ondergrond van provincie naar de gemeente - In Q2 vaststellen van het nieuwe Gemeenschappelijk Uitvoeringskader (GUK) 2023-2026 (basis voor de regionale uitvoering van het basistakenpakket dat bij de OMWB is belegd)					
Risico's	De algemene reserve van de OMWB bedraagt € 2,09 mln. gebaseerd op het normeringsmodel van 5% van de omzet, met een bandbreedte van plus en min 1% (AB-besluit 3 juli 2019). De geïnventariseerde risico's komen uit op afgerond € 1,9 miljoen.					

7. West - Brabants Archief (WBA)

Vestigingsplaats	Bergen op Zoom
Website	https://westbrabantsarchief.nl
Visie / doelstelling	Van de website www.westbrabantsarchief.nl Visie: Het WBA wil een duurzame en betekenisvolle bijdrage leveren aan belanghebbenden (overheid, burger en instellingen) door het verwerven, produceren, opslaan, toegankelijk maken en houden van archiefinformatie, m.n. door het mede realiseren van een e-depotvoorziening. Missie: Het WBA vervult in de ontwikkeling van een open overheid een spilfunctie als beheerder van de archief-informatie van het heden, het verleden en de toekomst. Doelstellingen: - Bijdrage leveren aan een effectieve borging van digitale informatie voor de bedrijfsvoering, verantwoording en controleerbaarheid nu en voor erfgoed in de toekomst; - Goede kwaliteit en beleidsontwikkeling en de uitvoering van kerntaken die voortvloeien uit de Archiefwet 1995 en lokale regelingen; - Uitoefenen van wettelijk toezicht op de nog niet overgebrachte archiefbescheiden; - Goede kwaliteit van innovatie en eigentijdse dienstverlening aan interne en externe klanten.
Reden participatie c.q. openbaar belang	- Regionale aanpak / uitvoering van wettelijke verplichting; - Het realiseren van efficiencywinst. - Realisering gezamenlijk e-depot.
Bestuurlijk belang gemeente	AB: burgemeester A.J. Moerkerke.
Financieel belang gemeente	

Financiële gegevens

Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
1-1-2023	€ 128.073	1-1-2023	€ 281.657	0	€ 266.822
31-12-2023	€ 68.805	31-12-2023	€ 282.302		

Belangrijke ontwikkelingen	- Komen tot een nieuwe verdeelsleutel voor de deelnemersbijdrage die eenvoudig, begrijpelijk, objectief en meetbaar is; - Opgave dienstverlening: Informatie bij het WBA is online te vinden via een website die informatie logisch en overzichtelijk samenbrengt en verbanden legt met aanvullende gegevens uit andere bronnen en medewerkers van het WBA beantwoorden vragen deskundig. - Opgave Basis op orde: Het WBA ontwikkelt zich naar een betrouwbaar regionaal kennis- en informatiecentrum dat zijn partners begeleidt in kwalitatief hoogwaardig informatiebeheer. - Opgave Erfgoed: Het WBA ontwikkelt zich als verbinder van erfgoedspelers in de regio en maakt de geschiedenis van West-Brabant toegankelijk en zichtbaar; - Opgave Organisatie: Het WBA kent de mogelijkheden van de digitale samenleving en speelt in op ontwikkelingen en innovaties die een meerwaarde zijn voor het behalen van zijn doelen.
Risico's	Het WBA beschikt over een beperkt eigen vermogen, de deelnemers staan garant voor een eventueel tekort.

8. Stichting Openbaar Onderwijs West-Brabant						
Vestigingsplaats	Roosendaal					
Website	https://obo-wbr.nl					
Visie / doelstelling	Het voorzien in een kwalitatief en kwantitatief aanbod van onderwijs voor leerlingen van 4 tot 12 jaar.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	☐ Regionale coördinatie / aanpak van wettelijke verplichting; ☐ Het realiseren van efficiencywinst.					
Bestuurlijk belang gemeente	Regiegroep: wethouder mw. P. Joosten: Plv.: wethouder A.M.J. Dingemans.					
Financieel belang gemeente	Geen direct financieel belang. De gemeente Moerdijk blijft te allen tijde verantwoordelijk voor het bieden van toegankelijk openbaar onderwijs (risico).					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	Niet bekend	1-1-2023	Niet bekend	Niet bekend	€ 0
	31-12-2023	Niet bekend	31-12-2023	Niet bekend		
Belangrijke ontwikkelingen	N.a.v. de vastgestelde aangescherpte Koers 2020-2024 ‘Kwaliteit zit in mensen’, wordt ingezet en geïnvesteerd in onderwijsinhoudelijke programma’s, in de mensen, in HR en ondersteuning en service aan de scholen. Vanaf 2022 wordt het nieuwe onderwijsresultaten model gehanteerd. Aan de hand van de referentieniveaus en de schoolweging wordt in beeld gebracht aan welke norm de school dient te voldoen. In 2022 is het leiderschapsprofiel vastgesteld dat in 2023 onderdeel van gesprek moet zijn in de nieuwe ontwikkel- en beoordelingscyclus. OBO wil een eigen visie met daaruit voortvloeiend beleid en een uitvoeringsagenda formuleren ten aanzien van Passend Onderwijs waarbij de kracht van het geheel van OBO en de capaciteit en kwaliteit van hun mensen leidend is in het vormgeven en realiseren van zo passend mogelijk onderwijs voor al hun leerlingen, ook die met specifieke onderwijsbehoeften.					
Risico’s	Het risicoprofiel van de organisatie is bepaald op ‘gemiddeld’. Hierbij hoort een weerstandsvermogen tussen 8% en 13%. OBO hanteert voor het weerstandsvermogen de minimumnorm van 5%. Het betreft het eigen vermogen – materiële activa/rijksbijdrage OCW.					

9. Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VMWB)	
Vestigingsplaats	Breda
Website	https://www.vrmwb.nl
Visie / doelstelling	☐ Het vergroten van de slagkracht van en de samenwerking tussen de hulpverlenings-diensten; ☐ Het realiseren van de noodzakelijke kwaliteitsverbetering op het gebied van de (voorbereiding van de) rampenbestrijding.
Reden participatie c.q. openbaar belang	☐ Realiseren van efficiencywinst; ☐ Realiseren van kwaliteitsbevordering; ☐ Invullen wettelijke plicht op grond van artikel 3 van de Brandweerwet 1985 (wettelijk verplichte gemeenschappelijke regeling); ☐ Bewerkstelliging doelmatig georganiseerde en gecoördineerde uitvoering van brandweer- en rampbestrijdingstaken; ☐ Bevordering goede hulpverlening bij een ongeval of ramp
Bestuurlijk belang gemeente	Burgemeester A.J. Moerkerke is lid van het algemeen bestuur; plv. wethouder A.M.J. Dingemans
Financieel belang gemeente	De 26 deelnemende gemeenten dragen er zorg voor dat de VMWB over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen, waarmee de exploitatie en het afdekken van financiële risico's is gewaarborgd.

Financiële gegevens

Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
1-1-2023	€ 14.098.000	1-1-2023	€ 55.127.000	€ 0	€ 3.105.565
31-12-2023	Niet bekend	31-12-2023	Niet bekend		

Belangrijke ontwikkelingen

Als basis voor de beleidsbegroting 2023 gebruikt de veiligheidsregio het beleidsplan "Samen werken aan veiligheid en veerkracht" waarin ze onze voornemens voor 4 jaar (2019-2023) hebben opgenomen. Om dit alles te realiseren is de begroting 2023 samengesteld met inachtneming van de vastgestelde begrotingskaders vanuit de kaderbrief 2023. Daarnaast is rekening gehouden met de wens voor een beleidsarme begrotingsvariant in afwachting op besluitvorming van het AB betreffende de taakstellingsopdracht.

Taakstelling:

Met behandeling van de kadernota 2022 in de vergadering van 22 februari 2021 gaf het Algemeen Bestuur (AB) de opdracht om extra besparingsmogelijkheden uit te werken inclusief de gevolgen daarvan voor zowel Veiligheidsregio MWB als gemeenten. Doel hierbij is het creëren van transparantie in de dienstverlening en het kunnen nemen van weloverwogen beslissingen voor de

Onder leiding van de heer Depla geeft een bestuurlijke commissie sturing aan deze complexe opdracht. De opdracht van het AB is door de bestuurlijke commissie niet opgevat als een puur financiële of boekhoudkundige exercitie. De genoemde verkenningen naar mogelijke besparingen zijn aanleiding geweest om zorgvuldig stil te staan bij de inhoudelijke betekenis van de rollen en taken. Er zijn vijf profielen op een rij gezet ('Wat voor veiligheidsregio willen wij zijn?') en per profiel is gekeken naar de rol, positie, kernkwaliteiten en taken van de veiligheidsregio. Daarnaast zijn de diverse autonome en maatschappelijke ontwikkelingen in beeld gebracht. Het gaat om ontwikkelingen waarmee we nu al of op korte termijn te maken krijgen en waarop we moeten voorsorteren en inspelen. Hiervan hebben we ook, voor zover op dit moment mogelijk is, de financiële impact in kaart gebracht.

De takendiscussie is in het eerste kwartaal van 2022 in de bestuursvergaderingen behandeld. De besluitvorming hierover wordt later door middel van een begrotingswijziging verwerkt. Deze begroting is daarmee een beleidsarme begroting waarin geen onomkeerbare voorstellen worden gedaan.

Afhankelijk van de besluitvorming kunnen de beleidsmatige ontwikkelingen zoals onder de vier pijlers opgenomen in deze beleidsbegroting, in minder of meerdere mate worden gerealiseerd in 2023.

Risico's

De risico's worden door de Veiligheidsregio in een risicomatrix opgenomen in de begroting en opgenomen in een risicoparagraaf. Er zijn voorzieningen getroffen voor verplichtingen en financiële risico's in de toekomst. Deze worden elk jaar getoetst en op het noodzakelijke niveau gebracht. Daarnaast beschikt de GR over een aanzienlijk eigen vermogen (zie de hiervoor vermelde bedragen).

10. Regionaal Bureau Leren (RBL) West-Brabant						
Vestigingsplaats	Breda					
Website	https://rblwest-brabant.nl					
Visie / doelstelling	In de RMC-regio West-Brabant via samenwerking het schoolverzuim en het voortijdig schoolverlaten verder terugdringen.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	☐ Kwaliteitsverbetering; ☐ Efficiencywinst.					
Bestuurlijk belang gemeente	Lid gemeenschappelijk orgaan: wethouder mw. P. Joosten; Plv.: wethouder A.M.J. Dingemans					
Financieel belang gemeente						
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	€ 0	1-1-2023	€ 750.000	€ 0	€ 145.949
	31-12-2023	€ 0	31-12-2023	€ 750.000		
Belangrijke ontwikkelingen	In 2023 is gepland de doorontwikkeling van het RBL: 1. Herijkte visie op Leerplicht/RMC/VSV, de samenwerking en de rol van het RBL daarbinnen. 2. Passend scenario wordt uitgewerkt voor het RBL met duidelijkheid over taken, governance/besturing, exploitatie, kosten en overhead. 3. Implementatie van het gekozen scenario. Door de wijziging van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen, dient de gemeenschappelijke regeling aangepast te worden. Belangrijkste wijzigingen hebben betrekking op o.a. nieuwe of te wijzigen GR, uittreding uit GR, zienwijzen, participatie op regionaal niveau, evaluatie, actieve informatieplicht, gemeenschappelijke adviescommissie, regionaal enqueterecht, positie rekenkamer(commissie), en aanpassing termijnen P&C-cyclus.					
Risico's	Bij de gemeenschappelijke regeling staan de deelnemende gemeenten financieel garant. Er wordt geen weerstandsvermogen opgebouwd. De gemeente Moerdijk kan, indien nodig, putten uit de beschikbare reserve "LMC-gelden leerplicht" (stand 1-1-2022: € 21.734).					

11. Werkvoorzieningschap West Noord-Brabant (WVS-groep)	
Vestigingsplaats	Roosendaal
Website	https://www.wvs.nl
Visie / doelstelling	WVS groep biedt op grond van de Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) mensen met een (grote) achterstand op de arbeidsmarkt kansen zichzelf door middel van arbeid te ontwikkelen. Doel is het vinden van regulier werk of in een (meer) beschutte omgeving. WVS groep voert haar missie uit in aansluiting op het gemeentelijk beleid van de aan de gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten. Met de inwerkingtreding van de Participatiewet per 1 januari 2015 vindt er geen instroom meer plaats van mensen in een Wsw-dienstverband. WVS-groep wordt omgevormd tot een leerwerkbedrijf waar mensen, uit de doelgroep Participatiewet, kansen worden geboden om zich te ontwikkelen om zo meer perspectief te krijgen op deelname aan de reguliere arbeidsmarkt. De regie van de leerwerktrajecten vindt plaats onder regie van het Werkplein Hart van West-Brabant. Naast het aanbieden van leerwerktrajecten zal ook het instrument beschut werken via WVS-Groep uitgevoerd worden.
Reden participatie c.q. openbaar belang	☐ Regionale samenwerking in de uitvoering van de wettelijke verplichting (Wsw); ☐ Het voorkomen van structurele uitsluiting van mensen met een afstand tot de reguliere arbeidsmarkt; ☐ Het realiseren van efficiencywinst door regionale samenwerking.
Bestuurlijk belang gemeente	AB: wethouder B. Blom, plv. wethouder P. Joosten.
Financieel belang gemeente	

Financiële gegevens

Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
1-1-2023	€ 4.506.000	1-1-2023	€ 20.299.000	€ 0	€ 410.977
31-12-2023	€ 3.250.000	31-12-2023	€ 21.555.000		

Belangrijke ontwikkelingen	Het lijkt erop dat de WVS redelijk door de coronacrisis is gekomen. Met behulp van extra middelen van het rijk om de derving van het exploitatieresultaat te dekken staat de WVS er financieel momenteel goed voor. Komend jaar zal moeten blijken of men de opdrachten kan blijven vervullen met het teruglopend aantal FTE SW. De ketensamenwerking tussen WVS, Werkplein en ISD gaat een nieuwe fase in. De proeftuinen zijn dit jaar samengevoegd. Zo wordt nu onderzocht of er ook andere doelgroepen zijn die bij de WVS werkzaam kunnen zijn. Het mens-ontwikkelbedrijf wordt op die manier verder gevuld.
Risico's	In 2015 heeft op verzoek van het DB van WVS door Deloitte een onderzoek plaatsgevonden naar het benodigde weerstandsvermogen o.b.v. een risicokwantificering. Hieruit bleek dat het benodigde weerstandsvermogen circa € 6 miljoen zou moeten zijn. Het benodigde weerstandsvermogen kan worden opgesplitst in twee gedeelten. Het eerste gedeelte is het weerstandsvermogen voor risico's die niet door WVS beïnvloedbaar zijn, de externe risico's. Dit bedrag is circa € 3,2 miljoen. Het tweede gedeelte, ad € 2,8 miljoen is voor wel beïnvloedbare risico's, waarvoor beheersings-maatregelen getroffen kunnen worden, ter vermindering van de risico's. Ten behoeve van de afwikkeling van het subsidieproces is het nodig om terug te vorderen, ondanks dat er bij aanvang van de inkooprelatie een factuur zal worden verstuurd.

12. Belastingsamenwerking West-Brabant (BWB)								
Vestigingsplaats	Etten-Leur							
Website	https://www.bwbrabant.nl							
Visie / doelstelling	De taken op het gebied van heffing en invordering van belastingen, de Wet Waardering Onroerende Zaken en de BAG voor de deelnemers uit te voeren.							
Reden participatie c.q. openbaar belang	Terugdringen kwetsbaarheid; Het realiseren van efficiencywinst.							
Bestuurlijk belang gemeente	DB: Wethouder J. van Dorst AB: Wethouder J. van Dorst. Plv. AB-lid: wethouder D. Dingemans.							
Financieel belang gemeente								
Financiële gegevens	Eigen vermogen			Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023	
	1-1-2023	€	0	1-1-2023	€ 5.018.500	0	€ 1.009.900	
	31-12-2023	€	0	31-12-2023	€ 4.868.500			
Belangrijke ontwikkelingen	Afgelopen jaren zijn grote projecten gerealiseerd. De BWB is overgegaan naar het waarderen op gebruiksoppervlak en heeft nieuwe applicaties in gebruik genomen voor waarderen, heffen en innen van belastingen en de financiële administratie. Daarnaast was er een grote stijging van het aantal bezwaren tegen de waarde van de onroerende zaken en had de organisatie te maken met de maatregelen voor en gevolgen van het Coronavirus. Al deze projecten en ontwikkelingen hebben een zware stempel gedrukt op de organisatie. In 2023 zullen geen nieuwe grote projecten worden opgestart, maar zullen bestaande projecten worden afgerond en geoptimaliseerd. Daarnaast dient de samenhangende objectenregistratie zich aan. Dat is een nieuwe basisregistratie waarvan de WOZ deel gaat uitmaken. De voorbereidingen zijn reeds gestart en zullen doorgaan in 2023. Verder wordt veel aandacht besteed aan de communicatie met burgers en bedrijven om bezwaren rechtstreeks in te dienen bij de BWB zonder tussenkomst van no cure no pay bedrijven. Naar verwachting zal het aantal bezwaren toenemen, maar zullen de kosten voor de no cure no pay bedrijven zich stabiliseren							
Risico's	Door de huidige arbeidsmarkt is het erg lastig (bepaalde) vacatures in te vullen. De BWB moet hierdoor regelmatig teruggevallen op duurdere inhuur. Dit is als risico gemeld in de begroting. Als risicobedrag is € 100.000 aangegeven. Aangegeven is dat de kosten van no cure no pay bedrijven zich stabiliseren. Echter, de BWB ziet hier wel een risico dat de kosten alsnog toenemen. Dit risico wordt ingeschat op € 100.000. De BWB beschikt niet over een eigen vermogen, de deelnemers staan garant voor een eventueel tekort. Overschotten vloeien terug naar de deelnemers. Voor financiële tegenvallers is in de begroting 2023 een post onvoorzien opgenomen van € 80.000.							

13. Werkplein Hart van West-Brabant (HvWB)	
Vestigingsplaats	Etten-Leur
Website	https://werkpleinhartvanwest-brabant.nl
Visie / doelstelling	Het Werkplein streeft ernaar zoveel mogelijk potentiële werknemers van de deelnemende gemeenten naar vermogen te laten participeren op de reguliere arbeidsmarkt of, indien dit niet haalbaar is, in de maatschappij. Efficiënte en effectieve uitvoering van de Participatie-wet en aanverwante inkomensondersteunende regelingen loaw, loaz en BBZ, de Wet inburgering 2021 alsmede het minimabeleid.
Reden participatie c.q. openbaar belang	☐ Terugdringen kwetsbaarheid; ☐ Het realiseren van efficiencywinst.
Bestuurlijk belang gemeente	AB: wethouder B. Blom
Financieel belang gemeente	

Financiële gegevens

Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
1-1-2023	€ 0	1-1-2023	€ 10.757.430	0	€ 11.484.660
31-12-2023	€ 0	31-12-2023	€ 10.784.079		

Belangrijke ontwikkelingen	De begroting 2023 is gebaseerd op de ervaringscijfers (realisatie 2021) en de verwachte ontwikkelingen ten aanzien van het bestandsvolume en prijs- en loonstijgingen (op basis van de prognoses van het CPB). Hoewel binnen deze prognoses de gevolgen van de coronacrisis op de economie (economisch herstel) is meegenomen, is het lastig te voorspellen hoe het bestandsvolume zich zal ontwikkelen. Mocht blijken dat de huidige prognoses sterk afwijken van de realiteit, waardoor deze begroting niet meer realistisch is zal een herziene begroting worden voorgelegd. Vanaf eind 2022 gaan medewerkers van het Werkplein zich bevinden in de toegangen van de gemeente. Door te werken vanuit gebiedsteams kan een meer specifieke lokale agenda worden uitgevoerd met aansluiting op lokale netwerken van lokale partners. Dit versterkt de samenwerking binnen het sociaal domein.
Risico's	De lokale uitgaven voor deze regelingen kunnen behoorlijk afwijken van de prognoses als gevolg van economische en landelijke politieke ontwikkelingen c.q. besluiten. Het Werkplein beschikt niet over een algemene reserve, wel over een post onvoorziene uitgaven van € 50.000. Het Werkplein is een gemeenschappelijke regeling waarvoor de gemeenten garant staan. Het aanhouden van een eigen vermogen om risico's te kunnen opvangen is derhalve niet strikt noodzakelijk.

14. ICT-samenwerking West-Brabant West						
Vestigingsplaats	Zevenbergen					
Website	https://www.ictwbw.nl					
Visie / doelstelling	Het verzorgen van een kwalitatief hoogwaardige en doelmatige uitvoering van de ICT-taken voor de deelnemers.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	☐ het verlagen van de kwetsbaarheid; ☐ het realiseren van kostenreductie door schaalvergroting; ☐ het verhogen van de kwaliteit van de dienstverlening; ☐ het verhogen van de professionaliteit van de medewerkers; ☐ het verhogen van de arbeidsproductiviteit; ☐ het delen van kennis en het creëren van specialisatie.					
Bestuurlijk belang gemeente	Bestuurslid: wethouder B. Blom.					
Financieel belang gemeente						
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	€ 1.074.200	1-1-2023	€ 7.611.000	0	€ 1.506.770
	31-12-2023	€ 429.600	31-12-2023	€ 6.111.000		
Belangrijke ontwikkelingen	Uitvoering geven aan de regionale visie ICTWBW ter verbetering van de regionale samenwerking, dienstverlening en SaaS-strategie naar 2024					
Risico's	ICT WBW beschikt niet over een eigen vermogen, de deelnemers staan garant voor een eventueel tekort. Voor het opvangen van financiële tegenvallers is in de begroting 2023 een raming voor onvoorziene uitgaven opgenomen van € 77.000					

15. BNG Bank NV						
Vestigingsplaats	Den Haag					
Website	https://www.bngbank.nl/Home					
Visie / doelstelling	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De BNG biedt financiële diensten op maat, zoals kredietverlening, betalingsverkeer, advisering en elektronisch bankieren.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het door de statuten beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. BNG Bank bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie van beide elementen heeft de bank een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de burger uiteindelijk tot lagere kosten voor tal van voorzieningen.					
Bestuurlijk belang gemeente	Gemeente is aandeelhouder. Wethouder J. van Dorst is afgevaardigde.					
Financieel belang gemeente	Gemeente is aandeelhouder. De gemeente bezit 27.027 aandelen à € 2,50 = € 67.567,50 (belang van 0,05%).					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	Onbekend	1-1-2023	Onbekend	Onbekend	0
	31-12-2023	Onbekend	31-12-2023	Onbekend		
Belangrijke ontwikkelingen	Het is nog niet bekend of vanuit de Europese Centrale Bank (ECB) richtlijnen komen met betrekking tot het verstrekken van dividend aan de aandeelhouders. Verder heeft ook de economische ontwikkeling in relatie tot het verloop van de coronapandemie en oorlog Oekraïne impact op het opereren en functioneren van de bank. Of dit leidt tot significante wijzigingen ten opzichte van 2022 is nu nog niet te voorzien.					
Risico's	De BNG wordt als een zeer solide bank aangemerkt. BNG Bank is na de Staat een van de grootste emittenten van Nederland. Het door de BNG uitgegeven schuldpapier heeft een credit rating Aaa van Moody's, AAA van Standard & Poor's en AAA van Fitch.					

16. Brabant Water NV						
Vestigingsplaats	Den Bosch (hoofdvestiging); Breda (nevenvestiging).					
Website	https://www.brabantwater.nl					
Visie / doelstelling	De levering van drinkwater van hoge kwaliteit, water op maat en watergerelateerde producten en diensten.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Het behartigen van de streekbelangen (volksgezondheid, milieu en economische ontwikkeling).					
Bestuurlijk belang gemeente	Gemeente is aandeelhouder. Wethouder J. van Dorst is afgevaardigde.					
Financieel belang gemeente	Gemeente is aandeelhouder; 53.002 aandelen (1,9% van het totaal).					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	Onbekend	1-1-2023	Onbekend	Onbekend	0
	31-12-2023	Onbekend	31-12-2023	Onbekend		
Belangrijke ontwikkelingen	De klimaatveranderingen en de droogte hebben invloed op de watervoorraad. Om in de toekomst waterlevering te kunnen blijven garanderen zijn investeringen nodig. Dit heeft mogelijk effect op de tariefstelling.					
Risico's	De aanwezige reserves worden voldoende geacht om de risico's af te dekken.					

17. NV Rewin West-Brabant						
Vestigingsplaats	Breda					
Website	https://www.rewin.nl					
Visie / doelstelling	De regionale ontwikkelingsmaatschappij NV REWIN West-Brabant is een uitvoeringsorganisatie van 18 gemeenten en heeft als doel het versterken van de regionale economische ontwikkeling van West-Brabant . Dit doet zij door uitvoering te geven aan de Economische Agenda van de Economic Board (Overheden, onderwijs en ondernemers). Hiertoe is in 2019 een meerjarig uitvoeringsprogramma vastgesteld. Inzet is gericht op realisatie van de sectorprogramma's voor maintenance, logistiek en agrofood/biobased economy en op het bevorderen van start-ups en innovatief MKB.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	De economische agenda van de board en het uitvoeringsprogramma Rewin versterken het lokale vestigingsklimaat en dragen bij aan realisatie van onze lokale economische opgave. Daarnaast sluit de inzet van Rewin goed aan bij de inzet die in het kader van de Havenstrategie noodzakelijk is.					
Bestuurlijk belang gemeente	Gemeente is aandeelhouder. Wethouder A.M.J. Dingemans is afgevaardigde voor de Aandeelhoudersvergadering (AVA).					
Financieel belang gemeente	Gemeente is houder van 17 aandelen met een totale waarde van € 7.714. Er wordt alleen dividend uitgekeerd als de algemene vergadering daartoe besluit.					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	Niet bekend	1-1-2023	Niet bekend	€ 0	€ 128.000
	31-12-2023	Niet bekend	31-12-2023	Niet bekend		
Belangrijke ontwikkelingen	De afgelopen jaren is de samenwerking tussen Rewin en het Havenbedrijf versterkt. Dit als gevolg van de Uitvoeringsagenda havenstrategie 2018 – 2021, waar Rewin actief partner in is. Deze agenda is eind 2021 afgerond. Momenteel wordt gewerkt aan een nieuwe uitvoeringsagenda. Er is een directeurenoverleg geformeerd waar naast de gemeente, de provincie en het Havenbedrijf ook VNO-NCW en Rewin zitting in hebben. Doel hiervan is om in het nieuwe uitvoeringsprogramma ook direct uitvoeringskracht te organiseren bij relevante stakeholders. Op gebied van circulaire economie, vergroening van de chemie/ grondstoffentransitie doen zich momenteel veel ontwikkelingen voor. Deze thema's hebben echter (nog) geen plek in de strategie van de Economic Board en de meerjarige Uitvoeringsagenda van Rewin. Inzet vanuit Moerdijk is om daar verandering in te brengen. De overheidsvertegenwoordiging in de Economic Board is na de gemeenteraadsverkiezingen gewijzigd. Vanuit de overheden neemt nu deel: Carla van Kranenborg-van Eerd (wethouder Breda, voorzitter CvA EZ RWB), Dominique Hopmans (wethouder Bergen op Zoom), Mark Buijs (burgemeester Oosterhout).					
Risico's	Financiële tekorten komen niet voor rekening van de aandeelhouders. Bij een eventueel faillissement van de NV vervallen de aandelen.					

18. NV Havenbedrijf Moerdijk						
Vestigingsplaats	Moerdijk					
Website	https://www.portofmoerdijk.nl					
Visie / doelstelling	Het Havenbedrijf Moerdijk beheert, exploiteert en ontwikkelt het Zeehaven- en Industrieterrein Moerdijk.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	In de Havenstrategie Moerdijk 2030 en de daaraan gekoppelde dynamische Uitvoeringsagenda zijn de doelen op basis van de 3P's People, Planet en Profit geformuleerd. Naast de activiteiten die direct gerelateerd zijn aan het beheer, de exploitatie en de ontwikkeling van het Zeehaven- en Industrieterrein Moerdijk levert het Havenbedrijf een belangrijke bijdrage aan de People en Planet doelen.					
Bestuurlijk belang gemeente	Gemeente is aandeelhouder via de GR Havenschap Moerdijk. De gemeente wordt daarin vertegenwoordigd door wethouder A.M.J. Dingemans en wethouder J. van Dorst. Wethouder A.M.J. Dingemans is afgevaardigde voor de Aandeelhoudersvergadering.					
Financieel belang gemeente	Gemeente is via de GR Havenschap Moerdijk materieel houder van 50% van de aandelen. Er wordt alleen dividend uitgekeerd als de algemene vergadering daartoe besluit en indien dit past binnen de regels van het dividendbeleid.					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	Niet bekend	1-1-2023	Niet bekend	€ 0	€ 0
	31-12-2023	Niet bekend	31-12-2023	Niet bekend		
Belangrijke ontwikkelingen	Najaar 2022 vertrekt de huidige directeur. Gemeente Moerdijk wordt vanwege haar rol als aandeelhouder en grondgebied gemeente betrokken bij de werving van een nieuwe directeur Het wordt steeds duidelijker dat de energietransitie en de grondstoffentransitie nieuwe ruimtevragen en inpassingsvragen met zich meebrengen. Een deel van deze thema's zal terugkomen in de omgevingsvisie van de gemeente. In verlengde van de havenstrategie 2030 is een nieuwe uitvoeringsagenda in ontwikkeling. Er is een directeurenoverleg ingesteld waarin naast de gemeente, de provincie en het havenbedrijf ook VNO-NCW en Rewin deelnemen. Dit om uitvoeringskracht gerichter te kunnen organiseren.					
Risico's	De GR zorgt nog voor de financiering van het Havenbedrijf. Het weerstandsvermogen is ruim toereikend om eventuele risico's hiervan af te dekken. Hiernaast beschikt de GR over onderpanden op gronden en erfpachtinkomsten, zodat risico's uiterst gering zijn.					

19. Stichting Inkoopbureau West-Brabant						
Vestigingsplaats	Etten-Leur					
Website	https://www.inkoopbureauwestbrabant.nl					
Visie / doelstelling	Het uitvoeren van en adviseren in een gezamenlijk inkoop- en aanbestedingsbeleid ter professionalisering evenals voor het behalen van voordelen op zowel financieel, kwalitatief als procesmatig gebied voor de zelfstandige gemeenten.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	☐ Het behalen van voordelen op financieel, kwalitatief en procesmatig gebied; ☐ Voldoen aan rechtmatigheid van de aanbestedingsregels en -processen.					
Bestuurlijk belang gemeente	Algemeen bestuur: burgemeester A.J. Moerkerke Plv.: wethouder J. van Dorst					
Financieel belang gemeente	Iedere deelnemende gemeente is een éénmalig entreegeld verschuldigd afhankelijk van het aantal inwoners per gemeente. Dit bedrag wordt terugontvangen na liquidatie (art. 7.3 en 7.4). Verder is de gemeente een bedrag verschuldigd per dagdeel dat afgenomen wordt.					
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	€ 683.000	1-1-2023	€ 495.000	€ 0	€ 210.440
	31-12-2023	Niet bekend	31-12-2023	Niet bekend		
Belangrijke ontwikkelingen	In 2022 is door TwijnstraGudde het rapport “Boeien en Binden” gepresenteerd aan het Inkoopbureau en de deelnemers, met daarin aanbevelingen voor het toekomstbestendig worden en blijven van het Inkoopbureau. Hiervoor zijn veranderingen nodig in de organisatie en in de dienstverlening. In 2023 zullen deze veranderingen in de praktijk worden doorgevoerd.					
Risico’s						

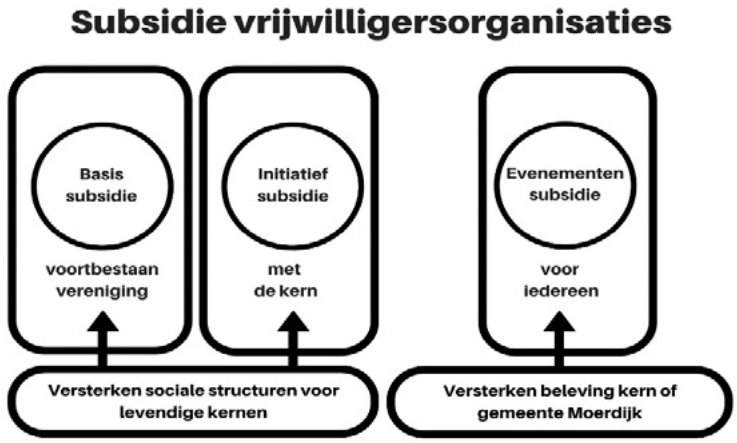
20. Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)						
Vestigingsplaats	Den Haag					
Website	https://vng.nl					
Visie / doelstelling	- De leden collectief en individueel bijstaan bij de vervulling van hun bestuurstaken; - Voor de leden of groepen van leden afspraken maken met andere overheden over het arbeidsvoorwaardenbeleid in de overheidssector en overeenkomsten inzake de arbeidsvoorwaarden van personeel in de sector gemeenten aan te gaan met werknemersorganisaties.					
Reden participatie c.q. openbaar belang	Belangenbehartiging voor leden.					
Bestuurlijk belang gemeente	Gemeente is lid van de VNG. Afgevaardigde voor de ledenvergadering is het college van B&W.					
Financieel belang gemeente						
Financiële gegevens	Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Resultaat 2023	Bijdrage 2023
	1-1-2023	Niet bekend	1-1-2023	Niet bekend	Niet bekend	€ 156.000
	31-12-2023	Niet bekend	31-12-2023	Niet bekend		
Belangrijke ontwikkelingen	Geen					
Risico's	Weinig tot geen risico, gelet op de rechtsvorm, de omvang van het EV en het totaal aantal deelnemers.					

Paragraaf Subsidies

1. Subsidie voor vrijwilligersorganisaties

Vrijwilligersorganisaties

In 2017 heeft het college een nieuw subsidiekader voor vrijwilligersorganisaties vastgesteld. Met dit kader is duidelijk wat voor categorieën subsidies voor vrijwilligersorganisaties wij hebben, wat het algemene uitgangspunt is en waar de subsidie in hoofdzaak voor bedoeld is.

Binnen elke categorie is het mogelijk om verschillende soorten subsidies een plek te geven die specifieke beleidsdoelen nastreven. Dit geeft ons de mogelijkheid om per onderwerp goed te monitoren of een subsidie effectief is. Wat legitimeert om een regeling aan te houden, aan te passen of te laten vervallen. Zo sturen we op resultaat en beperken we de regeldruk.

Basissubsidie
Dit is een structurele subsidie waarmee activiteiten worden gewaardeerd, die bijdragen aan de sociale structuren binnen de kernen van onze gemeente, zonder deze naar aard en inhoud te beïnvloeden. Jaarlijks dienen vrijwilligersorganisaties een aanvraag in voorzien van een activiteitenplan en begroting.
Alle voorwaarden zijn vastgelegd in de Nadere regels Basissubsidie Vrijwilligersorganisaties. Jaarlijks ontvangen ruim 200 vrijwilligersorganisaties een basissubsidie.

Initiatiefsubsidie
Dit is een bijdrage in de kosten van losse activiteiten die voor en door inwoners en/of organisaties in een kern worden opgepakt. De initiatiefsubsidie is onderverdeeld in verschillende regelingen. Allemaal met een specifiek beleidsdoel. Voor nu zijn de volgende regelingen van toepassing:

1. Initiatiefsubsidies Vrijwilligersorganisaties
   doel:
   Het samenbrengen van inwoners in een kern in de gemeente Moerdijk waarbij het versterken van de sociale structuren binnen deze kern centraal staat

2. Vitale en Cultuurrijke samenleving
   doel:
   1.Een klimaat waarin inwoners hun talenten op het gebied van sport en cultuur kunnen ontwikkelen;
   2.Het bevorderen van een gezonde leefstijl;
   3.Het bevorderen van een vitale samenleving;
   4.Borging en voortzetting van sportieve en cultuurrijke activiteiten.
3. Startsteun
   Ondersteuning in de opstart van duurzame kansrijke maatschappelijke initiatieven die bijdragen aan een betere woon- of leefomgeving voor inwoners van de gemeente Moerdijk

Evenementensubsidie
Oktober 2017 is de evenementensubsidie nieuw leven in geblazen met het vaststellen van de Nadere regels evenementensubsidie. Inzet van deze regeling is evenementen te ondersteunen die de beleving van een kern of de gemeente Moerdijk in zijn geheel versterken. In de regeling zijn specifieke evenement gerelateerde kosten opgenomen die worden gesubsidieerd. De helft van deze kosten worden op basis van offertes gesubsidieerd tot een maximum van € 10.000.

Startsubsidie
Dit is een eenmalige subsidie die wordt verleend aan vrijwilligersorganisaties om een formele rechtspersoon te vestigen. Een vereniging of stichting.
Het gaat hierbij om een vast bedrag van € 300 ter vergoeding van kosten voor inschrijving bij de Kamer van Koophandel en notariskosten.
Op grond van overlegging van nota's van kamer van Koophandel en notaris wordt het vaste bedrag aan de betreffende organisatie beschikbaar gesteld. Een startsubsidie wordt alleen aan vrijwilligersorganisaties verleend die ook in aanmerking komen voor een basissubsidie.

2. Subsidie voor uitvoeringsorganisaties

Deze subsidie wordt ook wel budgetsubsidie genoemd. Dit is een subsidie, waarbij de instelling of organisatie een gemaximeerd taakstellend bedrag krijgt om een tevoren overeengekomen activiteitenaanbod uit te voeren. Deze budgetsubsidies worden gehanteerd bij professionele instellingen, zoals bijvoorbeeld Surplus Welzijn en vrijwilligersorganisaties zoals bijvoorbeeld Stichting Cultuur Moerdijk of De Kinderboerderij die voor de gemeente een accommodatie exploiteert.

De subsidieverlening vindt deels op basis van wettelijke taken en deels op basis van autonome taken plaats. Zo dient de gemeente op grond van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning het algemeen maatschappelijk werk in stand te houden. Daarentegen is het instandhouden van de kinderboerderij een autonome taak.

Met een budgetgesubsidieerde instelling of organisatie worden jaarlijks prestatieafspraken gemaakt. De instelling of organisatie dient jaarlijks een jaarrekening en een inhoudelijk verslag te overleggen. Bij een subsidie vanaf € 50.000 dient tevens een accountantsverklaring te worden overlegd. We verlenen jaarlijks tussen de € 2,5 en € 3 miljoen aan 12 tot 20 organisaties. Afhankelijk van de beleidsdoelstellingen in dat jaar.

gemeente Moerdijk

Meerjarenbegroting
2023-2026

BELEIDSINDICATOREN

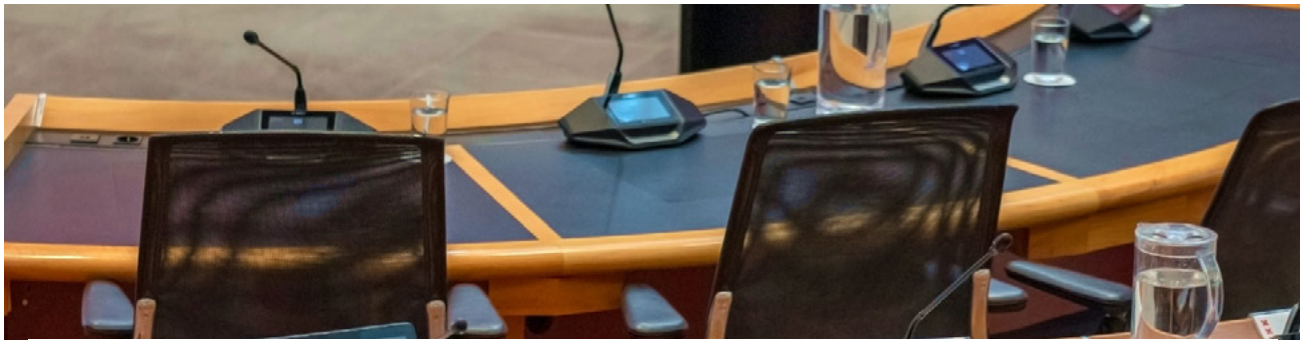
Beleidsindicatoren

Voor de gemeenten is door de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING) een lijst van indicatoren ontwikkeld en samengesteld. Daarbij golden een aantal belangrijke uitgangspunten:

- de indicatoren leveren een bijdrage aan de versterking van het horizontaal toezicht;
- de raadsleden worden daarmee in staat gesteld om op maatschappelijke effecten te kunnen sturen;
- de indicatoren zijn van toepassing op alle gemeenten;
- de indicatoren zijn gebaseerd op landelijke bronnen waardoor er geen extra informatie uitvraag hoeft te worden gedaan en zodat gemeenten automatisch deelnemen;
- er worden bestaande bronnen gebruikt;
- de indicatoren worden regelmatig door de bronnen gepubliceerd;
- voor de indicatoren met betrekking tot het 'sociaal domein' is aangesloten bij de reeds bestaande 'Gemeentelijke monitor sociaal domein'.

Deze indicatoren dragen bij om de begroting en jaarverslagen beleidsmatiger te maken, zodat raadsleden op de belangrijke momenten in de planning & control cyclus zich een beeld kunnen vormen over behaalde en te behalen beleidsresultaten. Omdat het wenselijk is de resultaten van gemeenten te kunnen vergelijken moeten deze indicatoren vanaf de begroting 2017 worden opgenomen.

Op de website www.waarstaatjegemeente.nl vindt u op het dashboard het onderdeel Besluit Begroting en Verantwoording. De hieronder vermelde indicatoren zijn van 31 augustus 2022. De indicatoren worden doorlopend aangepast o.b.v. nieuwe gegevens uit de onderliggende bronnen.

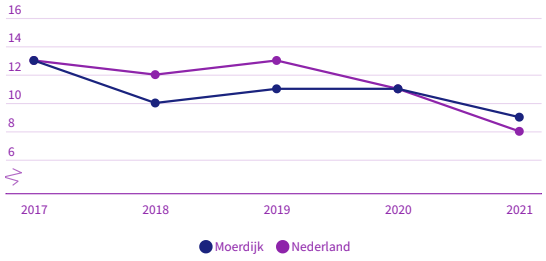

Besluit Begroting en Verantwoording

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

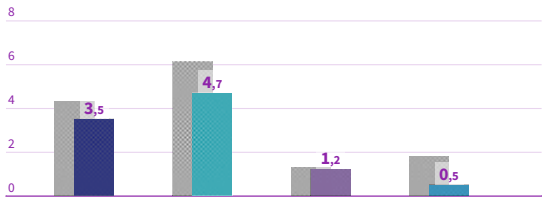
Veiligheid

Verwijzingen Halt
per 1.000 jongeren

Halt | **2017 - 2021**

Misdrijven
Moerdijk, per 1.000 inwoners

Geweldsmisdrijven | Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) | Diefstallen uit woning | Winkeldiefstallen | Nederland | Voorlopig

meerdere bronnen | **2021**

Economie

Functiemenging

56,4% Moerdijk **53,3%** Nederland

Meerdere bronnen | **2021**

Vestigingen (van bedrijven)
per 1.000 inw.15 t/m 64jr

171,6 Moerdijk **165,1** Nederland

LISA | **2021**

Onderwijs

Absoluut verzuim
per 1.000 leerlingen

1,8 Moerdijk

2,5 Nederland

DUO/Ingrado | **2021**

Relatief verzuim
per 1.000 leerlingen

19 Moerdijk

19 Nederland

DUO/Ingrado | **2021**

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

1,9% Moerdijk **1,9%** Nederland

DUO/Ingrado | **2021**

Sport, cultuur en recreatie

Niet-sporters

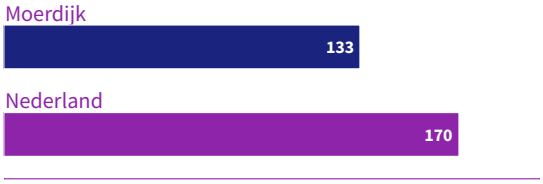
54,0% Moerdijk

49,3% Nederland

Meerdere bronnen | **2020**

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval
kg per inwoner

CBS statistiek Huishoudelijk afval | **2020**

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

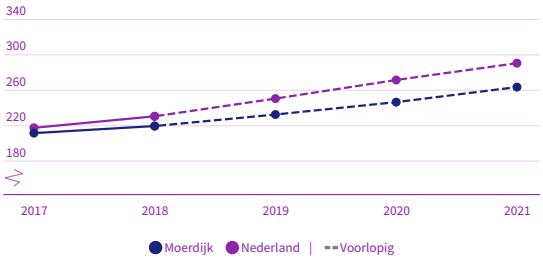
79,7% Moerdijk

26,9% Nederland

berekening | **2020**

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ waarde
x €1.000

CBS - WOZ | **2017 - 2021**

Nieuw gebouwde woningen
per 1.000 woningen

2,0 Moerdijk

8,9 Nederland

BAG/ABF | **2021**

Sociaal domein

Banen
per 1.000 inwoners van 1…

Moerdijk	Nederland
915,1	**805,5**

Meerdere bronnen | **2021**

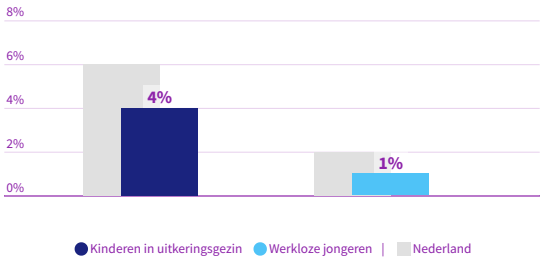
Jongeren met een delict voor de rechter

1% Moerdijk

1% Nederland

CBS | **2020**

Achterstand onder jeugd
Moerdijk

CBS | **2020**

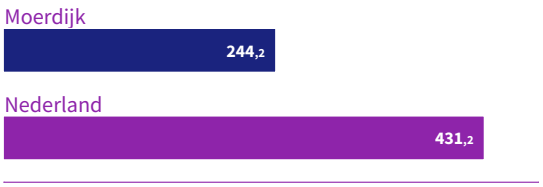
Netto arbeidsparticipatie

70,0% Moerdijk

68,4% Nederland

CBS | **2020**

Personen met een bijstandsuitkering
per 10.000 inwoners

CBS | **2021**

Lopende re-integratievoorzieningen
per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

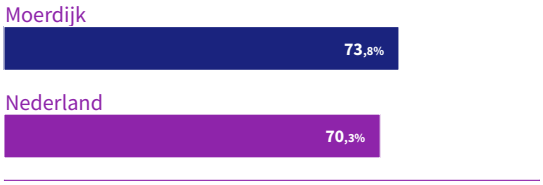
114,8 Moerdijk

202,0 Nederland

CBS | **2020**

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Demografische druk

CBS | 2022

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

€ 717
Moerdijk

Geen data
Nederland

COELO | 2022

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

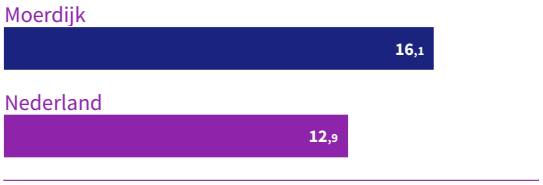
€ 869
Moerdijk

Geen data
Nederland

COELO | 2022

Sociaal domein

Jongeren met jeugdhulp
% van alle jongeren tot 18 jaar

CBS | 2021

Jongeren met jeugdbescherming

1,4%
Moerdijk

1,2%
Nederland

CBS | 2021

Jongeren met jeugdreclassering

0,3%
Moerdijk

0,3%
Nederland

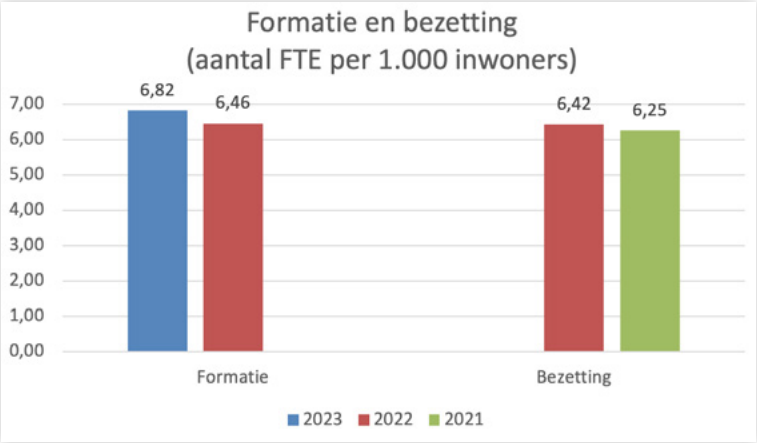
CBS | 2021

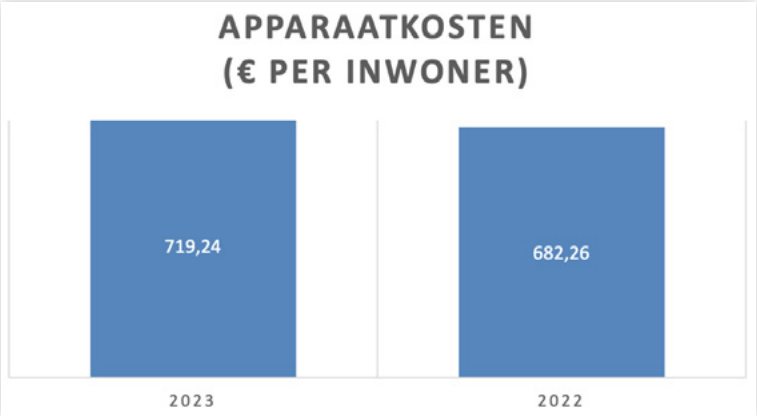
Cliënten met een maatwer...
per 10.000 inwoners

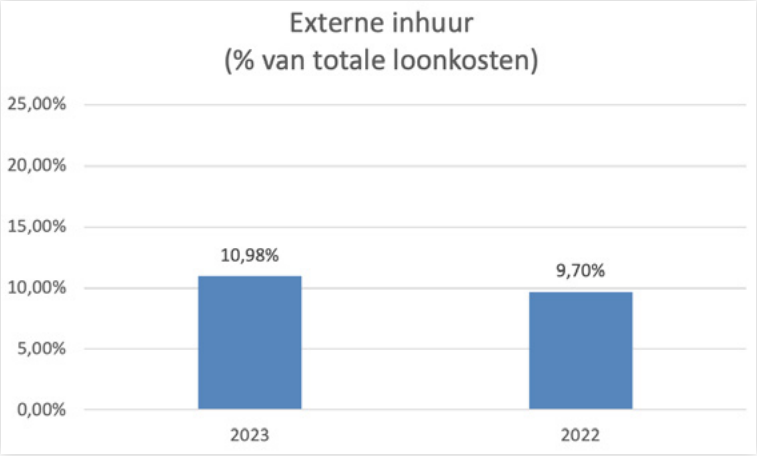
Moerdijk	Nederland
710	x

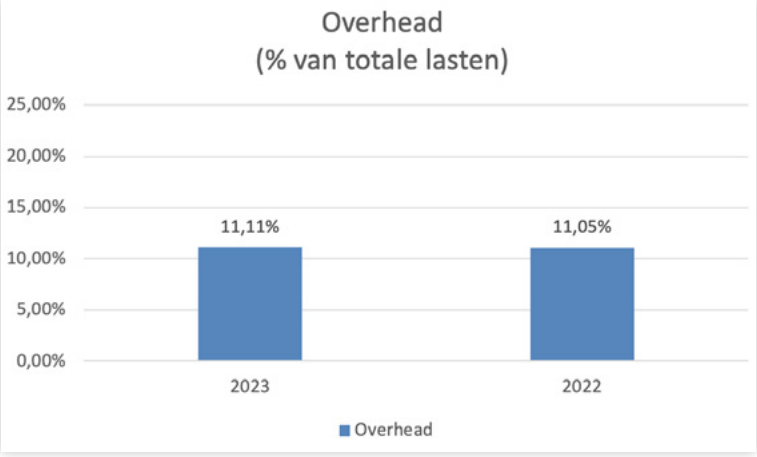
CBS MSD WMO | 2021

Overige verplichte indicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Regio	Waarde	Bron	Omschrijving
Formatie fte	per 1.000 inwoners	2022	Moerdijk	6,46	Eigen gegevens	Aantal fte per 1.000 inwoners
Formatie fte	per 1.000 inwoners	2021	Moerdijk	6,25	Eigen gegevens	Aantal fte per 1.000 inwoners
Bezetting fte	per 1.000 inwoners	2021	Moerdijk	6,25	Eigen gegevens	Bezetting aantal fte per 31-12 van het jaar, fte per 1.000 inwoners
Bezetting fte	per 1.000 inwoners	2020	Moerdijk	6,13	Eigen gegevens	Bezetting aantal fte per 31-12 van het jaar, fte per 1.000 inwoners
Apparaatskosten	euro per inwoner	2022	Moerdijk	682,26	Eigen gegevens	Bedrag per inwoner
Apparaatskosten	euro per inwoner	2021	Moerdijk	655,99	Eigen gegevens	Bedrag per inwoner
Externe inhuur	%	2022	Moerdijk	9,70	Eigen gegevens	Kosten inhuur externen als % van totale loomsom + kosten inhuur externen
Externe inhuur	%	2021	Moerdijk	9,01	Eigen gegevens	Kosten inhuur externen als % van totale loomsom + kosten inhuur externen
Overhead	%	2022	Moerdijk	11,05	Eigen gegevens	Kosten overhead als % van de totale lasten
Overhead	%	2021	Moerdijk	11,07	Eigen gegevens	Kosten overhead als % van de totale lasten

gemeente Moerdijk

Meerjarenbegroting
2023-2026

VASTSTELLINGSBESLUIT

Vaststellingsbesluit

De raad van de gemeente Moerdijk;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 27 september 2022;

gelet op artikel 191 van de Gemeentewet;

B E S L U I T :

1. De begroting voor het begrotingsjaar 2023 vast te stellen.

2. Kennis te nemen van de begrotingsuitkomsten voor de jaren 2024, 2025 en 2026.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van 10 november 2022

de griffier, de voorzitter,

H.M. Vonk-Schenkel A.J. Moerkerke

gemeente Moerdijk

Meerjarenbegroting
2023-2026

INCIDENTELE LASTEN EN BATEN

Overzicht incidentele lasten en baten begroting 2023-2026

Algemeen

In het onderstaande overzicht zijn de bedragen vermeld zoals die in de primitieve begroting zijn opgenomen. In de nota van aanbieding en de 1e begrotingswijziging kunnen hier nog posten aan worden toegevoegd.

	Incidentele lasten	2023	2024	2025	2026
1	Stelpost Nieuw beleid incidenteel:				
a	Afschaling N285: Bijdrage aan provincie tbv rotonde			400.000	
b	Afschaling N285: Bijdrage t.b.v. rotonde Langeweg	500.000			
c	Project 183: bijdrage voor kantine en opslagruimten			283.000	
d	Project 187: tijdelijke huisvesting school	290.000	290.000		
e	Project 187: verhuiskosten school (2x)	42.500	42.500		
f	Elektrische deelauto's voor de gem.organisatie	50.000			
g	Scholenontwikkeling Klundert; onderzoekskosten	50.000	25.000		
h	Handhaving m.b.t. arbeidsmigratie		75.000	150.000	
i	Arbeidsmigratie; kosten coördinatie en toezicht	90.000			
j	Personeel: tijdelijke uitbreiding team MO met 1 fte	68.500	68.500		
k	Personeel: uitbreiding team MO t.l.v. reserve soc.domein	-68.500	-68.500		
l	Personeel: tijdelijke beleidsadviseur buitensportaccomm.	67.000	67.000		
m	Bestuursakkoord: Actieplan samenwerken en participatie	50.000	50.000		
n	Bestuursakkoord: Budget vitale centra	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
o	Bestuursakkoord: Ophoging reserve strategische verwerving	3.000.000			
	subtotaal stelpost Nieuw beleid	*5.139.500*	*1.549.500*	*1.833.000*	*1.000.000*
2	Ontvangstplicht mbt baggeren waterpartijen (wordt uitgevoerd door waterschap)	334.000			
3	Tijdelijke bijdrage obv Convenant Jeugdzorg Plus	128.000			
4	Personeel: 0,5 fte tijdelijke extra formatie financieel adviseur	20.000			
5	Personeel: tijdelijk extra budget tbv versnelling woningbouwopgave	145.000	20.000	20.000	
6	Personeel: tijdelijk personeel team MO	195.000			
7	Personeel: adviseur participatie en dienstverlening	67.000			
8	Tijdelijke inzet van een Wijk-GGZ'er	75.000			
9	Transitiefase Omgevingswet	130.000			
10	Hybride leeromgeving logistiek	20.000			
11	Tijdelijk budget voor procesverbeteringen	125.000			
12	Tijdelijke afspraak verdubbeling opbrengst ondernemersfonds	65.000			
13	Tijdelijk budget m.b.t. accommodatie De Borgh	30.000	30.000	30.000	
14	Uitvoering archiefbewerkingsplan 2021-2024	90.000	90.000		
15	*Opstellen soortenmanagementplan (rbs 16-5-2022)*	*250.000*			
16	*Exploitatiebijdrage Fort De Hel*	*21.000*	*21.000*		
17	*Te betalen Vennootschapsbelasting*	*60.018*	*255.601*	*284.368*	*284.368*
18	*Storting in de reserve bovenwijks*	*662.000*			
19	*Storting in de reserve ruimtelijke ontwikkeling*	*112.500*			
	Totaal incidentele lasten	***7.669.018***	***1.966.101***	***2.167.368***	***1.284.368***

	Incidentele baten	2023	2024	2025	2026
20	Stelpost onderschrijding kapitaallasten	-646.491	-629.731	-234.694	-255.312
21	Dekking tijdelijk budget versnelling woningbouwopgave uit de algemene reserve	-145.000	-20.000	-20.000	
22	Dekking tijdelijk personeel MO en Wijk-GGZ'er uit reserve sociaal domein	-270.000			
23	Dekking kosten transitiefase Omgevingswet uit reserve meerjarige uitgaven van incidentele aard	-130.000			
24	Dekking soortenmanagementplan uit de algemene reserve	-250.000			
25	Overige grondzaken: opbrengst verkoop snippergroen	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000
26	Bijdragen uit grondverkopen tbv reserve bovenwijks	-662.000			
27	Bijdragen uit grondverkopen tbv reserve ruimtelijke ontwikkeling	-112.500			
28	Grondexploitatie	-83.740	-724.802	-811.102	-811.102
	Totaal incidentele baten	***-2.339.731***	***-1.414.533***	***-1.105.796***	***-1.106.414***
	SALDO LASTEN EN BATEN	**5.329.287**	**551.568**	**1.061.572**	**177.954**

Toelichting:

INCIDENTELE LASTEN

1. Stelpost Nieuw beleid
   a) Nadat de Noordelijke Randweg gereed is zal de N285 aan de gemeente worden overgedragen. Vooruitlopend daarop zullen 2 rotondes worden aangelegd, waarin de gemeente een bijdrage zal verstrekken. Voor de rotonde Zevenbergen-Noord gaat dit om totaal € 600.000 verdeeld over 2022 en 2025. € 200.000 is betaald in 2022, voor 2005 resteert een bijdrage van € 400.000.
   b) Zie vorig punt. De bijdrage voor de tweede rotonde (bij Langeweg) is € 500.000 (in 2023).
   c) Project 185 betreft de scholenontwikkeling in Willemstad. Hiervoor worden eerst de velden van de voetbalclub verplaatst. De voetbalvereniging zorgt zelf voor de bouw van een nieuwe kantine met opslagruimten. In 2025 zal de gemeente hiervoor een bijdrage van 50% van de kosten betalen.
   d) Project 187 betreft de scholenontwikkeling in Zevenbergschen Hoek. Tijdens de bouw van de nieuwe school is tijdelijke huisvesting nodig en zal de school naar en van die locatie verhuisd moeten worden.
   e) Zie vorig punt.
   f) Om de elektrische deelautos's voor het personeel mogelijk te maken zijn eenmalige uitgaven nodig voor extra laadpalen, externe adviezen en voor communicatie, instructie en promotie.
   g) Voorafgaand aan de scholenontwikkeling in Klundert zijn onderzoeken nodig naar een geschikte locatie en de haalbaarheid op de voorkeurslocatie. Dit betreft voornamelijk externe advieskosten.
   h) Aansluitend op de vastgestelde integrale aanpak arbeidsmigratie is handhaving op illegale situaties noodzakelijk. Via deelname aan LSI (Landelijke Stuurgroep Interventies) van de VNG zal dit in 2023 en 2024 worden opgepakt.
   i) M.b.t. arbeidsmigratie zijn in 2023 nog incidentele middelen nodig voor inzet van een coördinator (16 uur per week) en de uitwerking van enkele grootschalige huisvestingsprojecten (8 uur per week).
   j) Binnen team MO is behoefte aan een tijdelijke junior-medewerker voor de Wmo-taken. Enerzijds om de werkdruk te verlagen, anderzijds vanuit de wens om zelf personeel op te leiden. Deze functie is voor 2 jaar.
   k) De kosten van de tijdelijke functie beschreven onder j kunnen worden gedekt uit de reserve sociaal domein.
   l) Om te komen tot een samenhangend beleid op het gebied van buitensportaccommodaties is er tijdelijk behoefte aan een beleidsadviseur buitensport voor circa 28 uur per week voor de periode 2023-2024.
   m) In het Bestuursakkoord is een tijdelijk budget van € 50.000 voor 2023 en 2024 opgenomen voor het opstellen en uitvoeren van het Actieplan samenwerken en participatie.
   n) Aanvullend op de eerder beschikbaar gestelde middelen voor het behoud van vitale centra is in het Bestuursakkoord voor de komende 4 jaar elk jaar € 1 miljoen opgenomen voor de uitvoering van het Programma Vitale Centra.
   o) In het Bestuursakkoord is een eenmalige dotatie aan de Reserve strategische verwerving opgenomen van € 3 miljoen, om voor de gemeente de mogelijkheden te vergroten om zelf te investeren in de realisatie van nieuwe ontwikkelingen op het gebied van woningbouw.

2. Achterstallig onderhoud baggeren waterpartijen
   Voor 2019 en 2020 waren extra budgetten beschikbaar van € 334.000 per jaar voor het verwijderen van baggerslib uit waterpartijen. Door de Pfas-beperkingen kon er in deze jaren echter niet gebaggerd worden door het waterschap. Het extra budget voor het inhalen van de achterstand is doorgeschoven naar 2022 en 2023. De werkzaamheden worden gepland en uitgevoerd door het waterschap. De gemeente heeft de ontvangstplicht voor het baggerslib en is verantwoordelijk voor afvoer en verwerking ervan.

3. Tijdelijke bijdrage o.b.v. Convenant Jeugdzorg Plus
   Vanuit het convenant JeugdzorgPlus 2020 draagt elke gemeente, naast de uitvoeringskosten, bij aan de gewenste doorontwikkeling van de gesloten jeugdzorg. Dit convenant is per 1 januari 2022 met 2 jaar verlengd, zodat deze extra bijdrage ook in 2023 nog betaald moet worden.

4. Tijdelijk 0,5 fte financieel adviseur
   Voor de jaren 2021 en 2022 is er tijdelijk 0,5 fte extra formatie beschikbaar voor financiële advisering door o.a. een toename van projecten. Omdat de invulling per 1 juli 2021 is gestart loopt dit nog door tot 1 juli 2023.

5. Tijdelijk extra budget voor versnelling woningbouwopgave
   In februari 2022 heeft de raad een eenmalig budget van € 730.000 beschikbaar gesteld voor capaciteit en advieskosten ter voorbereiding op de projecten gericht op versnelling van de woningbouwopgave. Een deel van deze middelen wordt ingezet na 2022. Voor financieel advies is in 2023 tot en met 2025 € 20.000 per jaar beschikbaar. Voor advies- en onderzoekskosten m.b.t. de grondexploitatie is in 2023 € 125.000 beschikbaar. Deze kosten worden gedekt uit de algemene reserve.

6. Tijdelijk personeel team MO
   Team MO heeft behoefte aan tijdelijke extra capaciteit voor de uitvoering van de wettelijke taken op het terrein van gezondheid. Daarnaast is in samenhang met de taakstelling op het maatschappelijk domein tijdelijk 2 fte extra nodig om de werkwijzen, subsidieafspraken en bedrijfsvoering aan te passen op basis van de resultaten van de uit te voeren scan op het maatschappelijk domein. Het extra budget hiervoor in 2023 van € 195.000 per jaar wordt gedekt uit de reserve sociaal domein.

7. Tijdelijke adviseur participatie en dienstverlening
   Voor de sporen Dienstverlening en Participatie uit het gelijknamige totaalprogramma is voor 2 jaar behoefte aan een aanjager/coördinator voor het in de praktijk brengen en realiseren van de geformuleerde gewenste werkwijzen. Voor 2022 en 2023 is hiervoor € 67.000 per jaar beschikbaar.

8. Tijdelijke inzet van een Wijk-GGZ'er
   Door de toenemende problematiek van personen met verward gedrag in de kernen wordt een 2-jarige pilot uitgevoerd met de inzet van een wijk-GGZ-er. Het jaarlijkse budget van € 75.000 voor 2022 en 2023 wordt gedekt uit de reserve sociaal domein.

9. Transitiefase Omgevingswet
   Vanwege het uitstel van de Omgevingswet en ontstane vertraging door Covid19 duurt de implementatie van de wet langer en is het in 2019 beschikbare budget niet meer toereikend. Voor de transitieperiode vanaf 1-7-2022 zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor 2022 en 2023.

10. Hybride leeromgeving logistiek
    Door de ontwikkeling van LPM en de brede ontwikkelingen in de logistieksector is er behoefte aan het creëren van een hybride leeromgeving die hierop inspeelt. Voor dit project is 2023 een budget van € 20.000 beschikbaar.

11. Tijdelijk budget voor procesverbeteringen
    Vanwege diverse nieuwe ontwikkelingen, zoals de rechtmatigheidsverklaring door het college, zaakgericht werken, invoering van de Omgevingswet en de WOO, wordt het steeds belangrijker om de werkprocessen in de organisatie zo efficiënt mogelijk in te richten. Voor de gewenste kwaliteits- en rechtmatigheidsimpuls is voor 2022 en 2023 een budget beschikbaar van € 125.000 per jaar.

12. Verdubbeling opbrengst ondernemersfonds
    Voor de kernen Zevenbergen, Klundert en Fijnaart wordt vanaf 2020 een reclamebelasting geheven. De jaarlijkse opbrengst van € 65.000 wordt in een ondernemersfonds gestort. Met de ondernemers is de afspraak gemaakt dat de gemeente de eerste 4 jaar de opbrengst zal verdubbelen. In 2022/2023 zal het fonds en de verdubbeling door de gemeente worden geëvalueerd.

13. Tijdelijk budget m.b.t. accommodatie De Borgh
    In de kern Zevenbergen is er een knelpunt met de beschikbaarheid van gymaccommodaties voor het onderwijs. Totdat evt. nieuwbouw is gerealiseerd is er een tijdelijk budget opgenomen van € 30.000 om knelpunten op te lossen. Dit betreft de jaren 2022 tot en met 2025. Verwacht wordt dat vanaf 2026 nieuwe accommodatie beschikbaar is.

14. Uitvoering archiefbewerkingsplan 2021-2024
    In juli 2021 heeft de raad een eenmalig budget beschikbaar gesteld van € 300.000 voor het bewerken en digitaliseren van oude archiefdossiers in de archiefkelder van de gemeente. Daarna kunnen deze dossiers worden overgebracht naar het e-depot van het regionaal archief. Voor de jaren 2022 tot en met 2024 is € 90.000 per jaar beschikbaar.

15. Opstellen soortenmanagementplan
    In het soortenmanagementplan wordt in 1x voor de gehele gemeente in beeld gebracht waar beschermde dier- en plantensoorten voorkomen. Voor het opstellen van dit plan is bij raadsbesluit van 16 mei 2022 een totaal budget beschikbaar gesteld van € 350.000, waarvan € 250.000 te besteden in 2023. Deze kosten worden gedekt uit de algemene reserve.

16. Exploitatiebijdrage Fort De Hel
    In afwachting van het opstellen van een ontwikkelplan voor Fort De Hel voor de langere termijn is een tijdelijke exploitatie van het fort mogelijk in de jaren 2023 en 2024. Hiervoor is een exploitatiebudget beschikbaar van € 21.000 per jaar.

17. Te betalen vennootschapsbelasting
    Gerelateerd aan de geplande winstnemingen binnen de grondexploitatie is er voor de komende jaren een budget geraamd voor te betalen vennootschapsbelasting over deze winsten.

18. Storting in de reserve bovenwijks
    Gerelateerd aan de verwachte grondverkopen (al of niet binnen de grondexploitatie) worden in 2023 vergoedingen ontvangen bedoeld voor de reserve bovenwijks. Deze bijdragen worden aan de reserve bovenwijks toegevoegd. Zie ook punt 26.

19. Storting in de reserve ruimtelijke ontwikkeling
    Gerelateerd aan de verwachte grondverkopen (al of niet binnen de grondexploitatie) worden in 2023 vergoedingen ontvangen bedoeld voor de reserve ruimtelijke ontwikkeling. Deze bijdragen worden aan de reserve ruimtelijke ontwikkeling toegevoegd. Zie ook punt 27.

INCIDENTELE BATEN

20. Stelpost onderschrijding kapitaallasten
    Op basis van de gewijzigde richtlijn van de provincie worden de kapitaallasten in het jaar van afronding of ingebruikname van een investering voor 50% geraamd in dat jaar. De gemeente berekent op basis van de Notitie waarderings- en afschrijvingsbeleid de kapitaallasten echter pas in het 1e jaar na afronding of ingebruikname. De structurele lasten die op basis van de richtlijn van de provincie in de jaren 2022 en verder zijn geraamd zullen in de jaarrekening uiteindelijk niet gemaakt worden; dit staat bij voorbaat vast. Deze incidentele begrotingsruimte is als stelpost in de begroting opgenomen.

21. Zie de toelichting onder 5.

22. Zie de toelichting onder 6 en 8.

23. Zie de toelichting onder 9.

24. Zie de toelichting onder 15.

25. Overige grondzaken; verkoop snippergroen
    De gemeente verkoopt jaarlijks een aantal m2 snippergroen. Gemiddeld levert dit een opbrengst op van € 40.000 per jaar. De jaarlijkse opbrengst staat echter niet bij voorbaat vast. Om die reden dienen deze inkomsten o.b.v. de geldende BBV-regels als incidenteel te worden aangemerkt.

26. Bijdragen uit grondverkopen t.b.v. de reserve bovenwijks
    Gerelateerd aan de verwachte grondverkopen (al of niet binnen de grondexploitatie) worden in 2023 vergoedingen ontvangen bedoeld voor de reserve bovenwijks. Deze bijdragen worden aan de reserve bovenwijks toegevoegd. Zie ook punt 18.

27. Bijdragen uit grondverkopen t.b.v. de reserve ruimtelijke ontwikkeling
    Gerelateerd aan de verwachte grondverkopen (al of niet binnen de grondexploitatie) worden in 2023 vergoedingen ontvangen bedoeld voor de reserve ruimtelijke ontwikkeling. Deze bijdragen worden aan de reserve ruimtelijke ontwikkeling toegevoegd. Zie ook punt 19.

28. Resultaten grondexploitatie
    Ook voor de van jaar tot jaar sterk fluctuerende resultaten van de grondexploitatie geldt dat deze op basis van de BBV-regels niet als structurele inkomsten mogen worden aangemerkt.

gemeente Moerdijk

Meerjarenbegroting
2023-2026

OVERZICHT TAAKVELDEN EN PRODUCTEN

Taakveld	Taakveld omschrijving	Product	Naam	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023	Progr.
0.1	Bestuur	600100	College van B&W	647.540	0	647.540	5
		600101	Raad en raadscommissies	454.260	0	454.260	5
		600102	Ondersteuning raad	194.415	0	194.415	5
		600103	Griffie	359.477	0	359.477	5
		600104	Bestuurlijke samenwerking	92.262	0	92.262	5
		600105	Rekenkamer	32.809	0	32.809	5
		600106	Commissie bezwaar en klachten	18.000	0	18.000	5
		600108	Regionale samenwerking	20.000	0	20.000	5
		600199	Indirecte kosten taakveld 0.1	111.076	0	111.076	5
				1.929.839	0	1.929.839	
0.2	Burgerzaken	600200	Bevolking en Burgerlijke Stand	1.191.733	-502.891	688.842	5
		600203	Verkiezingen	73.230	0	73.230	5
		600299	Indirecte kosten taakveld 0.2	7.587	0	7.587	5
				1.272.550	-502.891	769.659	
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	600301	Overige grondzaken	348.353	-159.000	189.353	2
		600399	Indirecte kosten taakveld 03	572.511	0	572.511	2
				920.864	-159.000	761.864	
0.4	Overhead	div.	Overhead-personeel	8.002.202	-168.340	7.833.862	5
		600460	Overhead- huisvesting	1.351.355	-142.296	1.209.059	5
		div.	Overhead- overig	4.466.469	-54.250	4.412.219	5
		600403	Wet Banenplan	121.003	-20.000	101.003	5
				13.941.029	-384.886	13.556.143	
0.5	Treasury	600500	Deelnemingen	2	-62.000	-61.998	5
		600501	Geldlening en uitzetting tot 1 jaar	5.000	0	5.000	5
		600502	Geldlening en uitzetting langer dan 1 jaar	237.000	-152.000	85.000	5
		600503	Toerekening rente	-24.603	-2.206.000	-2.230.603	5
				217.399	-2.420.000	-2.202.601	
0.61	OZB woningen	606100	Uitvoering WOZ woningen	417.068	0	417.068	5
		606101	OZB woningen eigenaren	3.400	-3.939.725	-3.936.325	5
		606102	Lasten hef. en inv. OZB woningen	41.964	-19.185	22.779	5
				462.432	-3.958.910	-3.496.478	
0.62	OZB niet-woningen	606200	Uitvoering WOZ niet-woningen	341.239	0	341.239	5
		606201	OZB niet-woningen gebruikers	10.000	-6.351.270	-6.341.270	5
		606202	OZB niet-woningen eigenaren	10.000	-9.103.300	-9.093.300	5
		606203	Lasten hef en inv OZB niet woningen	35.152	-15.697	19.455	5
				396.391	-15.470.267	-15.073.876	
0.64	Belastingen overig	606400	Reclamebelasting Zevenbergen	16.800	-35.500	-18.700	5
		606401	Reclamebelasting Klundert	0	-15.000	-15.000	5
		606402	Reclamebelasting Fijnaart	0	-13.500	-13.500	5
				16.800	-64.000	-47.200	
0.7	Algemene uitkering en overige uitk.gem.fonds	600700	Alg uitkering uh Gem fonds	0	-61.587.870	-61.587.870	5
		600703	Integratie-uitk sociaal domein Pw	0	-2.545.941	-2.545.941	5
		600705	Dec.uitk.Sport en Bewegen in buurt	0	-156.321	-156.321	5
		600706	Dec.uitk.Provinciale taken VTH	0	-719.913	-719.913	5
		600707	Dec.uitk.Voorschoolse voorz.peuters	0	-68.372	-68.372	5
		600708	Dec.uitk.Armoedebestrijd.kinderen	0	-132.245	-132.245	5
		600711	Dec.uitk.Overige	0	-93.218	-93.218	5
				0	-65.303.880	-65.303.880	

Taakveld	Taakveld omschrijving	Product	Naam	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023	Progr.
0.8	Overige baten en lasten	600800	Onvoorziene uitgaven	10.000	0	10.000	5
		600801	Stelposten nog niet verd.lstn & btn	8.717.538	-1.455.991	7.261.547	5
				8.727.538	-1.455.991	7.271.547	
0.9	Vennootschapsbelasting (Vpb)	600900	Vennootschapsbelasting	60.018	0	60.018	5
		600999	Indirecte kosten taakveld 0.9	20.812	0	20.812	5
				80.830	0	80.830	
0.10	Mutaties reserves	601021	Mutaties reserves	2.454.308	-2.856.857	-402.549	
				2.454.308	-2.856.857	-402.549	
0.11	Resultaat van de rekening van baten lasten	601998	Begroting resultaat AD na bestemming	-612.087	0	-612.087	5
		601999	Begroting resultaat grex na bestem	83.740	0	83.740	5
				-528.347	0	-528.347	
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	611000	Brandweerkazernes	316.013	-10.450	305.563	2
		611001	Veiligheidsregio MW Brabant	3.106.000	0	3.106.000	2
		611002	Fysieke veiligheid	43.500	-7.500	36.000	2
		611999	Indirecte kosten taakveld 1.1	131.451	0	131.451	2
				3.596.964	-17.950	3.579.014	
1.2	Openbare orde en veiligheid	612000	Uitvoering APV bijzondere wetten	693.795	-23.000	670.795	2
		612001	Sociale veiligheid	105.000	0	105.000	2
		612002	Externe veiligheid	70.000	0	70.000	2
				868.795	-23.000	845.795	
2.1	Verkeer en vervoer	621000	Verkeersplannen	28.365	0	28.365	2
		621001	Verkeersmaatregelen	387.716	-20.000	367.716	2
		621002	Verkeersveiligh.mensgerichte maatr.	64.500	-47.500	17.000	2
		621003	Wegbeheer	3.764.003	-100.000	3.664.003	2
		621004	Bruggen en objecten openbare ruimte	233.424	0	233.424	2
		621005	Openbare verlichting	416.769	0	416.769	2
		621006	Gladheidsbestrijding	72.200	0	72.200	2
		621007	Onkruidbeheersing	715.000	0	715.000	2
		621008	Straatreiniging	566.000	0	566.000	2
		621009	Bermen	425.000	0	425.000	2
		621011	Kabels en leidingen	79.870	-160.438	-80.568	2
		621012	Objecten	86.000	-90.000	-4.000	2
		621999	Indirecte kosten taakveld 2.1	2.123.397	-10.860	2.112.537	2
				8.962.244	-428.798	8.533.446	
2.2	Parkeren	622000	Parkeren	24.384	-6.000	18.384	2
		622999	Indirecte kosten taakveld 2.2	46.689	-328	46.361	2
				71.073	-6.328	64.745	
2.3	Recreatieve havens	623000	Haven Willemstad	111.042	-205.000	-93.958	
				111.042	-205.000	-93.958	
2.4	Economische havens en waterwegen	624000	Haven Moerdijk	30.359	-47.000	-16.641	3
		624999	Indirecte kosten taakveld 2.4	54.489	0	54.489	3
				84.848	-47.000	37.848	
2.5	Openbaar vervoer	625000	Openbaar vervoer	14.538	0	14.538	2
		625999	Indirecte kosten taakveld 2.5	16.649	0	16.649	2
				31.187	0	31.187	

Taakveld	Taakveld omschrijving	Product	Naam	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023	Progr.
3.1	Economische ontwikkeling	631000	Economische zaken	344.232	0	344.232	3
		631001	Haven-en industrieterrein Moerdijk	30.000	0	30.000	3
		631999	Indirecte kosten taakveld 3.1	349.259	0	349.259	3
				723.491	0	723.491	
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	632001	Gronddepot	12.000	0	12.000	2
		632003	Ontwikkeling vitale centra	13.693	0	13.693	3
				25.693	0	25.693	
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	633000	Weekmarkt Zevenbergen	26.030	-25.400	630	3
		633001	Weekmarkt overigen	0	-5.000	-5.000	3
		633999	Indirecte kosten taakveld 3.3	139.249	0	139.249	3
				165.279	-30.400	134.879	
3.4	Economische promotie	634001	Volksfeesten en evenementen	63.600	0	63.600	3
		634002	Toerisme en recreatie	267.991	0	267.991	3
		634003	Toeristenbelasting	0	-207.000	-207.000	3
		634004	Kermissen	0	-23.000	-23.000	3
				331.591	-230.000	101.591	
4.2	Onderwijshuisvesting	642000	Huisvesting openb.basisonderwijs	121.493	0	121.493	2
		642001	Huisvesting bijz. basisonderwijs	963.356	-4.566	958.790	2
		642002	Huisvesting bijz. speciaal onderwijs	129.360	0	129.360	2
		642003	Huisvesting voortgezet onderwijs	502.424	0	502.424	2
		642999	Indirecte kosten taakveld 4.2	63.366	0	63.366	2
				1.779.999	-4.566	1.775.433	
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	643000	Onderwijs	59.123	0	59.123	4
		643002	Bestrijding onderwijsachterstanden	809.095	-783.896	25.199	4
		643003	Beroeps- en volwassenonderwijs	10.000	0	10.000	4
		643004	Peuterspeelzaalwerk	60.000	0	60.000	4
		643005	Peuterspeelzaal Petteflet	10.994	-4.000	6.994	2
		643006	Leerlingenvervoer	1.088.160	-20.800	1.067.360	4
		643007	Leerplicht e.d.	167.614	-71.760	95.854	4
		643009	Nationaal Programma Onderwijs	143.000	-143.000	0	4
		643999	Indirecte kosten taakveld 4.3	98.830	0	98.830	4
				2.446.816	-1.023.456	1.423.360	
5.1	Sportbeleid en activering	651000	Sportaangelegenheden	139.650	0	139.650	4
		651001	Sporten en bewegen in de buurt	322.535	0	322.535	4
		651999	Indirecte kosten taakveld 5.1	41.377	0	41.377	4
				503.562	0	503.562	
5.2	Sportaccommodaties	652000	Binnensport	525.180	-105.550	419.630	
		652008	Zwembaden	1.463.054	-340.838	1.122.216	
		652020	Buitensport	1.420.979	-170.180	1.250.799	2
		652999	Indirecte kosten taakveld 5.2	39.167	-220	38.947	2
				3.448.380	-616.788	2.831.592	
5.3	Cultuurpresentatie, prod., participatie	653000	Muziekeducatie	95.000	0	95.000	4
		653001	Kunstbeoefening en -bevordering	363.337	-20.329	343.008	4
		653002	Muziekkiosken	4.796	0	4.796	2
		653999	Indirecte kosten taakveld 5.3	14.187	0	14.187	4
				477.320	-20.329	456.991	

Taakveld	Taakveld omschrijving	Product	Naam	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023	Progr.
5.4	Musea	654000	Heemkunde en musea	21.450	0	21.450	3
		654001	Vlasserij en suikermuseum Klundert	8.354	0	8.354	3
				29.804	0	29.804	
5.5	Cultureel erfgoed	655000	Rijks en gemeentelijke monumenten	80.749	-1.350	79.399	3
		655001	Fort Sabina Henrica Willemstad	69.301	0	69.301	3
		655002	Cultureel erfgoed algemeen	16.539	0	16.539	3
		655003	Mauritshuis Willemstad	284.703	-14.000	270.703	3
		655999	Indirecte kosten taakveld 5.5	35.405	0	35.405	3
				486.697	-15.350	471.347	
5.6	Media	656000	Openbare bibliotheken	902.200	0	902.200	4
		656999	Indirecte kosten taakveld 5.6	7.093	0	7.093	4
				909.293	0	909.293	
5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	657000	Uitvoering landschapsbeleid	253.107	0	253.107	2
		657001	Groenbeheer	2.666.011	-1.896	2.664.115	2
		657002	Watertaken	845.152	0	845.152	2
		657004	Speeltuinen en speelplaatsen	213.318	-2.000	211.318	2
		657005	Dierenverblijven en parken	23.400	0	23.400	2
		657999	Indirecte kosten taakveld 5.7	1.218.017	-6.353	1.211.664	2
				5.219.005	-10.249	5.208.756	
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	661000	Ondersteuning vrijwilligers en infor	121.470	0	121.470	4
		661001	Gebiedsplannen	71.000	0	71.000	5
		661002	Maatschappij	824.918	0	824.918	4
		661003	Jeugdaccomodaties	36.911	-22.500	14.411	2
		661004	De Schuur Zevenbergen	46.446	-5.200	41.246	3
		661005	Ouderenvoorzieningen	15.000	0	15.000	4
		661006	Jeugdvoorzieningen	385.623	0	385.623	4
		661007	Kinderopvang	40.000	0	40.000	4
		661008	Inspecties wet kinderopvang	73.600	0	73.600	2
		661010	Accommodatie de Borgh	30.000	0	30.000	2
		661012	Uitvoering accommodatiebeleid	72.700	0	72.700	2
		661013	Gemeenschapshuizen	53.368	-4.750	48.618	2
		661014	Vm schoolgebouw Standdaarb.	20.742	-26.000	-5.258	2
		661015	Gemeenschapshuis Pestalozzihuis	25.012	-1.650	23.362	2
		661016	Gemeenschapshuis De Ankerkuil	80.980	-7.750	73.230	2
		661017	Gemeenschapshuis Ons Stedeke	8.061	-1.800	6.261	2
		661018	Gemeenschapshuis De Zevensprong	25.368	-1.700	23.668	2
		661019	Affuitenloods Willemstad	13.227	-30.000	-16.773	2
		661020	Trefpunt (vml Kristal)	295.600	-21.000	274.600	2
		661021	MFC De Parel Fijnaart	741.112	-197.605	543.507	2
		661022	MFC de Standaert Standdaarbuiten	151.609	-12.022	139.587	2
		661023	Maritiem Verenigingsgebouw	37.660	-8.700	28.960	2
		661040	Wet inburgering	493.638	-351.222	142.416	4
		661996	Primaire kosten taakv. 6.1 (progr 2)	173.536	0	173.536	2
		661997	Primaire kosten taakv. 6.1 (progr 3)	5.380	0	5.380	3
		661998	Primaire kosten taakv. 6.1 (progr 4)	199.486	0	199.486	4
		661999	Primaire kosten taakv. 6.1 (progr 5)	318.195	0	318.195	5
				4.360.642	-691.899	3.668.743	

Taakveld	Taakveld omschrijving	Product	Naam	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023	Progr.
6.2	Wijkteams	662000	Algemene voorzieningen Wmo en Jeugd	493.633	0	493.633	4
		662001	Algemene Uitvoeringskosten Wmo	77.750	0	77.750	4
		662002	Uitvoeringskosten jeugd regio	190.000	0	190.000	4
		662003	Regionale uitvoeringskosten WMO	65.329	0	65.329	4
		662006	Centrum Jeugd en Gezin	1.459.240	0	1.459.240	4
		662007	Cliëntondersteuning sociaal domein	25.351	0	25.351	4
		662008	Jeugd Expertteam	58.000	0	58.000	4
		662999	Indirecte kosten taakveld 6.2	240.605	0	240.605	4
				2.609.908	0	2.609.908	
6.3	Inkomensregelingen	663000	Pw loonkostensubsidies	511.442	0	511.442	4
		663001	Pw inkomensvoorziening	7.029.075	-7.580.256	-551.181	4
		663002	Pw inkomensvoorz zelfstandigen	89.817	0	89.817	4
		663003	Pw fraudebestrijding	36.946	0	36.946	4
		663004	Pw overige lasten en baten	2.053.234	0	2.053.234	4
		663005	Armoedebeleid	104.000	0	104.000	4
		663006	Bijzondere bijstand	816.185	0	816.185	4
		663007	Kwijtschelding gem. belastingen	304.148	0	304.148	4
		663999	Indirecte kosten taakveld 6.3	74.715	0	74.715	4
				11.019.562	-7.580.256	3.439.306	
6.4	Begeleide participatie	664000	Sociale werkvoorziening	2.834.296	0	2.834.296	
				2.834.296	0	2.834.296	
6.5	Arbeidsparticipatie	665000	Re-integratie	558.242	0	558.242	4
		665999	Indirecte kosten taakveld 6.5	111.248	0	111.248	4
				669.490	0	669.490	
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	666000	Wmo woningaanpassingen	195.000	0	195.000	4
		666001	Wmo hulpmiddelen	637.000	0	637.000	4
		666003	Gehandicapten parkeerkaarten	15.000	-9.500	5.500	2
		666999	Indirecte kosten taakveld 6.6	1.112.924	0	1.112.924	4
				1.959.924	-9.500	1.950.424	
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	667100	Wmo begeleiding	2.744.468	0	2.744.468	4
		667101	Wmo huishoudelijke hulp	3.175.100	0	3.175.100	4
		667103	Wmo collectief vervoer	719.126	0	719.126	4
		667104	Wmo financiële tegemoetkomingen	33.000	0	33.000	4
		667105	Schuldhulpverlening	117.360	0	117.360	4
		667106	Wmo eigen bijdrage	0	-227.000	-227.000	4
		667107	PGB Wmo woningaanpassingen	15.000	0	15.000	4
		667108	PGB Wmo hulpmiddelen	24.000	0	24.000	4
		667199	Indirecte kosten taakveld 6.71	331.489	0	331.489	4
				7.159.543	-227.000	6.932.543	
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	667200	Jeugd LTA	150.000	0	150.000	4
		667201	Niet vrij toegankelijke zorg	7.574.248	0	7.574.248	4
		667202	PGB Jeugd algemeen	257.800	0	257.800	4
		667203	Gesloten jeugdzorg	395.000	0	395.000	4
		667299	Indirecte kosten taakveld 6.72	170.044	0	170.044	4
				8.547.092	0	8.547.092	

Taakveld	Taakveld omschrijving	Product	Naam	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023	Progr.
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	668100	Wmo opvang en beschermd wonen	-265.000	0	-265.000	4
		668101	Zorg en veiligheid	458.490	0	458.490	4
		668199	Indirecte kosten taakveld 6.81	61.710	0	61.710	4
				255.200	0	255.200	
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	668200	Jeugd, veiligh, reclassering en opv.	615.891	0	615.891	4
		668299	Indirecte kosten taakveld 6.82	111.061	0	111.061	4
				726.952	0	726.952	
7.1	Volksgezondheid	671000	Basisgezondheidszorg	515.084	0	515.084	4
		671001	Gemeentelijke Gezondheidszorg	116.751	-20.000	96.751	4
		671002	Jeugdgezondheidszorg	1.106.518	0	1.106.518	4
		671999	Indirecte kosten taakveld 7.1	162.163	0	162.163	4
				1.900.516	-20.000	1.880.516	
7.2	Riolering	672000	Rioleringszorg	6.533.979	-3.147.336	3.386.643	1
		672001	Rioleringszorg Havenbedrijf	1.580.076	0	1.580.076	1
		672002	Rioolheffing	11.000	-5.998.447	-5.987.447	1
				8.125.055	-9.145.783	-1.020.728	
7.3	Afval	673000	Milieustraat	1.096.160	-93.000	1.003.160	1
		673001	Restafval	3.620.032	-574.150	3.045.882	1
		673012	Reinigingsrechten en afvalst.heffing	10.000	-5.086.023	-5.076.023	
				4.726.192	-5.753.173	-1.026.981	
7.4	Milieubeheer	674000	Uitvoering milieubeleid	143.168	0	143.168	1
		674001	Duurzaamheid	305.000	0	305.000	1
		674002	OMWB-Milieu	1.502.400	0	1.502.400	1
		674004	Ongediertebestrijding	48.750	0	48.750	2
		674998	Primaire kosten taakv. 7.4 (progr 2)	13.121	-20	13.101	2
		674999	Primaire kosten taakv. 7.4	521.270	-800	520.470	1
				2.533.709	-820	2.532.889	
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	675000	Begraafplaatsen	510.254	-44.821	465.433	2
		675001	Baten begraafplaatsen	0	-144.834	-144.834	2
				510.254	-189.655	320.599	
8.1	Ruimtelijke ordening	681000	Ruimtelijke ordening	128.000	-20.000	108.000	2
		681999	Indirecte kosten taakveld 8.1	686.901	0	686.901	2
				814.901	-20.000	794.901	
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	682000	Grondexploitatie	125.500	-3.010.132	-2.884.632	3
		682001	Grondexploitatie	2.256.836	-150.770	2.106.066	3
		682002	Grondverwerving	37.000	-1.650	35.350	3
		682999	Primaire kosten taakv. 8.2	306.500	0	306.500	3
				2.725.836	-3.162.552	-436.716	
8.3	Wonen en bouwen	683000	Omgevingsvergunning	0	-1.680.000	-1.680.000	2
		683001	Bouw- en woningtoezicht	1.316.825	-2.000	1.314.825	2
		683002	Volkshuisvesting	7.549	0	7.549	2
		683003	Algemeen Overige eigendommen	89.321	-87.500	1.821	2
		683004	Vml. Stadhuis Klundert	66.695	-46.000	20.695	2
		683006	Woonwagencentrum Klundert	120.256	0	120.256	2
		683007	Overige woningen en garages	21.425	-22.340	-915	2
		683999	Indirecte kosten taakveld 8.3	628.514	0	628.514	2
				2.250.585	-1.837.840	412.745	
			Totaal	**123.894.374**	**-123.894.374**	**0**	

gemeente Moerdijk

Meerjarenbegroting
2023-2026

SUBSIDIES

Overzicht subsidies zonder afzonderlijke subsidieregeling

Overzicht subsidies waarvoor geen afzonderlijke subsidieregeling is vastgesteld

Op grond van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) mag de gemeente Moerdijk slechts subsidie verstrekken op grond van een wettelijk voorschrift dat regelt voor welke activiteiten subsidie kan worden verstrekt. Het gaat hier om de Algemene Subsidie Verordening en de nadere regels die daar uit volgen.

Indien er activiteiten zijn die niet vallen binnen een wettelijk voorschrift regelt de Awb dat subsidieverstrekking ook is toegestaan als in de gemeentebegroting de subsidie-ontvanger en het bedrag worden vermeld waarop de subsidie maximaal kan worden vastgesteld.

Het vaststellen door de gemeenteraad van de begroting betekent niet dat deze subsidie-ontvangers recht hebben op deze subsidiebedragen zonder verdere voorwaarden. De gemeenteraad reserveert de bedragen slechts voor deze subsidie-ontvangers. Het college kan bij subsidieverlening altijd voorwaarden opnemen.

De gemeente Moerdijk verstrekt een aantal subsidies waarvoor geen afzonderlijke subsidieregeling is vastgesteld. De basis voor deze subsidies ligt in de begroting van de gemeente Moerdijk.

In de volgende tabel zijn de subsidie-ontvangers opgenomen met naam en met het maximale beschikbare bedrag.

Subsidieontvanger		Bedrag
Brabants Landschap	€	367
IVN Vogel- en Natuurbescherming Etten- Leur eo	€	500
Wereldwinkel	€	1.000
Voedselbank Moerdijk	€	1.500
Buurtbusvereniging Heijningen	€	1.600
Buurtbusvereniging Moerdijk	€	1.600
Buurtbusvereniging Standdaarbuiten/Noordhoek	€	1.600
Buurtbusvereniging ZEZ	€	1.600
Senioren Advies Raad Moerdijk	€	2.500
Stichting d'Engelenburgh	€	3.000
Stichting Behoud Watersnoodwoningen Fijnaart en Heijningen	€	3.000
Wmo-raad	€	4.960
Cliëntenraad Wet Werk en Bijstand	€	4.985
Dorpstafel Moerdijk (kernbudget nieuwe stijl)	€	5.656
Dorpstafel Standdaarbuiten (kernbudget nieuwe stijl)	€	5.420
Stadstafel Zevenbergen (kernbudget nieuwe stijl)	€	8.437
Stadstafel Klundert (kernbudget nieuwe stijl)	€	6.677
Dorpstafel Langeweg (kernbudget nieuwe stijl)	€	5.323
Stadstafel Willemstad (kernbudget nieuwe stijl)	€	6.075
Dorpstafel Zevenbergschen Hoek (kernbudget nieuwe stijl)	€	5.747
Dorpstafel Noordhoek (kernbudget nieuwe stijl)	€	5.467
Dorpstafel Heijningen (kernbudget nieuwe stijl)	€	5.327

Dorpstafel Helwijk (kernbudget nieuwe stijl)	€	5.373
Gebiedstafel Buitengebied (kernbudget nieuwe stijl)	€	5.000
Dorpstafel Fijnaart (kernbudget nieuwe stijl)	€	6.449
Slachtofferhulp	€	8.500
Stichting fort Sabina	€	9.000
Nationaal Vlasserij en Suikermuseum	€	15.000
Streekomroep	€	22.000
Stichting Energietransitie Moerdijk	€	40.000
Energiek Moerdijk	€	35.000
St. MFC Gebouw Irene	€	20.000

gemeente Moerdijk

Meerjarenbegroting
2023-2026

OVERZICHT RESERVES

Overzicht reserves 2023-2026

Omschrijving	Saldo per 01-01-2023	Mutaties reserves 2023 +/+ t.l.v. exploitatie	Mutaties reserves 2023 -/- t.g.v. exploitatie	Saldo per 31-12-2023
ALGEMENE RESERVES				
Algemene reserve vrij besteedbaar	28.519.506	0	395.000	28.124.506
TOTAAL Algemene reserves	**28.519.506**	**0**	**395.000**	**28.124.506**
BESTEMMINGSRESERVES				
Dekkings-en bestedingsfunctie				
Investeringen bruto methode	6.787.754	0	403.425	6.384.329
Investeringen met maatschappelijk nut	22.032.438	0	411.091	21.621.347
Investeringen meerjarige uitgaven incidenteel	2.968.995	130.000	0	3.098.995
Totaal Dekkings- en bestedingsfunctie	**31.789.187**	**130.000**	**814.516**	**31.104.671**
Egalisatiereserves				
Huisvesting onderwijs	689.311	1.550.000	1.305.566	933.745
Kapitaallasten openbare verlichting	899.235	0	0	899.235
Totaal Egalisatiereserves	**1.588.546**	**1.550.000**	**1.305.566**	**1.832.980**
Overige bestemmingsreserves				
Ruimtelijke ontwikkeling	3.966.906	112.500	0	4.079.406
Bovenwijkse voorzieningen grondexploitaties	1.030.508	661.808	0	1.692.316
Strategische verwerving onroerend goed	4.658.035	0	0	4.658.035
Gemeentegaranties	20.177	0	0	20.177
Sociaal domein	1.316.481	0	270.000	1.046.481
Bestemmingsreserve LPM gelden	5.252.418	0	0	5.252.418
Centrumplan Zevenbergen	13.161.000	0	0	13.161.000
Heropening Roode Vaart	2.799.225	0	71.775	2.727.450
Projectorganisatie haven	0	0	0	0
Geluidsaneringsmaatregelen	268.000	0	0	268.000
Geluidsaneringsmaatregelen HSL-Zuid	823.857	0	0	823.857
Mutatie Reserve grondexploitatie	714.304	0	0	714.304
Totaal Overige bestemmingreserves	**34.010.911**	**774.308**	**341.775**	**34.443.444**
TOTAAL Bestemmingsreserves	**67.388.644**	**2.454.308**	**2.461.857**	**67.381.095**
TOTAAL RESERVES	**95.908.149**	**2.454.308**	**2.856.857**	**95.505.600**

Omschrijving	Saldo per 01-01-2024	Mutaties reserves 2024 +/+ t.l.v. exploitatie	Mutaties reserves 2024 -/- t.g.v. exploitatie	Saldo per 31-12-2024
ALGEMENE RESERVES				
Algemene reserve vrij besteedbaar	28.124.506	0	20.000	28.104.506
TOTAAL Algemene reserves	**28.124.506**	**0**	**20.000**	**28.104.506**
BESTEMMINGSRESERVES				
Dekkings-en bestedingsfunctie				
Investeringen bruto methode	6.384.329	0	403.425	5.980.904
Investeringen met maatschappelijk nut	21.621.347	0	608.363	21.012.984
Investeringen meerjarige uitgaven incidenteel	3.098.995	0	0	3.098.995
Totaal Dekkings- en bestedingsfunctie	**31.104.671**	**0**	**1.011.788**	**30.092.883**
Egalisatiereserves				
Huisvesting onderwijs	933.745	1.550.000	1.226.732	1.257.013
Kapitaallasten openbare verlichting	899.235	0	0	899.235
Totaal Egalisatiereserves	**1.832.980**	**1.550.000**	**1.226.732**	**2.156.248**
Overige bestemmingsreserves				
Ruimtelijke ontwikkeling	4.079.406	0	0	4.079.406
Bovenwijkse voorzieningen grondexploitaties	1.692.316	0	0	1.692.316
Strategische verwerving onroerend goed	4.658.035	0	0	4.658.035
Gemeentegaranties	20.177	0	0	20.177
Sociaal domein	1.046.481	0	0	1.046.481
Bestemmingsreserve LPM gelden	5.252.418	0	0	5.252.418
Centrumplan Zevenbergen	13.161.000	0	0	13.161.000
Heropening Roode Vaart	2.727.450	0	71.775	2.655.675
Projectorganisatie haven	0	0	0	0
Geluidsaneringsmaatregelen	268.000	0	0	268.000
Geluidsaneringsmaatregelen HSL-Zuid	823.857	0	0	823.857
Mutatie Reserve grondexploitatie	714.304	0	0	714.304
Totaal Overige bestemmingreserves	**34.443.444**	**0**	**71.775**	**34.371.669**
TOTAAL Bestemmingsreserves	**67.381.095**	**1.550.000**	**2.310.295**	**66.620.800**
TOTAAL RESERVES	**95.505.600**	**1.550.000**	**2.330.295**	**94.725.305**

Omschrijving	Saldo per 01-01-2025	Mutaties reserves 2025 +/+ t.l.v. exploitatie	Mutaties reserves 2025 -/- t.g.v. exploitatie	Saldo per 31-12-2025
ALGEMENE RESERVES				
Algemene reserve vrij besteedbaar	28.104.506	0	20.000	28.084.506
TOTAAL Algemene reserves	**28.104.506**	**0**	**20.000**	**28.084.506**
BESTEMMINGSRESERVES				
Dekkings-en bestedingsfunctie				
Investeringen bruto methode	5.980.904	0	403.425	5.577.479
Investeringen met maatschappelijk nut	21.012.984	0	708.687	20.304.297
Investeringen meerjarige uitgaven incidenteel	3.098.995	0	0	3.098.995
Totaal Dekkings- en bestedingsfunctie	**30.092.883**	**0**	**1.112.112**	**28.980.771**
Egalisatiereserves				
Huisvesting onderwijs	1.257.013	1.550.000	1.129.487	1.677.526
Kapitaallasten openbare verlichting	899.235	0	0	899.235
Totaal Egalisatiereserves	**2.156.248**	**1.550.000**	**1.129.487**	**2.576.761**
Overige bestemmingsreserves				
Ruimtelijke ontwikkeling	4.079.406	0	0	4.079.406
Bovenwijkse voorzieningen grondexploitaties	1.692.316	0	0	1.692.316
Strategische verwerving onroerend goed	4.658.035	0	0	4.658.035
Gemeentegaranties	20.177	0	0	20.177
Sociaal domein	1.046.481	0	0	1.046.481
Bestemmingsreserve LPM gelden	5.252.418	0	0	5.252.418
Centrumplan Zevenbergen	13.161.000	0	0	13.161.000
Heropening Roode Vaart	2.655.675	0	71.775	2.583.900
Projectorganisatie haven	0	0	0	0
Geluidsaneringsmaatregelen	268.000	0	0	268.000
Geluidsaneringsmaatregelen HSL-Zuid	823.857	0	0	823.857
Mutatie Reserve grondexploitatie	714.304	0	0	714.304
Totaal Overige bestemmingreserves	**34.371.669**	**0**	**71.775**	**34.299.894**
TOTAAL Bestemmingsreserves	**66.620.800**	**1.550.000**	**2.313.374**	**65.857.426**
TOTAAL RESERVES	**94.725.305**	**1.550.000**	**2.333.374**	**93.941.931**

Omschrijving	Saldo per 01-01-2026	Mutaties reserves 2026 +/+ t.l.v. exploitatie	Mutaties reserves 2026 -/- t.g.v. exploitatie	Saldo per 31-12-2026
ALGEMENE RESERVES				
Algemene reserve vrij besteedbaar	28.084.506	0	20.000	28.064.506
TOTAAL Algemene reserves	**28.084.506**	**0**	**20.000**	**28.064.506**
BESTEMMINGSRESERVES				
Dekkings-en bestedingsfunctie				
Investeringen bruto methode	5.577.479	0	403.425	5.174.054
Investeringen met maatschappelijk nut	20.304.297	0	708.687	19.595.610
Investeringen meerjarige uitgaven incidenteel	3.098.995	0	0	3.098.995
Totaal Dekkings- en bestedingsfunctie	**28.980.771**	**0**	**1.112.112**	**27.868.659**
Egalisatiereserves				
Huisvesting onderwijs	1.677.526	1.550.000	1.061.680	2.165.846
Kapitaallasten openbare verlichting	899.235	0	0	899.235
Totaal Egalisatiereserves	**2.576.761**	**1.550.000**	**1.061.680**	**3.065.081**
Overige bestemmingsreserves				
Ruimtelijke ontwikkeling	4.079.406	0	0	4.079.406
Bovenwijkse voorzieningen grondexploitaties	1.692.316	0	0	1.692.316
Strategische verwerving onroerend goed	4.658.035	0	0	4.658.035
Gemeentegaranties	20.177	0	0	20.177
Sociaal domein	1.046.481	0	0	1.046.481
Bestemmingsreserve LPM gelden	5.252.418	0	0	5.252.418
Centrumplan Zevenbergen	13.161.000	0	0	13.161.000
Heropening Roode Vaart	2.583.900	0	71.775	2.512.125
Projectorganisatie haven	0	0	0	0
Geluidsaneringsmaatregelen	268.000	0	0	268.000
Geluidsaneringsmaatregelen HSL-Zuid	823.857	0	0	823.857
Mutatie Reserve grondexploitatie	714.304	0	0	714.304
Totaal Overige bestemmingreserves	**34.299.894**	**0**	**71.775**	**34.228.119**
TOTAAL Bestemmingsreserves	**65.857.426**	**1.550.000**	**2.245.567**	**65.161.859**
TOTAAL RESERVES	**93.941.931**	**1.550.000**	**2.265.567**	**93.226.364**

gemeente Moerdijk

Meerjarenbegroting
2023-2026

GEPROGNOSTICEERDE BALANS 2023-2026

Geprognosticeerde begin- en eindbalans

Conform het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) dient in de begroting tenminste een begin- en eindbalans van het begrotingsjaar opgenomen te worden. Datzelfde geld voor de meerjarenraming. In onderstaande tabel is de balans over de jaren 2021 t/m 2026 opgenomen.

Activa	**31-12-2021**	**31-12-2022**	**31-12-2023**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**
Materiële vaste activa	122.290.000	147.668.000	140.912.000	134.431.000	128.398.000	122.696.000
Immateriële vaste activa	284.000	243.000	217.000	191.000	165.000	139.000
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	237.000	237.000	237.000	237.000	237.000	237.000
Financiële vaste activa: Overige leningen	11.152.000	13.746.328	13.846.328	13.946.328	14.046.328	14.146.328
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	0	0	0	0	0	0
Totaal Vaste Activa	**133.963.000**	**161.894.328**	**155.212.328**	**148.805.328**	**142.846.328**	**137.218.328**
Voorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	-778.000	-5.634.126	-3.674.924	-4.495.656	-3.358.808	-3.358.807
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen	4.073.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Uitzettingen <1 jaar	32.566.000	1.780.798	665.596	3.807.328	5.190.480	8.306.479
Liquide middelen	416.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Overlopende activa	5.147.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000	5.000.000
Totaal Vlottende Activa	**41.424.000**	**3.146.672**	**3.990.672**	**6.311.672**	**8.831.672**	**11.947.672**
Totaal Activa	175.387.000	165.041.000	159.203.000	155.117.000	151.678.000	149.166.000

Passiva	**31-12-2021**	**31-12-2022**	**31-12-2023**	**31-12-2024**	**31-12-2025**	**31-12-2026**
Eigen vermogen	98.290.000	95.909.000	95.506.000	94.726.000	93.942.000	93.227.000
- Algemene reserve	23.117.000	28.520.000	28.125.000	28.105.000	28.085.000	28.065.000
- Bestemmingsreserve	75.173.000	67.389.000	67.381.000	66.621.000	65.857.000	65.162.000
Voorzieningen	36.612.000	33.100.000	28.696.000	25.972.000	23.905.000	22.700.000
Vaste schuld	22.657.000	18.032.000	17.001.000	16.419.000	15.831.000	15.239.000
Totaal Vaste Passiva	**157.559.000**	**147.041.000**	**141.203.000**	**137.117.000**	**133.678.000**	**131.166.000**
Vlottende schuld	7.651.000	8.800.000	8.800.000	8.800.000	8.800.000	8.800.000
Overlopende passiva	10.177.000	9.200.000	9.200.000	9.200.000	9.200.000	9.200.000
Totaal Vlottende Passiva	**17.828.000**	**18.000.000**	**18.000.000**	**18.000.000**	**18.000.000**	**18.000.000**
Totaal Passiva	175.387.000	165.041.000	159.203.000	155.117.000	151.678.000	149.166.000

De geprognosticeerde balans geeft inzicht in de verwachte ontwikkeling van vooral de investeringen in vaste activa, de ontwikkeling van de voorraad gronden (bouwgrond in exploitatie), de toename of aanwending van de reserves (het eigen vermogen), het verloop van de voorzieningen, het verloop van de schulden en de financieringsbehoefte (behoefte aan leningen).

Hieronder treft u een korte toelichting aan op de balans.

Vaste activa
De boekwaarde van de materiële vaste activa laat een stijging van waarde zien in 2022 en de jaren daarop een daling. De boekwaarde bestaat uit de lopende investeringen, waarop reeds wordt afgeschreven, investeringen, de vervangingsinvesteringen en de afschrijvingslasten. De financiële vaste activa neemt in de komende jaren geleidelijk toe i.v.m. de leningen die (naar verwachting) worden verstrekt.

Vlottende activa
De voorraden worden met name gevormd door de bouwgronden in exploitatie en de voorziening die hier in mindering wordt gebracht. Het gereed product bestaat uit de aangekochte en verkochte panden van de Moerdijkregeling.

Vaste passiva
Het eigenvermogen van de gemeente wordt gevormd door de reserves, die is onderverdeeld in de algemene- en bestemmingsreserves. De omvang van de reserves neemt in de loop van de jaren af. Hierbij houden we geen rekening met een positief of negatief resultaat. De stand van de voorzieningen gaat de komende jaren dalen, dit komt door de diverse uitgaven die worden verwacht in met name gebouwen en wegen. De vaste schulden nemen in de komende jaren geleidelijk af i.v.m. de aflossingen die worden gedaan conform aflossingsschema.

Vlottende passiva
Voor de vlottende passiva geldt hetzelfde als voor de overige vlottende activa. Ook hier geldt dat de verwachte balanswaarde alleen worden ontleend aan ervaringscijfers van de afgelopen jaren en is er een post opgenomen om de balans sluitend te maken.